

Dadansoddi ar gyfer Polisi

Analysis for Policy

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Rhif ymchwil cymdeithasol: 46/2025

Dyddiad cyhoeddi: 24/06/2025

Adolygiad ymgysylltu cydgynghorol

Adolygiad cyflym ar y potensial ar gyfer ymgysylltu cydgynghorol pellach mewn datblygu polisiau ynghylch Sero Net ac addasu i newid hinsawdd yng Nghymru

This document is also available in English.

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg.

Adolygiad ymgysylltu cydgynghorol

Adolygiad cyflym ar y potensial ar gyfer ymgysylltu cydgynghorol pellach mewn datblygu polisïau ynghylch Sero Net ac addasu i newid hinsawdd yng Nghymru

Awduron: Kirstie Hewlett, Rachel Hughes, James Porter, Marypaz Ventura-Arrieta, Aakash Patel, Medhini Pathirana, Irene Soriano Redondo, Suzanne Hall, Hafiza Bint Alim, Zara Regan

Adroddiad Ymchwil Llawn: Hewlett, K., Hughes, R., Porter, J., Ventura-Arrieta, M., Patel, A., Pathirana, M., Soriano Redondo, I., Hall, S., Bint Alim, H., Regan, Z. (2025). Adolygiad ymgysylltu cydgynghorol: Adolygiad cyflym ar y potensial ar gyfer ymgysylltu cydgynghorol pellach mewn datblygu polisïau ynghylch Sero Net ac addasu i newid hinsawdd yng Nghymru Caerdydd: Llywodraeth Cymru, rhif adroddiad Ymchwil Gymdeithasol y Llywodraeth 46/2025.]

Ar gael yn: <https://www.llyw.cymru/adolygiad-o-ddulliau-ymgyngori-ar-cyhoedd-wrth-ddatblygu-polisi-hinsawdd>

Barn yr ymchwilydd ac nid barn Llywodraeth Cymru o reidrwydd yw'r safbwyntiau a fynegir yn yr adroddiad hwn.

I gael rhagor o fanylion, cysylltwch â:

Laura Entwistle

Ymchwil Hinsawdd ac Amgylchedd

Llywodraeth Cymru

Parc Cathays

Caerdydd

CF10 3NQ

E-bost: ymchwilhinsawddacamgylchedd@llyw.cymru

Tabl cynnwys

Rhestr o dablau.....	3
Rhestr o ffigurau	4
Geirfa	5
1. Cyflwyniad a chefnidir	8
1.1. Cefndir.....	8
1.2. Nodau ac amcanion y prosiect ymchwil.....	9
1.3. Cefndir yr Adroddiad hwn	10
2. Methodoleg	12
2.1. Dyluniad ymchwil.....	13
2.1.1. Asesiad Cyflym o'r Dystiolaeth (ACD)	13
2.1.2. Cyfweiliadau â rhanddeiliaid.....	14
2.1.3. Arolwg	15
2.1.4. Bwrdd Crwn.....	18
2.2. Dull dadansoddol.....	18
2.3. Cyfyngiadau.....	20
3. Diffinio ymgysylltu cydgynghorol yng nghyd-destun y ddyletswydd i gynnwys.....	23
3.1. Diffinio cyfranogiad	23
3.2. Diffinio ymgysylltu cydgynghorol.....	27
3.2.1. Sut mae aelodau'r cyhoedd yn cael eu dewis a'u cynorthwyo	29
3.2.2. Sut mae'r broses yn cynorthwyo datblygiad safbwyntiau gwybodus	29
3.2.3. Sut mae cyfranogwyr yn cyrraedd penderfyniad	30
3.2.4. Sut mae deilliannau'n dylanwadu ar benderfyniadau, strategaethau ac agendâu polisi.....	30
3.3. Modelau o ddulliau cydgynghorol a chyfranogol.....	33
4. Ecosystem ymgysylltu sy'n pontio'r lleol, rhanbarthol a chenedlaethol.....	44
4.1. Tirwedd bresennol arferion ymgysylltu yng Nghymru	44
4.2. Ymddangosiad arferion cydgynghorol yng Nghymru	50
5. Ymgysylltu sy'n dod â lleisiau amrywiol i lunio polisiâu	62
5.1. Cyflawni samplau amrywiol, cynrychioladol.....	62
5.2. Arferion cynhwysol y tu hwnt i recriwtio	72
5.3. Amrywiaeth fel ehangu'r sail dystiolaeth ar gyfer gwneud penderfyniadau.....	74

6.	Ymgysylltu sy'n ystyrlon	76
6.1.	Prosesau ymgynghorol yn erbyn prosesau cydgynghorol â grym	76
6.2.	Gosod disgwyliadau realistig a gwahodd argymhellion cyfyngedig	77
6.3.	Monitro effaith yn weithredol ac yn weladwy.....	81
6.4.	Paratoi sefydliadau i fanteisio ar fudd ymgysylltu cydgynghorol	86
6.5.	Gweithgareddau cydgysylltiedig, wedi'u cynorthwyo gan strwythurau parhaol	88
7.	Casgliadau	93
8.	Argymhellion	95
	Atodiad A: Dull chwilio ACD	99
	Atodiad B: Canllawiau pynciau cyfweliad	104
	Cyfweliadau gyda Chomisiynwyr: Canllaw Pwnc	104
	Cyfweliadau gydag Ymarferwyr: Canllaw Pwnc	107
	Atodiad C: Arolwg	112
	Atodiad D: Bwrdd Crwn.....	136

Rhestr o dablau

Tabl 2.1: Rolau hunangofnodedig ymatebwyr yr arolwg mewn ymgysylltu â'r cyhoedd.....	17
Tabl 2.2: Proffiliau ymatebwyr yr arolwg (sy'n deillio o ddadansoddiad ffactorau).....	20
Tabl 4.1: Cynnal ymgysylltiad cydgynghorol ag aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru ar newid yn yr hinsawdd neu bynciau amgylcheddol.....	52
Tabl C.1: Math o sefydliad ymatebwyr yr arolwg.....	112
Tabl C.2: Sectorau a gynrychiolir yn yr arolwg.....	113

Rhestr o ffigurau

Ffigwr 2.1: Graddio'r cyfnodau ymchwil.....	13
Ffigwr 3.1: Sbectrwm Cyfranogiad y Cyhoedd IAP2.....	24
Ffigwr 3.2: 'Cyfranogiad' yn y 5 Ffordd o Weithio.....	25
Ffigwr 3.3: Ffactorau canfyddedig sy'n cymell comisiynu ymgysylltu â'r cyhoedd.....	26
Ffigwr 3.4: Manteision ac anfanteision cylchoedd gwaith eang a chul ar gyfer ymgynghori..	31
Ffigwr 3.5: Modelau cyffredin o ddulliau cydgynghorol a chyfranogol.....	35
Ffigwr 4.1: Dadansoddiad rhwydwaith o sefydliadau a ystyrir fel y rhai sy'n sicrhau'r'r ymgysylltu â'r cyhoedd mwyaf effeithiol ar newid yn yr hinsawdd yng Nghymru.....	49
Ffigwr 4.2: Dadansoddiad rhwydwaith o sefydliadau a ystyrir fel y rhai sy'n sicrhau neu eirioli dros ymgysylltu â'r cyhoedd yng Nghymru.....	55
Ffigwr 4.3: Cymhellion canfyddedig ar gyfer comisiynu ymgysylltu cydgynghorol.....	56
Ffigwr 4.4: Cymhellion canfyddedig ar gyfer comisiynu ymgysylltu cydgynghorol, yn ôl proffil yr ymatebydd.....	57
Ffigwr 4.5: Ffactorau y gwelir eu bod yn cyflwyno rhwystrau i'r defnydd o ymgysylltu cydgynghorol ar newid yn yr hinsawdd yng Nghymru.....	59
Ffigwr 4.6: Canfyddiad bod cost yn rhwystr i gynnal ymgysylltiad cydgynghorol, yn ôl proffil yr ymatebydd.....	60
Ffigwr 5.1: Grwpiau a dargedwyd mewn ymarferion ymgysylltu yr oedd ymatebwyr yr arolwg yn rhan ohonynt.....	63
Ffigwr 5.2: Canfyddiad nad yw rhai grwpiau yn cael eu cynrychioli'n dda mewn prosesau cydgynghorol, yn ôl proffil yr ymatebydd.....	64
Ffigwr 5.3: Nodweddion hunan-ddethol yn erbyn dulliau samplu ar hap.....	65
Ffigwr 5.4: Pum cam proses recriwtio didoli.....	67
Ffigwr 6.1: Canfyddiadau o'r potensial ar gyfer ymgysylltu cydgynghorol yng Nghymru..	78
Ffigwr 6.2: Cyfleoedd ar gyfer cyfranogiad y cyhoedd yn y cylch polisi.....	79
Ffigwr 6.3: Fframwaith Effaith Cynulliad ar yr Hinsawdd KNOCA.....	84
Ffigwr 6.4: Blaenoriaethau ymatebwyr Llywodraeth Cymru mewn perthynas ag ymgysylltu cydgynghorol yng Nghymru.....	91

Geirfa

Addasiad

[Addasiad i'r newid yn yr hinsawdd \(Confensiwn fframwaith y cenhedloedd unedig ar newid hinsawdd\)](#) yw'r broses o addasu i newid yn yr hinsawdd wirioneddol neu ddisgwyliedig a'i effeithiau i gyfyngu ar risgiau a/neu fanteisio ar gyfleoedd.

Cynllun Cyllideb Garbon

Mae [cyllideb garbon \(gwefan Gov UK\)](#) yn gap cyfreithiol rhwymol ar y lefel uchaf o allyriadau y mae gan lywodraeth benodol ar gael i'w defnyddio o fewn cyfnod o bum mlynedd. [Mae Cynllun Cyllideb Garbon Sero Net Cymru 2 \(CB2\) presennol Llywodraeth Cymru](#) yn rhedeg rhwng 2021 a 2025 a'i nod yw lleihau allyriadau carbon 37% o lefelau 1990 yn unol â'r gofyniad cyfreithiol i gyflawni allyriadau Sero Net erbyn 2050. Bydd Cynllun Cyllideb Garbon (CB3) nesaf Cymru, sydd i'w gyhoeddi yn 2026, yn rhedeg rhwng 2026 a 2030 a bydd yn anelu at leihau allyriadau carbon 58%. Mae cyllidebau carbon yn cael eu gosod bob 5 mlynedd.

Y Pwyllgor Newid Hinsawdd (CCC)

Mae'r [Pwyllgor Newid Hinsawdd](#) yn gorff cyhoeddus annibynnol, statudol a sefydlwyd o dan Ddeddf Newid Hinsawdd 2008 y DU sy'n cynghori ac yn craffu ar lywodraethau'r DU a llywodraethau datganoledig ar dargedau allyriadau. Mae'r CCC yn adrodd i Senedd y DU ar y cynnydd a wnaed wrth leihau allyriadau nwyon tŷ gwydr, a pharatoi ar gyfer ac addasu i effeithiau newid yn yr hinsawdd.

Ymgysylltiad cydgynghorol

Nod [ymgysylltu cydgynghorol](#) yw cynorthwyo cyfranogiad dyfnach y cyhoedd mewn bywyd democrataidd, gan fynd â chyfranogwyr trwy dri cham craidd: dysgu, ymgynghori a gwneud penderfyniadau. Maen nhw'n recriwtio aelodau o'r cyhoedd, sy'n cynrychioli 'microcosm' o'r boblogaeth. Rhoddir amser, gwybodaeth a chyfle i gyfnewid barn a syniadau gydag eraill, ac yn aml gofynnir iddynt ddod i benderfyniadau ar faterion sy'n gymhleth, yn ddadleuol neu'n barhaus, ac sy'n cyflwyno dilemâu sy'n seiliedig ar werthoedd neu'n effeithio'n uniongyrchol ar fywydau pobl.

Loteri ddemocrataidd neu ddinesig

Mae [loteri ddemocrataidd neu ddinesig](#) yn dermau a ddefnyddir i ddisgrifio ffyrdd o recriwtio aelodau o'r cyhoedd i gymryd rhan mewn ymarferion ymgysylltu, lle mae gan unrhyw un mewn poblogaeth benodol gyfle cyfartal o gael ei ddewis i gymryd rhan.

Cynulliadau Bach Cydgynghorol i'r Cyhoedd

[Cynulliadau Bach Cydgynghorol i'r Cyhoedd](#): term ymbarél ar gyfer dulliau ymgysylltu cydgynghorol.

Rhwydwaith Gwybodaeth ar Gynulliadau Hinsawdd

[Rhwydwaith Gwybodaeth ar Gynulliadau Hinsawdd](#)

Lliniaru

Mae [lliniaru newid yn yr hinsawdd \(CCC, 2022\)](#) yn cyfeirio at ymdrechion i leihau allyriadau nwyon tŷ gwydr i arafu, lleihau a chyfyngu ar newid yn yr hinsawdd.

Sero Net

Mae [Sero Net \(ONS, 2021\)](#) yn golygu bod cyfanswm yr allyriadau nwyon tŷ gwydr a ryddhawyd yn hafal i'r allyriadau sy'n cael eu tynnu o'r atmosffer.

Ffeil Cyfeiriad Cod Post

[Ffeil Cyfeiriad Cod Post \(Post Brenhinol\)](#): Cronfa ddata sy'n cynnwys yr holl bwyntiau cyflwyno hysbys yn y DU, ac a ddefnyddir fel arfer i dynnu samplau tebygolrwydd ar hap.

Asesiad Cyflym o'r Dystiolaeth

[Asesiad Cyflym o'r Dystiolaeth \(gwefan GOV UK, 2016\)](#): math o adolygiad dystiolaeth sydd wedi'i ddylunio i'w gyflwyno ar amserlen gywasgedig. Mae'r dull adolygu hwn yn defnyddio technegau chwilio ac adolygu strwythuredig, systematig, ond mae'n cyfyngu ar rai agweddau ar y broses a ddefnyddir mewn adolygiadau systematig, megis chwilio ac adolygu dwbl.

Sector

Maes gweithgarwch sy'n cynnwys rhanddeiliaid gyda rolau a chyfrifoldebau gwahanol sy'n gweithio yn yr un rhan o'r economi. Er enghraifft, cyrff a busnesau'r llywodraeth sy'n cyflenwi, rheoli, trin a/neu arbed dŵr fel rhan o'r sector dŵr.

Didoli

Mae [Didoli](#) yn rhan o broses recriwtio, sy'n cyfuno loteri ddemocrataidd a haeniadau.

Tîm Cymru

Mae [Tîm Cymru](#) yn ddull lle mae Llywodraeth Cymru, cyrff cyhoeddus, busnesau a chymunedau ledled Cymru yn gweithio gyda'i gilydd i fynd i'r afael â heriau a rennir yn yr argyfyngau hinsawdd a natur.

1. Cyflwyniad a chefnidir

1.1. Cefndir

Mae cynnwys y cyhoedd wrth lunio datrysiadau a fydd yn effeithio ar eu bywydau, a chymryd syniadau'r cyhoedd i ystyriaeth, yn un o bum egwyddor arweiniol [Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol \(Cymru\) 2015](#). Mae'r Ddeddf yn gosod dyletswydd gyfreithiol ar gyrrff cyhoeddus i ystyried a chynnwys pobl o bob oed a chefnidir mewn gwneud penderfyniadau, gan fynegi angen i symud tu hwnt i arferion mwy ymgynghorol. Mae'r Ddeddf yn amlygu'r ddyletswydd i gynnwys rhannau o'r gymdeithas sydd heb ei chynrychioli ac nad yw'n ymgysylltu, gan gychwyn sgwrs â'r rhai fydd yn cael eu heffeithio gan bolisiau a phenderfyniadau ([Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru, 2022](#)). Nod mentrau diweddar hefyd yw ymgorffori'r egwyddorion hyn o gyfranogiad y cyhoedd yn ddyfnach o fewn Llywodraeth Cymru. Mewn ymateb i argymhellion y [Comisiwn Annibynnol ar Ddyfodol Cyfansoddiadol Cymru](#) (2024), mae Llywodraeth Cymru wedi sefydlu'r Grŵp Cynghori ar Arloesi Democratiaeth yn ddiweddar. Mewn [datganiad yn cyhoeddi lansiad y Grŵp Cynghori ar Arloesi Democratiaeth](#), dywedodd Llywodraeth Cymru, 'Dylai Cymru fod yn uchelgeisiol wrth greu diwylliant democrataidd cadarn, ac mae hwn yn gyfle i adfywio'r ffordd y mae pobl Cymru'n rhyngweithio ac yn ymgysylltu â'r sefydliadau a'r prosesau sy'n effeithio ar ein bywydau bob dydd'.

Mae'r egwyddor o gynnwys y cyhoedd mewn gweithredoedd a phenderfyniadau sy'n effeithio ar eu bywydau yn cael ei chydabod yn glir yn '[Strategaeth Ymgysylltu â'r Cyhoedd Gweithredu ar Newid Hinsawdd](#)', sy'n nodi 'rhaid i bobl Cymru gael cyfle i fod yn 'weithredwyr newid' yn hytrach na bod y newidiadau'n cael eu gosod arnynt. Rhaid iddynt deimlo bod y polisi'n deg, yn gyfiawn ac yn debygol o fod yn effeithiol'. Mae'r strategaeth yn darparu fframwaith ar gyfer sut y bydd Llywodraeth Cymru a'i phartneriaid yn cynorthwyo, yn ymgysylltu ac yn cyfathrebu â phobl yng Nghymru ar yr argyfyngau hinsawdd a natur, er mwyn cyflawni'r raddfa'r newid sydd ei angen:

'Ein gweledigaeth yw cael cymdeithas decach, carbon isel, a all wrthsefyll newid hinsawdd. Byddwn yn ysgwyddo cyfrifoldeb dros weithredu ar yr hinsawdd, gan esgor ar newid diwylliannol parhaol tuag at gael cymdeithas fwy cynaliadwy, cyfartal a chynhwysol. Gyda'n gilydd, gallwn wneud cyfraniad cadarnhaol tuag at lesiant, yn fyd eang ac yn lleol.' ([Llywodraeth Cymru, Strategaeth Ymgysylltu â'r Cyhoedd Gweithredu ar Newid Hinsawdd, 2023: 9](#))

Fel y manylir yn y [Gyllideb Garbon Sero Net Cymru 2 \(2021-25\)](#) – cynllun gweithredu cyfredol Llywodraeth Cymru ar gyfer newid yn yr hinsawdd – mae hyn yn golygu meithrin gwybodaeth, gallu ac ymrwymiad ar draws y bwrdd. Mae cynnwys ystod eang o randdeiliaid, yn cynnwys ond heb fod yn gyfyngedig i'r cyhoedd, yn bwysig oherwydd bod Cymru eisoes wedi profi tymheredd uchel o 37.1°C yn 2022, llifogydd dinistriol o lefelau glawiad uchaf erioed yn 2020 ([CCC, Brown ac eraill, 2023](#)), a stormydd dro ar ôl tro yn 2024 a 2025 ([Swyddfa Dywydd, 2025](#)) – pob un ohonynt wedi effeithio ar gymunedau, ecosystemau, seilwaith a'r economi, a chodi cwestiynau am yr hyn y dylid ei wneud mewn ymateb. Nid yn unig y disgwylir i risgiau hinsawdd gynyddu mewn amlder, dwyster a hyd

yng Nghymru, ond mae disgwyl i gymunedau lleol wynebu risgiau newydd a chynyddol, a disgwylir i ddsbarthiad y risgiau hynny o fewn cymunedau newid ([CCC, 2023](#)).

Mae Llywodraeth Cymru eisoes yn cyflwyno ystod o ymgysylltu ac ymchwil sydd â'r nod o ddeall canfyddiadau'r cyhoedd tuag at fynd i'r afal ag argyfyngau natur a'r amgylchedd a'u blaenoriaethau. Mae'r rhain yn cynnwys dulliau ymgynghori wedi'u sefydlu megis grwpiau ffocws, gweithdai ac arolygon, yn cynnwys [Arolwg Olrhain Ymddygiad Gweithredu ar Newid Hinsawdd](#) a'r [Arolwg Canfyddiadau a Chamau Gweithredu Newid yn yr Hinsawdd](#). Weithiau cynhelir yr ymgynghoriadau hyn yn uniongyrchol gan Lywodraeth Cymru; mewn amgylchiadau eraill, maent yn cael eu cynnal mewn cydweithrediad â phartneriaid neu eu dirprwyo iddynt, megis awdurdodau lleol a chyrrff hyd braich. Yn dibynnu ar gwmpas a phwnc yr ymarfer, gall ymgynghoriadau seiliedig ar arolwg gael eu hategu gan fecanweithiau ymgysylltu eraill megis grwpiau ffocws, gweithdai, a gwaith cydweithredol gydag awdurdodau lleol i ymestyn ymgysylltu â chymunedau.

Mae Llywodraeth Cymru hefyd yn cynnal ac yn cynorthwyo rhaglenni blaenllaw sydd â'r nod o glywed gan gymunedau'n uniongyrchol. Er enghraifft, mae rhaglen [Sgyrsiau Hinsawdd](#) Llywodraeth Cymru yn casglu mewnwelediadau drwy ddigwyddiadau a gynhelir gan sefydliadau cymunedol wedi'u hymgorffori ar bryderon trigolion lleol ynghylch newid yn yr hinsawdd, y modd y mae newid yn yr hinsawdd yn effeithio arnynt a'r mathau o gamau yr hoffent eu gweld. Mae Llywodraeth Cymru hefyd yn darparu cyngor, cymorth ac adnoddau sy'n helpu pobl sy'n byw yng Nghymru i wneud dewisiadau carbon isel. Mae'r rhain yn amrywio o ganllawiau ac adnoddau cyffredinol i'r cyhoedd drwy'r ymgyrch a [gwefan Gweithredu ar Newid Hinsawdd](#), ynghyd â chyngor i gynyddu effeithlonrwydd ynni cartrefi (megis [Cartrefi Clyd Nyth](#) a [Chartrefi Gwyrdd Cymru](#)), i gymryd rhan mewn cynlluniau grant yn y DU gyda meini prawf cymhwysedd wedi'u targedu (er enghraifft, ar gyfer gosod [pwyntiau gwefru cerbydau trydan](#) ac [uwchraddio boeleri](#)). Mae'r holl gynlluniau hyn yn cael eu hategu gan ymdrechion cydweithredol ehangach, yn cynnwys arweinyddiaeth ar y cyd drwy ddull [Tîm Cymru](#), ymgysylltu â rhwydweithiau mawr megis Climate Cymru, a digwyddiadau megis [Wythnos Hinsawdd Cymru](#).

1.2. Nodau ac amcanion y prosiect ymchwil

Comisiynwyd yr adolygiad hwn gan yr adran polisi hinsawdd ganolog o fewn Llywodraeth Cymru i ystyried ffurfiau cydgyngorol o gynnwys y cyhoedd mewn gwneud penderfyniadau i lywio ei dull o ddatblygu polisiau Sero Net a pholisiau sy'n gysylltiedig â'r hinsawdd. Roedd amcanion penodol yr adolygiad, fel y nodir yn y comisiwn, fel a ganlyn:

- Nod 1: Cynnal ymchwil i benderfynu i ba raddau y mae gweithgaredd ymgysylltu yn cael ei gynnal yng Nghymru, y dulliau a ddefnyddir, a'u heffeithiolrwydd
- Nod 2: Llywio dealltwriaeth o'r gwahanol ffurfiau o ymgysylltu cydgyngorol y gellid eu defnyddio at wahanol ddibenion a chynulleidfaoedd yng Nghymru
- Nod 3: Helpu i lywio penderfyniadau ynghylch dulliau y gellir eu defnyddio i ehangu ymgysylltu y tu hwnt i ymgynghoriadau, gan gyrraedd y rhai na fyddent fel arfer yn ymateb i ymgynghoriadau'r Llywodraeth

- Nod 4: Sefydlu sut y gellir defnyddio dulliau ymgysylltu cydgynghorol i ddyfnhau dealltwriaeth y Llywodraeth a helpu i ddylunio atebion polisi sy'n goresgyn rhwystrau i weithredu ar newid hinsawdd ac sy'n cael eu croesawu gan y cyhoedd

Roedd tair prif amcan i'r nodau hyn:

- Amcan 1: Asesu natur a chwmpas ymgysylltu â'r cyhoedd yng Nghymru ar Sero Net a materion sy'n gysylltiedig â'r hinsawdd, fel sylfaen y gallai Llywodraeth Cymru adeiladau gweithgareddau ymgysylltu yn y dyfodol
- Amcan 2: Archwilio gwahanol ffurfiau o ymgysylltu cydgynghorol a'r dibenion, cynulleidfaoedd a graddfa y bwriadwyd hwy, gan dynnu gwybodaeth am yr arfer orau tu hwnt i Gymru
- Amcan 3: Datblygu argymhellion ar rôl Llywodraeth Cymru wrth hwyluso ymgysylltu ystyrion â'r cyhoedd ar Sero Net a pholisïau sy'n gysylltiedig â'r hinsawdd, gyda ffocws ar ddulliau cydgynghorol sy'n cynnwys aelodau o'r cyhoedd yn weithredol.

Bydd canlyniadau'r adolygiad hwn yn llywio dulliau ymgysylltu ynghylch llwybrau a chynlluniau Llywodraeth Cymru i Sero Net erbyn 2050, ac ynghylch cyflawni Strategaeth Addasu i'r Hinsawdd ar gyfer Cymru 2024.

1.3. Cefndir yr Adroddiad hwn

Mae'r adroddiad hwn yn cyflwyno canfyddiadau adolygiad cyflym a gynhaliwyd rhwng mis Medi 2024 a mis Mawrth 2025. Cyflwynir y dull, y canfyddiadau a'r argymhellion i Lywodraeth Cymru ar draw syr adrannau canlynol:

- Mae Adran 2 yn amlinellu'r fethodoleg sy'n sail i'r adolygiad
- Mae Adran 3 yn cynnig cyflwyniad i ymgysylltu cydgynghorol a dulliau cysylltiedig, a'r ffyrdd y maent yn ategu'r ddyletswydd i gynnwys y cyhoedd, fel y nodir yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol
- Mae Adran 4 yn asesu'r dirwedd bresennol o gyfranogiad y cyhoedd wrth lunio gweithredu ar yr hinsawdd, cyn cynnwys ymddangosiad diweddar o arferion cydgynghorol
- Mae Adran 5 yn archwilio sut y gall ymgysylltu cydgynghorol gynorthwyo i gyrraedd lleisiau amrywiol a'r sydd heb gynrychiolaeth ddigonol, a'r manteision a'r heriau sy'n gysylltiedig
- Mae Adran 6 yn ystyried effaith ymgysylltu cydgynghorol, a phwysigrwydd sicrhau bod unrhyw ymarferion ymgysylltu yn ystyrion
- Mae Adran 7 yn cyflwyno'r casgliadau, yn cynnwys myfyrion ar fuddion a chyfyngiadau posibl dulliau ymgysylltu cydgynghorol.

- Mae Adran 8 yn cyflwyno pedwar argymhelliad i Lywodraeth Cymru ar faterion i'w hystyried wrth archwilio'r potensial ar gyfer ymgysylltu cydgynghorol

Hoffai tîm y prosiect gydnabod cyfraniadau hael yr ystod eang o randdeiliaid a gymerodd ran ac a gefnogodd yn yr adolygiad hwn, y mae eu mewnwelediadau a'u profiadau yn sail i'r canfyddiadau a'r argymhellion Mae hyn yn cynnwys y rhai a gwblhaodd yr arolwg, yn ogystal â chynrychiolwyr o'r sefydliadau canlynol a gymerodd ran mewn cyfweiliadau neu'r bwrdd crwn: Mhrifysgol Caerdydd, Y Pwyllgor Newid Hinsawdd, Climate Cymru, Climate Outreach, Cwmpas, Cynnal Cymru, Demos, Canolfan Ddeialog ym Mhrifysgol Aberystwyth, CYD Cymru Egin, Extinction Rebellion, Cyfeillion y Ddaear Cymru, Grŵp Resilience, GwyrddNi, Community Resilience Initiative, Hopkins Van Mil, Y Comisiwn Annibynnol ar Ddyfodol Cyfansoddiadol Cymru, Involve, Ipsos, Prifysgol Caerhirfryn, Y Ganolfan Genedlaethol ar gyfer Ymchwil Gymdeithasol (NatCen), Yr Ymddiriedolaeth Genedlaethol, Cyfoeth Naturiol Cymru, Swyddfa Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru, Y Brifysgol Agored yng Nghymru, PinkGold, The Privilege Café, Iechyd Cyhoeddus Cymru, Round Our Way, Maint Cymru, Transition Together, UKERC Public Engagement Observatory, Cyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru, Llywodraeth Cymru, Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru, a'r Tŷ Gwyrdd.

2. Methodoleg

Mae'r adran hon yn nodi'r dulliau dadansoddol a ddefnyddiwyd i gynnal yr adolygiad hwn. Mae'n cynnig manylion am yr hyn yr oedd y cyfranogiad yn ei olygu o fewn pob llinyn o'r ymchwil, natur a graddfa'r rhanddeiliaid a gyrhaeddwyd, y manteision a chyfyngiadau posibl y dulliau a ddewiswyd, a sut y lliniarodd y dyluniad ymchwil y cyfyngiadau hyn.

Defnyddiwyd dyluniad dulliau cymysg i gynnal yr adolygiad hwn, gan driongli mewnwelediadau o Asesiad Cyflym o'r Dystiolaeth (ACD), cyfweiliadau lled-strwythuredig, arolwg ar-lein a bwrdd crwn. Dyluniwyd y cyfuniad ailadroddus hwn o ddulliau i:

- leoli arferion cydgyngorol sy'n dod i'r amlwg yng Nghymru o fewn ecosystem ehangach ymgysylltu â'r cyhoedd ar weithredu ar yr hinsawdd yng Nghymru (nod 1 / amcan 1)
- nodi ffurfiau o ymgysylltu cydgyngorol a dysgu o arferion presennol, yng Nghymru ac mewn gwledydd eraill (nod 2 / amcan 2)
- cynrychioli lleisiau amrywiol ar draws ystod o grwpiau rhanddeiliaid, yn cynnwys y rhai nad ydynt yn cael eu cynrychioli'n aml mewn ymgynghoriadau, er mwyn darparu safbwyntiau beirniadol ar sut i ddatblygu arferion cynhwysol (nodau 3-4 / amcan 2)
- gwneud y mwyaf o'r cyfleoedd i gynhyrchu argymhellion ymarferol a rhai wedi'u targedau, a ddatblygwyd gydag ymarferwyr a gweithwyr polisi proffesiynol (amcan 3)

Roedd y dulliau a ddefnyddiwyd yn ategol a chysylltiedig â'i gilydd (gweler Ffigwr 2.1), gan ddarparu gwahanol lensys i gyflawni'r amcanion a nodir yn Adran 1. Galluogodd ACD i gymryd stoc o arferion cydgyngorol yng Nghymru, yn ogystal ag asesiad o arferion ymgysylltu ehangach sydd â'r nod o gynnwys y cyhoedd ar Sero Net, newid yn yr hinsawdd a materion cysylltiedig. Fodd bynnag, mae'r dull hwn ar ei ben ei hun yn rhoi cyfrif anghyflawn o'r gweithgareddau sy'n digwydd, yn enwedig o ran ansawdd prosesau a'u heffaith, ac ymarferion ymgysylltu mwy anffurfiol a arweinir gan y gymuned. Aethpwyd i'r afael â'r bylchau hyn drwy gyfweiliadau â rhanddeiliaid, a alluogodd fyfyrion ar rôl bosibl Llywodraeth Cymru hefyd wrth gynorthwyo diwylliant o ymgysylltu cydgyngorol; arolwg a osododd arferion cydgyngorol yn ecosystem ehangach ymgysylltu â'r cyhoedd ar newid yn yr hinsawdd yng Nghymru; a bwrdd crwn, lle profwyd canfyddiadau o gamau cynharach yr ymchwil am straen gyda grŵp amrywiol o rhanddeiliaid a gweithwyr polisi proffesiynol, a gynorthwyodd i ddatblygu a mireinio argymhellion yr adolygiad.

Ffigwr 2.1: Graddio'r cyfnodau ymchwil

Disgrifiad o Ffigwr 2.1: Mae'r siart llif hwn yn dangos dilyniant o ddulliau ymchwil, gydag Asesiad Cyflym o'r Dystiolaeth yn bwydo i gyfweiliadau, a fwydodd i arolwg; mae saethau dwyffordd yn dynodi dolenni adborth rhwng yr holl ddulliau. Daeth y tri llinyn ymchwil i ben mewn bwrdd crwn.

2.1. Dyluniad ymchwil

2.1.1. Asesiad Cyflym o'r Dystiolaeth (ACD)

Mae ACDau yn fath o adolygiad sy'n caniatáu trylwyredd a chyflymder, gan gydbwysu'r angen i grynhoi corff mawr o dystiolaeth â sicrhau mewnwleidiadau ar amserlen gywasgedig ([Asesiad Cyflym o'r Dystiolaeth, Thomas, Newman ac Oliver, 2013](#)). Cyflawnir hyn drwy gyfuno dulliau chwilio systematig gyda sgrinio gwybodaeth ddethol yn erbyn meini prawf cynnwys ac echdynnu a dargedir yn glir (gweler Atodiad A). Er nad yw ACDau yn gynhwysfawr, maen tyn galluogi canolbwyntio ar y ffynonellau mwyaf perthnasol a diweddar sy'n gynrychioliadol o gorff ehangach o dystiolaeth - dull sydd o werth i weithwyr polisi proffesiynol, lle mae angen casglu tystiolaeth yn gyflym ac yn gost effeithiol i lywio datblygiad polisi ([Adran yr Amgylchedd, Bwyd a Materion Gwledig, Collins ac eraill, 2015](#)).

Nod cyffredinol yr ACD a gynhaliwyd ar gyfer yr adolygiad hwn oedd asesu natur a graddfa'r ymgysylltu cydgyngorol ar newid yn yr hinsawdd sydd eisoes wedi digwydd ledled Cymru, yn cynnwys: cyd-destunau a'r daearyddiaethau lle mae wedi'i ddefnyddio, gan/gyda phwy, a'r mathau o gwestiynau mae wedi cynorthwyo i'w hateb. Ceisiodd yr ACD hefydd ddysgu o arferion ymgysylltu â'r cyhoedd yng Nghymru, yn enwedig enghreifftiau sydd wedi bod yn llwyddiannus wrth ymgysylltu â grwpiau na chlywir mo'u llais yn aml, neu'r rhai sydd fwyaf tebygol o fod dan anfantais oherwydd effeithiau newid yn yr hinsawdd a pholisïau cysylltiedig; ac adolygiadau diweddar o arferion cydgysylltiol a chyfranogol ehangach, sy'n gosod

egwyddorion sylfaenol, modelau a dulliau, beirniadaethau o'r dull, yn ogystal ag enghreifftiau o'r arfer orau o ymgysylltu cydgynghorol o wledydd eraill.

Mae manylion y dull chwilio, y meini prawf cynnwys ac echdynnu yn Atodiad A. Cafodd ffynonellau ychwanegol a argymhellwyd gan gyfranogwyr yn y cyfweiliadau, yr arolwg a'r bwrdd crwn eu hymgorffori yn yr ACD hefyd lle bu'n bosibl.

Cafwyd rhestr hir o 286 ffynhonnell gan y dull chwilio cychwynnol. Cafodd y rhestr hir hon ei sgrinio a'i blaenoriaethu yn erbyn y meini prawf cynnwys ac eithrio a nodir yn Atodiad A. Roedd y meini prawf hyn yn cynnwys y math o ffynhonnell a dyfnder/ansawdd y wybodaeth a ddarparwyd, natur yr ymarfer ymgysylltu a'r pynciau a drafodwyd, pryd a ble y cynhaliwyd y gweithgaredd ymgysylltu, a dyddiad cyhoeddi, iaith a hygyrchedd y ffynhonnell. Roedd 11 ffynhonnell yn bodloni'r meini prawf cynnwys llawn, a ddefnyddiodd ddiffiniad cul o ymgysylltu cydgynghorol ac a ganolbwyntiodd ar weithgarwch a oedd yn digwydd yng Nghymru; cafodd y rhain i gyd eu hadolygu a'u sgrinio'n fanwl. Cynhwyswyd 24 ffynhonnell arall ar sail fwy dethol (fel 'cymaryddion'); roedd y rhain yn ymwneud ag arferion cydgynghorol mewn gwledydd eraill, yn ogystal ag arferion ymgysylltu ehangach yng Nghymru sydd â'r nod o gynnwys y cyhoedd mewn gweithredu ar yr hinsawdd. Sgriniwyd cyfanswm o 35 ffynhonnell yn fanwl a'u cynnwys yn yr adolygiad hwn. Yn ogystal, adolygwyd 30 o ffynonellau pellach, yn cynnwys llyfrau, adroddiadau, erthyglau cyfnodolion a pheccynnau cymorth, sy'n darparu trosolwg damcaniaethol a/neu ymarferol o ddulliau cydgynghorol a chyfranogol, eu cryfderau a'u heffaith posibl, ynghyd â safonau dylunio ac astudiaethau achos sy'n dangos gwahanol fathau o ddulliau cydgynghorol a chyfranogol.

2.1.2. Cyfweiliadau â rhanddeiliaid

Roedd cyfnod y cyfweiliadau â rhanddeiliaid yn ategu a cyn bwydo'r ACD a'r arolwg, er mwyn galluogi llenwi'r bylchau mewn gwybodaeth a dealltwriaeth Rhoddodd y cyfweiliadau fewnwelediad cyfoethog i brofiadau o ymgysylltu cydgynghorol o bersbectif pobl sydd wedi'i gomisiynu ('Comisiynwyr'); a/neu sy'n ymwneud â chyflwyno dulliau cydgynghorol a chyfranogol, neu sydd ag arbenigedd mewn ymgysylltu cynhwysol, yng Nghymru a'r DU ehangach ('Ymarferwyr'). Cafodd y dull recriwtio a chanllawiau pwnc eu llywio gan ganfyddiadau o'r ACD a'r arolwg (a ddisgrifir yn yr is-adran nesaf).

Crëwyd sampl bwrpasol ar gyfer Comisiynwyr ac Ymarferwyr. Mae samplu pwrpasol yn cyfeirio at ddewis cyfranogwyr yn fwriadol yn seiliedig ar eu nodweddion, gwybodaeth, profiadau neu ryw feini prawf eraill. Mantais y dull hwn yw ei fod yn rhoi dealltwriaeth gyfrannol a chyfoethog o safbwyntiau cyfranogwyr ([Samplu pwrpasol, Palinkas ac eraill, 2015](#)). Dewiswyd y sampl o Gomisiynwyr ac Ymarferwyr i'w cyfweild drwy amrywiaeth o ddulliau, yn cynnwys: gwybodaeth bresennol y tîm prosiect am y dirwedd gydgynghorol ac ymgysylltu yng Nghymru, a thu hwnt, argymhellion gan Lywodraeth Cymru, ffynonellau a nodwyd drwy'r ACD, ac atgyfeiriadau o'r arolwg.

Ar gyfer y ddau grŵp, cynhaliwyd cyfweiliad lled-strwythuredig ar-lein am hyd at awr ar Microsoft Teams. Mantais ymgysylltu â phobl ar -lein yw ei fod yn gwneud y gorau o'r cyfleoedd i bobl fod ar gael ar gyfer y cyfweiliadau a hwyluso sgysiau dwyieithog mwy llyfn drwy'r swyddogaeth gyfieithydd. Galluogodd defnyddio canllaw pwnc hyblyg a fformat

cyfweiliad lled-strwythuredig (gweler Atodiad B) i'r cyfweiliad lifo'n naturiol, gan sicrhau bod meysydd allweddol wedi'u cynnwys wrth ddarparu lle i gyfranogwyr godi materion yr oeddent yn teimlo eu bod yn bwysig. Cynigwyd cyfle i bob cyfwelai sgwrsio yn eu dewis iaith (Cymraeg neu Saesneg).

Cynhaliwyd cyfanswm o 5 cyfweiliad gyda Chomisiynwyr. Canolbwyntiodd y cyfweiliadau hyn ar nodi eu nodau ar gyfer ymgysylltu cydgynghorol, eu profiad o arfer comisiynu ymgysylltu cydgynghorol, yn cynnwys sut roedd y rhai na chlywir mo'u llais yn aml yn cael eu cynnwys, a myfyrio ar yr heriau a'r galluogwyr allweddol i weithredu canfyddiadau o ymarferion cydgysylltiol i bolisi ac arfer. Cynorthwyodd y cyfweiliadau hyn hefyd i adeiladu golwg ar dirwedd ehangach dulliau cydgynghorol a chyfranogol yng Nghymru, a rôl bosibl Llywodraeth Cymru yn hyn.

Cwblhawyd 10 cyfweiliad gydag Ymarferwyr. Nod y cyfweiliadau hyn oedd ychwanegu dyfnder ac awgrym o gryfderau a chyfyngiadau arferion cyfredol a nodwyd drwy'r ACD a'r arolwg, sut mae'r arferion hyn yn dylanwadu ar bolisi, ac - fel gyda chyfweiliadau'r Comisiynwyr - ymdeimlad o'r dirwedd ymgysylltu ehangach yng Nghymru, a rôl posibl Llywodraeth Cymru yn hyn.

2.1.3. Arolwg

Nod yr arolwg oedd mapio ecosystemau ehangach ymgysylltu â'r cyhoedd yng Nghymru, fel sail i wneud argymhellion ynghylch sut y gall dulliau cydgynghorol ategu arferion ymgysylltu presennol. Roedd hyn yn cynnwys gofyn i gyfranogwyr ynghylch y mathau o weithgareddau ymgysylltu yr oeddent yn ymwybodol ohonynt a/neu wedi bod yn rhan ohonynt, gydag awgrymiadau penodol ar ddulliau cydgynghorol; pwy roeddent yn eu hystyried yn gyfranogwyr allweddol; a'r rôl roeddent yn ei gweld i Lywodraeth Cymru wrth gynorthwyo cyfranogiad y cyhoedd mewn gweithredu ar yr hinsawdd yn y dyfodol.

Roedd yr arolwg yn cynnwys 29 o gwestiynau (yn cynnwys cwestiynau caeedig ac agored)' a gellid eu cwblhau yn Gymraeg neu Saesneg (gweler Atodiad C). Cyflwynwyd yr holl ymatebion yn ddiennw. Gofynnwyd i'r ymatebwyr a oeddent yn dymuno cymryd rhan mewn cyfweiliad dilynol, ac, os felly, gofynnwyd iddynt roi eu manylion cyswllt er mwyn gallu cysylltu â nhw eto gyda gwahoddiad i gymryd rhan; fodd bynnag, cadwyd y data personol adnabyddadwy hwn ar wahân i ymatebion yr arolwg. Roedd strwythur y cwestiynau wedi'i gydbwyso tuag at feysydd caeedig er mwyn cynhyrchu data strwythuredig a chymharol, ac roedd yn cwmpasu'r themâu canlynol:

- natur a graddfa ymgysylltu â'r cyhoedd ac ymgysylltu cydgynghorol ar weithredu ar yr hinsawdd sy'n cael ei gynnal yng Nghymru ar hyn o bryd
- argymhellion sefydliadau amlwg ac effeithiol sy'n gweithio yn y mas hwn
- disgwyliadau ynghylch rôl Llywodraeth Cymru wrth sicrhau neu gynorthwyo ymgysylltu â'r cyhoedd ac ymgysylltu cydgynghorol ar newid yn yr hinsawdd, a chanfyddiadau o arfer cyfredol

- barn ar flaenoriaethau yn y dyfodol ar gyfer cynnwys y cyhoedd yng Nghymru mewn gweithredu ar yr hinsawdd

Canolbwyntiodd y ffrâm samplu (gweler Atodiad C) ar gyrraedd trawstoriad amrywiol o randdeiliaid yng Nghymru, sy'n adlewyrchu ehangder y profiadau a rolau o fewn yr ecosystem ymgysylltu â'r cyhoedd (am y sampl a gyflawnwyd, gweler Tabl 2.1) Roedd sawl llwybr pwrpasol ar gael drwy'r arolwg ar-lein i sicrhau y gallai pob rhanddeiliad gyfrannu, gan leihau baich ymatebwyr wrth ofyn cyn lleied â phosib o gwestiynau nad oeddent yn berthnasol. Roedd hyn yn cynnwys llwybro gwahanol i'r rhai sy'n chwarae rhan weithredol wrth ddyfynio, sicrhau a gwerthuso ymgysylltu â'r cyhoedd, yn ogystal â'r rhai sy'n comisiynu ymgysylltu â'r cyhoedd, yn darparu mewnbwn arbenigol neu'n defnyddio'r canfyddiadau yn eu gwaith, yn cymryd rhan fel cyfranogwyr, neu sydd â diddordeb cyffredinol yn y maes, hyd yn oed os oes ganddynt gyfranogiad uniongyrchol cyfyngedig.

Tabl 2.1: Rolau hunangofnodedig ymatebwyr yr arolwg [nodyn 1] mewn ymgysylltu â'r cyhoedd (aml-god)

Math o randdeiliaid	Disgrifiad	Nifer o ymatebwyr(n =167)	% sampl
Cyfranogwyr	Rhywun sydd wedi cymryd rhan mewn ymarfer ymgysylltu fel cyfranogwr	99	60%
Ymarferwyr	Rhywun sy'n dylunio a chyflwyno digwyddiadau ymgysylltu, neu ddadansoddiadau ac adroddiadau ar y deilliannau	84	51%
Defnyddwyr yr ymchwil	Rhywun sy'n defnyddio'r canfyddiadau neu'r argymhellion ond nid yw o reidrwydd yn ymwneud â chomisiynu na chyflwyno	70	42%
Cydweithredwyr	Rhywun sydd wedi cyfrannu at gyflwyno ymgysylltu fel trydydd parti, e.e. fel cyflwynydd neu arsylwr, ond nid yw'n ymwneud â chomisiynu na chyflwyno	40	24%
Arsylwr â diddordeb	Rhywun sydd â diddordeb mewn ymgysylltu â'r cyhoedd ar newid yn yr hinsawdd ond sydd â fawr ddim profiad uniongyrchol	30	18%
Comisiynwyr	Rhywun sydd wedi ariannu a/neu gyfarwyddo ymarferion ymgysylltu ar newid yn yr hinsawdd	23	14%
Gwerthuswyr	Rhywun sydd wedi cyfrannu eu harbenigedd, profiad neu adborth i adolygu gweithgareddau ymgysylltu â'r cyhoedd	18	11%

Ffynhonnell: Arolwg (n=167) 'Sut fydddech chi'n disgrifio natur eich ymwneud ag ymgysylltu â'r cyhoedd ar newid hinsawdd yng Nghymru hyd yn hyn? Ticiwch bob un sy'n berthnasol'

[Nodyn 1] Nid oedd y categorïau yn annibynnol ar ei gilydd, felly gallai ymatebwyr nodi bod ganddynt rolau lluosog. Mae ymatebion anghyflawn wedi'u heithrio.

Gofynnwyd i ymatebwyr yr arolwg roi eu safbwyntiau personol eu hunain, nid rhai eu cyflogwr na'u sefydliad cysylltiedig. I fod yn gymwys i gymryd rhan yn yr arolwg, roedd yn ofynnol i ymatebwyr fyw neu weithio yng Nghymru.

Cyflwynwyd yr arolwg ar-lein drwy'r plattform arolwg ar-lein Qualtrics. Cafodd fersiwn sgrïpt, dwyieithog o'r holiadur ei dreialu a'i brofi gan y tîm ymchwil a Llywodraeth Cymru cyn ei

lansio i nodi problemau llwybro, diwygiadau angenrheidiol i eiriad cwestiynau, hygyrchedd ar draws platfformau a phroblemau fformatio. Arweiniodd adborth at eglurhad yng ngeiriad cwestiynau, gostyngiad yn nifer y cwestiynau a ofynnwyd, newidiadau i'r opsiynau ymateb, a sut roedd rhai cwestiynau'n cael eu harddangos.

Nodwyd ffrâm samplu yn cynnwys 537 o randdeiliaid perthnasol drwy gyfuniad o ymchwil desg, cronfeydd data Llywodraeth Cymru, yn ogystal ag atgyfeiriadau o'r ACD a chyfweliadau â rhanddeiliaid (gweler Atodiad C). Cafodd y gwahoddiad i gymryd rhan ei ledaenu hefyd drwy'r sefydliadau hyn, a wahoddwyd i rannu'r ddolen yn ehangach; a hysbysebwyd yn agored yn Wythnos Hinsawdd Cymru a thrwy gylchlythyrau Llywodraeth Cymru. Roedd yr arolwg yn fyw o 7 Tachwedd i 6 Rhagfyr 2024. Roedd cymryd rhan yn wirfoddol a hysbyswyd yr ymatebwyr y gallent dynnu'n unrhyw bryd drwy adael yr arolwg. Tynnwyd ymatebion anghyflawn o'r sampl terfynol. Derbyniwyd cyfanswm o 167 o ymatebion cymwys (gweler Atodiad C am ragor o wybodaeth); tynnwyd 160 o ymatebion anghyflawn neu anghymwys.

2.1.4. Bwrdd Crwn

Roedd y bwrdd crwn yn gam olaf wrth brofi canfyddiadau'r adolygiad, yn cynnwys nodi unrhyw fylchau neu hepgoriadau, gwirio a mireinio dehongliad o'r canlyniadau, a phrofi straen ac ehangu argymhellion a wnaed i Lywodraeth Cymru. Cyflwynwyd canfyddiadau newydd o'r adolygiad i'r cyfranogwyr, yn ogystal â chyfres o bwyntiau rhwystr posibl ac argymhellion drafft. Yn y trafodaethau llawn a'r trafodaethau grŵp llai, cynigiodd y cyfranogwyr sylwadau ar y deunydd a gyflwynwyd, herio ac ehangu ar bwyntiau o godwyd gan yr adolygiad ac awgrymu ychwanegiadau, gan gydweithio i lunio dewisiadau amgen i'r argymhellion

Cymerodd 30 o gyfranogwyr ran yn y bwrdd crwn. Rhoddwyd sylw gofalus i sicrhau cydbwysedd ar draws ystod o arbenigeddau, sectorau a daearyddiaethau (am ddadansoddiad, gweler Atodiad D). Roedd tuedd fwriadol tuag at bobl sy'n gweithio yng Nghymru, er bod arbenigedd yn cael ei dynnu o fannau eraill yn y DU hefyd. Roedd y grŵp yn cynnwys cynrychiolwyr o'r sectorau elusennol ac nid er elw, prifysgolion, llywodraeth, cyrff hyd braich, asiantaethau ymchwil, melinau meddwl a grwpiau / rhwydweithiau ymgyrchu. Roedd cyfranogwyr yn cynnwys arbenigwyr pwnc ac ymgysylltu ar newid yn yr hinsawdd, ymarferwyr cydgynghorol, arbenigwyr cadwraeth a threftadaeth, a chynrychiolwyr o sectorau cyfagos, fel y sectorau iechyd a gwirfoddol.

Cynhaliwyd y bwrdd crwn trwy Microsoft Teams ym mis Ionawr 2025. Parhaodd y sesiwn ddwy awr. Recordiwyd a thrawsgrifiwyd yr holl drafodaethau llawn a thrafodaethau grŵp, a chadwyd ymarferion grŵp a'u defnyddio i lywio adrodd.

2.2. Dull dadansoddol

Dadansoddwyd y ffynonellau a ddychwelwyd gan yr ACD, a thrawsgrifiadau o'r cyfweliadau â rhanddeiliaid a'r bwrdd crwn gan ddefnyddio dull Fframwaith i nodi themâu mewn ffordd gyson a strwythuredig. Mae [Dadansoddiad Fframwaith \(Ritchie ac eriall, 2014: 269-346\)](#) yn defnyddio dull matrices. Yn y matrices, mae'r rhesi'n cynrychioli'r ffynhonnell, a'r colofnau'r themâu neu'r wybodaeth darged i'w thynnu. Yna defnyddir cell y matrices i grynhai

canfyddiadau, gan ganiatáu dadansoddi o fewn ac ardraws ffynonellau unigol. Mae dull fframwaith yn gofyn am bum cam: ymgysylltu â'r data, nodi themâu; mynegeo neu godio'r data; siartio a chrynhoi; a dehongli'r canfyddiadau allweddol. Gwerth y dull hwn yw ei fod yn golygu bod set gyson o wybodaeth yn cael ei dynnu, gan alluogi nodi themâu sy'n berthnasol i draws canlyniadau gwahanol ffynonellau yn glir.

O fewn yr ACD, roedd y meini prawf echdynnu a oedd yn bwydo i'r Fframwaith y canolbwyntio ar yr hyn a gyflwynwyd a sut: y math o ddull ymgysylltu, y nodau a'r cwestiynau a drafodwyd, y lleoliad, yr amserlen, y corff comisiynu a'r partner cyflwyno, yn ogystal â'r boblogaeth darged, y dull recriwtio a faint o amser a dreuliwyd gyda chyfranogwyr. Cafodd gwybodaeth am strategaethau ar gyfer cynnwys is-grwpiau penodol, myfyrdodau ar effeithiolrwydd y broses a'i heffaith hirdymor eu tynnu eu tynnu hefyd, lle'r oeddent yn bresennol.

Ar gyfer cyfweiliadau a'r bwrdd crwn, cafodd gwybodaeth ei thynnu ar amrywiaeth o themâu yn cynnwys heriau a galluogwyr ar gyfer sicrhau neu gomisiynu ymgysylltu cydgyngorol, a'r prif ffyrdd y defnyddiodd comisiynwyr ac ymarferwyr y canfyddiadau. Cipiodd y fframwaith hefyd wybodaeth am y dirwedd bolisi. Roedd y set o themâu a oedd wedi'u cynnwys yn y fframwaith yn cyd-fynd â'r rhai o'r ACD a'r canllawiau pwnc a ddefnyddiwyd yn ystod y cyfweiliadau a'r bwrdd crwn.

Ar gyfer yr arolwg, cynhyrchwyd glanhau data a dadansoddiad disgrifiadol o gwestiynau caeedig yn SPSS. Cynhyrchwyd graffiau rhwydwaith gan ddefnyddio R i ddelweddu'r perthnasoedd cyd-ddigwyddiad rhwng y sefydliadau a grybwyllwyd. Cafodd unrhyw sefydliadau a enwyd fel rhai a oedd yn sicrhau ymgysylltu â'r cyhoedd neu ymgysylltu cydgyngorol effeithiol eu bwydo i'r llinynnau ansoddol a'r ACD. Crynhowyd yr ymatebion i gwestiynau maes agored a'u hymgorffori yn y dadansoddiad Fframwaith a ddefnyddiwyd ar gyfer yr ACD a'r data ansoddol.

Er mwyn galluogi gwahaniaethu rhwng mathau o randdeiliaid yn yr arolwg, defnyddiwyd dadansoddiad ffactorau archwiliadol yn R i nodi gwahanol batrymau o gyfranogiad mewn ymgysylltu â'r cyhoedd. Mae dadansoddi ffactorau yn ddull ystadegol a ddefnyddir i nodi'r patrymau y mae pobl yn eu defnyddio i ymateb i set o gwestiynau drwy eu grwpio'n glystyrau yn seiliedig ar eu cydberthnasau. Yn yr achos hwn, defnyddiwyd dadansoddi ffactorau i edrych ar draws gwahanol fathau o amlygiad i ymgysylltu â'r cyhoedd, megis natur a chyd-destun cyfranogiad. Nodwyd pedwar proffil – Ymarferwyr Ymgysylltiol, Cyfranogwyr, Ymgysylltwyr Cymunedol a Mabwysiadwyr Sefydliadol – fel y crynhoir yn Nhabl 2.2.

Tabl 2.2: Proffiliau ymatebwyr yr arolwg (sy'n deillio o ddadansoddi ffactorau)

Grŵp [Nodyn 1]	Disgrifiad	Nifer o ymatebwyr	% sampl
Ymarferwyr Ymgysylltiol	Rhywun sy'n cyflwyno ymgysylltu â'r cyhoedd fel bywoliaeth. Maent yn dylunio a chynnal ymarferion ymgysylltu, a defnyddio eu canfyddiadau yn eu gwaith. Maent fel arfer yn cymryd rhan trwy eu swydd ac yn rhannu gwybodaeth ar-lein.	50	30%
Cyfranogwyr	Rhywun sydd wedi cymryd rhan mewn ymgysylltu â'r cyhoedd, ond sydd wedi cael fawr ddim ymwneud pellach.	47	28%
Ymgyrchwyr Cymunedol	Rhywun sy'n ymwneud ag ymgysylltu â'r cyhoedd drwy weithredu, rhoddion a grwpiau gweithredu cymunedol. Gallant hefyd fod yn rhan fel cyfranogwr.	38	23%
Mabwysiadw yr Sefydliadol	Rhywun sy'n comisiynu ymgysylltu â'r cyhoedd ac/neu'n defnyddio'r canlyniadau i lywio eu gwaith, a gwerthuso ansawdd ei gyflwyno.	32	19%

Ffynhonnell: Arolwg (n=167). Canlyniadau dadansoddi ffactorau archwiliadol yn cyfuno'r cwestiynau 'Sut fydddech chi'n disgrifio natur eich ymwneud ag ymgysylltu â'r cyhoedd ar newid hinsawdd yng Nghymru hyd yn hyn?' ac 'Ym mha rai o'r ffyrdd canlynol ydych chi'n ymwneud yn bersonol â mentrau i fynd i'r afael â newid yn yr hinsawdd yng Nghymru, os o gwbl?'

[Nodyn 1] Cafodd pob ymatebydd eu codio i'r grŵp yr oeddent fwyaf cysylltiedig ag ef; fodd bynnag, mewn rhai achosion, gall fod gan ymatebwyr lefelau uchel o gysylltiad â nifer. Er mwyn hwyluso'r dadansoddiad, mae'r categorïddio yn annibynnol ar ei gilydd.

2.3. Cyfyngiadau

Mae gan bob un o'r dulliau ymchwil a ddefnyddiwyd yn yr adolygid hwn gyfyngiadau cynhenid pan gânt eu defnyddio ar eu pen eu hunain, ond gellir lliniaru'r cyfyngiadau hyn drwy driongli â ffynonellau eraill. Er enghraifft, roedd yr ACD wedi'i gyfyngu gan y wybodaeth oedd ar gael o fewn y parth cyhoeddus. Yn benodol, roedd gwybodaeth gyfyng ar gael am ganlyniadau neu effaith tymor hwy cynnwys y cyhoedd mewn datrysiadau am yr hinsawdd - canfyddiad sy'n gyson â ffynonellau eraill ([Rhwydwaith Gwybodaeth ar Gynulladau Hinsawdd, Demski ac eraill, 2024](#): 4). Yn ogystal, roedd ffynonellau'n canolbwyntio'n gyffredinol ar adrodd ar ganlyniadau prosiectau a sut y cawsant eu cyflwyno: ychydig o enghreifftiau a nodwyd sy'n myfyrio'n feirniadol ar y dull, a /neu sut y gellir ei raddio neu ei

wneud yn sefydliadol. Bu i weithio drwy'r arolwg a'r canlyniadau gynorthwyo i lenwi'r bylchau hyn yn rhannol, yn enwedig llw caniatawyd mynediad at ffynonellau heb eu cyhoeddi; fel y gwnaeth ffynonellau sy'n dogfennu ymddangosiad arferion cydynghorol a chyfranogol mewn gwledydd eraill a'u heffaith, ond ni wnaethant oresgyn y bwloch tystiolaeth hwn yn llawn.

Cynorthwyodd yr arolwg i liniaru rhai o gyfyngiadau'r ACD wrth alluogi golwg ehangach ar arfer cyfredol. Fodd bynnag, gallai'r ffrâm samplu ddod ar draws rhagfarn hunan-ddethol, fel y gallai natur agored yr alwad i gymryd rhan. Roedd y gronfa samplu yn cynnwys tanysgrifwyr i restr bostio Llywodraeth Cymru ar newid hinsawdd, sefydliadau/unigolion a oedd yn ymddangos mewn dogfennau polisi swyddogol ac ymgynghoriadau ynghylch newid yn yr hinsawdd yng Nghymru, mynychwyr Wythnos Hinsawdd Cymru 2024, a phobl a nodwyd drwy chwiliadau ar-lein am grwpiau cymunedol sy'n gweithio ar newid yn yr hinsawdd yng Nghymru. Felly, roedd y boblogaeth sampl yn dueddol o fod yn bryderus ynghylch cynnwys y cyhoedd yn well mewn gweithredu ar yr hinsawdd. Yn ogystal, yn absenoldeb ffrâm samplu gynhwysfawr, sefydledig nid yw'n bosibl pennu i ba raddau y mae'r sampl yn gynrychioliadol o'r actorion yn yr ecosystem ymgysylltu ehangach, neu a yw rhai proffiliau ymatebwyr (fel y rhestrir yn Nhabl 2.2) wedi'u gor-gynrychioli neu eu tan-gynrychioli. Dylid nodi hefyd bod galwadau agored i gymryd rhan mewn arolygon ar-lein yn agored i ymatebion twyllodrus (e.e. [trwy botiau \(gweler Goodrich ac eraill, 2023\)](#) neu [ymatebion lluosog gan yr un unigolyn \(gweler Lawlor ac eraill, 2021\)](#)); fodd bynnag, ni chanfuwyd unrhyw ymatebion o'r fath wrth archwilio.

Mae'r ffyrdd y mae unigolion a sefydliadau'n ceisio cynnwys aelodau o'r cyhoedd mewn gweithredu ar yr hinsawdd hefyd yn amrywio'n fawr, ac maent yn gyd-destunol ac yn gymhleth. Gan dynnu sylw at y ffaith y gall cyfoeth ddod ar draws cyfyngiadau mewn arolwg strwythuredig, hyd yn oed drwy gwestiynau agored; ac er yn cydnabod eu pwysigrwydd ar gyfer cymharu, gall hidlo cymhlethdod profiadau a barn i raddfeydd ymateb sefydlog fod yn anodd. Roedd y cyfweiliadau â rhanddeiliaid a'r bwrdd crwn yn ategu data'r arolwg, drwy gynorthwyo i ddehongli ac ychwanegu naws i dueddiadau darlun ehangach a adroddwyd yn yr arolwg.

Roedd gan y dull o gasglu data ansoddol a fabwysiadwyd yn yr adolygiad hwn rai cyfyngiadau hefyd, yn cynnwys rhagfarn bosibl wrth ddewis cyfranogwyr, wedi'i lywio gan rwydweithiau presennol. Cafodd hyn ei liniaru drwy'r ACD a'r arolwg a alluogodd casglu mwy a mwy o gyfranogwyr i'w gwahodd i gymryd rhan yn y cyfweiliadau a'r bwrdd crwn. Yn ogystal, dim ond safbwyntiau'r rhai a ymatebodd i'r gwahoddiad i gymryd rhan y gall y canfyddiadau eu hadlewyrchu. Mae hyn yn amlygu'r posibilrwydd o fylchau yn y canfyddiadau o ran safbwyntiau'r rhai nad ydynt wedi ymateb, a all adlewyrchu anghydraddoldebau strwythurol sylfaenol.

Mae'r adran hon wedi darparu manylion am y dulliau a ddefnyddiwyd i gyflwyno'r adolygiad hwn. Mae wedi amlinellu sut mae'r pedwar dull a ddefnyddiwyd - sef, yr ACD, cyfweiliadau, arolwg a bwrdd crwn - yn galluogi triongli gwybodaeth i wella dibynadwyedd cyffredinol y canfyddiadau, lliniaru rhai o gyfyngiadau'r dulliau hyn pan gânt eu defnyddio ar eu pen eu hunain. Fodd bynnag, mae rhai cyfyngiadau'n parhau, yn cynnwys: ddiffyg tystiolaeth ar adrodd tymor hwy ar ganlyniadau ymarferion cydgynghorol a sut mae argymhellion yn

cyrraedd amgylcheddau polisi; diffyg cronfa ddata gynhwysfawr o ymarferwyr i samplu ohoni; a'r posibilrwydd o eithrio safbwyntiau gan rai nad ydynt wedi ymateb.

Mae'r canfyddiadau o'r llinynnau methodoleg hyn wedi'u plethu ynghyd yn yr adroddiad hwn fel un naratif cydgysylltiol, yn hytrach na chael eu hadrodd ar wahân.

3. Diffinio ymgysylltu cydgynghorol yng nghyd-destun y ddyletswydd i gynnwys

Mae'r adran hon yn cynnwys egwyddorion cyfranogi a chydweithio, a dangos sut maen nhw'n wahanol i arferion ymgysylltu sydd â'r nod o hysbysu ac ymgynghori â'r cyhoedd. Yna mae'r adran yn ystyried sut mae egwyddorion cyfranogi a chydweithio yn sail i fframwaith cyfansoddiadol Cymru, a'r graddau y canfuwyd fod yr egwyddorion hyn gan ymatebwyr yr arolwg yn cymell comisiynu ymgysylltu â'r cyhoedd yng Nghymru. I gloi, mae'r adran hon yn nodi'r cysylltiad rhwng y ddyletswydd i gynnwys a'r egwyddorion damcaniaethol sy'n sail i arferion cydgynghorol, ynghyd â throsolwg o ddulliau cydgynghorol a chyfranogol gwahanol, ac adnoddau pellach ynghylch sut y gellir eu cymhwyso.

3.1. Diffinio cyfranogiad

Mae [Sbectwm Cyfranogiad Cyhoeddus \(IAP2\)](#) Cymdeithas Ryngwladol Cyfranogiad y Cyhoedd yn cynnig fframwaith defnyddiol ar gyfer asesu lefel cyfranogiad y cyhoedd mewn rhaglen ymgysylltu benodol. Nid yn unig y mae'r fframwaith yn nodi nod yr ymgysylltu, ond hefyd yr ymrwymiad a wneir i aelodau'r cyhoedd sy'n cymryd rhan. Mae'r addewid hwn yn amrywio o gadw'r cyhoedd yn wybodus ynghylch canlyniad cyfranogiad i weithredu'n llawn yr hyn a benderfynant (gweler Ffigwr 3.1). Mae pob colofn, o'r chwith i'r dde, yn cynrychioli cam ymlaen o ran cynyddu gallu'r cyhoedd i ddylanwadu ar sut mae penderfyniadau'n cael eu gwneud.

Yng Nghymru, mae cyfranogiad ar sail statudol. Mabwysiadodd Llywodraeth Cymru [Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn](#) (UNCRC) fel sail ar gyfer llunio polisiau i blant a phobl ifanc yng Nghymru yn 2004. Mae erthyglau 12 a 13 arbennig o berthnasol yma: parch at farn y plentyn ym mhob mater sy'n effeithio arno, ac i'w safbwyntiau gael eu hystyried a'u cymryd o ddifrif, a'u rhyddid i fynegi gael ei ddiogelu. Cryfhaodd ac adeiladodd [Mesur Hawliau Plant a Phobl Ifanc \(Cymru\) 2011](#) ar y dull seiliedig ar hawliau, gan osod dyletswydd ar bob Gweinidog i roi sylw dyledus i'r UNCRC wrth arfer eu swyddogaethau Gweinidogol. Dair blynedd yn ddiweddarach, roedd [Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant \(Cymru\) 2014](#) yn yr un modd yn cynnwys llais a rheolaeth, a chydgyngyrchu (annog pobl i gymryd mwy o ran wrth ddylunio a darparu gwasanaethau) fel dwy egwyddor sylfaenol.

Yn fwyaf diweddar, mae [Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol \(Cymru\) 2015](#) yn nodi bod yn rhai i gorff cyhoeddus ystyried pwysigrwydd cynnwys pobl eraill sydd â diddordeb mewn cyflawni'r nodau llesiant a sicrhau bod y bobl hynny'n adlewyrchu amrywiaeth y boblogaeth. Mae ffigwr 3.2 yn amlinellu beth mae Archwilydd Cyffredinol Cymru yn ei ddisgwyl o ran cyfranogiad. Cyfrifoldeb yr Archwilydd Cyffredinol yw asesu ac archwilio i ba raddau mae cyrff cyhoeddus wedi gweithredu yn unol â'r Egwyddor Datblygiad Cynaliadwy wrth osod nodau llesiant a chymryd camau i fodloni'r nodau hynny. Mae'r Egwyddor Datblygiad Cynaliadwy yn dweud wrth sefydliadau sut i fynd ati i gyflawni eu dyletswydd o dan y Ddeddf, gan geisio sicrhau bod anghenion presennol yn cael eu diwallu heb beryglu gallu cenedlaethau'r dyfodol i ddiwallu eu hanghenion eu hunain. Mae angen i gyrrff cyhoeddus ystyried 5 peth er mwyn dangos eu bod wedi cymhwyso'r Egwyddor Datblygiad Cynaliadwy: cydweithio, integreiddio, hirdymor, atal a chyfranogiad ([Archwiliad Cymru, 2020](#)).

Ffigwr 3.1: Sbectrwm Cyfranogiad y Cyhoedd IAP2

	Hysbysu	Ymgynghori	Cynnwys	Cydweithio	Grymuso
Nod cyfranogiad	Darparu gwybodaeth gytbwys a gwrthrychol i'r cyhoedd i'w cynorthwyo i ddeall y broblem, y dewisiadau amgen, y cyfleoedd a /neu'r datrysiadau.	Cael adborth y cyhoedd ar ddadansoddiad, dewisiadau amgen a/neu benderfyniadau.	Gweithio'n uniongyrchol gyda'r cyhoedd drwy gydol y broses i sicrhau bod pryderon a dyheadau'r cyhoedd yn cael e deall a'u hystyried yn gyson.	Partneru â'r cyhoedd ym mhob agwedd o'r penderfyniad yn cynnwys datblygu dewisiadau amgen a nodi'r datrysiad a ffefrir.	Rhoi'r penderfyniad terfynol yn nwylo'r cyhoedd.
Addewid i gyfranogwyr	Byddwn yn eich diweddarau.	Byddwn yn eich diweddarau, yn gwrando ar bryderon a dyheadau ac yn eu cydnabod, a rhoi adborth ar sut y gwnaeth mewnbwn y cyhoedd ddylanwadu ar y penderfyniad.	Byddwn yn gweithio gyda chi i sicrhau bod eich pryderon a'ch dyheadau'n cael eu hadlewyrchu'n uniongyrchol yn y dewisiadau amgen a ddatblygwyd ac yn rhoi adborth ar sut y gwnaeth mewnbwn y cyhoedd ddylanwadu ar y penderfyniad.	Byddwn yn gofyn i chi am gyngor ac arloesedd wrth ffurfio datrysiadau ac yn ymgorffori eich cyngor a'ch argymhellion i'r penderfyniadau gymaint ag sy'n bosibl.	Byddwn yn gweithredu'r hyn a benderfynwch.

Disgrifiad o Ffigwr 3.1: Matrics 10 cell, yn cymharu nodau cyfranogiad ac addewid i gyfranogwyr (yn rhedeg yn fertigol) gyda 5 math o gyfranogiad (yn rhedeg yn llorweddol): hysbysu, ymgynghori, cynnwys, cydweithio a grymuso. Mae'r colofnau cynnwys a chydweithio wedi'u hamlygu.

Ffynhonnell: © Federation of International Association for Public Participation 2024. Cedwir pob hawl. Crëwyd y gwaith hwn gyda chyfraniadau gan Michaelson, Martha Rozelle, a Doug Sarno. www.iap2.org.

Ffigwr 3.2: 'Cyfranogiad' yn y 5 Ffordd o Weithio ([Archwilio Cymru, 2020](#))

Cyfranogiad

Pam ei fod yn bwysig: gall cyfranogiad gynorthwyo cyrff cyhoeddus i ddeall beth allai fod ei angen a'i eisiau ar bobl nawr ac yn y dyfodol; sut y gallant fynd i'r afael yn effeithiol ag achosion sylfaenol problemau; a sut y gallant nodi cyfleoedd i gyflawni ystod ehangach o fuddion.

Y disgwyliad

mae'n rhaid i gyrff cyhoeddus:

- ystyried pwysigrwydd cynnwys pobl sydd â diddordeb mewn cyflawni'r nodau llesiant, a sicrhau bod y bobl hynny'n adlewyrchu amrywiaeth y boblogaeth.

Gall cyrff cyhoeddus ddangos hyn drwy:

- ddeall pwy sydd angen cymryd rhan, a pham
- myfyrio ar ba mor dda y deallir yr anghenion a'r heriau sy'n wynebu'r bobl hynny ar hyn o bryd
- gweithio'n gyd-cynhyrchiol gyda rhanddeiliaid i ddylunio a chyflwyno
- gweld barn rhanddeiliaid fel gwybodaeth hanfodol i gynorthwyo i gyflawni deilliannau gwell
- sicrhau bod amrywiaeth lawn o rhanddeiliaid yn cael eu cynrychioli a'u bod yn gallu cymryd rhan
- bod â pherthnasoedd aeddfed sy'n seiliedig ar ymddiriedaeth gyda rhanddeiliaid
- rhannu gyda rhanddeiliaid mewn modd agored a thryloyw
- sicrhau bod rhanddeiliaid yn deall effaith eu cyfraniad
- cael adborth gan rhanddeiliaid allweddol sy'n cael ei ddefnyddio i gynorthwyo dysgu a gwella

Disgrifiad o F figwr 3.2: Testun mewn bocs, gyda chynnwys wedi'i rannu'n ddau bennawd a rhestrau bwled.

Ffynhonnell: Canfyddiadau o Archwiliadau Egwyddor Datblygu Cynaliadwy'r Archwilydd Cyffredinol ([Archwilio Cymru, 2020](#): 42)

Canfyddiadau o archwiliadau'r Archwilydd Cyffredinol ac mae adolygiadau eraill yn dangos, fodd bynnag, bod mwy i'w wneud i ymgorffori'r egwyddor hon. Yn eu harchwiliad o'r Egwyddor Datblygu Cynaliadwy, canfu'r Archwilydd Cyffredinol fod angen i 87 o gyrff cyhoeddus a byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus ystyried 'sut maen nhw'n gwneud y newid i ffordd fwy agored, ymatebol a chynhwysol o weithio gydag eraill' ([Archwilio Cymru, 2020](#)). Roedd hyn yn debyg i'r casgliad y daeth Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol iddo yn ei Adolygiad Adran

20 o sut mae Llywodraeth Cymru yn gweithredu'r Ddeddf ([Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol, 2022](#)), yn fwyaf nodedig:

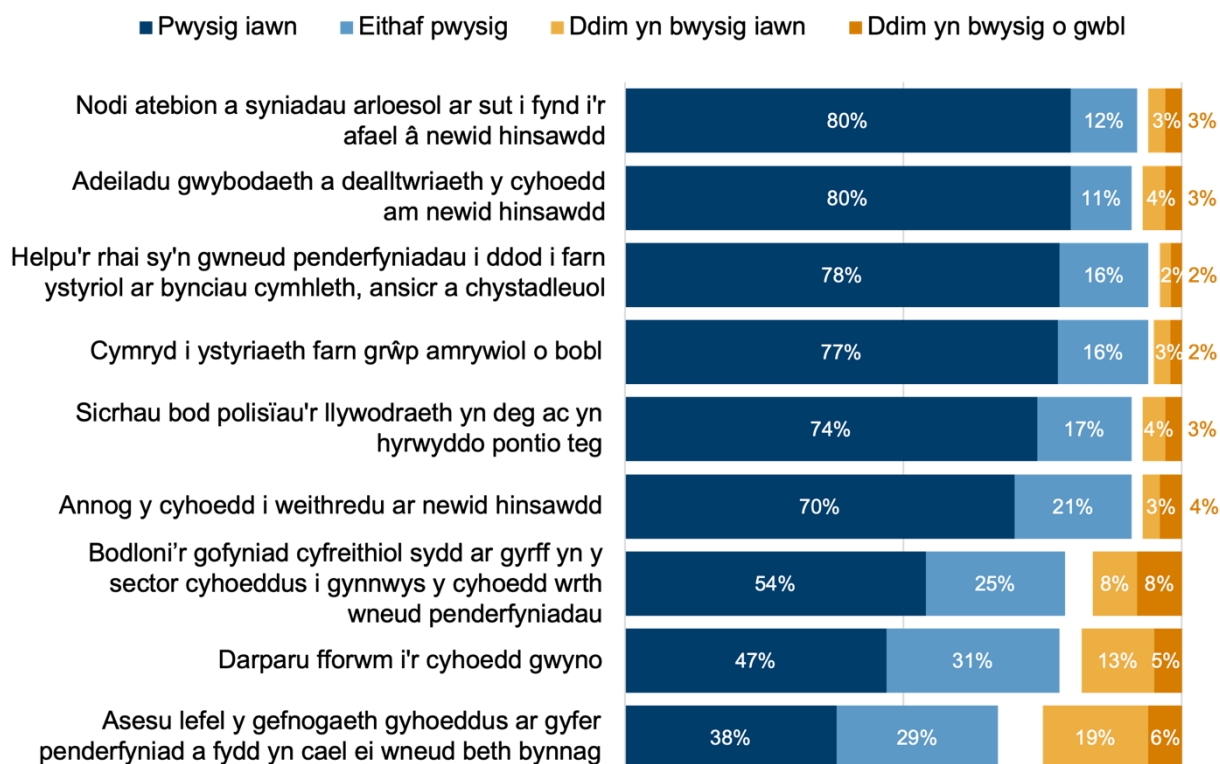
- 'mae yna ymdeimlad o falchder a brwdfrydedd yn y ddeddfwriaeth flaengar hon, ond mae rhywfaint o anghysondeb rhwng lefel y brwdfrydedd ac ymrwymiad a dealltwriaeth' (Canfyddiad 1)
- 'mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn ysgogi newidiadau yn y ffyrdd y mae polisïau'n cael eu datblygu, eu cynllunio a'u gweithredu ond nid yw eto'n cael ei chymhwyso'n gyson mewn ffordd sy'n gwreiddio pob agwedd ar y Ddeddf, nac ar draws y sefydliad cyfan' (Canfyddiad 4)

Yn dilyn yr Adolygiad Adran 20, datblygodd Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol [fatrics aeddfedrwydd sefydliadol](#) i helpu sefydliadau i weithredu Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. O ran cyfranogiad, yr elfennau allweddol oedd:

- 'deall bod ymglymiad yn fwy nag ymgynghori a'i weld fel sgwrs ddwyffordd barhaus yn fewnol ac yn allanol'
- 'nodi ac estyn allan at yr amrywiaeth o bobl y mae polisïau a phenderfyniadau yn effeithio arnynt ond hefyd fel y gallant helpu i ddylunio'ch strategaethau a nodi atebion'
- 'bod yn agored i newid gwirioneddol, yn cynnwys cyfranogiad ystyrlon ac effeithiol gan ei gymhwyso o ddiffinio'r broblem i gyflawniad'
- 'defnyddio cyfranogiad i nodi anghenion cenedlaethau'r presennol a'r dyfodol ac i ddiffinio a chyflawni'r weledigaeth hirdymor a nodir yn y nodau a gwella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol cenedlaethau'r presennol a dyfodol'

Roed dy pedair agwedd hon ar gyfranogiad yn atseinio'n glir â phrofiadau'r gymuned ymarfer a gymerodd ran yn yr adolygiad hwn. Gwelodd bron pob ymatebydd yr arolwg ffactorau sy'n sôn am egwyddor cyfranogiad fel y'i diffinir yn y matrices aeddfedrwydd (megis yr angen i wella sut mae penderfyniadau'n cael eu gwneud, cynorthwyo gwneuthurwyr penderfyniadau i gyrraedd barn ystyriol, ystyried safbwyntiau amrywiol, a sicrhau bod polisïau'r llywodraeth yn deg) fel rhai pwysig wrth gomisiynu ymgysylltu â'r cyhoedd (gweler Ffigwr 3.3). Ac eto mae hefyd yn wir fod cyfrannau cyfatebol hefyd yn ystyried bod cymhellion sy'n agosach at lefel 'gwybodaeth' fframwaith IAP2 yn ysgogi comisiynu hefyd, megis meithrin gwybodaeth a dealltwriaeth y cyhoedd, ac annog y cyhoedd i weithredu - er nad yw'r ddau set o ffactorau yn annibynnol ar ei gilydd. Fodd bynnag, mae'n nodedig bod cymhellion mwy offerynnol, megis pennu lefel cefnogaeth y cyhoedd i benderfyniad a wneir waeth beth fo'r canlyniad, bodloni gofynion cyfreithiol i gynnwys y cyhoedd mewn gwneud penderfyniadau, a darparu fforwm i fynegi cwynion, yn cael eu teimlo fel rhai o bwys is - er eu bod yn dal i gael eu hystyried yn bwysig iawn neu'n eithaf pwysig gan fwyaf yr ymatebwyr.

Ffigwr 3.3: Ffactorau canfyddedig sy'n cymhell comisiynu ymgysylltu â'r cyhoedd

Disgrifiad o Ffigwr 3.3: Siart bar yn dangos cytundeb bron yn unfrydol ag ystod o ddatganiadau sy'n awgrymu bod yr egwyddor cyfranogiad yn ystyriaeth bwysig wrth gomisiynu ymgysylltu â'r cyhoedd. Cymhellion mwy cyfrannol, megis bodloni gofyniad cyfreithiol, darparu fforwm i fynegi cwynion ac asesu cefnogaeth y cyhoedd i gasgliadau anochel oedd yr isaf, ond roeddent dal i gael eu hystyried yn bwysig gan fwyafrifoedd cymharol fawr.

Ffynhonnell: arolwg (n=167), maes caeedig: 'Yn seiliedig ar eich profiadau, pa mor bwysig, os o gwbl, fydddech chi'n dweud yw'r ffactorau canlynol wrth yrru'r broses o gomisiynu ymarferion ymgysylltiad cydgynghorol ar newid hinsawdd yng Nghymru?' Ni ddangosir 'Ddim yn gwybod'.

3.2. Diffinio ymgysylltu cydgynghorol

Mae ymgysylltu cydgynghorol a'r ystod ehangach o ddulliau cyfranogol sydd â'r nod at ddod â'r cyhoedd i gysylltiad agosach â llunio polisiau yn tueddu i gael eu dosbarthu fel mathau o gyfranogiad a chydweithio ([Papyr gwyn dinasyddion, Levin ac eraill, 2024](#)) ond fel arfer nid ydynt wedi'u grymuso ([Cynulladau Bach Cydgynghorol i'r Cyhoedd, Curato ac eraill, 2021: 86-104](#)). Mae dulliau cydgynghorol, yn benodol, yn mynd y tu hwnt i arolygon, grwpiau ffocws, cyfarfodydd neuadd y dref a mecanweithiau eraill sy'n ceisio hysbysu ac ymgynghori. Maent yn rhoi gwybodaeth i gyfranogwyr, cyfleoedd i herio eu syniadau, a lle i fyfrio, er mwyn galluogi cyfranogiad a chydweithio dyfnach ar sut i fynd i'r afael â mater polisi penodol. Mae gweddill yr adran hon yn rhoi trosolwg o'r egwyddorion sy'n sail i ymgysylltu

cydgynghorol, gan dynnu ar ystod eang o ffynonellau a nodwyd ac a adolygwyd drwy'r ACD [troednodyn 1]. Trafodir cymhwysiad ymarferol yr egwyddorion hyn, a'u cryfderau a'u cyfyngiadau wrth wireddu egwyddor cynnwys fel y'i nodir yn Neddff Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, yn y penodau dilynol.

Yn ystod y degawdau diwethaf, mae twf amlwg wedi bod yn y defnydd o dulliau cydgynghorol fel offeryn i gynnwys y cyhoedd mewn gwneud penderfyniadau, yn enwedig ledled Ewrop. Nododd yr [OECD \(2020\)](#) y 'don gydgynghorol' hon fel tuedd sydd wedi cynyddu'n gyson ers 2010, ar ôl ton gychwynnol o ddiddordeb rhwng 1996 a 2000. Mae dulliau cydgysylltiol bellach wedi eu defnyddio ar bob lefel o lywodraeth i fynd i'r afael ag ystod eang o bynciau ([OECD, 2020](#): 18-23), er bod thema gyffredin yn yr ACD yn nodi nad yw'r dulliau hyn yn briodol ar gyfer pob cwestiwn polisi, ac nid ydynt bob amser yn gymesur. Mae'r cyd-destunau lle gwelwyd bod dulliau cydgynghorol yn arbennig o ddefnyddiol yn cynnwys achosion lle:

- mae'r cyhoedd yn debygol o gael eu heffeithio'n uniongyrchol gan y mater, neu benderfyniad polisi a wnaed i fynd i'r afael ag o
- gall ystyried profiad byw o'r mater gyfoethogi gwneud penderfyniadau
- mae'r pwnc yn ganolbwynt dadleuon pegynol
- mae'r mater yn siarad am ddilemâu sy'n cael eu hysgogi gan werthoedd, yn enwedig rhai moesol
- mae gweithredu angen ymrwymiad hirdymor sydd y tu hwnt i gylchoedd etholiadol
- mae materion cymhleth yn wynebu sefyllfa wleidyddol ddiddatrys neu'n cael eu hystyried yn 'rhy anodd'
- mae tegwch a chyfiawnder cymdeithasol yn gyd-destunau pwysig wrth wneud penderfyniadau
- mae polisïau a gweithredoedd angen derbynioldeb cymdeithasol eang i fod yn llwyddiannus

Fel canllaw cyffredinol o ran pryd i ddefnyddio dulliau cydgynghorol, mae [Levin ac eraill \(Papyr gwyn dinasyddion, 2024: 14\)](#) yn crynhoi hyn yn dda pan ddywedant:

'Dylai cynnwys pobl mewn llunio polisïau ategu a chryfhau democratiaeth gynrychioliadol.... Dylid ystyried defnydd cymesur a phriodol o ddulliau cyfranogol ar yr adegau pan fyddai tynnu ar fewnwelediadau a syniadau pobl yr effeithir arnynt gan fater yn symud polisi sydd wedi mynd yn sownd ymlaen, ac yn galluogi llunwyr polisi i ddylunio polisïau sy'n arwain at ganlyniadau gwell i fwy o bobl.'

Rhan o'r cyfiawnhad dros ddefnyddio dulliau cydgynghorol yn ddetholus yw'r amser a'r adnoddau sydd eu hangen (er bod rhai dulliau'n fwy dwys o ran adnoddau nag eraill, fe y trafodir yn Adran 3.3). Fodd bynnag, mae Lerner hefyd yn dadlau dros fwy o ffocws 'ar

blethu gwahanol arferion democrataidd i mewn i [ecosystemau democrataidd cytbwys](#)' ([Lerner, 2024: 3](#)). Yn fyr, i beidio ag edrych a run model neu ddull yn unig fel yr ateb i gynnwys y cyhoedd yn ystyrllon mewn gwneud penderfyniadau, ond i ddeall gwerth dulliau fel ymgysylltu cydgyngorol i ategu'r ystod ehangach o ddulliau cyfranogol sy'n addas at wahanol ddibenion. Ar draws yr ACD, crybwyllwyd pedwar rhinwedd yn gyson fel rhai yn gwahaniaethu dulliau cydgyngorol oddi wrth ddulliau ymgysylltu eraill. Fel yr amlinellir yn fanylach isod, mae'r rhain yn ymwneud â:

- sut mae aelodau'r cyhoedd yn cael eu dewis a'u cynorthwyo i gymryd rhan
- sut mae cyfranogwyr yn cael eu cynorthwyo i gyrraedd safbwyntiau gwybodus sy'n ystyried safbwyntiau a thystiolaeth amrywiol
- sut mae cyfranogwyr yn cyrraedd penderfyniad neu argymhelliad, gan fod yn ymwybodol o gyfaddawdu
- sut mae deilliannau prosesau cydgyngorol yn dylanwadu ar benderfyniadau, strategaethau ac agendâu polisi

3.2.1. Sut mae aelodau'r cyhoedd yn cael eu dewis a'u cynorthwyo

Mae prosesau cydgyngorol yn ceisio dod â grŵp amrywiol, cynrychioladol o bobl ynghyd, sydd â'r dasg o ddod i set o benderfyniadau neu farnau ar y cyd ar fater penodol. Yn allweddol i'w cyfreithlondeb yw'r syniad bod y grŵp wedi'i ddewis ar hap fel microcosm o'r boblogaeth ehangach ac nad yw'n cael ei ddominyddu gan set o safbwyntiau gwleidyddol cryf na chredoau sefydledig; er mewn rhai achosion, mae grwpiau penodol sy'n cael eu heffeithio fwyaf gan y mater yn cael eu gorgynrychioli (gweler Adran 5 am drafodaeth hirach ar y pwynt hwn).

Fel arfer, cynigir taliad i ddigolledu pobl am yr amser maen nhw'n ei dreulio'n cymryd rhan ac unrhyw dreuliau. Er mwyn lleihau'r potensial o eithrio, mae unrhyw gostau a achosir mewn perthynas â chyfrifoldebau gofalu, ac anghenion teithio neu hygyrchedd arbennig (e.e. tacsis i gyfranogwyr â phroblemau symudedd, dehonglwyr iaith arwydd) hefyd yn dueddol o gael eu had-dalu. Yn aml, sefydlir rheolau sylfaenol ar y dechrau sy'n gosod naws a'r amodau ar gyfer trafodaeth barchus. Mae egwyddorion cyffredinol yn cynnwys tegwch, cydraddoldeb llais, a bod yn barchus tuag at wahanol safbwyntiau ac yn agored i'w clywed.

3.2.2. Sut mae'r broses yn cynorthwyo datblygiad safbwyntiau gwybodus

Mae gan brosesau cydgyngorol dri chyfnod penodol: dysgu, ystyried a gwneud penderfyniadau. Yn y cyfnod dysgu, mae'r grŵp yn pwysu a mesur gwahanol ffynonellau o dystiolaeth niwtral, gytbwys a hygyrch. Caiff hyn ei gyflwyno'n gyffredinol (ond nid yn unig) drwy gyflwyniadau arbenigol yn y cyfarfod llawn, ac yna cyfleoedd i ymgysylltu mewn deialog gydag arbenigwyr i ofyn am eglurhad, cwestiynu agweddau ar y wybodaeth a ddarparwyd a gofyn am ragor o wybodaeth. Gall cyfranogwyr hefyd weld gwybodaeth gan grwpiau diddordeb, megis sefydliadau anllywodraethol, melinau meddwl neu bobol sydd â

phrofiad byw o'r mater. Yn gynyddol, gall trefnwyr ddefnyddio offer megis teithiau mae, modelau, tasgau creadigol, syniadau a gasglwyd gan y cyhoedd ehangach a gweledigaeth ar gyfer y dyfodol i feithrin dealltwriaeth o ystyriaethau a chymhlethdodau ehangach y pwnc (gweler Adran 3.3).

Agweddau pwysig pellach ar feithrin gwybodaeth yw'r trafodaethau a'r cyfnewidiadau rhwng cyfranogwyr eu hunain, sy'n cynorthwyo cyfranogwyr i ystyried gwahanol brofiadau a safbwyntiau ar y mater. Gellir diffinio trafodaeth fel 'cyfnewid a chwestiynu syniadau'n ofalus ac yn ystyriol gyda'r nod o ddod i benderfyniadau ar y cyd' ([Smith, 2024](#): 6). Mae cyfranogwyr yn gweithio mewn grwpiau bach i drafod goblygiadau'r dystiolaeth a datblygu dewisiadau ar gyfer datrysiadau, yn aml yn cael eu harwain gan hwylusydd er mwyn sicrhau bod gan bob cyfranogwr gyfleoedd cyfartal i gymryd rhan. Er mwyn darparu lle i safbwyntiau newid ac esblygu, mae prosesau trafod fel arfer yn digwydd dros gyfnod estynedig. Yn dibynnu ar eu fformat a'u pwrpas, gallant redeg o unrhyw le rhwng sawl awr i sawl diwrnod, ac weithiau eu gwasgaru dros sawl blwyddyn.

3.2.3. Sut mae cyfranogwyr yn cyrraedd penderfyniad

Yn gyffredinol, dod i benderfyniad yw cam olaf proses drafod, lle mae'r syniadau a drafodwyd yn cael eu distyllu'n gynigion clir gan y cyfranogwyr, eu blaenoriaethu a/neu gynnal pleidlais arnynt. Er bod y dull o ddatblygu a phleidleisio ar benderfyniadau neu argymhellion yn amrywio ar draws dulliau, mae prosesau trafod fel arfer yn cyflwyno cyfres o gamau gweithredu awgrymedig a gyflwynir i'r corff comisiynu. Mewn proses ddelfrydol, mae'r corff comisiynu yna'n ymateb, gan nodi ymateb i bob argymhelliad, hyd yn oed y rhai na fydd yn cael eu datblygu (pwnc a drafodir yn fanylach yn Adran 6).

Y norm yw pwysleisio consensws a chytundeb yn y ffordd y mae deilliannau prosesau cydgyngorol yn cael eu cyfleu. Fodd bynnag, o ran [cynulladau hinsawdd, mae Machin \(2023\)](#) wedi dadlau dros roi mwy o sylw i achosion o anghytundeb ac anghytuno yn ystod y broses ymgynghori, gan awgrymu bod sgysiau o'r fath yn rhoi ffenestr fwy realistig i wrthdaro gwleidyddol a sut mae'r cyhoedd yn llywio tensiynau rhwng gwahanol safbwyntiau cymdeithasol ac ecolegol.

3.2.4. Sut mae deilliannau'n dylanwadu ar benderfyniadau, strategaethau ac agendâu polisi

Waeth beth fo'r dull a ddefnyddir, dylid sefydlu ymgysylltiad cydgyngorol at ddiben, gyda chwestiwn wedi'i ddiffinio'n glir y mae gan gyfranogwyr gyfle gwirioneddol i ddylanwadu arno. Dylai terfynau'r dylanwad fod yn dryloyw, a'u cyfleu'n glir ar ddechrau'r gwaith. Gallai'r cwestiwn hwn gael ei osod gan lywodraeth genedlaethol neu leol, cyrff hyd braich, cyrff anllywodraethol, academyddion neu randdeiliaid eraill sydd â diddordeb. Mewn rhai achosion, yn enwedig mewn prosesau parhaol neu aml-gam, gall aelodau'r cyhoedd osod neu ddylanwadu ar y cwestiwn sy'n fframio'r drafodaeth.

Gall cylchoedd gwaith trafodaethau sy'n canolbwyntio ar yr hinsawdd amrywio'n fawr. Er enghraifft, er bod rhai grwpiau wedi cael eu cynnull i ystyried polisiâu ynghylch llifogydd neu leihau llygredd aer, mae eraill wedi cael y dasg o fynd i'r afael â chwestiynau llawer mwy,

megis lleihau allyriadau nwyon tŷ gwydr, addasu i effeithiau newid yn yr hinsawdd neu fodloni ymrwymïadau cenedlaethol gan Gytundeb Paris y Cenhedloedd Unedig. Mae trafodaethau sy'n canolbwyntio ar y wlad wedi tueddu tuag at gylchoedd gwaith ehangach, tra bod y rhai a gyflwynir ar lefel leol neu ranbarthol yn fwy cymysg ([Cynullïadau dinasyddion, Smith, 2024: 83, 86-89](#)). Yn ogystal, mae cylchoedd gwaith ehangach yn dueddol i ddigwydd mewn camau cynharach yn y cylch polisi, pan mae strategaethau yn cael eu datblygu ac agendâu yn cael eu gosod. Mae cylchoedd gwaith culach yn fwy addas ar gyfer camau diweddarach o ddatblygu neu werthuso polisi, er eu bod yn llai cyffredin.

Mae manteision ac anfanteision i gylchoedd gwaith eang a chul, fel sydd wedi'i grynhoi yn Ffigur 3.4. Fodd bynnag, mae lleisiau'n galw am i gylchoedd gwaith culach ddod yn fwy cyffredin, er mwyn cynyddu'r tebygolrwydd y bydd y canlyniadau'n dylanwadu ar benderfyniadau, strategaethau ac agendâu (gweler Adran 6 am drafodaeth hirach ar y pwynt hwn).

Ffigwr 3.4: Manteision ac anfanteision cylchoedd gwaith eang a chul ar gyfer trafodaeth

Cylchoedd gwaith eang

Ansawdd yr argymhellion

- Mantais: yn galluogi gweledigaeth gyffredinol ar gyfer gweithredu sy'n ystyried y cysylltiadau rhwng sectorau
- Anfantais: gall arwain at nifer o argymhellion sy'n anodd eu gweithredu, a gall rhai materion ddisgyn oddi ar yr agenda neu ni chânt eu hystyried yn yr argymhellion

Profiad y cyfranogwr

- Mantais: mwy o ryddid i ddiffinio ble mae angen gweithredu
- Anfantais: gall deimlo'n llethol pan ofynnir i adeiladu o'r gwaelod i fyny

Tebygolrwydd yr effaith

- Mantais: posibilrwydd o effeithiau ehangach y tu hwnt i'r corff comisiynu
- Anfantais: anoddach monitro dylanwad, yn enwedig os nad yw argymhellion yn benodol

Cylchoedd gwaith cul

Ansawdd yr argymhellion

- Mantais: gellir eu targedu at ffenestri polisi penodol
- Anfantais: wedi'u cyfyngu, yn gyffredinol, i un sector, felly efallai na fyddant yn ystyried set ehangach o gyfaddawdau

Profiad y cyfranogwr

- Mantais: eglurder y fframwaith rydych yn gofyn i gyfranogwyr weithio o'i mewn
- Anfantais: gall y cyfranogwyr deimlo eu bod wedi'u cyfyngu gan yr agenda a osodwyd

Tebygolrwydd yr effaith

- Mantais: haws dwyn comisiynydd i gyfrif
- Anfantais: llai o debygolrwydd o gael dylanwad ehangach y tu hwnt i'r corff comisiynu

Disgrifiad o Ffigwr 3.4: Testun mewn bocs, gyda chynnwys wedi'i rannu'n ddau bennawd, gyda thri is-bennawd dan bob un. Mae pob is-bennawd yn cynnwys rhestrau bwled o fanteision ac anfanteision.

Ffynhonnell: addaswyd o drafodaethau ynghylch cylch gwaith yn [Cynulliadau dinasyddion Smith, 2024](#) a [Boswell, 2021](#).

3.3. Modelau o ddulliau cydgynghorol a chyfranogol

Mae cynullïadau dinasyddion yn un o'r modelau mwyaf adnabyddus a mwyaf cynhwysfawr o ymgysylltu cydgynghorol - ond nid nhw yw'r unig rai o bell ffordd. Ers y 1970au, mae ystod eang o ddulliau sy'n ymgorffori egwyddorion cydgynghorol wedi esblygu ochr yn ochr. O 2025, mae yna ystod o fodelau sefydledig, sy'n amrywio mewn agweddau fel eu cost, y nifer o bobl sy'n cymryd rhan, amserlenni ar gyfer cyflawni, a mecanweithiau ar gyfer dewis pa syniadau neu argymhellion sy'n cael eu cyflwyno i'r corff comisiynu.

Mae Ffigwr 3.5 yn rhoi syniad o'r dulliau sydd ar gael - mae 9 ohonynt yn bodloni'r meini prawf llym ar gyfer ymgysylltu cydgynghorol, a 4 arall sy'n dangos set ehangach o ddulliau cyfranogol sydd wedi'u defnyddio ar y cyd â phrosesau cydgynghorol. Ym mhros achos, mae'r rhain yn ddulliau â safonau dylunio cydnabyddedig, ac yn bwysicaf oll maent yn galluogi cyfranogiad gweithredol y cyhoedd mewn gwneud penderfyniadau mewn ffyrdd sy'n cyd-fynd yn dda â'r egwyddor o gyfranogiad o nodir yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. Gellir dod o hyd i enghreifftiau dethol drwy gydol yr adroddiad hwn; fodd bynnag, rydym yn cyfeirio'r darlennydd ar yr adnoddau a'r llawlyfrau canlynol, sy'n rhoi mwy o fanylion am gefndir pob dull a/neu astudiaethau achos o enghreifftiau ymarferol:

- [Canllawiau Corfforaethol: Ymgysylltu â Dinasyddion – Comisiwn Ewropeaidd \(2023\)](#)
- [Ymgysylltiad Cydgynghorol: Canllaw Arfer Orau – Ipsos \(2024\)](#)
- [Cyfranogiad Dinasyddion Arloesol a Sefydliadau Democrataidd Newydd: Catching the Deliberative Wave – OECD \(2020\)](#)
- [Llawlyfr Cyfranogiad – Llywodraeth yr Alban \(2024\)](#)
- [Participedia](#)
- [Banc Adnoddau: Dulliau – Involve](#)

Isod mae hefyd enghreifftiau o ysgogiadau arloesol, neu ymarferion sy'n sbarduno meddwl creadigol, a dyluniadau gweithdai sydd wedi dod i'r amlwg mewn gwaith cydgynghorol dros y blynyddoedd diwethaf. Mae enghreifftiau'n eglurhaol ond hyn anghyflawn:

- Ymgysylltu ehangach â'r gymuned drwy gyfryngau cymdeithasol, arolygon a fforymau ar-lein, diweddariadau post: [Cynulliad Hinsawdd Blaenau Gwent \(2021\)](#), [Cynulliad Dinasyddion Jersey ar Newid yn yr Hinsawdd \(2021\)](#)
- Caniatáu i bobl arsylwi'r broses: [Rheithgor Pobl Newid yn yr Hinsawdd Ardal Caerhirfryn \(2020\)](#), [Rheithgor Dinasyddion Southwark ar Newid yn yr Hinsawdd \(2022\)](#)
- Cynnwys teithiau maes: [Cynulliad Dinasyddion ar Golli Bioamrywiaeth \(Iwerddon\) \(2023\)](#)

- Rhagweld senarios y dyfodol ac ymgorffori meddwl am y dyfodol: [Cynulliad Dinasyddion Rhydychen ar Newid Hinsawdd \(2019\)](#), [Cynulliad Dinasyddion ar Hinsawdd \(Yr Almaen\) \(2021\)](#)

Ffigwr 3.5: Modelau cyffredin o ddulliau cydgyngorol a chyfranogol

Modelau o ymgysylltu cydgyngorol

Mae'r ffigwr hwn yn cyflwyno 9 dull sy'n bodloni'r meini prawf ar gyfer ymgysylltu cydgyngorol. Mae pob un yn ceisio recriwtio cyfranogwyr drwy ddewis ar hap, ac mae pob un yn mynd â chyfranogwyr drwy broses o ddysgu, trafod a gwneud penderfyniadau.

Nid yw hon yn rhestr gyflawn o'r dulliau sydd ar gael, ond ei bwriad yw rhoi blas o'r ystod o ddulliau sydd wedi dod i'r amlwg.

Cynulliad y Dinasyddion

Wedi'i gynnull i drafod un neu fwy o faterion polisi, gyda'r bwriad o ddarparu argymhellion i'r corff comisiynu. Yn cael ei ddefnyddio'n aml i fynd i'r afael â phroblemau brys, cymhleth, dadleuol a seiliedig ar werthoedd, heb atebion clir.

Yn cael ei ddefnyddio yn mhob cam o'r cylch polisi o osod agenda a sganio'r gorwel, i brofi opsiynau polisi penodol a gwerthuso arferion - er yn anaml wth wneud penderfyniadau. Yn gyffredinol, ystyrir mai dyma'r model mwyaf cadarn, cymhleth ac adnoddau-ddwys o ymgysylltu cydgyngorol.

Math o grŵp: Unrhyw le rhwng 30-250, ond fel arfer 90-100. Fel arfer mae'n cynnwys aelodau o'r cyhoedd a ddewiswyd drwy loteri ddemocrataidd, ond mae rhywfaint o gynsail ar gyfer grwpiau hybrid, yn cynnwys gwleidyddion.

Amserlen: Mae cynulliadau dinasyddion yn digwydd dros sawl diwrnod (yn amrywio rhwng 15-25 diwrnod, ond ar gyfartaledd oddeutu 18-20 diwrnod), yn aml wedi'u gwasgaru dros sawl mis. Isafswm amser a argymhellir gyda chyfranogwyr yw 30 awr. Fforymau untro ydynt yn bennaf, ond mae rhai Cynulliadau parhaol wedi'u sefydlu.

Nodweddion dylunio:

- Tystiolaeth niwtral a ddarperir o amrywiaeth o ffynonellau, yn cynnwys datganiadau tystion gan aelodau'r cyhoedd ar adegau.
- Dylunio a churadu tystiolaeth dan oruchwyliaeth grŵp cyngori.
- Mae trafodaethau grŵp bach yn galluogi dysgu o safbwyntiau eraill ac fel arfer wedi'u hwyluso, i sicrhau cyfleoedd cyfartal i gymryd rhan.
- Mae cyfranogwyr yn ystyried cyfaddawdau ac yn dod i argymhellion, y pleidleisir arnynt.
- Argymhellion a rennir drwy adroddiad, ond yn gyffredinol yn cael eu trin fel rhai cyngorol - er weithiau'n cael eu paru â refferenda ar gyfer pleidleisiau rhwymol.
- Gall fod yn uchel ei broffil a denu sylw'r cyfryngau.

Lleol / rhanbarthol / cenedlaethol / rhyngwladol

Cyngor Dinasyddion (Bürgerat)

Sefydlwyd Cyngorau Dinasyddion yn Awstria fel dewis arall cost-effeithiol y lle dulliau fel Celloedd Cynllunio a Rheithgorau Dinasyddion.

Fe'u bwriadwyd fel model llai dwys ar gyfer trafodaeth, gan roi cyfleoedd i ddinasyddion godi materion gyda gwneuthurwyr penderfyniadau mewn llywodraeth leol neu ranbarthol y maent yn teimlo sy'n bwysig neu'n frys, fel arfer mewn ymateb i broblem a bennwyd ymlaen llaw.

Math o grŵp: Mae'r Cyngorau Dinasyddion fel arfer y cynnwys 10 i 30 o ddinasyddion, wedi'u dewis drwy ddiolli i adlewyrchu microcosm o'r boblogaeth darged. Os yw maint y grŵp yn fwy na 15, maent yn tueddu i gael eu rhannu'n ddau Gyngor – ond mae hyn yn fwy cyffredin pan fydd y Cyngor yn cael tasg o fynd i'r afael â phynciau mwy cymhleth. Mae'r cam Caffi Dinasyddion yn ymgysylltu â 50 i 100 o drigolion ychwanegol o'r boblogaeth, sy'n agored i unrhyw un ymuno.

Amserlen: Mae'r Cyngor Dinasyddion fel arfer yn cyfarfod dros ddiwrnod a hanner, cyn cyflwyno eu canfyddiadau yn y Caffi Dinasyddion. Mae'r broses yn fwrriadol ddi-wastraff, gyda chyfnodau dysgu a thrafod llai penodol.

Nodweddion dylunio:

- Caiff cyfranogwyr eu briffio ar ddechrau'r broses, cyn gweithio i nodi materion o ddiddordeb cyhoeddus a fydd yn cael eu trafod yn y Cyngor Dinasyddion, mewn ymateb i broblem a bennwyd ymlaen llaw.
- Defnyddir Hwyluso Deinamig fel y mecanwaith y mae'r Cyngor yn trafod y materion ac yn datblygu atebion drwyddo.
- Mae'r Cyngor yn cynhyrchu 'datganiad ar y cyd', a gyflwynir ac a drafodir ag aelodau eraill o'r cyhoedd mewn 'Caffi Dinasyddion'.
- Cyflwynir adroddiad yn cyfuno'r canfyddiadau o'r ac o'r grŵp hwnnw ffurfi'r 'grŵp ymatebwyr' i sicrhau bod canlyniadau'r broses yn cael eu dilyn.

Lleol / rhanbarthol / cenedlaethol

Adolygiad Menter Dinasyddion

Panel bach sy'n gwerthuso a thrafod menter a fydd yn cael ei rhoi i bleidlais ymhlith y boblogaeth ehangach. Y nod yw i'r panel ddod i farn ystyriol ar y mater, gan bwysu a mesur tystiolaeth o blaid ac yn erbyn y cynnig, gyda'r bwriad o hysbysu aelodau eraill o'r cyhoedd sy'n gymwys i bleidleisio.

Mae'r panel yn cynhyrchu 'Datganiad Dinasyddiaeth' byr, lle maent yn nodi tystiolaeth ynghylch y fenter y pleidleisir arni, a dadleuon o blaid/yn erbyn. Yna caiff y datganiad ei ddsbarthu gyda'r papurau pleidleisio i lywio dewisiadau pleidleiswyr.

Math o grŵp: Panel o 18-24 aelod (heb fod yn fwy na 24), sy'n cael eu dewis ar hap i fod yn gynrychioladol yn ddemograffig. Os oes sawl mater ar y papur pleidleisio, sefydlir panel ar wahân ar gyfer pob un.

Amserlen: Mae'r panel fel arfer yn cyfarfod am 3 i 5 diwrnod i ddysgu am y fenter bleidlais a'i hystyried. Mae hyn fel arfer yn digwydd dros ddyddiau olynol neu benwythnosau olynol. Yna bydd y Datganiad Dinasyddion ar gael ochr yn ochr â phapurau pleidleisio sy'n cael eu dosbarthu i bawb yn y boblogaeth darged.

Nodweddion dylunio:

- Mae panelwyr yn clywed tystiolaeth gan eiriolwyr ar ddwy ochr y mater a gallant ofyn cwestiynau.
- Mae panelwyr fel arfer yn derbyn hyfforddiant mewn trafodaeth a sur i werthuso gwybodaeth yn feirniadol.
- Mae panelwyr yn cyfarfod mewn grwpiau bach wedi'u hwyluso i drafod y dystiolaeth a gweithio drwy gyfaddawdau i'w galluogi i werthuso mesurau'r bleidlais.
- Mae'r panelwyr yn cynhyrchu datganiad wedi'i gyfeirio ar ddinasyddion i gyd-fynd â phapurau pleidleisio, sydd hefyd yn cael ei gyflwyno'n gyhoeddus mewn cynhadledd i'r wasg.
- Mae amrywiad eang ar y trothwyon lleiaf o gefnogaeth y mae'n ofynnol i fenter eu rhagori ar y bleidlais sydd i'w gweithredu.

Lleol / rhanbarthol

Rheithgor Dinasyddion

Mae Rheithgor Dinasyddion yn cael ei gynnull i drafod ar gwestiwn polisi penodol, gan fynd i'r afael â blaenoriaethau cenedlaethol ar lefel leol neu ranbarthol. Fel Cynulliad Dinasyddion, maen tyn offeryn effeithiol ar gyfer mynd i'r afael â phroblemau sy'n seiliedig ar werthoedd neu gwestiynau dadleuol.

Mae rheithwyr yn dysgu am gwestiwn sydd wedi'i fframio'n glir (a elwir weithiau'n 'gyhuddiad') ac yn ei drafod. Ar ddiwedd y broses, maent yn cyflwyno dyfarniad sy'n cael ei gyflwyno mewn adroddiad Rheithgor, ynghyd â chyfiawnhad dros y penderfyniad.

Math o grŵp: 12 i 25 aelod o'r cyhoedd heb unrhyw ddiddordebau arbennig yn y pwnc dan sylw. Dewisir y grŵp i fod yn gynrychioliadol o ran demograffig ac agwedd o'r boblogaeth a dargedir, trwy loteri ddemocrataidd neu samplu haenedig.

Amserlen: Yn amrywio o 2 i 7 diwrnod, ond ar gyfartaledd oddeutu 4 diwrnod. Mae rhai prosesau'n digwydd dros ddiwrnodau olynol, mae eraill yn cael eu rhedeg dros sawl wythnos, ond yn gyffredinol heb fwy nag wythnos rhwng cyfarfodydd.

Nodweddion dylunio:

- Mae rheithwyr yn clywed tystiolaeth niwtral gan dystion, sy'n cynrychioli pob ochr o'r ddadl.
- Mae'r grŵp yn trafod mewn grwpiau bach, wedi'u hwyluso gan grwpiau i gyrraedd tir cyffredin ar y cyhuddiad ac yn pleidleisio i gyrraedd dyfarniad.
- Fel arfer, nid oes gan y corff comisiynu unrhyw ran yn cyflawni'r broses, ond mae'n ymrwmo i ymateb i'w chanlyniadau.
- Mae adroddid y rheithwyr yn tueddu i gael ei gyhoeddi 2-3 wythnos ar ôl y gweithdy terfynol. Mae'n cynnwys y dyfarniad a gyrhaeddwyd, barn ar dderbynioldeb cynigion, ac argymhellion.
- Weithiau cynhelir fforwm cyhoeddus ar y diwrnod olaf i gyflwyno'r canfyddiadau.
- Mae'r comisiynydd yn ymateb i argymhellion drwy esbonio sut y byddent yn gweithredu neu pam eu bod yn anghytuno.

Lleol / rhanbarthol

Cynhadledd Gonsensws

Mae Cynadleddau Consensws wedi tueddu i gael eu cymhwyso i bynciau sy'n sensitif yn gymdeithasol sy'n ymwneud â gwyddoniaeth a thechnoleg. Maent yn ceisio ychwanegu naws at ddadleuon ynghylch materion polisi dadleuol neu gymhleth sy'n cael eu dominyddu gan arbenigedd technegol, trwy wahodd y cyhoedd i ddod o hyd i dir cyffredin ar ddulliau gweithredu derbyniol.

Yn gyffredinol, nid yw cynadleddau consensws wedi'u bwriadu i lywio penderfyniad na chynhyrchu argymhellion. Yn hytrach, eu nod yw cysylltu aelodau'r cyhoedd â dadleuon byw ynghylch datblygiadau gwyddonol, er mwyn galluogi dadl gyhoeddus ehangach ar delerau mwy hygyrch.

Math o grŵp: 10 i 20 o gyfranogwyr, wedi'u dewis yn bwrpasol i adlewyrchu proffil cymdeithasol-ddemograffig y wlad. Fel Rheithgorau Dinasyddion, ni ddylent fod wedi ymwneud â phwnc y gynhadledd o'r blaen.

Amserlen: Mae'r gynhadledd ei hun fel arfer yn para am 3 i 4 diwrnod ar draws penwythnos hir. Mae'n ofynnol i gyfranogwyr hefyd fynychu sesiwn baratoi i alluogi dysgu a nodi cwestiynau i'w trafod gan arbenigwyr yn y prif wahaniaethau yn y brif gynhadledd.

Nodweddion dylunio:

- Mae cyfranogwyr yn penderfynu ar bwyntiau'r ddadl, yn dewis cwestiwn a chasgliad o dystion yn dilyn penwythnos paratoi lle maent yn dysgu am y pwnc.
- Ar ddiwrnod cyntaf y gynhadledd, mae arbenigwyr yn ymateb i gwestiynau a ofynnwyd gan y cyfranogwyr, a cyn rhyngweithio â nhw mewn sesiwn cwestiwn ac ateb. Mae'r cam hwn ar agor i'r wasg a'r cyhoedd yn ehangach.
- Yna mae'r cyfranogwyr yn trafod y dystiolaeth a cyn ffurfio argymhellion - a'r rhai y cytunir arnynt 100% wedi'u eu cynnwys mewn 'datganiad consensws'.
- Cyflwynir yr argymhellion yn y datganiad consensws yn gyhoeddus, a'u rhannu i randdeiliaid perthnasol (e.e. ASau, gwyddonwyr, y cyfryngau, y cyhoedd).

Cenedlaethol

Pôl Cydgynghorol

Bwriadwyd polau cydgysylltiol (a elwir hefyd yn Arolwg Cydgynghorol) fel canllaw i'r hyn y byddai'r cyhoedd yn ei feddwl am fater penodol pe bydden nhw'n cael cyfle i ystyried tystiolaeth gydbwysedd a chymryd rhan yn y drafodaeth ar y mater gyda phobl eraill.

Mae Polau Cydgynghorol yn aml yn cael eu cymhwyso i faterion cymhleth, y mae gan y cyhoedd ychydig iawn o ymwybyddiaeth neu brofiad ohonynt. Eu diben yw cynnig amcangyfrif mwy cywir o farn y cyhoedd ar y mater, yn hytrach na chreu argymhellion neu rymuso'r cyhoedd i ddylanwadu ar wneud penderfyniadau.

Math o grŵp: Polau Cydgynghorol yw'r ffurf fwyaf uchelgeisiol o ymgysylltu cydgynghorol o ran y nifer o bobl sy'n cymryd rhan, gyda nifer yr ymgysylltwyr yn amrywio o 60 i 600 - ond gall ymestyn i filoedd mewn sefyllfa ar-lein. Yn wahanol i dulliau eraill, maen nhw'n ceisio bod yn gynrychiadol ystadegol, yn seiliedig ar gwtâu rhyng-gysylltiol wedi'u gosod ar nodweddion demograffig ac agweddol.

Amserlen: Yn gyffredinol mae'n fyrrach na modelau eraill, gyda chyfartaledd o 1 i 2 ddiwrnod, er y gall bara dros sawl diwrnod.

Nodweddion dylunio:

- Dal newid barn drwy arolygon cyn ac ar ôl gweithdai ar y cwestiwn polisi dan drafodaeth cyn ac ar ôl dysgu am y pwnc a'i drafod.
- Mae'r cyfranogwyr yn trafod y mater mewn grwpiau trafod, bach wedi'u hwyluso ac yn cael cyfle i gwestiynu arbenigwyr.
- Mae trefnwyr yn aml yn partneru gyda'r cyfryngau darlledu i drosglwyddo rhan o'r broses, i rannu'r dysgu yn ehangach.
- Mae adroddiad yn cael ei baratoi gan y trefnydd ar y newid barn a welwyd, ynghyd â chyfiawnhad am yr hyn a achosodd unrhyw newid.

Lleol / rhanbarthol / cenedlaethol

Gweithdy Cydgynghorol

Mae gweithdai cydgynghorol yn ffurf o drafodaeth grŵp wedi'i hwyluso, a, fel y Cynulladau Dinasyddion a Rheithgorau Dinasyddion, yn cynorthwyo cyfranogwyr i ddyngu am fater, trafod ag eraill i weld y mater drwy lens wahanol, a dod i gasgliad gwybodus.

Mae ganddynt nodweddion dylunio llai caeedig na dulliau cydgynghorol eraill, ac fe'u hystyrir fel rhai ysgafnach yn gyffredinol. Fel Polau Cydweithredol, maent yn canolbwyntio at hwyluso trafodaeth wybodus, a gallant gynorthwyo i ddeall sut mae barn pobl yn newid wrth gael gwybodaeth newydd a'r cyfle i drafod. Yn gyffredinol, nid ydynt yn cynhyrchu argymhellion nac yn ceisio casgliadau ar y cyd.

Math o grŵp: Nid oes isafswm nac uchafswm, ond mae'n tueddu i fod rhwng 24 i'r 100oedd isel; nid yw grwpiau bach fel arfer yn fwy na 12. Mae'r dull y samplu'n dibynnu ar y diben. Yn aml, nid yw didoli llawn yn ofynnol, gyda samplu strategol yn fwy cymwys i'r diben.

Amserlen: Unrhyw le o ychydig o oriau i nifer o ddyddiau, yn dibynnu ar gymhlethdod y pwnc a'r canlyniad a fwriadwyd.

Lleol / rhanbarthol / cenedlaethol / rhyngwladol

Nodweddion dylunio:

- Yn debyg i fodolau eraill, mae gweithdai trafod yn rhoi lle ac amser i gyfranogwyr ddatblygu dealltwriaeth o'r pwnc drwy ystyried tystiolaeth gydbwys a'i goblygiadau drwy drafod ag eraill.
- Mae'r gweithdai yn symud rhwng grwpiau trafod llawn a grwpiau trafod bach.
- Mae trafodaethau mewn grwpiau bach wedi'u hwyluso er mwyn sicrhau cyfleoedd cyfartal i gymryd rhan, a bod y grŵp yn cyfathrebu'n gynhyrchiol ac yn barchus.
- Y diweddwynt, fel arfer, yw pan mae cyfranogwyr yn dod i gasgliadau gwybodus. Mae rhai yn adeiladu argymhellion neu'n pleidleisio ar gynigion, ond nid yw hynny'n arferol.

G1000

Model a ddaeth i'r amlwg yn yr Iseldiroedd i hwyluso datblygiad cyfunol gweledigaeth ar gyfer ardal benodol, neu i ymateb i gwestiwn penodol. Mae'n tueddu i gael ei ddefnyddio ar lefel leol, ond mae defnydd ar lefel genedlaethol hefyd.

Math o grŵp: Mae G1000 yn cyfuno cyfranogiad gan ddinasyddion a gweithwyr polisi proffesiynol - er yn gwyro tuag at ddinasyddion, gyda thair gwaith cymaint o ddinasyddion o'i gymharu â gweithwyr polisi proffesiynol. Mae grŵp mawr o rhwng 150 a 1,000 o bobl yn cymryd rhan yn y camau cychwynnol a therfynol, gydag is-set fach o oddeutu 40% o gyfranogwyr o gam un yn cymryd rhan yn y trafodaethau grŵp bach.

Amserlen: Mae'r Uwchgynhadledd a'r Cynulliad yn digwydd dros ddiwrnod. Mae cam canol y Fforwm Dinasyddion yn tueddu i ddigwydd dros sawl noson (4 ar gyfartaledd).

Nodweddion dylunio:

- Mae'n cynnwys tri cham: Uwchgynhadledd Dinasyddion gychwynnol, Fforwm Dinasyddion llai, a Chynulliad Dinasyddion.
- Yn yr Uwchgynhadledd Dinasyddion, mae grŵp mawr, wedi hwyluso'i hunan, yn cael ei ddwyn ynghyd i greu gweledigaeth ar gyfer y pwnc arfaethedig, a gosod canlyniadau posibl.
- Mae'r Fforwm Dinasyddion yn cynnwys grŵp trafod llai sydd â'r nod o drosi'r syniadau o'r syniadau o'r Uwchgynhadledd i gynigion pendant.
- Mae'r Cynulliad Dinasyddion yn ailgynnull y grŵp uwchgynhadledd llawn i drafod y cynigion, a dewis y rhai fyddant yn bwrw ymlaen â nhw.
- Mae'r broses yn arwain at Benderfyniad Dinasyddion, sy'n cynnwys cynigion sy'n derbyn cefnogaeth y mwyafrif, ac yn cael ei gyflwyno i'r corff comisiynu.

Lleol

Celloedd Cynllunio

Datblygwyd Celloedd Cynllunio yn yr Almaen i gynnig modelau newydd ar gyfer cyfranogiad y cyhoedd mewn gwleidyddiaeth sy'n agor perthynas ddwyffordd. Eu prif gymhwysiad fu gwella effeithiolrwydd mewn cynllunio trefol, ac fe'u defnyddir fel arfer ar lefelau lleol a rhanbarthol; ond mae rhai achosion lle maent wedi'u mabwysiadu ar lefel genedlaethol.

Mae'r sesiynau'n cynnwys nifer o gelloedd yn cael eu cynnal ochr yn ochr, gyda'r dasg o ddatblygu canlyniadau i broblemau pendant. Mae pob cell yn trafod is-bwnc gwahanol, gan edrych weithiau ar yr un broblem eang drwy lens wahanol.

Math o grŵp: Fel arfer nid oes mwy na 25, gyda chelloedd wedi'u rhannu'n grwpiau o 5 cyfranogwr yn gweithio ochr yn ochr.

Amserlen: Yn aml 2 i 4 diwrnod, ond gall fod yn hirach yn dibynnu ar gymhlethdod y pwnc dan sylw.

Nodweddion dylunio:

- Mae'r corff comisiynu, sydd yn aml yn gorff gwladwriaethol, yn nodi ac yn dirprwyo'r broblem i ddatblygu atebion ar ei chyfer.
- Cyfnod dysgu byrrach o'i gymharu â modelau eraill, gyda sesiynau gwybodaeth fel arfer yn para 1.5 awr.
- Mae trafodaeth yn digwydd mewn grwpiau bach sy'n canolbwyntio ar ddatblygu atebion, gyda chyfansoddiad newidiol o gyfranogwyr. Mae trafodaethau'n cael eu hunan-gymedroli.
- Mae'r celloedd yn dod ynghyd ar ddiwedd y broses i asesu, blaenoriaethu a phleidleisio ar y cynigion.
- Cyflwynir ymateb cyfunol y grŵp i'r cwestiwn polisi mewn adroddiad dinasyddion, sydd fel arfer yn cael ei gyflwyno i'r comisiynydd mewn digwyddiad cyhoeddus.

Lleol / rhanbarthol / cenedlaethol / rhyngwladol

Enghreifftiau o ddulliau cyfranogol sy'n ategu dulliau cydgynghorol

Mae'r ffigwr hwn yn cyflwyno 4 dull cyfranogol a ddefnyddiwyd ochr yn ochr â dulliau cydgynghorol, ac sy'n ymddangos yn rhai o'r astudiaethau achos yn yr adroddiad hwn.

Nid yw hon yn rhestr gyflawn o'r dulliau sydd ar gael, ond ei bwriad yw rhoi blas o'r ystod o ddulliau sydd wedi dod i'r amlwg o'r ystod o ddulliau a ddefnyddiwyd ar y cyd â dulliau cydgynghorol.

Panel Dinasyddion

Mae Paneli Dinasyddion yn gorff cynrychioliadol o'r cyhoedd sy'n cael eu recriwtio a'u defnyddio i ymgynghori'n rheolaidd, ynghylch maes polisi penodol. Gall ymgynghori gymryd amrywiaeth o ffurfiau, yn cynnwys arolygon, grwpiau ffocws, gweithdai, mynychu pwyllgorau, ac ati.

Gall y panel gael ei noddi neu fod yn berchen un neu fwy o adrannau neu asiantaethau'r llywodraeth, er mwyn rhoi lle cyfranogol parhaus i ddenu cyfranogiad dinasyddion. Y prif fanteision o sefydlu panel yw galluogi cyfranogiad ar fyr rybudd yn ogystal â darparu cyfleoedd i gysylltu dro ar ôl tro â'r un cyfranogwyr, gan ganiatáu i wybodaeth a pherthnasoedd dyfnach gael ei adeiladu dros amser.

Math o grŵp: Mae nifer y bobl sy'n cael eu recriwtio i Banel Dinasyddion yn gyffredinol yn amrywio o ychydig gannoedd i ychydig filoedd, yn dibynnu ar y pwrpas (e.e. mae angen paneli mwy os yw is-grwpiau penodol yn debygol o gael eu targedu). Dewisir y panel trwy samplu ar hap a'i adnewyddu'n systematig i sicrhau ei fod yn parhau i fod yn gynrychioliadol wrth i gyfranogwyr gamu i lawr.

Amserlen: Yn gyffredinol, adnodd parhaol sy'n cael ei adnewyddu'n systematig. Mae cyfranogwyr fel arfer yn gwasanaethu am dymor o 2 flynedd.

Nodweddion dylunio:

- Defnyddir paneli yn gyffredinol i ymdrin â nifer o faterion sy'n gysylltiedig â maes polisi, drwy ddilyniant o brosiectau llai. Maent yn tueddu i gael eu paru â rhaglen dreigl o weithgarwch sy'n cwmpasu ystod o bynciau a dulliau ar draws blwyddyn.
- Mae aelodau'r panel yn derbyn cyswllt rheolaidd â'r corff comisiynu, ond ni fydd pob aelod yn cael ei wahodd i gymryd rhan ym mhob gweithgarwch panel. E.e. bydd baich cymryd rhan mewn gweithgareddau mwy dwys o ran amser, megis grwpiau ffocws a gweithdai yn cael ei ledaenu ar draws y panel.
- Caiff adborth ar sut y defnyddiwyd gweithgareddau sy'n ymgysylltu â'r panel ei fwydo'n ôl i bob aelod o'r panel.

Lleol / rhanbarthol / cenedlaethol

Sgyrsiau Cymunedol

Mae Sgyrsiau Cymunedol yn dirprwyo'r gwaith o gynnal ymgysylltu i sefydliadau ac unigolion sydd wedi'u hymgorffori mewn cymunedau. Maent yn drafodaethau bach yn y gymuned ar fater a bennwyd ymlaen llaw., ac yna'n cael eu bwydo'n ôl i'r corff comisiynu.

Nod Sgyrsiau Cymunedol yw darparu cyfleoedd i lunio'r agenda, mewn ymateb i sut mae cymunedau lleol yn profi'r mater neu sut maen nhw'n debygol o gael eu heffeithio gan newidiadau. Maent yn ffurf fwy anffurfiol o gyfranogiad, sy'n dod â sgyrsiau i fannau lle mae pobl yn teimlo'n gyfforddus yn siarad, ac yn gyffredinol yn cael eu hystyried yn fannau mwy croesawgar a chynhwysol i bobl sy'n tueddu i beidio ag ymwneud â gwleidyddiaeth.

Math o grŵp: Nid oed unrhyw reolau penodol o ran nifer y bobl sy'n cymryd rhan ar draws set o sgyrsiau cymunedol, ond mae enghreifftiau'n amrywio o oddeutu 20 i nifer o gannoedd. Mae cyfranogwyd fel ar fer yn cynnig eu hunain i gymryd rhan.

Amserlen: Nid oes meini prawf isafswm nac uchafswm. Fel arfer, digwyddiadau untro yw sgyrsiau, ond gall y rhaglen gyffredinol redeg dros sawl wythnos neu fisoedd.

Nodweddion dylunio:

- Caiff y sgyrsiau eu trefnu a'u harwain gan gynrychiolydd o'r gymuned.
- Fel arfer mae tair neu ragor o sgyrsiau'n cael eu cynnal ochr yn ochr, mewn gwahanol leoedd.
- Gall trefnwyr cymunedol ddewis y math o grwpiau maent am eu cynnull. Weithiau gall hyn fod yn wahoddiad agored i unrhyw un sy'n byw yn yr ardal; mewn achosion eraill, mae'r sgyrsiau ar gau i rannau penodol o'r gymuned, neu'r rhai sydd â phrofiad byw o'r mater.
- Mae'r trefnydd lleol fel arfer yn cyfuno'r drafodaeth a cyn cymryd cyfrifoldeb am fwydo'r canfyddiadau yn ôl i'r corff comisiynu.

Lleol / rhanbarthol / cenedlaethol

Torfoli

Mae torfoli fel arfer yn digwydd ar-lein, ac yn cael ei gyhoeddi fel galwad agored am gymorth a syniadau ar sut i ddatrys problem neu gwestiwn penodol.

Fe'i defnyddir amlaf yng nghyfnodau gweledigaeth neu ddatblygu polisi, i amlygu'r amrywiaeth barn neu feysydd consensws ar fater. Ystyrir offer torfoli yn ddefnyddiol wrth gyrraedd pobl iau, a demograffeg nad oes ganddynt fel arfer y diddordeb na'r gallu i gymryd rhan mewn mathau mwy ffurfiol o ymgynghori.

Math o grŵp: Nid oes unrhyw gyfyngiadau ar faint o bobl sy'n cymryd rhan. Y bobl sy'n cymryd rhan mewn gweithgareddau torfoli yw'r rhai sydd â diddordeb yn y mater fel arfer, neu sydd â phrofiad byw perthnasol neu wybodaeth dechnegol.

Amserlen: Nid oes amserlen isafswm nac uchafswm, ond mae torfoli syniadau fel arfer yn rhedeg ymlaen llaw neu yn ystod proses cydgyngorol i fwydo syniadau a phryderon y cyhoedd ehangach i'r broses fel math o dystiolaeth.

Nodweddion dylunio:

- Yn gyffredinol, rhoddir canllawiau rhydd i gyfranogwyr ar y cylch gwaith, ac yn aml cânt eu gwahodd i ymateb i gwestiwn neu thema.
- Mae yna ystod eang o fodolau ac offer a all gynorthwyo torfol, yn cynnwys PoLIS, vTaiwan a llwyfannau presennol ar gyfer ymgynghori a ddefnyddir gan gyrff y sector cyhoeddus.
- Mae cymwysidiadau'n cynnwys:pleidleisio ar gynigion, darparu fforymau ar-lein ar gyfer trafodaeth a dadl, a phyrth ar gyfer cyflwyno syniadau.
- Mae tafoli wedi'i gynnwys mewn prosesau cydgyngorol i ddod â syniadau a safbwyntiau newydd, fel ffordd o herio syniadau a ddarparwyd mewn ffurfiau mwy traddodiadol o dystiolaeth arbenigol, ac i gynorthwyo i fframio'r mater i gyfranogwyr.

Lleol / rhanbarthol / cenedlaethol

Cyllidebu Cyfranogol

Daeth Cyllidebu Cyfranogol i'r amlwg gyntaf ym Mrasil ac ers hynny mae wedi lledaenu ledled y byd fel mecanwaith ar gyfer dirprwyo gwneud penderfyniadau i drigolion lleol ynghylch sut mae arian cyhoeddus yn cael ei wario yn eu hardal leol. Fe'i gwelir, yn gyffredinol, fel offeryn effeithiol ar gyfer rhoi llais i'r cyhoedd mewn penderfyniadau ariannu sy'n siapio eu bywydau.

Mae Cyllidebu Cyfranogol yn enghraifft brin o gyfranogiad y cyhoedd n grymuso'r rhai sy'n cymryd rhan yn llawn i wneud penderfyniadau rhwymol. Mae cyfranogwyr yn gweithio gyda'i gilydd i nodi blaenoriaethau cyllidebol, ac yn dyrannu arian i brosiectau penodol.

Math o grŵp: Mae amrywiad eang ar y dull recriwtio, ond mae cyfranogwyr ar y cyfan, yn tueddu i fod yn hunan-ddetholedig, gan gynnig eu hunain mewn ymateb i wahoddiad agored i gymryd rhan. Weithiau mae'r gwahoddiad hwn yn canolbwyntio ar ddefnyddwyr presennol gwasanaeth, neu bobl sydd â phrofiad byw o'r mater. Mae maint y grwpiau sy'n cymryd rhan yn amrywio'n fawr, o ddegau i nifer o gannoedd.

Amserlen: Mae pob carfan fel arfer yn cyfarfod dros 1-2 ddiwrnod, er y gellir ailadrodd y broses sawl gwaith i ehangu'r cyfle.

Nodweddion dylunio:

- Mae pot o arian yn cael ei ddyrannu i'r broses (fel arfer gan y llywodraeth neu gorff sector cyhoeddus) i'w wario ar ddiben cyffredinol.
- Mae cyfranogwyr yn cynhyrchu syniadau, yn trafod y dewisiadau sydd yn gael a phleidleisio ar sut y dylid dyrannu'r arian.
- Gall cylch gwaith y grŵp amrywio o asesu dewisiadau presennol a darparu asesiad o'u derbynoldeb, i gynhyrchu syniadau newydd.
- Ar ôl derbyn y canlyniad, mae'r corff comisiynu yn dyrannu'r arian yn unol â'r dewisiadau a nodwyd, gan ddibynnu ar wiriadau dichonoldeb y camau gweithredu a gynigiwyd.

Lleol / rhanbarthol / cenedlaethol

Troednodiadau'r adran

[1] Mae ffynonellau sy'n llywio'r adran hon yn cynnwys: [Carson ac Elstub, 2019](#); [Cherry ac eraill, 2021](#); [Curato ac eraill, 2021](#); [Dryzek ac eraill, 2019](#); [Elias, Phillips ac Wolowic, 2025](#); [Comisiwn Ewropeaidd, 2023](#); [Farrell a Suiter, 2019](#); [Arloesedd mewn Democratiaeth, 2020](#); [Involve, nd](#); [Involve, 2008](#); [Ipsos, 2024](#); [Levin ac eraill, 2024](#); [OECD, 2020](#); [OECD, 2022](#); [Participedia](#); [Llywodraeth yr Alban, 2024](#); [Smith, 2024](#); [Willis, Curato a Smith, 2022](#).

Disgrifiad o Ffigwr 3.5: 13 enghraifft mewn bocs o wahanol fodelau o ddulliau cydgyngorol a chyfranogol.

Ffynhonnell: Mae Ffigwr 3.5 yn cyfuno diffiniadau o amrywiaeth o ffynonellau, yn cynnwys cronfeydd data megis [Participedia](#), [Involve](#) a [KNOCA](#) yn ogystal â disgrifiadau o ddulliau cydgyngorol mewn erthyglau, adroddiadau a llyfrau, sef: [Cynulladau Bach Cydgyngorol i'r Cyhoedd, 2021](#); [Comisiwn Ewropeaidd, 2023](#); [Meithrin Arloesiadau Democratiaidd yng Nghymru, 2025](#); [Farrell a Suiter, 2019](#); [Papyr gwyn dinasyddion, Levin ac eraill, 2024](#); [OECD, 2020](#); [Llywodraeth yr Alban, 2024](#); [Smith, 2024](#)

4. Ecosystem ymgysylltu sy'n pontio'r lleol, rhanbarthol a chenedlaethol

Mae'r adran hon yn rhoi trosolwg eang o weithgarwch ymgysylltu â'r cyhoedd sy'n digwydd yng Nghymru ar newid yn yr hinsawdd, gan gynnig astudiaethau achos darluniadol o arferion sy'n anelu at gynnwys a chydweithio â'r cyhoedd. Gan ddefnyddio'r ACD a'r arolwg yn bennaf, mae'r adran hon yn dogfennu ymddangosiad diweddar arferion cydgyngorol o fewn yr ecosystem hon ac yn ystyried y potensial a'r rhwystrau i arferion cydgyngorol gael eu mabwysiadu'n ehangach yng Nghymru.

4.1. Tirwedd bresennol arferion ymgysylltu yng Nghymru

Yn seiliedig ar ganfyddiadau'r ACD a'r arolwg, gellir nodweddu cynnwys y cyhoedd wrth lunio gweithredu ar yr hinsawdd yng Nghymru yn fras gan weithredu â gwreiddiau lleol, a gyflwynir yn aml yn annibynnol o'r llywodraeth, sy'n cael ei ategu gan nifer lai o raglenni sy'n canolbwyntio'n rhanbarthol neu genedlaethol. Mae cwmpas y gweithgaredd hwn yn amrywio o sgysiau dan arweiniad y gymuned, cyllidebu cyfranogol, partneriaethau cymunedol a hacathonau i gynulliadau dinasyddion.

Roedd yr ymarferion ymgysylltu a nodwyd yn yr ACD yn mynd i'r afael ag ystod eang o nodau, gan gwmpasu lliniaru ac addasu yn ogystal â phynciau cysylltiedig megis colli bioamrywiaeth, cysylltiad â byd natur a diogelu'r amgylchedd. Mae'r ffynonellau hyn yn awgrymu bod addasu wedi dod yn ffocws cynyddol ar gyfer mentrau lleol, gan rymuso pobl i lunio sut y gellir gwella amodau ar gyfer eu cymuned, yn enwedig mewn [ardaloedd arfordirol \(McKinley ac eraill, 2021\)](#). Yn ogystal, gellir gweld ehangder y gweithgareddau ymgysylltu sy'n canolbwyntio ar yr hinsawdd sy'n digwydd yng Nghymru yn amrywiaeth rolau a chylchoedd gwaith sefydliadol y rhai a ymatebodd i'r arolwg. Adroddodd ymatebwyr y mae eu swydd yn cynnwys ymgysylltu â'r cyhoedd eu bod yn gweithio ar draws set amrywiol, yn cynnwys bwyd, adeiladu, ynni, trafndiaeth, bioamrywiaeth, dŵr, iechyd, amaethyddiaeth, a llywodraeth leol. O ran lliniaru yn unig, roedd y gwaith yn cwmpasu datgarboneiddio systemau trafndiaeth, cynhyrchu ynni adnewyddadwy, ôl-osod adeiladu, a thrawsnewidiadau teg. Roedd pwyslais hefyd ar addasu, gyda phobl yn gweithio tuag at greu cymunedau gwydn ledled Cymru i leihau effeithiau newid yn yr hinsawdd o lifogydd a thywydd poeth.

Mae sgysiau cymunedol yn un o brif ffurfiau'r dulliau cyfranogol presennol sy'n cael eu cynorthwyo a'u trefnu'n ganolog gan adran polisi hinsawdd Llywodraeth Cymru, drwy Gronfa Sgysiau Hinsawdd. Fel y manylir yn y blwch isod, mae'r Gronfa'n cynorthwyo grwpiau cymunedol i gynnull sgysiau ynghylch cyfres o gwestiynau a bennwyd ymlaen llaw, gan adrodd eu canfyddiadau yn ôl i'r llywodraeth fel sail i lywio penderfyniadau yn y dyfodol ynghylch polisi hinsawdd. Gellir dod o hyd i fentrau tebyg hefyd yng Ngweriniaeth Iwerddon a'r Alban. Er enghraifft, fel rhan o'i chynllun Sgysiau Hinsawdd, mae Adran yr Amgylchedd, Hinsawdd a Chyfathrebu yn Iwerddon wedi canolbwyntio ar 'boblogaethau sy'n arbennig o agored i effaith y newid [i Sero Net]' ([Llywodraeth Iwerddon, 2023](#)). Yn yr Alban, gwahoddir

sefydliadau 'negesydd dibynadwy' i wneud cais i'r Gronfa Ymgysylltu ar yr Hinsawdd i gynorthwyo gweithgareddau sy'n meithrin dealltwriaeth o'r argyfwng hinsawdd. Hyd yn hyn, mae'r gronfa wedi cynorthwyo wyth prosiect, yn cynnwys prosiect Building Futures Galloway, sydd wedi darparu pobl ifanc yn Galloway â'r sgiliau i wella effeithiolrwydd ynni adeiladau hanesyddol a chymhwyso'r technegau hyn i'w cartrefi eu hunain ([Llywodraeth yr Alban, 2024](#)).

Mae enghreifftiau eraill o ddulliau cyfranogol sy'n cael eu defnyddio yng Nghymru a nodwyd yn yr adolygiad hwn mae enghreifftiau yn cynnwys ond heb fod yn gyfyngedig i faterion amgylcheddol. Er enghraifft, mae Cyngor Dinas Casnewydd wedi defnyddio cyllidebau cyfranogol ers 2019 i gynorthwyo amrywiaeth o brosiectau cymunedol, gan ymateb i syniadau ar gyfer prosiectau a gynhyrchwyd gan grwpiau gwirfoddol lleol. Hyd yn hyn, mae oddeutu £800,000 wedi cael ei wario ar fwy na 160 o brosiectau a gychwynwyd gan ddinasyddion ([Cyngor Sir Casnewydd, nd](#); [eich casnewydd, nd](#)). Yn yr un modd, mae'r asiantaeth ddatblygu yng Nghymru, Cwmpas, wedi arloesi'r dull [Dechrau Rhywbeth Da®: Hac Caredigrwydd](#) i ddod â nifer o randdeiliaid ynghyd i gyd-ddylunio atebion i heriau cymdeithasol ac amgylcheddol (gweler y blwch isod).

Sbotolau ar: Sgyrsiau Hinsawdd Llywodraeth Cymru

Mae Wythnos Hinsawdd Cymru yn gynhadledd bum niwrnod flynyddol sy'n canolbwyntio ar effeithiau newid yn yr hinsawdd yng Nghymru ac adeiladu polisiâu gwydn ar gyfer y dyfodol o fewn egwyddorion pontio cyfiawn. Ochr yn ochr â'r gynhadledd, cynhelir cyfres o 'Sgyrsiau Hinsawdd' ledled Cymru, gan ddod â grwpiau cymunedol a'r cyhoedd ynghyd i sefydlu deialog strwythuredig ynghylch polisi hinsawdd a materion economaidd-gymdeithasol ehangach. Bwriad y digwyddiadau yw 'casglu tystiolaeth a gwrando ar safbwyntiau a barn ystod amrywiol o gymunedau, grwpiau ac unigolion' ([Llywodraeth Cymru, 2024](#)).

Cynhaliwyd y rownd ddiweddaraf o Sgyrsiau Hinsawdd rhwng mis Tachwedd 2024 a mis Ionawr 2025, lle cynhaliodd sefydliadau a gymerodd ran ddigwyddiadau lleol ar y thema 'addasu i'n hinsawdd sy'n newid'. Roedd gan y galwad i gymryd rhan ffocws penodol ar ymgysylltu â grwpiau sydd wedi cael eu tangynrychioli'n hanesyddol mewn sgyrsiau ar weithredu ar yr hinsawdd. Ariannwyd y digwyddiadau hyn drwy 'Gronfa Sgyrsiau Hinsawdd 2024', gyda'r nod o gynorthwyo sefydliadau i gasglu data ar bryderon pobl ynghylch newid yn yr hinsawdd, yr effeithiau penodol y mae'n eu cael ar rai grwpiau cymdeithasol, a sut y gallai camau gweithredu teg edrych ar waith. Fel rhan o'r digwyddiadau, cyfarwyddwyd sefydliadau i hwyluso trafodaethau agored ar y pynciau canlynol:

- gweithredu unigol, fel aelwydydd a chymuned
- tegwch a chyfiawnder cymdeithasol
- gweithredu cymunedol

Cyflwynwyd adroddiad byr yn crynhoi'r trafodaethau gan y trefnwyr i Lywodraeth Cymru, sydd bellach yn y broses o gasglu a chyfuno'r canfyddiadau. Bydd y canfyddiadau'n cael eu defnyddio i lywio a blaenoriaethu polisiâu, rhaglenni a chyfathrebiadau'r llywodraeth yn y dyfodol.

Sbotolau ar: Dechrau Rhywbeth Da®: Hac Caredigrwydd®

Mae [Dechrau Rhywbeth Da®: Hac Caredigrwydd®](#) gan Cwmpas yn offeryn ymgysylltu â rhanddeiliaid lle mae pobl yn cydweithio er lles y cyhoedd drwy broses gydweithredol, wedi'i chyd-gynllunio. Mae'r syniadau cymunedol a digwyddiadau hacathon hyn yn dod â chymunedau, cyrff cyhoeddus, busnesau a'r trydydd sector ynghyd i gyd-gynllunio atebion arloesol i heriau cymdeithasol ac amgylcheddol.

Mae Cwmpas wedi cynnal dros 70 o sesiynau ledled Cymru gyda dros 2,700 o gyfranogwyr. Mae'r sesiynau wedi mynd i'r afael â heriau fel gweithredu ar yr hinsawdd, systemau bwyd cynaliadwy, twristiaeth leol gynaliadwy, datblygu canol trefi, trafndiaeth gymunedol, gwerth cymdeithasol, modelau menter gynaliadwy, ac ansawdd dŵr yn nalgylch Afon Teifi.

Mae syniad cymunedol Hac Caredigrwydd® neu ddigwyddiad hacathon yn digwydd fel arfer ar dros ddiwrnod. Nodir problem neu fater ar gyfer y digwyddiad i ddechrau, a chytunir ar amcanion y sesiwn. Yna gwahoddir pobl sy'n poeni am y mater neu'r broblem i gymryd rhan. Cyn y digwyddiad, rhoddir gwybodaeth gyd-destunol berthnasol iddynt ar y mater a fydd yn cael ei drafod. Ar y diwrnod, bydd cyfranogwyr yn gweithio ar y cyd mewn timau bach i greu syniadau newydd a datrysiadau i'r her a gyflwynwyd. Ac ar ddiwedd y dydd, mae pob grŵp yn cyflwyno eu syniadau i'w cyfoedion ac yn derbyn adborth gan yr ystafell a/neu banel.

Ar ôl y digwyddiad, mae tîm Cwmpas yn ysgrifennu canfyddiadau'r diwrnod, yn manylu ar y camau nesaf ar gyfer gweithredu, ac yn cyfeirio at ymgysylltu pellach i wireddu'r syniadau.

Mae cyfranogwyr wedi datblygu syniadau ar gyfer prosiectau newydd, busnesau cymdeithasol, partneriaethau a rhwydweithiau, ac wedi cael mynediad at oddeutu £800,000 mewn cyllid i wireddu'r syniadau a ddatblygwyd.

Canfu'r adolygiad hefyd enghreifftiau o brosiectau a rhaglenni a oedd yn ceisio gwthio ffiniau dulliau ymgysylltu presennol. Roedd hyn yn cynnwys galluogi methodolegau i gynorthwyo i wneud sgysiau ynghylch newid yn yr hinsawdd yn fwy hygyrch. Er enghraifft, defnyddiodd y prosiect 'Cymunedau a Newid Hinsawdd yng Nghymru'r Dyfodol', a gynhaliwyd ar y cyd gan FLiNT, Swyddfa Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol ac Iechyd Cyhoeddus Cymru, fethodolegau creadigol adrodd straeon a rhannu straeon i ddeall sut roedd cymunedau'n teimlo am effeithiau newid yn yr hinsawdd ([Canolfan Gwydweithredol Sefydliad Iechyd y Byd ar Fuddsoddi ar gyfer Iechyd a Llesiant, Liveley, Slocombe a Spiers, 2023](#)). Yn yr un modd, mae [Platfform Mapiau Cyhoeddus](#) (gweler y blwch isod) yn defnyddio gweithgareddau creadigol, synhwyaidd, trochol a chwareus ochr yn ochr â gwyddoniaeth gymunedol i helpu plant a phobl ifanc i ddylunio a gwneud mapiau ar-lein sy'n adlewyrchu pam mae lleoedd a mannau'n bwysig iddynt.

Mae'r enghreifftiau hyn yn cynnig cipolwg ar yr ystod amrywiol o weithgareddau sy'n digwydd ledled Cymru i gynnwys y cyhoedd mewn gweithredu ar yr hinsawdd. Mae Cymru'n gartref i ystod eang o randdeiliaid sy'n meithrin ac yn cynnal yr ecosystem hon, fel y dangosir gan y rhestr hir o sefydliadau y soniodd ymatebwyr yr arolwg amdanynt pan ofynnwyd iddynt

enwebu hyd at bum sefydliad yr oeddent yn teimlo eu bod yn cynnal ymgysylltu â'r cyhoedd effeithiol ar newid yn yr hinsawdd yng Nghymru (gweler Ffigwr 4.1).

Sbotolau ar: Platfform Map Cyhoeddus

Mae Llwyfan Map Cyhoeddus yn brosiect ymchwil cydweithredol dan arweiniad Prifysgolion Caergrawnt, Caerdydd, Wrecsam, a Bangor sy'n cael ei dreialu ar Ynys Môn. Mae'n rhan o Arsyllfa'r Dyfodol – rhaglen ymchwil genedlaethol yr Amgueddfa Ddylunio ar gyfer y trawsnewid gwyrdd ac fe'i hariennir gan Gyngor Ymchwil y Celfyddydau a'r Dyniaethau.

Mae'r rhaglen ymchwil yn cyfuno ffynonellau data presennol â data newydd a gynhrychir trwy weithgareddau ymgysylltu â'r gymuned i ddatblygu teclyn mapio sy'n dal yr hyn sy'n wirioneddol bwysig i gymunedau, gan eu grymuso i'w ddefnyddio i ddylanwadu ar sut mae eu lleoedd yn cael eu cynllunio a'u datblygu.

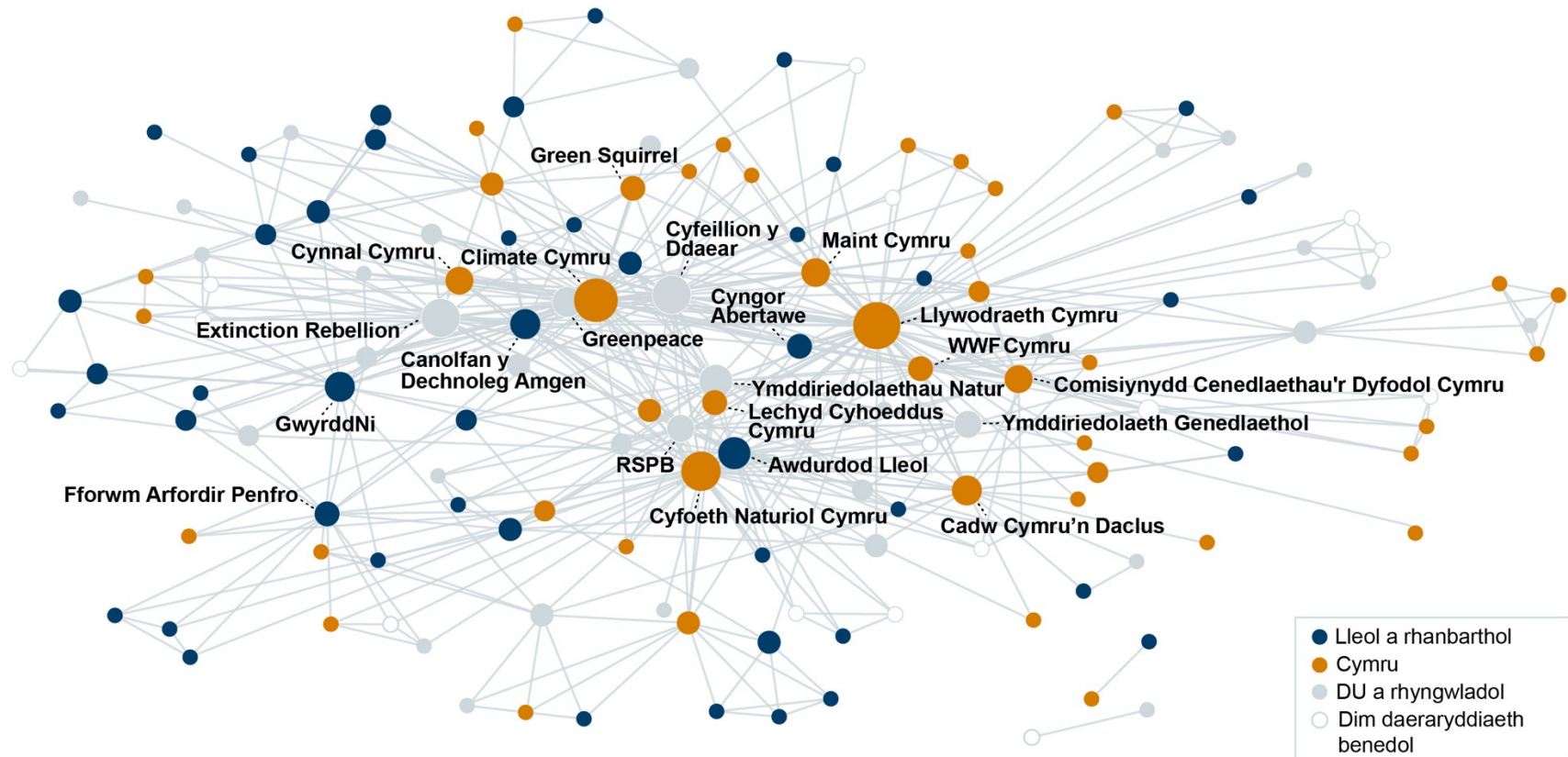
Nod y Llwyfan Map Cyhoeddus yw amlygu lleisiau pobl, yn enwedig plant a phobl ifanc, a'u cynnwys (drwy wyddoniaeth gymunedol a gweithgareddau creadigol, synhwyraidd, trochol, chwareus) i ddylunio a gwneud mapiau ar-lein sy'n adlewyrchu pam mae lleoedd a mannau'n bwysig iddynt. Bydd y mapiau hyn yn rhoi darlun mwy cyfannol o'u hardaloedd lleol i lywio cynlluniau, polisïau a gwneud penderfyniadau, a datblygu a gwella asiantaeth a democratiaeth plant a phobl ifanc.

Crybwyllwyd amryw o rwydweithiau a mudiadau cenedlaethol yng Nghymru, gyda Climate Cymru a Chadwch Gymru'n Daclus ymhlith y rhai a grybwyllwyd amlaf, ynghyd â Llywodraeth Cymru a chyrff hyd braich fel Cyfoeth Naturiol Cymru a Chomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru. Ystyriwyd bod y mathau hyn o rwydweithiau a chynlluniau cenedlaethol yn darparu ymgysylltu effeithiol gan y rhan fwyaf o'r mathau o ymatebwyr, yn enwedig Ymarferwyr Ymgysylltiol, Cyfranogwyr ac Ymgyrchwyr Cymunedol, er eu bod yn cael eu crybwyll yn llai aml gan Fabwysiadwyr Sefydliadol. Pan ofynnwyd iddynt esbonio pam eu bod wedi enwebu'r sefydliadau hyn, roedd ymatebwyr yr arolwg yn tueddu i bwysleisio cydlyniant a chysylltiad. Er enghraifft, adroddodd y rhai a ganolbwyntiodd ar gynlluniau Llywodraeth Cymru eu bod yn gwneud hynny oherwydd eu bod yn darparu fframwaith ar gyfer cydlyniant a chysylltiad ar draws sefydliadau sy'n gweithio tuag at ymgysylltu â'r cyhoedd ar newid yn yr hinsawdd, gan nodi gallu Llywodraeth Cymru i ddod â gwahanol randdeiliaid ynghyd.

Yn yr un modd, roedd sefydliadau amgylcheddol sy'n gweithredu ledled y DU a/neu'n fyd-eang, fel yr Ymddiriedolaethau Bywyd Gwyllt, y RSPB a WWF, grwpiau ymgyrchu a gweithredu fel Extinction Rebellion a Greenpeace, a'r rhai sy'n cynghori'r llywodraeth mewn gallu annibynnol, fel Pwyllgor Newid Hinsawdd y DU (UKCCC). Fodd bynnag, o'r 156 o sefydliadau a enwyd gan gyfranogwyr, roedd gan oddeutu traean ohonynt gylch gwaith lleol neu ranbarthol. Roedd y mathau o actorion sy'n seiliedig ar leoedd a grybwyllwyd yn cynnwys ysgolion, grwpiau a chanolfannau cymunedol ar lawr gwlad, parciau cenedlaethol, mentrau ecolegol, elusennau, awdurdodau lleol, cynghorau sir, prifysgolion, rhwydweithiau gweithredu ar yr hinsawdd a siopau coffi, ymhlith eraill. (am restr gyflawn, gweler Atodiad C).

'Mae'r sefydliadau rydw i wedi sôn amdanynt, i raddau helaeth, wedi'u hymgorffori yn eu cymunedau ac yn aelodau o'r gymuned y mae pobl yn ymddiried ynnddi i drafod pynciau sy'n ymwneud â newid yn yr hinsawdd.' (Arolwg, Mabwysiadwr Sefydliadol)

Ffigwr 4.1: Dadansoddiad rhwydwaith [Nodyn 1] o sefydliadau a welir fel rhai sy'n cynnal ymgysylltu â'r cyhoedd effeithiol ar newid yn yr hinsawdd yng Nghymru

Disgrifiad o Ffigwr 4.1: Map rhwydwaith yn dangos clystyrau o sefydliadau sy'n cael eu crybwyll gyda'i gilydd. Mae sefydliadau sy'n gweithredu ar draws Cymru yn tueddu i gael eu cysylltu'n agosach, tra bod clystyrau o sefydliadau lleol/rhanbarthol a'r DU yn fwy gwasgaredig.

Ffynhonnell: arolwg _n=116), maes agored: 'Gan feddwl am sefydliadau sy'n gweithio ar newid hinsawdd yng Nghymru, pa rai, yn eich barn chi, sy'n ymgysylltu yn y modd mwyaf effeithiol â'r cyhoedd? Nodwch hyd at bum sefydliad yn y meysydd isod.'

[Nodyn 1] Mae'r graff rhwydwaith yn dangos cyd-ddigwyddiad sefydliadau a enwir gan ymatebwyr unigol yr arolwg. Mae pob rhwydwaith yn cynrychioli digwyddiad rhestr o sefydliadu gyda'i gilydd. Mae nodau mwy yn cynrychioli mae o sôn am y sefydliad hwnnw o fewn gwahanol rwydweithiau. Mae sefydliadau wedi'u labelu os cânt eu crybwyll mewn mwy na thri rhwydwaith (mae rhestr lawn ar gael yn Atodiad C).

Pan ofynnwyd iddynt pam eu bod wedi enwi'r sefydliadau hyn, roedd rhai o'r rhesymau pam roedd sefydliadau sy'n seiliedig ar leoedd yn sefyll allan i ymatebwyr yr arolwg yn cynnwys:

- eu rôl wrth ddod â lleisiau amrywiol ynghyd
- grymuso pobl i weithredu
- ymrwymiad i gyd-gynhyrchu atebion
- cael y profiad a'r arbenigedd i ymgysylltu ag amrywiaeth o bobl wahanol

Gofynnwyd i ymatebwyr yr arolwg hefyd enwi hyd at bum sefydliad yr oeddent yn teimlo eu bod yn ymgysylltu'n effeithiol â grwpiau na chlywir mo'u llais yn aml neu grwpiau dan anfantais. Mewn cyferbyniad â'r pwyslais a roddir ar sefydliadau mwy sy'n gweithredu'n genedlaethol neu'n rhyngwladol yn Ffigur 4.1, pan ofynnwyd y cwestiwn dilynol hwn iddynt, canolbwyntiodd ymatebwyr yr arolwg fwy ar waith cymysgedd o fudiadau llawr gwlad, mentrau sy'n canolbwyntio ar y gymuned, a grwpiau arbenigol sy'n mynd i'r afael ag agweddau penodol ar weithredu ar yr hinsawdd. Roedd enghreifftiau o hyn yn cynnwys sefydliadau megis Hub Cymru Africa, Greening Maindee, CBC AdNewyddu, a mentrau cymunedol eraill ar ben y rhai a grybwyllwyd wrth siarad am ymgysylltu â'r cyhoedd yn fwy cyffredinol (am restr lawn, gweler Tabl C.5). Ac eto, er gwaethaf ei gyfoeth, nodweddyd yr ecosystem hon o ymarferwyr ymgysylltu weithiau mewn cyfweiliadau fel un darniog, gydag angen am fwy o gydlynu, rhannu a gwreiddio'r dysgu:

'Fy nheimlad i yw [bod] llawer o frwdfrydedd i roi cynnig ar bethau newydd a llawer o bethau'n codi ... a llawer o weithgarwch anghyson, heb o reidrwydd, Lawer o gydlynnu neu rwydwaith o bobol yn ymwneud â thynnu'r dysgu.'
(cyfweiliad, Comisiynydd 3)

4.2. Ymddangosiad arferion cydgynghorol yng Nghymru

Dros y 5 mlynedd ddiwethaf, mae arferion cydgynghorol wedi dechrau dod yn amlwg fel rhan o'r dirwedd ymgysylltu â'r cyhoedd yng Nghymru. Mae [Cynulliad Dinasyddion Cynulliad Cenedlaethol Cymru](#) yn enghraifft gynnar glir. Cynhalwyr y Cynulliad ym mis Gorffennaf 2019, gyda'r dasg o drafod atebwch y cwestiynau cwestiwn: 'Sut gall pobl yng Nghymru lunio eu dyfodol trwy waith Cynulliad Cenedlaethol Cymru?'. Recriwtiwyd cyfranogwyr drwy 'loteri ddemocrataidd' - term sy'n cyfeirio at ddull o recriwtio, lle mae gan unrhyw un mewn poblogaeth benodol gyfle cyfartal o gael ei ddewis i gymryd rhan. Yna haenwyd y sampl i fod yn gynrychioliadol o Gymru o ran ei hoedran, rhywedd, ethnigrwydd, addysg, daearyddiaeth, cysylltiad gwleidyddol, a sgiliau iaith Gymraeg. Ystyriodd y Cynulliad 'diogelu'r amgylchedd' fel un o sawl maes polisi. O fewn pob thema, trafododd y cyfranogwyr wahanol ffyrdd o lunio'r dyfodol, eu manteision a'u hanfanteision, argaeledd, a dewisiadau.

Ers 2019, mae digwyddiadau cydgynghorol wedi dod i'r amlwg ledled Cymru - yn cynnwys ar raddfeydd lleol, cenedlaethol a'r DU. In autumn 2020, the [South Wales Valleys Climate and Fairness Panel](#) was one of four citizens' juries convened by the Environmental Justice Commission in the UK. Roedd y rheithgor yn cynnwys 19 o drigolion o Gymoedd De Cymru

a chafodd y dasg o nodi'r camau ymarferol y gellir eu cymryd 'i fynd i'r afael â'r argyfwng hinsawdd ac adfer byd natur mewn ffordd sy'n deg i bawb'. Y gwanwyn canlynol, cynullodd [Cynulliad Hinsawdd Blaenau Gwent](#) 50 o drigolion lleol i gyflwyno argymhellion ar yr hyn y dylid ei wneud yn y sir 'i fynd i'r afael â'r argyfwng hinsawdd mewn ffordd sy'n deg ac yn gwella safonau byw i bawb'. Ac yn 2022, cynhaliodd [GwyrddNi](#) bum cynulliad hinsawdd dan arweiniad y gymuned a gynullodd bobl o wahanol rannau o Wynedd i drafod, rhannu a gweithredu'n lleol i fynd i'r afael â newid yn yr hinsawdd (gweler y blwch isod).

Mae Tabl 4.1 yn crynhoi'r rhestr lawn o drafodaethau a nodwyd drwy'r ACD. Mae cynulliad dinasyddion 'Natur a Ni', a gomisiynwyd gan Gyfoeth Naturiol Cymru, yn sefyll allan fel yr unig achos a nodwyd yn yr ACD a ddaeth â chyfranogwyr o bob cwr o Gymru ynghyd, gyda materion amgylcheddol fel ei unig ffocws. Sefydlwyd y cynulliad i greu gweledigaeth gyffredin o'r amgylchedd naturiol yng Nghymru yn 2050, a fyddai wedyn yn cael ei datblygu gan y cyhoedd, sefydliadau a Llywodraeth Cymru ar y cyd ([NatCen, 2023](#)). Mae Cymru hefyd wedi cael ei chynrychioli mewn trafodaethau ledled y DU ar yr argyfwng hinsawdd a byd natur - yn cynnwys fel rhan o'r [Cynulliad Hinsawdd y DU](#), a gomisiynwyd gan 6 Phwyllgor dethol trawsbleidiol yn Nhŷ'r Cyffredin; a'r [Cynulliad Natur y Bobl](#), a gomisiynwyd gan Y Gronfa Fyd-eang ar gyfer Natur (WWF), Y Gymdeithas Frenhinol er Gwarchod Adar (RSPB) a'r Ymddiriedolaeth Genedlaethol.

Sbotolau ar: GwyrddNi

Nod GwyrddNi oedd rhoi perchnogaeth o'r agenda newid yn yr hinsawdd i gymunedau drwy gynulladau hinsawdd sy'n grymuso aelodau'r gymuned. Rhedodd Cam 1 o 2021 i 2023, gyda phum Cynulliad ar wahân yn cael eu cyflwyno ar draws gwahanol ardaloedd yn sir Gwynedd, gan ganolbwyntio ar 'adeiladau Manifestos Hinsawdd Cymunedol cadarn i liniaru effeithiau lleol newid yn yr hinsawdd wrth hwyluso newid mewn ymddygiad ac addysg' ([Pryfisgol Bangor, Roberts ac eraill, 2023](#): 3). Roedd y broses ddethol cyfranogwyr yn broses ddi-doli rhannol yn defnyddio data Cyfrifiad 2011. Oherwydd y lefelau isel o geisiadau, dewiswyd yr holl gyfranogwyr. Nid oedd 'grwpiau ymylol' wedi'u cynrychioli'n dda er gwaethaf ymdrechion helaeth, ac roedd yr aelodau a gymerodd ran, yn bennaf, yn rhai a oedd eisoes â diddordeb mewn gweithredu ar yr hinsawdd.

Gosododd GwyrddNi egwyddorion y cytunwyd arnynt o'r dechrau, gan sicrhau bod pob llais yn cael ei glywed. Cynhaliwyd y cynulladau yn y Gymraeg gyda chyfieithu ar y pryd. Ymgysylltodd GwyrddNi hefyd â'r gymuned ehangach drwy raglen addysgol, grymuso a newid ymddygiad. Roedd hyn yn cynnwys sesiynau dysgu, cynulladau mewn ysgolion, a sgysiau ar-lein gyda'r nos.

O ganlyniad i'r gwasanaethau, crëwyd [set o gynlluniau gweithredu](#) ar draws y pum ardal i fynd i'r afael â sut y gall yr ardal leol ymateb i newid yn yr hinsawdd, ac mae pob un ohonynt ar gael ar-lein. Mae GwyrddNi bellach wedi derbyn cyllid ychwanegol o £500,000 (£100,000 ar gyfer pob ardal) i gyflawni'r syniadau o'r Cynlluniau Gweithredu. Yn ogystal, bydd gwaith addysg yn parhau drwy weithgareddau a chydweithio mewn ysgolion a cholegau. (Ffynhonnell: [Pryfisgol Bangor, Roberts ac eraill, 2023](#))

Tabl 4.1: Cynnal ymgysylltiad cydgynghorol ag aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru ar newid yn yr hinsawdd neu bynciau amgylcheddol

Teitl	Blwyddyn/ Blynnyddoedd	Daearyddiaeth	Cyfranogwyr	Rhanddeiliaid cysylltiedig	Cwestiynau i'w trafod
Cynulliad Dinasyddion Cynulliad Cenedlaethol Cymru	2019	Cymru	60, a recriwtiwyd drwy ddiidoli	Comisiynwyd gan: Cynulliad Cenedlaethol Cymru. Cynhaliwyd gan: Involve, Sortition Foundation	Sut gall pobl yng Nghymru lunio eu dyfodol trwy waith Cynulliad Cenedlaethol Cymru?
Cynulliad Hinsawdd y DU	2020	Y DU (gweithdai ym Mirmingham / ar-lein)	108, a recriwtiwyd drwy ddiidoli	Comisiynwyd gan: 6 pwyllgor dethol Tŷ'r Cyffredin. Cynhaliwyd gan: Involve, Sortition Foundation, mySociety	Sut ddylai'r DU gyrraedd ei tharged o allyriadau nwyon tŷ gwydr sero net erbyn 2050?
Panel Hinsawdd a Thegwch Cymoedd De Cymru	2020	Cymoedd De Cymru	19, a recriwtiwyd drwy ddiidoli	Comisiynwyd a chynhaliwyd gan: Sefydliad Ymchwil Polisi Cyhoeddus	Pa gamau ymarferol y dylem ni eu cymryd gyda'n gilydd yng Nghymoedd De Cymru i fynd i'r afael â'r argyfwng hinsawdd ac adfer byd natur mewn ffordd sy'n deg i bawb?
Cynulliad Hinsawdd Blaenau Gwent	2021	Blaenau Gwent	50, a recriwtiwyd drwy ddiidoli	Comisiynwyd gan: Cynnal Cymru - Sustain Wales; Cymdeithas Diwygio Etholiadol Cymru; Linc Housing Cymru; Cartrefi Melin; Cymdeithas Tai Cymunedol Tai Calon; Cymdeithas Tai Unedig Cymru. Cynhaliwyd gan: Involve, Sortition Foundation, Mutual Gain, Canolfan Cydweithredol Cymru	Beth y dylem ni ei wneud ym Mlaenau Gwent i fynd i'r afael â'r argyfwng hinsawdd mewn ffordd sy'n deg ac yn gwella safonau byw i bawb?

Teitl	Blwyddyn/ Blynnyddoedd	Daearyddiaeth	Cyfranogwyr	Rhanddeiliaid cysylltiedig	Cwestiynau i'w trafod
Natur a Ni	2022	Cymru	52, a recriwtiwyd drwy ddiidoli	Comisiynwyd gan: Cyfoeth Naturiol Cymru (CNC) Cynhaliwyd gan: NatCen, Sortition Foundation	Sut olwg sydd ar y dyfodol pan fydd cymdeithas a byd natur yn ffynnu gyda'i gilydd?
GwyrddNi	2022-23	Dyffryn Nantlle, Dyffryn Ogwen, Dyffryn Peris, Bro Ffestiniog a Phen Llŷn	182, a recriwtiwyd drwy ddiidoli	Ariennir gan: Cronfa Dreftadaeth y Loteri Genedlaethol. Cynhaliwyd gan: GwyrddNi, mewn partneriaeth â Datblygiadau Egni Gwledig (DEG), Partneriaeth Ogwen, Yr Orsaf/Siop Griffiths, Cwmni Bro Ffestiniog, Cyd Ynni, Ynni Llŷn	Sut allwn ni yn [nodwch yr ardal leol] ymateb yn lleol i newid yn yr hinsawdd?
Cynulliad y Werin dros Natur	2023	Y DU	103, a recriwtiwyd drwy ddiidoli	Comisiynwyd gan: WWF, RSPB, Ymddiriedolaeth Genedlaethol Cynhaliwyd gan: Involve a'r Sortition Foundation	Gweledigaeth ar gyfer dyfodol byd natur yn y DU, a'r camau y mae angen i bob un ohonom eu cymryd i'w ddiogelu a'i adfer.
Mannau Llewyrchus: Gweledigaeth ac Ymgysylltu â Dinasyddion	2025	Y DU	–	Cynhaliwyd gan: Involve, Forum for the Future, Ipsos, Strategaeth a Thechnoleg Cwantwm, Sortition Foundation	–

Ffynhonnell: ACD

Nodiadau tabl: Dylid trin y rhestr hon fel un tebygol yn hytrach nag un gynhwysfawr, oherwydd cyfyngiadau'r fethodoleg ymchwil a amlygir yn Adran 2.1.

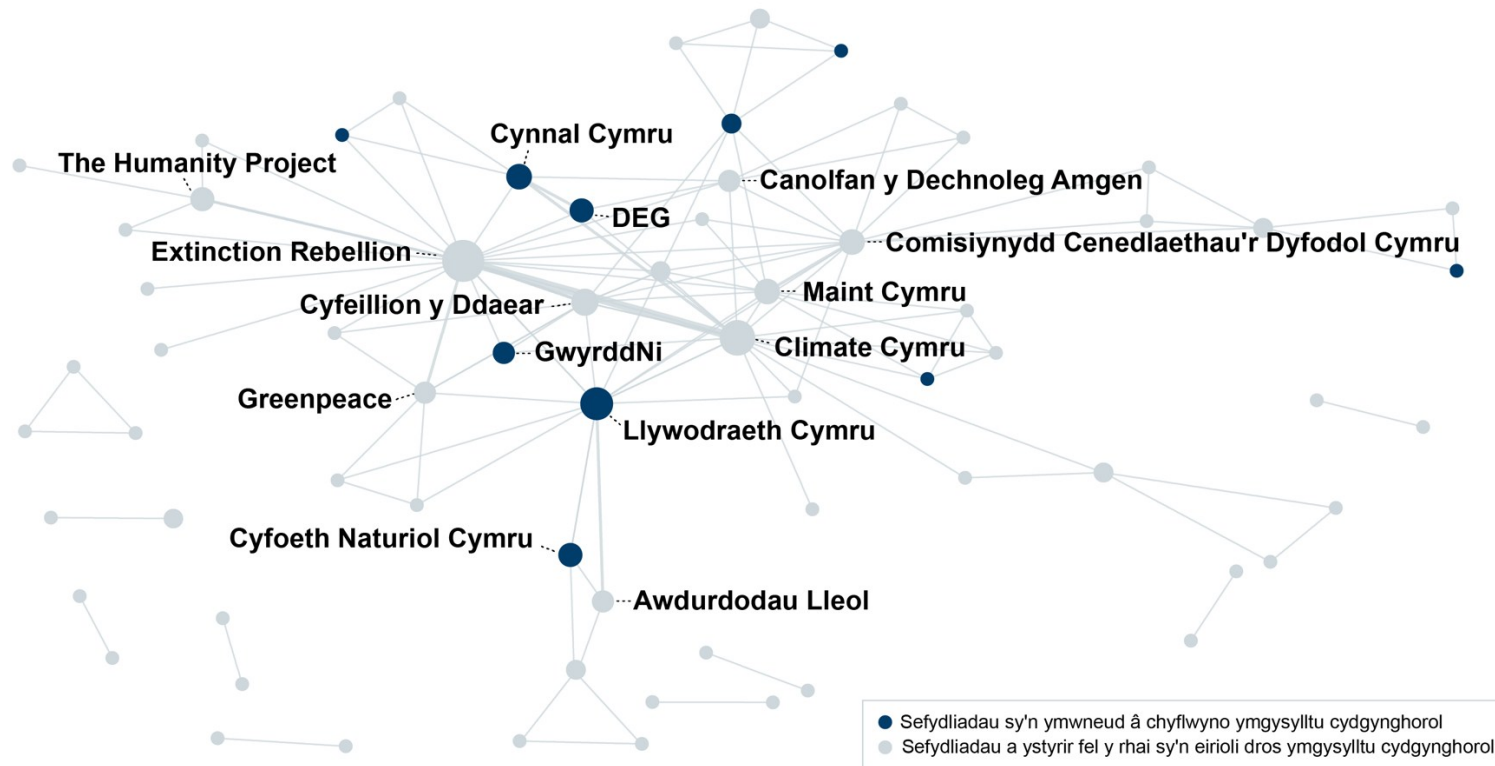
Er gwaethaf y defnydd cynyddol hwn o ddulliau cydgynghorol yng Nghymru, [‘Meithrin Arloesiadau Democrataidd yng Nghymru’, mae Elias, Phillips a Wolowic \(2025\)](#) yn sylwi nad yw ymgysylltu cydgynghorol, ac arloesiadau democrataidd yn ehangach, wedi’u hymgorffori eto mewn sefydliadau democrataidd yng Nghymru. Canfu’r awduron dystiolaeth gyfyngedig o effaith a diffyg rhannu gwybodaeth ar yr hyn sydd wedi gweithio’n dda yng Nghymru:

‘Mae’r enghreifftiau... o arloesiadau democrataidd yng Nghymru ar y cyfan yn fentrau ad hoc ac untro, ac nid oes tystiolaeth glir bob amser o’r hyn sydd wedi newid o ganlyniad i’w hallbynnau a’u hargymhellion. Yn ogystal, ychydig iawn o werthuso systematig sydd o’r rhwystrau a’r cyfleoedd i ymgymryd â mentrau o’r fath. Yn aml, nid yw dysgu o un prosiect yn cael ei rannu’n ehangach fel ffordd o feithrin gwybodaeth a gallu, ac i lywio gweithgareddau yn y dyfodol.’ ([Meithrin Arloesiadau Democrataidd yng Nghymru, Elias, Phillips a Wolowic, 2025: 32](#))

Mae'r arsylwad hwn yn unieithu â chanfyddiadau'r ACD, a roddodd wybodaeth gyfyngedig ar sut y bwriwyd ymlaen ag argymhellion neu ganfyddiadau ar ôl i'r broses ymgynghori ddod i ben, neu'r effaith ar gyfranogwyr, y tu hwnt i'r cyfnod uniongyrchol ar ôl y gweithdy (gweler Adran 6.3). Eithriad nodedig oedd [GwyrddNi, a amlygwyd uchod, sy'n gweithredu cynlluniau gweithredu lleol](#) a ddatblygwyd trwy gyfres o 5 cynulliad dinasyddion sy'n seiliedig ar le.

Wedi dweud hynny, canfuwyd rhywfaint o ymwybyddiaeth o sefydliadau sydd wedi cynnal ymgysylltu cydgynghorol yng Nghymru yn yr arolwg. Fel y dangosir yn Ffigwr 4.2, enwodd ymatebwyr yr arolwg sefydliadau fe Cyfoeth Naturiol Cymru, GwyrddNi, Cynnal Cymru, ymhlith eraill, yn gywir fel sefydliadau sy'n ymwneud â chyflwyno ymgysylltu cydgynghorol. Ar be hynny, gwelwyd amrywiaeth o gymhellion sy'n gyson â'r egwyddorion a amlinellir yn Adran 3.2 fel rhai a oedd yn llywio comisiynu ymarferion ymgysylltu cydgynghorol ar newid yn yr hinsawdd yng Nghymru. Yn Ffigwr 4.3, y tri datganiad a ystyriwyd yn bwysicaf oedd yr awydd i glywed gan grŵp mwy amrywiol o bobl, sicrhau bod polisïau'r llywodraeth yn deg, a galluogi nodi atebion a syniadau mwy arloesol. Datganiadau a oedd yn awgrymu defnyddiau mwy cyfrannol o ddulliau cydgynghorol - e.e. asesu lefel y gefnogaeth i benderfyniad a fydd yn cael ei wneud beth bynnag, bodloni gofyniad cyfreithiol i gynnwys y cyhoedd, a darparu lle i'r cyhoedd fynegi cwynion - oedd yr isaf o ran yr hyn yr oedd ymatebwyr yr arolwg yn credu oedd yn cymell defnydd o ddulliau cydgynghorol. Wedi dweud hynny, roedd y syniad bod ffactorau mwy cyfrannol yn cymell comisiynu ymgysylltu cydgynghorol yn dal i gael ei ystyried fel ffactor pwysig gan fwy o ymatebwyr nag eraill.

Ffigwr 4.2: Dadansoddiad rhwydwaith [Nodyn 1] o sefydliadau a welir yn cyflwyno neu'n dadlau dros ymgysylltu cydgyngorol yng Nghymru

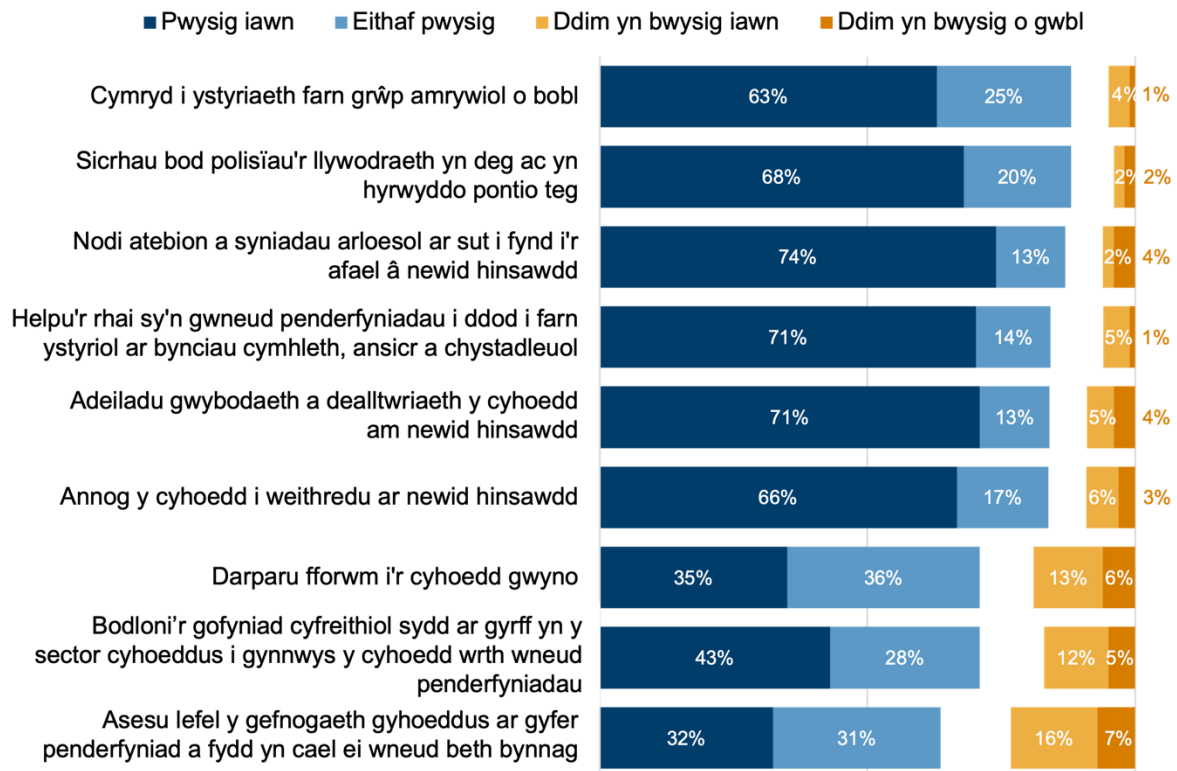

Disgrifiad o Ffigwr 4.2: Map rhwydwaith yn dangos clystyrau o sefydliadau sy'n cael eu crybwyll gyda'i gilydd yn aml. Cafodd Extinction Rebellion a Climate Cymru eu crybwyll gyda'i gilydd yn aml, ond fel arall clystyrau cyfyngedig a nodwyd.

Ffynhonnell: arolwg (n=76), maes agored: 'Gan feddwl am sefydliadau sy'n gweithio ar newid hinsawdd, pa rai, yn eich barn chi, yw'r rhai mwyaf amlwg o ran cyflawni neu eirioli dros ymgysylltiad cydgyngorol ar newid hinsawdd yng Nghymru? [Enwch hyd at bump]

[Nodyn 1] Mae'r graff rhwydwaith yn dangos cyd-ddigwyddiad sefydliadau a enwir gan ymatebwyr unigol yr arolwg. Mae pob rhwydwaith yn cynrychioli digwyddiad rhestr o sefydliadu gyda'i gilydd. Mae nodau mwy yn cynrychioli mae o sôn am y sefydliad hwnnw o fewn gwahanol rwydweithiau. Cafodd sefydliadau a labelwyd eu crybwyll gan fwy na dau ymatebydd (mae rhestr lawn o'r sefydliadau a grybwyllir ar gael yn Nhabl C.6).

Ffigwr 4.3: Cymhellion canfyddedig ar gyfer comisiynu ymgysylltu cydgynghorol

Disgrifiad o Ffigwr 4.3: Siart bar yn dangos cytundeb bron yn unfrydol ag ystod o ddatganiadau sy'n awgrymu bod yr egwyddor cyfranogiad yn ystyriaeth bwysig wrth gomisiynu ymgysylltu â'r cyhoedd. Cymhellion mwy cyfrannol oedd â'r sgôr isaf, ond roeddent yn dal i gael eu hystyried yn bwysig gan fwyafrifoedd cymharol fawr.

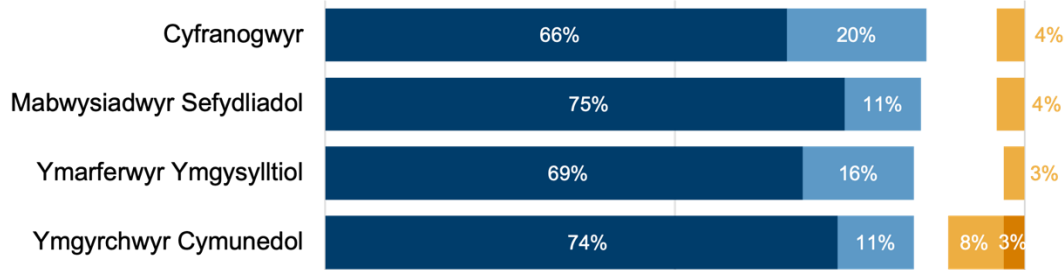
Ffynhonnell: Arolwg (n=167). 'Yn seiliedig ar eich profiadau, pa mor bwysig, os o gwbl, fydddech chi'n dweud yw'r ffactorau canlynol wrth yrru'r broses o gomisiynu ymarferion ymgysylltiad cydgynghorol ar newid hinsawdd yng Nghymru?' Ni ddangosir 'Ddim yn gwybod'.

Fodd bynnag, roedd rhywfaint o amrywiad rhwng proffiliau'r ymatebwyr o ran y cwestiwn o beth sy'n cymell comisiynu ymgysylltu cydgynghorol. Er enghraifft, roedd cytundeb cyffredinol bod cynorthwyo'r rhai sy'n gwneud penderfyniadau i gyrraedd barn ystyriol yn ffactor oedd yn cymell. Fodd bynnag, roedd Ymgrychwr Ymunedol yn sefyll allan, gydag 11% yn dweud nad oedd yn bwysig iawn neu ddim yn bwysig o gwbl, o'i gymharu â 3-4% o grwpiau eraill (gweler ffigwr 4.4). Roedd tuedd i weld mwy o amrywiad yn yr ymatebion ar draws proffiliau ymatebwyr o ran pwysigrwydd canfyddedig cymhellion cyfrannol. Roedd cyfranogwyr yn fwyaf amheus o ran credu bod ymgysylltu cydgynghorol yn cael ei gomisiynu i asesu lefelau cefnogaeth y cyhoedd i benderfyniad a fyddai'n cael ei wneud beth bynnag (dywed 73% fod hyn yn ffactor pwysig); er mai dim ond hanner (50%) o'r Ymarferwyr Ymgysylltu a holwyd oed dyn teimlo'r un fath.

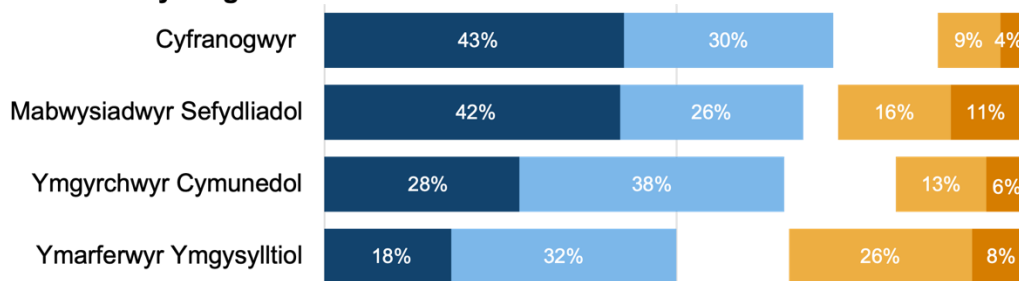
Ffigwr 4.4: Cymhellion canfyddedig dros gomisiynu ymgysylltu cydgynghorol, yn ôl proffil yr ymatebydd

■ Pwysig iawn ■ Eithaf pwysig ■ Ddim yn bwysig iawn ■ Ddim yn bwysig o gwbl

Helpu'r rhai sy'n gwneud penderfyniadau i ddod i farn ystyriol ar bynciau cymhleth, ansicr a chystadleuol

Asesu lefel y gefnogaeth gyhoeddus ar gyfer penderfyniad a fydd yn cael ei wneud beth bynnag

Disgrifiad o Ffigwr 4.4: 2 siart. Mae'r siart uchaf yn dangos ymatebion i'r gosodiad 'helpu penderfynwyr i gyrraedd barn ystyriol ar bwnc cymhleth, ansicr a dadleuol', wedi'i rannu yn ôl proffil yr ymatebydd. Gwelodd mwyafrif mawr ar draws yr holl grwpiau hyn yn bwysig. Mae'r sil siart yn dangos ymatebion i'r gosodiad 'asesu lefel cefnogaeth y cyhoedd i benderfyniad a fydd yn cael ei wneud beth bynnag'. Mae yna raddiant clir rhwng Cyfranogwyr, y mae mwyafrif mawr ohonynt yn gweld hyn yn ffactor pwysig oedd yn cymell, ac Ymarferwyr Ymgysylltiol, a oedd yn fwy rhanedig.

Ffynhonnell: Arolwg (n=167). 'Yn seiliedig ar eich profiadau, pa mor bwysig, os o gwbl, fydddech chi'n dweud yw'r ffactorau canlynol wrth yrru'r broses o gomisiynu ymarferion ymgysylltiad cydgynghorol ar newid hinsawdd yng Nghymru?' Ni ddangosir 'Ddim yn gwybod'.

Datgelodd y cyfweiliadau a'r bwrdd crwn hefyd geymorth i wneud mwy o ddefnydd o brosesau cydgynghorol. Yn benodol, ystyriwyd 'bathodyn' cynulliad dinasyddion fel rhywbeth sy'n rhoi lefel o hygyrdd i'r broses a'r canlyniadau gan rai comisiynwyr ac ymarferwyr a gyfwelwyd sy'n wahanol i ddulliau cydgynghorol a chyfranogol eraill:

'Mae rhywbeth am ddarn cenedlaethol cydnabyddedig sydd â bathodyn, os mynnwch chi, ei enw sy'n rhoi hygyrdd neu urddas iddo efallai, neu bwysau.' (cyfweiliad, Ymarferydd 6)

'Dim ond er mwyn gallu dweud nad ein gweledigaeth ni yw hon. Dyma weledigaeth a luniwyd gan grŵp o 50 o bobol mewn ystafell. Ac rwy'n gwybod ein bod ni'n mynd i gefnogi hynny oherwydd ein bod ni'n credu yn yr hyn ddywedon nhw.' (cyfweliad, Ymarferydd 5)

Roedd awydd hefyd ymhlith y rhai a gymerodd ran yn yr adolygiad hwn i edrych y tu hwnt i'r model cynulliad dinasyddion. Pwysleisiodd llawer o ymarferwyr a gyfwelwyd yr angen i Lywodraeth Cymru cymryd risgiau gyda chyllid ar raddfa fach i brofi modelau newydd o ymgysylltu cydgyngorol, gan gydnabod, er bod hwn yn ofod sy'n dod i'r amlwg, bod diffyg gweithredu yn peri mwy o risg nag arbrofi. Siaradodd un cyfranogwr yn y bwrdd crwn ynghylch y posibilrwydd i feddwl am sefydliadolï dulliau cydgyngorol mewn modd nad yw'n canolbwyntio ar un math o ddull yn unig:

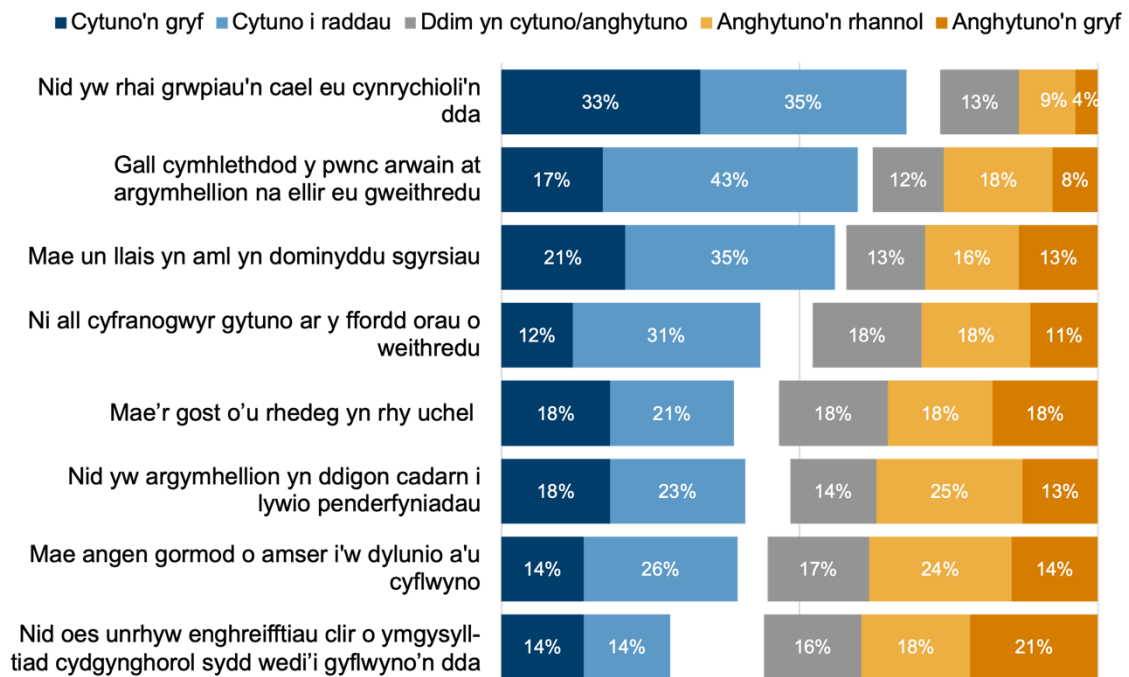
'Mewn gwlad fach, gallwn ddod yn faes prawf peilota i ffyrdd newydd o ymgysylltu â dinasyddion sydd mewn gwirionedd yn dod â phobl at y bwrdd.... Pa wahanol fathau o ffyrdd y gallwn ddefnyddio hynny i sicrhau, mewn gwirionedd, bod y dinasyddion yn teimlo eu bod yn chware rhan, nad ydynt yn rhoi barn yn unig, ond bod yr hyn maen nhw'n ei ddweud yn cael ei weithredu?' (bwrdd crwn, Mabwysiadwr Sefydliadol).

Eto, roedd cydnabyddiaeth hefyd ymhlith y rhai yr ymgynghorwyd â nhw yn yr adolygiad hwn fod rhwystrau i fabwysiadu arferion cydgyngorol yn ehangach. Yn yr arolwg, y rhwystrau mwyaf cyffredin a nodwyd oedd cynhwysiant prosesau cydgyngorol a defnyddioldeb yr argymhellion y maent yn eu cynhyrchu (gweler Ffigwr 4.5). Teimlai dros draean o ymatebwyr (68%) bod rhai grwpiau dal ddim yn cael eu cynrychioli'n dda mewn prosesau cydgyngorol, a theimlai dros hanner (56%) bod sgysiau yn agored i'w dal gan gyfranogwyr amlwg. Yn ogystal, gwelwyd cymhlethdod gweithredu ar yr hinsawdd fel mater a allai arwain at argymhellion na ellir eu gweithredu gan fwy na dwywaith cymaint o ymatebwyr (60%) â'r rhai oedd yn anghytuno (26%) - gyda bwlch tebyg ond llai amlwg rhwng y rhai a welodd y diffyg cytundeb ymhlith cyfranogwyr ar y ffordd orau i weithredu fel rhywbeth sy'n rhwystro defnydd ehangach, a'r rhai nad oeddent (43% yn erbyn 29%).

Fodd bynnag, cafodd rhai o'r canfyddiadau hyn eu gwrth-ddweud mewn cyfweliadau. Er enghraifft, roedd teimlad cryfach ymhlith y rhai a gyfwelwyd bod prosesau cydgyngorol yn caniatáu llywio cymhlethdod atebion hinsawdd:

'Yn gyffredinol, gwelsom fod y dulliau cydgyngorol yn ffordd dda iawn i fynd i mewn i'r math hwn o bwnc oherwydd byddai pobl yn aml yn dweud, o, dydw i ddim yn gwybod dim am hyn. Ac yna, o, mewn gwirionedd, rydw i'n gwybod hynny. Roeddent yn gwybod mwy, roedd ganddynt farn nad oeddent yn sylweddoli bod ganddynt. Ac fe gymerodd y math hwn o ddulliau cydgyngorol i ddod o hyd i'r rheiny, iddynt deimlo'n gyfforddus yn eu mynegi. Ac fe wnaeth barn pobl newid hefyd wrth i'r trafodaethau fynd yn eu blaen.' (cyfwelydd, Comisiynydd 5)

Ffigurwr 4.5: Ffactorau a ystyrir yn cyflwyno rhwystrau i ddefnyddio ymgysylltu cydgynghorol ar newid yn yr hinsawdd yng Nghymru

Disgrifiad o Ffigurwr 4.5: siart bar yn dangos lefelau cytundeb ag 8 datganiad yn ymwneud â rhwystrau i ymgysylltu cydgynghorol. Mae'r rhai a nodwyd gan fwyafrif yr ymatebwyr yn cynnwys grwpiau nad ydynt yn cael eu cynrychioli'n dda, cymhlethdod y pwnc yn arwain at argymhellion na ellir eu gweithredu, ac un llais yn tra arglwyddiaethu sgysrsiau.

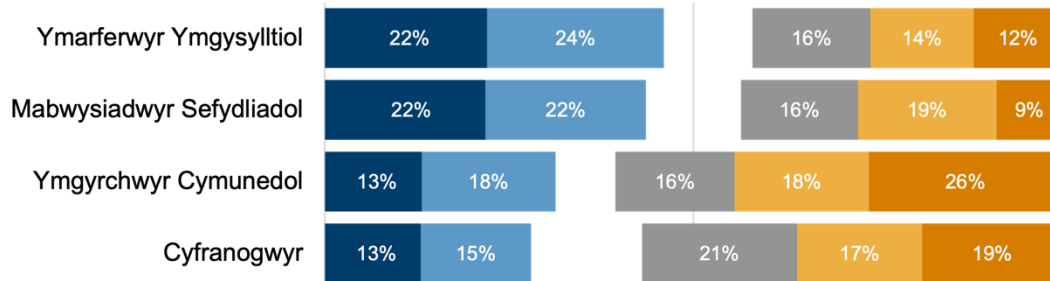
Ffynhonnell: arolwg (n=159), maes caeedig: 'I ba raddau fydddech chi'n cytuno neu'n anghytuno bod y ffactorau canlynol yn cyflwyno rhwystrau i'r defnydd o ymgysylltiad cydgynghorol ar newid hinsawdd yng Nghymru?' Ni ddangosir 'Ddim yn gwybod'.

Roedd yr ymatebwyr yn fwy rhanedig ynghylch a oedd yr argymhellion yn ddigon cadarn i lywio gwneud penderfyniadau (cytunodd 41%, anghytunodd 38%), yn ogystal â'r gost a'r amser sydd eu hangen i ddylunio a chyflwyno prosesau cydgynghorol (gweler Ffigurwr 4.5). Roedd pryderon ynghylch y costau dan sylw yn arbennig o amlwg ymysg Ymarferwyr Ymgysylltiol a Mabwysiadwyr Sefydliadol (gweler Ffigurwr 4.6). Yn ogystal, mae'n nodedig, er bod mwy o ymatebwyr yn anghytuno â'r gosodiad, na does enghreifftiau o ymgysylltu cydgynghorol wedi'i wneud yn dda (39%) nag a gytunodd (28%), dywedodd traean o ymatebwyr (33%) na doedent yn gwybod, neu nad oedent yn cytuno nac yn anghytuno - gan awgrymu lefelau ymwybyddiaeth iselo bosibl.

Ffigwr 4.6: Canfyddiad bod cost yn rhwstr i gynnal ymgysylltiad cydgyngorol, yn ôl proffil yr ymatebydd

■ Cytuno'n gryf ■ Cytuno i raddau ■ Ddim yn cytuno/anghytuno ■ Anghytuno'n rhannol ■ Anghytuno'n gryf

Mae'r gost o'u rhedeg yn rhy uchel

Disgrifiad o Ffigwr 4.6: Siart bar yn dangos ymatebion i'r datganiad: 'mae cost cynnal ymgysylltu cydgyngorol yn rhy uchel', wedi'i rannu yn ôl proffil yr ymatebydd. Er bod Ymarferwyr Ymgysylltiol a Mabwysiadwyr Sefydliadol yn fwy tueddol o gytuno yn hytrach nag anghytuno â'r datganiad hwn, roedd Ymgyrchwyr Cymunedol a Chyfranogwyr yn fwy tueddol o anghytuno.

Ffynhonnell: arolwg (n=159), maes caeedig: 'I ba raddau fydddech chi'n cytuno neu'n anghytuno bod y ffactorau canlynol yn cyflwyno rhwystrau i'r defnydd o ymgysylltiad cydgyngorol ar newid hinsawdd yng Nghymru? Mae'r gost o'u rhedeg yn rhy uchel'. Wedi'i rannu yn ôl proffil yr ymatebydd. Ni ddangosir 'Ddim yn gwybod'.

Amlygwyd nifer o rwystrau hefyd mewn ymatebion arolwg penagored, lle gofynnwyd i ymatebwyr a oedd ganddynt unrhyw sylwadau pellach i'w rhannu ar gyflawni ymgysylltu cydgyngorol. Roedd y rhain yn cynnwys:

- bod presenoldeb mewn digwyddiadau ymgysylltu cydgyngorol yn gallu cael ei ogwyddo tuag at y rhai sydd â'r amser, yr adnoddau, y gallu a'r duedd i fynychu, a all effeithio ar gynrychiolaeth canfyddiadau ac argymhellion
- cynnal prosesau cydgyngorol yn effeithiol mae angen arbenigedd, amser ac adnoddau, a all gyfyngu ar bwy sy'n eu cyflwyno a sut
- diffyg eglurder yn aml ynghylch sut i fesur allbynnau digwyddiadau ymgysylltu cydgyngorol a/neu sut i fonitro a gwerthuso llwyddiant
- penderfyniadau y gofynnwyd i bobl eu hystyried eisoes wedi'u gwneud, ac mai symbolaidd yw ymgysylltu cydgyngorol
- dulliau un maint i bawb o ymgysylltu cydgyngorol yn anwybyddu ac yn tansellio pryderon sy'n seiliedig ar le sy'n ymwneud â newid yn yr hinsawdd

- gellid defnyddio cyllid ar gyfer achosion eraill ac nad oes digon o gyllid bob amser i gynnal ymgysylltu cydgynghorol yn iawn
- defnyddir ymgysylltu cydgynghorol yn strategol gan lywodraeth genedlaethol i ohirio cyfrifoldeb am broblemau anodd, ac i ohirio neu osgoi gweithredu drwy drafodaethau hirfaith
- diffyg ymwybyddiaeth neu eglurder ynghylch pryd a ble mae ymgysylltu cydgynghorol yn offeryn cywir - ac, yn bwysicach fyth, pryd na ddylid ei ddefnyddio

Mae'r adran hon wedi dangos yr ystod amrywiol o weithgareddau sy'n digwydd ledled Cymru i gynnwys y cyhoedd mewn gweithredu ar yr hinsawdd, a dyfodiad diweddar dulliau cydgynghorol o fewn y gofod hwn. Fodd bynnag, roedd yr ecosystem hon weithiau'n cael ei nodweddu fel un ddarniog, gydag arferion cydgynghorol yn tueddu i gydymffurfio â'r duedd hon, yn hytrach na gwyro oddi wrthi. Mae'r dystiolaeth a gyflwynir yn yr adran hon yn awgrymu bod awydd cryf i ehangu arferion cydgynghorol yng Nghymru ond mae'n codi pryderon pwysig hefyd ynghylch rhwystrau i fabwysiadu sy'n gofyn am ystyriaeth feddylgar. Mae'r rhwystrau hyn yn cyffwrdd â chynhwysiant prosesau cydgynghorol, defnyddioldeb yr argymhellion y maent yn eu cynhyrchu a gwelededd eu defnydd, a'r adnoddau, y sgiliau a'r ymrwymiad sydd eu hangen er mwyn gwireddu manteision y dulliau hyn yn llawn.

5. Ymgysylltu sy'n dod â lleisiau amrywiol i lunio polisïau

Mae'r adran hon yn ystyried y posibiladau ar gyfer ymgysylltu cydgyngorol i ddod â safbwyntiau mwy amrywiol i lunio polisïau. Yn dilyn cyflwyniad i egwyddorion recriwtio cyfranogwyr a nodwyd yn yr ACD a'u cyfyngiadau, cynigir awgrymiadau o'r cyfweiliadau a'r bwrdd crwn ar sut i wneud y mwyaf o gynhwysiant prosesau cydgyngorol.

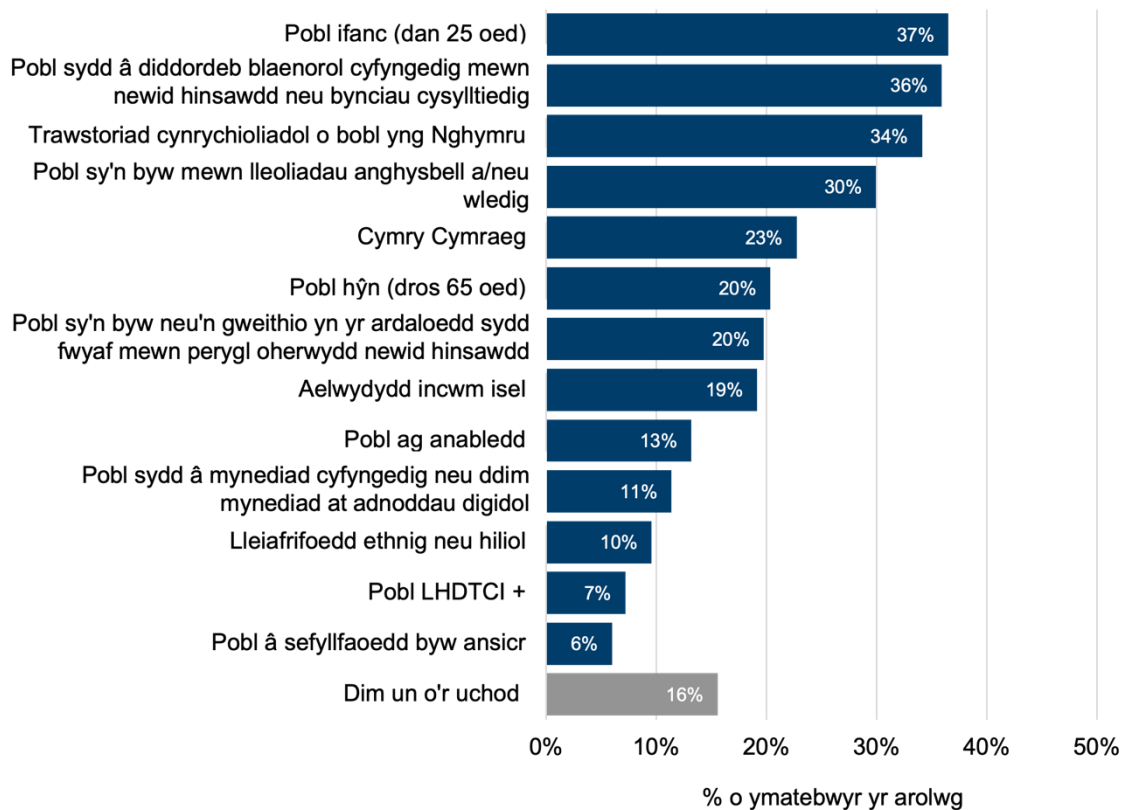
5.1. Cyflawni samplau amrywiol, cynrychioladol

Mae rhai o'r prif feirniadaethau am ddulliau ymgysylltu traddodiadol a ddefnyddiwyd i gynorthwyo datblygu polisi (e.e. ymgynghoriad, cyfarfodydd cyhoeddus, fforymau ar-lein, a hyd yn oed gyllidebu cyfranogol) yn seiliedig ar natur hunan-ddetholedig pwy sy'n cynnig eu hunain i gymryd rhan. Yn gyffredinol, mae samplau hunan-ddetholedig yn tueddu tuag at y rhai y mae'r mater yn berthnasol iawn iddynt, sy'n hyderus yn wleidyddol ([Cynulliadau dinasyddion, Smith, 2024](#): 20), a gallant fod yn dueddol o gael eu dal gan grwpiau diddordeb, gyda safbwyntiau mwy pegynol ar y mater ([Papyr gwyn dinasyddion, Levin ac eraill, 2024](#): 18).

Gall hyn gael yr effaith o gyfyngu ar uchelgais a chwmpas polisïau dan ystyriaeth. Er enghraifft, [wrth edrych ar achosion mewn pum bwrdeistref yn Sweden, canfu Wamsler ac eraill \(2020\)](#) fod ymgysylltu â'r cyhoedd trwy lwybrau hunan-ddethol safonol wedi arwain at ohirio, gwanhau ac mewn rhai achosion rwystro atebion sy'n seiliedig ar fyd natur a champau addasol yn gyfan gwbl - yn aml er budd personol.

Fodd bynnag, mae cyrraedd grŵp amrywiol, cynrychioladol o ddinasyddion yn aml yn nod craidd dulliau ymgysylltu. Pan ofynnwyd a oedd unrhyw grwpiau wedi'u targedu mewn ymarferion ymgysylltu yr oeddent wedi bod yn rhan ohonynt, pwysleisiodd ymatebwyr yr arolwg gyrraedd pobl â diddordeb blaenorol cyfyngedig mewn newid yn yr hinsawdd (36%) a thrawstoriad cynrychioladol o bobl yng Nghymru (34%) (gweler Ffigur 5.1). Roedd gan ymgysylltu â phobl ifanc hefyd niferoedd tebyg, a grybwyllwyd gan 37% o ymatebwyr. Canolbwyntiodd y clwstwr nesaf o ymatebion ar le, gan dargedu mannau gwledig a/neu anghysbell (30%), siaradwyr Cymraeg (23%) ac ardaloedd mewn mwy o berygl o effeithiau hinsawdd (20%). Ac eithrio pobl ifanc, roedd ymgysylltu a oedd yn targedu demograffeg benodol yn llai cyffredin, gan ffurfio clwstwr ar waelod Ffigur 5.1. Roedd hyn yn cynnwys aelwydydd incwm isel (19%) a phobl ag anabledd (13%) – grwpiau a ystyrir yn gyffredinol ymhlith y rhai mwyaf tebygol o gael eu heffeithio'n negyddol gan effeithiau hinsawdd oherwydd gallu, adnoddau, amser a/neu asiantaeth wleidyddol gyfyngedig.

Ffigwr 5.1: Grwpiau a dargedwyd mewn ymarferion ymgysylltu yr oedd ymatebwyr yr arolwg yn rhan ohonynt

Disgrifiad o Ffigwr 5.1: Siart bar yn dangos pa mor aml y cyfeiriwyd at wahanol grwpiau gan ymatebwyr yr arolwg fel targed ymarferion ymgysylltu.

Ffynhonnell: arolwg (n=150), 'A oes unrhyw un o'r ymarferion ymgysylltu ar newid hinsawdd yr ydych wedi bod yn ymwneud â nhw yng Nghymru wedi canolbwyntio'n benodol ar gyrraedd y grwpiau canlynol?' Ni ddangosir 'Ddim yn gwybod'.

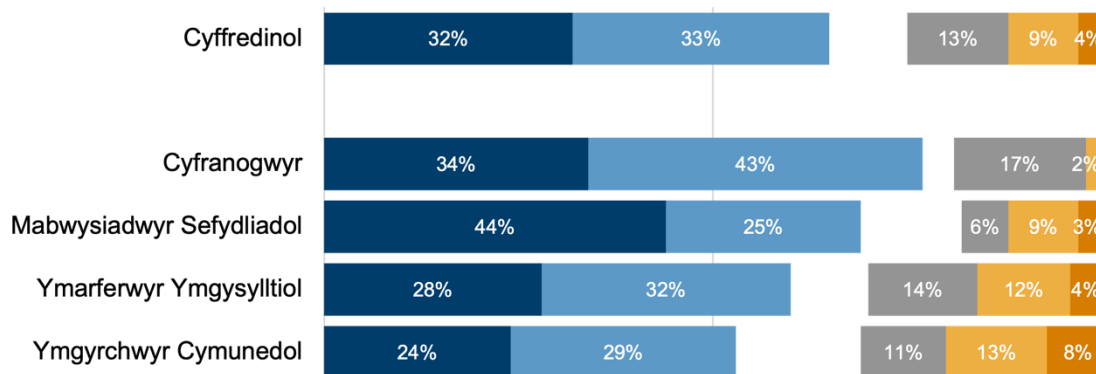
Teimlai ymatebwyr yr arolwg a oedd wedi bod yn rhan o ymarferion ymgysylltu eu bod, yn gyffredinol, wedi bod yn fwy effeithiol na pheidio wrth gyrraedd eu cynulleidfa darged. Disgrifiodd cyfartaledd o bedwar o bob pump o ymatebwyr y gweithgareddau ymgysylltu yr oeddent yn rhan ohonynt fel rhai a oedd yn effeithiol iawn neu'n eithaf effeithiol wrth gyrraedd y grŵp targed. Lle'r oedd ymatebwyr yr arolwg yn tueddu i fod yn fwy beirniadol, oedd eu llwyddiant wrth gyrraedd trawstoriadau cynrychioliadol o'r cyhoedd. Er enghraifft, disgrifiodd ychydig dros chwarter yr ymatebwyr (26%) a ddywedodd eu bod wedi anelu at gyrraedd pobl â diddordeb blaenorol cyfyngedig mewn newid yn yr hinsawdd eu hymdrechion fel rhai nad oeddent yn effeithiol iawn, fel y gwnaeth un o bob pum ymatebydd (19%) a geisiodd gyrraedd pobl sy'n byw neu'n gweithio mewn ardaloedd sydd mewn perygl. Adroddodd cyfran debyg (16%) nad oeddent wedi bod yn effeithiol iawn wrth gyrraedd trawstoriad cynrychioliadol o bobl yng Nghymru.

Mewn cyferbyniad, roedd bron pob ymatebydd i'r arolwg a ddywedodd eu bod wedi targedu grwpiau demograffig yn eu hymgysylltiad yn teimlo eu bod wedi bod yn effeithiol wrth gyrraedd y grwpiau hyn. Yr unig eithriadau oedd ymatebwyr a oedd yn targedu aelwydydd incwm isel (dywedodd 3/32 o'r ymatebwyr hyn nad oeddent yn effeithiol iawn), lleiafrifoedd hiliol neu ethnig (dywedodd 2/16 nad oeddent yn effeithiol iawn), ac un ymatebydd i'r arolwg a ddywedodd nad oedd eu hymdrechion i weithio gyda phobl ag anabledd yn effeithiol o gwbl. Yn gyffredinol, mae'r canfyddiadau hyn yn gyson â chanfyddiad ehangach nad yw pob grŵp yn cael ei gynrychioli'n dda mewn ymgysylltu â'r cyhoedd ar newid yn yr hinsawdd, datganiad y cytunodd 65% o ymatebwyr yr arolwg ag ef. Roedd y farn hon yn fwy amlwg ymhlith Cyfranogwyr a Mabwysiadwyr Sefydliadol, nag ymhlith Ymarferwyr Ymgysylltiol ac Ymgyrchwyr Cymunedol (gweler Ffigur 5.2).

Ffigur 5.2: Canfyddiad nad yw rhai grwpiau yn cael eu cynrychioli'n dda mewn prosesau cydgyngorol, yn ôl proffil yr ymatebydd

■ Cytuno'n gryf ■ Cytuno i raddau ■ Ddim yn cytuno/anghytuno ■ Anghytuno'n rhannol ■ Anghytuno'n gryf

Nid yw rhai grwpiau'n cael eu cynrychioli'n dda

Disgrifiad o Ffigur 5.2: Yn dangos lefelau cytundeb â'r datganiad 'nid yw rhai grwpiau wedi'u cynrychioli'n dda', gan ddangos graddiant rhwng mwyafrif helaeth o Gyfranogwyr a gytunodd, i farn fwy cymysg gan Ymgyrchwyr Cymunedol.

Ffynhonnell: arolwg (n=159), maes caeedig: 'I ba raddau fyddech chi'n cytuno neu'n anghytuno bod y ffactorau canlynol yn cyflwyno rhwystrau i'r defnydd o ymgysylltiad cydgyngorol ar newid hinsawdd yng Nghymru? Nid yw rhai grwpiau'n cael eu cynrychioli'n dda'. Ni ddangosir 'Ddim yn gwybod'.

Disgrifir ymgysylltu cydgyngorol yn aml fel ffordd o ddod â lleisiau mwy amrywiol i lunio polisi a chreu amodau sy'n cynorthwyo mwy o gydraddoldeb o ran cyfranogiad. Egwyddor arweiniol sy'n sail i'r rhan fwyaf o ddulliau cydgyngorol yw cynnwys carfannau sy'n cynrychioli poblogaeth ehangach yn fras, fel arfer wedi'u dethol drwy 'loteri ddemocrataidd' - yn ei hanfod, bod gan bawb yn y boblogaeth darged gyfle

cyfartal o gael eu gwahodd i gymryd rhan ([Cynullïadau Bach Cydgynghorol i'r Cyhoedd, Curato ac eraill, 2021](#): 34-47). Mae manteision cynnull grŵp a ddewisir ar hap dros un hunan-ddetholedig yn aml yn cael eu mynegi yn y llenyddiaeth fel rhai sy'n dibynnu ar y gallu i adlewyrchu'r boblogaeth ehangach a dod â sbectrwm llawn o safbwyntiau a phrofiadau i ddeialog (gweler Ffigur 5.3).

Ffigur 5.3: Nodweddion hunan-ddethol yn erbyn dulliau samplu ar hap

Mecanwaith

Hunan-ddethol: Gall pawb sydd â diddordeb gymryd rhan

Pwy sy'n cael eu clywed: Pobl sy'n cymryd rhan

Cynrychiolaeth: Yn seiliedig ar ddiddordeb

Manteision: Mae gan gynrychiolwyr ddiddordeb, cymhelliant ac yn aml yn wybodus

Anfanteision: Rhagfarn sampl, dim cynhwysiant effeithiol, atebolrwydd gwael, ffenomen 'ddim yn fy iard gefn i' a chynrychiolaeth gan y rhai sy'n gyfoethog o ran gwybodaeth

Samplu rhestr ar hap

Mecanwaith: Cynrychiolwyr yn cael eu penodi ar hap drwy loteri; mae pawb yn cael yr un cyfle i gael eu dewis

Pwy sy'n cael eu clywed: Pobl sy'n cael eu dewis, sy'n adlewyrchu'r gymdeithas ehangach

Cynrychiolaeth: Microcosm o'r bobl

Manteision: Amrywiaeth barn, didueddrwydd a chanlyniadau wedi'u harwain gan y lles cyffredin

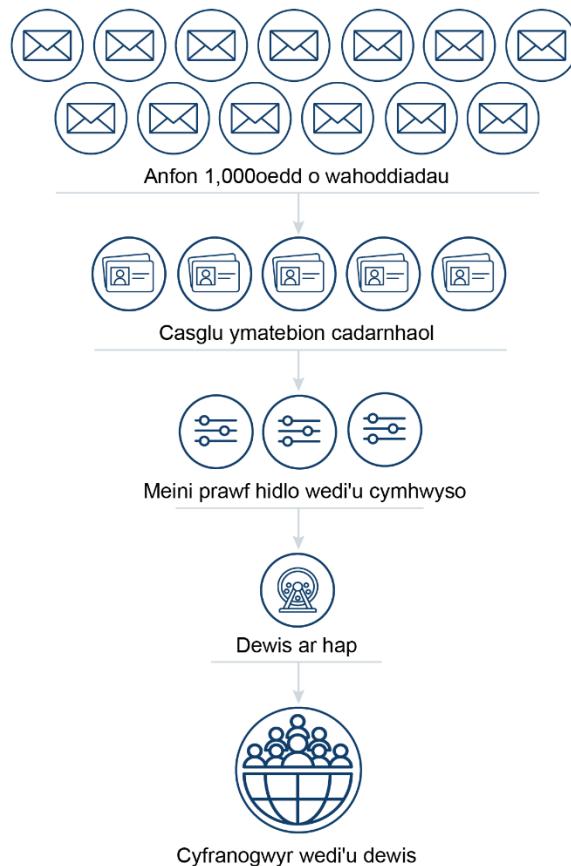
Anfanteision: Dim atebolrwydd yn yr ystyr etholiadol ac yn gostus gyda samplau mawr

Disgrifiad o Ffigur 5.3: Testun mewn bocs, gyda chynnwys wedi'i rannu'n 2 brif bennawd a 5 is-deitl.

Ffynhonnell: atgynhyrchwyd o [Curato ac eraill \(Cynullïadau Bach Cydgynghorol i'r Cyhoedd, 2021: 36\)](#) gyda chaniatâd yr awduron.

'Didoli' fel arfer yw'r mecanwaith a amlygir yn y llenyddiaeth y mae cyfranogwyr yn cael eu recriwtio drwyddo i brosesau cydgynghorol, yn enwedig cynullïadau dinasyddion. Defnyddir pob un o'r 8 proses cydgynghorol a nodwyd yng Nghymru (gweler Tabl 4.1) ddidoli neu amrywiad arno i recriwtio aelodau cynullïad. Yn gyffredinol, mae didoli yn broses dwy gam (gweler Ffigwr 5.4). Yn gyntaf, mae sampl o gyfeiriadau a ddewisir ar hap yn derbyn llythyr yn eu gwahodd i gymryd rhan, a gofynnir iddynt gwblhau sgriniwr gyda chwestiynau demograffig ac agweddol i nodi eu parodrwydd i gymryd rhan. Yn dibynnu ar faint y grŵp a ddymunir, anfonir miloedd - neu hyd yn oed ddegau o filoedd - o lythyrau. Yn ail, tynnir sampl haenedig o'r gronfa hon, gan ddefnyddio cwotâu i sicrhau bod y grŵp yn gynrychioladol o'r ardal a/neu'n dod ag amrywiaeth o brofiadau byw. Yn gyffredinol, gosodir cwotâu ar oedran, rhywedd, daearyddiaeth, a statws economaidd-gymdeithasol (e.e. incwm aelwyd, galwedigaeth, addysg); fodd bynnag, mae yna achosion lle gosodir cwotâu ar hunaniaeth wleidyddol ac agweddau tuag at y mater ([Cynullïadau Bach Cydgynghorol i'r Cyhoedd Curato ac eraill, 2021](#): 34-47).

Ffigwr 5.4: Y pum cam yn y broses recriwtio didoli

Disgrifiad o Ffigwr 5.4: Siart llif sy'n dangos bod y broses yn dechrau gydag anfon gwahoddiadau, yna casglu ymatebion, cymhwyso meini prawf hidlo, deis cyfranogwyr sy'n bodloni cwtâu ar hap, ac yn olaf, cadarnhau'r dewis.

Ffynhonnell: Atgynhyrchwyd o Smith ([Cynulliadau dinasyddion, 2024: 24](#)) gyda chaniatâd yr awdur.

Fodd bynnag, mae eraill sy'n cwestiynu gallu didoli i ddarparu sampl wirioneddol gynrychioladol, gan arsylwi patrymau strwythurol o ran pwy sy'n derbyn y gwahoddiad a phwy sy'n gwrthod. Mae Jacquet ([ECPR, 2017](#)) wedi dadlau hyd yn oed gyda dull didoli, bod hunan-ddethol yn dal i chwarae rhan, gan fod y mwyafrif helaeth o bobl a wahoddir fel arfer yn gwrthod cymryd rhan. Gan ddefnyddio cyfweiliadau gydag aelodau o'r cyhoedd yng Ngwlad Belg a wrthododd wahoddiadau i gymryd rhan mewn prosesau cydgyngorol, nododd Jacquet chwe rhesymeg dros beidio â chymryd rhan:

- 'Canolbwyntio ar y sffêr breifat' - dewis treulio amser gyda theulu, yn y gwaith a'r angen i orffwys
- 'Aneffeithioldeb gwleidyddol mewnol' - diffyg hyder i gymryd rhan oherwydd teimlo'n anwybodus neu heb y gallu neu'r sgiliau angenrheidiol

- 'Osgoi cyfarfodydd cyhoeddus' – eisiau lleihau treulio amser gyda dieithriaid a bod yn agored i farn wrthgyferbyniol, yn ogystal â theimlo'n annifyr wrth siarad yn gyhoeddus neu gyflyrau iechyd meddwl sylfaenol sy'n atal cymryd rhan
- 'Gwrthdaro mewn amserlen' – roedd gan y rhai a wahoddwyd ddigwyddiadau eraill eisoes wedi'u cynllunio ar gyfer y dyddiau a gynigiwyd
- 'Dieithrio gwleidyddol' – cred na fydd gwleidyddion yn ystyried yr allbynnau, y bydd y canfyddiadau'n cael eu hystumio neu eu trin, a bod cymhellion dros gomisiynu yn symbolaidd
- 'Effaith ar y system wleidyddol' – cred y bydd yr ymarfer yn siop siarad 'heb unrhyw bosibilrwydd ffurfiol o weithredu ar y byd go iawn'

Mae deall a chydabod y rhesymeg dros beidio cymryd rhan yn hanfodol ar gyfer gwybod sut i'w lliniaru. Yn ogystal, mae cydnabyddiaeth gynyddol bod angen cael cydbwysedd rhwng cynrychiolaeth ac amrywiaeth, gyda dadleuon dilys dros or-gynrychioli rhai grwpiau mewn rhai amgylchiadau. Er enghraifft, mae [Steel ac eraill \(2020\)](#) yn dadlau y gellir cyfiawnhau gor-gynrychiolaeth mewn achosion lle mae clywed safbwyntiau pobl sydd â phrofiadau byw o'r mater dan sylw, neu sy'n arbennig o agored i'w effeithiau neu'r opsiynau polisi sydd ar gael, yn hanfodol. Yn y pen draw, mae sut mae cynrychiolaeth ac amrywiaeth yn cael eu pwysu a mesur yn benderfyniad dylunio sy'n gysylltiedig â nod yr ymarfer. Yn y bwrdd crwn, siaradodd y cyfranogwyr am y cydbwysedd hwn, gan nodi y gall dull didoli cenedlaethol gynrychioliadol mewn rhai cyd-destunau dawelu lleisiau sy'n hanfodol i'w clywed:

'O ran materion penodol iawn fel tai neu faterion lleol iawn... gall didoli gael yr effaith o dawelu lleisiau llai, yn enwedig pobl o gefndiroedd incwm is, pobl mewn llety rhent, lle mae'n cael ei weld fel rhywbeth sy'n gwyro oddi wrth y norm.... Gallaf weld y gwerth ynddo [didoli] yn bendant, yn enwedig pan fyddwch chi'n gwneud penderfyniadau polisi lefel anodd, ond rwy'n credu bod achos dros ddulliau cydgynghorol heb ddidoli hefyd.'
(bwrdd crwn, Ymarferydd Ymgysylltiol)

'Mae'n dibynnu ar y cwestiwn, ac mae'n dibynnu i bwy rydych yn ei wneud a pha bwyntiau rydych yn ceisio eu gwneud. Oherwydd mae rhesymeg enfawr dros ddweud, ar gyfer ymarfer cydgynghorol ar lefel genedlaethol... [mae hwn] yn ficrocsm o bobl fel chi. Fe welwch chi rywun yma sy'n debyg iawn i chi. Mae'r bobl hyn yn eich cynrychioli chi....Yna bydd adegau eraill lle mae sut mae'n edrych yn llai pwysig mewn gwirionedd na sicrhau bod gennych chi'r lleisiau sy'n cael eu cynrychioli lleiaf yn cael eu clywed fwyaf, felly nid dim ond un person o grŵp lleiafrifol sy'n gorfod cynrychioli'r holl bobl o grwpiau lleiafrifol.... Nid yw hynny'n iawn nac yn deg, ac ni fyddwch chi'n cael canlyniadau a fydd mewn gwirionedd yn deg yn yr un ffordd.'
(bwrdd crwn, Ymarferydd Ymgysylltiol)

Wrth ystyried gor-gynrychiolaeth, cododd y rhai a gafodd eu cyfweld dro ar ôl tro'r angen i fod yn glir ynghylch pam ac at ba ddiben yr oedd grwpiau penodol yn cael eu targedu. Mae hyn yn adlewyrchu galwad ehangach gan y rhai a gafodd eu cyfweld am fwy o gywirdeb ynghylch yr hyn a olygir mewn gwirionedd pan fyddwn yn sôn am gynnwys lleisiau sydd 'heb eu clywed', 'cymunedau sy'n agored i niwed' neu grwpiau 'ymylol':

' Y rhai sy'n cael eu cynrychioli lleiaf yw'r 98%. Pwy yw'r rhai sy'n cael eu cynrychioli lleiaf? Pwy yw'r rhai sydd heb eu clywed? Mae'n dal i fod yn llai na 2% o boblogaeth Cymru [sydd mewn gwirionedd yn cael eu clywed]. Os ydych chi'n dweud, a oes rhai grwpiau penodol o bobl? Mewn gwirionedd, rwy'n credu, os oes gan rywun nodwedd warchoddedig, un nodwedd warchoddedig, bod Cymru'n eithaf da. Os oes gennych chi, fodd bynnag, 3, 4, 5, 6 nodwedd warchoddedig, dydyn ni ddim yn clywed ganddyn nhw oherwydd rydyn ni'n dewis pobl gydag un nodwedd warchoddedig ar y tro.' (cyfweiliad, Ymarferydd 3)

Dyweddodd un ymarferydd, 'Peth o'r gwaith ymgysylltu â'r cyhoedd yng Nghymru sydd wedi fy nhrin fwyaf nawddoglyd erioed oherwydd rwy'n awtistig... Cyn gynted ag y cefais fy labelu, ac oherwydd bod gen i lais oherwydd profiad byw, doeddwn i ddim yn cael fy ngwerthfawrogi fel rhywun a all wybod a gwneud synnwyr a chydabod gwerth y wybodaeth sydd gen i' (cyfweiliad, Ymarferydd 3). Mewn cyfweiliad arall, rhybuddiodd ymarferydd gwahanol y gall y term ymgysylltu 'â'r cyhoedd' ei hun sbarduno o ystyried y diffyg cynrychiolaeth hwn:

Mae'n sbarduno gymaint, oherwydd yr hyfdra i'w alw'n ymgysylltu â'r cyhoedd. Am ba gyhoedd ydyn ni'n siarad? Hynny yw, rydw i wir yn cael fy nrysu gan hynny nawr. Mae fel petai ar y rhestr eiriau sy'n sbarduno. Ac yna rydych chi'n dweud hynny wrth berson gwyn sy'n meddwl eu bod yn gwneud y gwaith gorau. Nid yw, oherwydd eich bod chi'n gwybod nad oes sgwrs dda yn digwydd yno.' (cyfweiliad, Ymarferydd 5)

Yn am, mae maint y grŵp yn cael ei ddyfynnu fel ffactor pwysig wrth benderfynu ar y cydbwysedd cywir rhwng cynrychiolaeth ac amrywiaeth. Mewn grwpiau mwy, mwy gwasgaredig yn ddaearyddol (e.e. cynulladau dinasyddion, polau cydgyngorol), gall sampl gynrychioliadol fod yn well yn aml; tra mae grwpiau llai, mwy lleol (e.e. rheithgorau dinasyddion, celloedd cynllunio, adolygiadau menter dinasyddion) gall samplu pwrpasol sy'n hybu cynrychiolaeth ymhlith grwpiau demograffig neu rai yr effeithir arnynt arwain at sgwrsiau cyfoethocach ([Papyr gwyn dinasyddion, Levin ac eraill, 2024](#): 44). Fel y nododd un comisiynydd, 'y peth gwych amdano yw dod â phawb at ei gilydd, fel y gall pobl eraill ddysgu am yr hyn sy'n anodd i grwpiau heb gynrychiolaeth ddigonol, ond os oes gennych banel mwy, rydych chi'n ceisio cael cynrychiolaeth dda' (cyfweiliad, Comisiynydd 1).

Roedd pwysigrwydd dod o hyd i ffyrdd o ystyried profiadau bywyd amrywiol yn thema glir ar draws yr adolygiad:

'Mae angen i Lywodraeth Cymru arwain y ffordd drwy ddod o hyd i ffyrdd o weithio gyda grŵp gwirioneddol amrywiol o bobl - lle mae'r dewis hwnnw'n seiliedig ar y pethau a fydd mewn gwirionedd yn effeithio ar safbwyntiau a phrofiadau bywyd pobl a sut maen nhw'n deall y broblem. Rydych chi'n gwybod sut y byddan nhw'n gwneud synnwyr o'r broblem, a dyna'r man cychwyn.' (cyfweiliad, Ymarferydd 3)

Mae digwyddiadau cydgynghorol yng Nghymru a nodwyd yn yr arolygiad hwn wedi tueddu tuag at samplau sy'n gynrychioladol o'r boblogaeth yn fras. Ym mhob achos ond un, a ddefnyddiodd ddata Cyfrifiad, defnyddiwyd y Ffeil Cyfeiriadau Cod Post i gynhyrchu rhestr o gyfeiriadau cymwys ar hap, yn aml gyda 10,000 neu fwy o wahoddiadau wedi'u hanfon yn y cam cyntaf. Yna cwblhaodd y rhai a oedd yn fodlon cymryd rhan sgriniwr a oedd yn cwmpasu nodweddion demograffig ac agweddol, gan alluogi haenu i gyflawni'r sampl a ddymunir. Mae GwyrddNi yn sefyll allan fel enghraifft a roddodd bwyslais yn hytrach ar 'gyrraedd pobl nad ydynt fel arfer yn cymryd rhan mewn digwyddiadau cymunedol, neu'n cymryd rhan mewn gwaith amgylcheddol, yn ogystal â'r rhai y cyfeirir atynt yn aml fel "anodd eu cyrraedd" ([GwyrddNi, 2023](#)). Yn ogystal, er ei fod y tu allan i gwmpas yr adolygiad hwn, nodwyd enghreifftiau o ymgysylltu cydgynghorol â grwpiau rhanddeiliaid penodol, fel ffermwyr, hefyd ([Llywodraeth Cymru, 2023](#)).

Mewn egwyddor, mae gor-gynrychioli rhai grwpiau yn bosibl o fewn yr ail gam o ddioli (haenu), drwy ail-gydbwysu cwotâu sydd wedyn yn cael eu llenwi ar hap. Ac eto, er gwaethaf cyrraedd eang cam cyntaf y didoli, mae rhai grwpiau'n parhau i fod yn anoddach i'w recriwtio nag eraill, gyda thuedd tuag at bobl fwy addysgedig, hŷn, â diddordeb gwleidyddol gyda lefelau uwch o hunan-effeithiolrwydd ([ECPR, Jacquet, 2017](#)). Daeth problemau gyda llenwi rhai cwotâu i'r amlwg hefyd yn yr enghreifftiau a nodwyd drwy'r ACD, gyda chyrhaeddiad addysgol yn cael ei adrodd fel her recriwtio yng Nghynulliad Dinasyddion Cynulliad Cenedlaethol Cymru ([Involve, 2019](#)) a thuedd tuag at bobol â diddordeb blaenorol mewn newid yn yr hinsawdd a/neu weithredu cymunedol yn GwyrddNi ([Prifysgol Bangor, Roberts ac eraill, 2023](#)).

Mae dulliau amgen ar gyfer recriwtio mwy pwrpasol, wedi'i deilwra a nodwyd drwy'r adolygiad yn cynnwys [Mapio Cydgynghorol \(Bellamy, Chilvers a Vaughan, 2016\)](#) a'r Grid Croestoriadedd ([SRA, Collis, 2022](#)). Er enghraifft, nod y dull Grid Croestoriadedd yw cyflawni samplu mwy cynhwysol a chroestoriadol sy'n gweld gwerth lluosogrwydd ac amrywiaeth wybodaeth ar bwnc, i ddod o hyd i ffyrdd o fynegi gwahanol safbwyntiau mewn ffordd a all hyrwyddo dealltwriaeth ac ystyriaeth. Yn y pen draw, gall Croestoriadedd helpu i nodi 'pobl sy'n pontio' a chlywed lleisiau sy'n cael eu clywed llai.

Argymhellwyd cyfuno ymarferion cydgyngorol â dulliau mwy anffurfiol o gyfranogiad yn y bwrdd crwn hefyd fel ffordd o ystyried ystod ehangach o brofiadau byw. Er enghraifft, mae rhai ymarferion cydgyngorol wedi cynnwys prosesau cyn-ymgyngori helaeth. Yng [Nghynulliad y Werin dros Natur](#) (DU), cyflwynwyd bron i 30,000 o ymatebion i alwad agored a rannwyd gan WWF, RSPB a'r Ymddiriedolaeth Genedlaethol i lywio gweledigaeth ar gyfer dyfodol byd natur yn y DU. Gofynnwyd i bobl a gymerodd ran yn y cyfnod cychwynnol hwn ymateb i gwestiynau ynghylch yr hyn roeddent yn ei garu am fyd natur yn y DU, beth fyddent yn ei golli pe bai'n diflannu, a sut olwg fyddai ar dyfodol lle mae natur yn ffynnu. Yn yr un modd, casglodd Cynulliad y Bobl yn Estonia a rheithgor dinasyddion Rhannu Ffyrdd yn Ddiogel yn Awstralia syniadau gan y cyhoedd gan ddefnyddio fforymau ar-lein, a ystyriwyd ochr yn ochr â ffynonellau tystiolaeth eraill ([Cynulliadau Bach Cydgyngorol i'r Cyhoedd Curato ac eraill, 2021: 25, 111-112](#)). Mewn achosion eraill, mae prosesau ymgysylltu wedi cael eu cynnal ochr yn ochr â phrif drafodaethau, gyda'r nod o glywed safbwyntiau grwpiau penodol. Er enghraifft, yn GwyrddNi, roedd hyn yn cynnwys Cynulliadau Hinsawdd a gyflwynwyd mewn ysgolion ([Prifysgol Bangor, Roberts ac eraill, 2023](#)). Yn Iwerddon, cynhaliwyd Cynulliad Plant a phobl Ifanc ar Golli Bioamrywiaeth ochr yn ochr â'r broses oedolion – gan lywio ei hargymhellion yn y pen draw; a phroses yn cynnwys plant ysgol yn cael eu bwydo i Gynulliad Hinsawdd yr Alban ([Cynulliadau dinasyddion, Smith, 2024: 141-142](#)).

O ystyried y sgysiau hinsawdd sy'n cael eu harwain gan y gymuned ac a ariennir gan Lywodraeth Cymru, model a allai weithio'n dda yng Nghymru fyddai cyfuno sgysiau cymunedol â digwyddiadau cydgyngorol cenedlaethol cynrychioladol, fel cynulliad dinasyddion. Gallai hyn gynnwys aelodau'r cynulliad yn mynychu sgysiau, neu'r cwestiwn i'w drafod yn cael ei osod gan sgysiau'r flwyddyn flaenorol. Mae cysail ar gyfer hyn yng Nghynulliad Dinasyddion British Columbia ar ddiwygio etholiadol, lle mynychodd aelodau'r cynulliad gyfarfodydd lleol lle clywsant dystiolaeth yn uniongyrchol gan aelodau ehangach o'r cyhoedd a grwpiau diddordeb ([Cynulliadau dinasyddion, Smith, 2024: 113-15](#)). Yn y bwrdd crwn, gwelwyd fod integreiddio dulliau o'r fath yn cynyddu'r tebygolrwydd y byddai allbynnau prosesau cydgyngorol yn adlewyrchu anghenion y bobl yr effeithir arnynt fwyaf gan y mater:

'Os ydych chi'n gwneud rhywbeth ar raddfa'r gymdogaeth, nid yw'n warant eich bod chi'n mynd i fod yn gynrychioladol. Mae'n rhaid i chi wneud gwaith ymwybodol i gyrraedd grwpiau nad ydych wedi siarad â nhw, yn benodol i sefydliadau cymunedol bach. Maent angen cymorth i wneud hynny, ond rwy'n credu y bydd y posibilrwydd ohonoch yn siarad â phobl gyda phrofiad byw, yn amlwg, yn cynyddu'n sylweddol pan ydych chi'n recriwtio o fewn y lle rydych chi - y lleoliad rydych yn ei drafod a lle rydych yn ceisio gweithredu, a gweld rhagor o bethau'n digwydd.' (bwrdd crwn, Ymarferydd Ymgysylltiol).

5.2. Arferion cynhwysol y tu hwnt i recriwtio

Mae cysondeb cymharol yn y llenyddiaeth ynghylch camau gweithredu a nodweddion dylunio a all helpu i leihau rhwystrau i gyfranogiad. Er enghraifft, yn eu trosolwg o nodweddion dylunio craidd mae [Cynulliadau Bach Cydgynghorol i'r Cyhoedd, Curato ac eraill \(2021\)](#) yn pwysleisio pwysigrwydd:

- talu pobl am eu hamser drwy gymhelliant neu gydnabyddiaeth, a digolledu'r rhai sy'n hunangyflogedig am incwm a gollwyd
- talu treuliau a achoswyd wrth fynychu, yn cynnwys teithio, cymorth gofalu
- diwallu anghenion hygyrchedd, e.e. ystyried hygyrchedd corfforol y lleoliad (os yw wyneb yn wyneb), argaeledd dehonglydd iaith arwyddion, cyfieithydd
- sicrhau bod llais pawb yn cael ei glywed drwy gyfryngu hwylusydd
- defnyddio manau sy'n annog cyfranogiad, boed ar-lein neu'n bersonol
- cyflwyno gwybodaeth mewn ystod o fformatau gyda chyfleoedd i fynd â deunyddiau i adref, gan ystyried gwahanol arddulliau dysgu
- ystyrid manau anffurfiol (e.e. egwyl goffi, amseroedd cinio) cymaint â rhai ffurfiol i ddarparu cyfleoedd i gyfranogwyr feithrin cysylltiadau ([gweler hefyd Boswell \(2021\) am sylwadau ar y pwynt hwn](#))

Pwysleisiodd cyfranogwyr y bwrdd crwn hefyd bwysigrwydd sicrhau bod pobl yn teimlo eu bod yn cael gofal ac yn gyfforddus yn dod i mewn i sesiynau, gan gynnwys rhoi sicrwydd ymlaen llaw iddynt ynghylch sut y bydd y gweithdai'n cael eu cynnal a'r hyn y gofynnir iddynt ei wneud. Fodd bynnag, o bob ffactor, ystyriwyd mai digolledu pobl yn ariannol am eu hamser a chynorthwyo cyfranogwyr gydag unrhyw gostau a achosir oedd y ffactorau pwysicaf ar gyfer goresgyn rhwystrau i gyfranogiad. Wrth fyfyrion fel cyfranogwr mewn proses gydgynghorol, mae [Boswell \(2021: 4-5\)](#) yn sylwi pa mor feichus yn wybyddol ac yn amharu ar fywyd bob dydd yw cymryd rhan mewn trafodaeth i lawer o bobl. Mae ystyried o'r cychwyn cyntaf y cymorth sydd ei hangen i wneud cyfranogiad yn bosibl i rai cyfranogwyr na fyddent fel arall yn mynychu (e.e. gofaluwr, rhieni sengl, gweithwyr contract):

'Nid oes gan lawer o bobl sy'n gweithio'r amser, egni na'r mynediad at ofal plant i ddod i gyfarfodydd lleol a chymryd rhan mewn mentrau cymunedol hirdymor. Maent yn y gwaith [neu] fel arall maent yn gofalu am blant neu berthnasau.' (arolwg, Ymgyrchydd Cymunedol)

Roedd meddwl yn eang am yr hyn oedd ei angen ar bobl i allu cymryd rhan mewn prosesau cydgynghorol hefyd yn thema gyffredin mewn cyfweiliadau â rhanddeiliaid. Roedd hyn yn cynnwys ystyriaethau sy'n gyson ag arferion a gymeradwywyd yn y llenyddiaeth, yn cynnwys iaith hygyrch, amseriad a lleoliad y gweithdai, mynediad

at fyd natur, awyr iach, manau gweddi a llesiant, a bwyd addas sy'n briodol yn ddiwylliannol. Yn ogystal, pwysleisiodd y rhai a gafodd gyfweiliad bwysigrwydd cynyddu mynediad at gyllid i gynorthwyo cynulladau lleol, gan sicrhau y gall mwy o gymunedau, yn enwedig y rhai sydd ag adnoddau cyfyngedig, gymryd rhan mewn prosesau gwneud penderfyniadau.

Pwysleisiodd y rhai a gafodd gyfweiliad hefyd hygyrchedd sut mae gwybodaeth yn cael ei chyfleu mewn proses gydgynghorol. Nid oedd hyn yn ymwneud â pha wybodaeth sydd angen ei chyfleu i alluogi ymgysylltu cydgynghorol yn unig, ond 'sut ydym ni'n gwneud hynny mewn ffordd sy'n ei gwneud hi'n bleserus ymgysylltu â hi? A sut ydych chi'n gwneud hynny mewn ffordd sy'n ei gwneud hi'n bleserus i ymgysylltu â hi?' (cyfweiliad, Comisiynydd 1). Yn yr un modd, adroddodd ymatebion arolwg penagored fod angen ymgysylltu â'r cyhoedd 'mewn ffordd hwyliog a gobeithiol iawn fel bod pobl yn ei fwynhau, a cyn gweithredu, yn hytrach na theimlo eu bod yn cael darlith sy'n arwain at rollo llygaid a chloi i fyny, oherwydd na does neb yn teimlo'r gallu i wneud unrhyw wahaniaeth' (arolwg, Ymgyrchydd Cymunedol). Mae'r awgrymiadau hyn yn cyd-fynd â'r galwadau cynyddol yn y lleenyddiaeth i integreiddio dulliau mwy creadigol yn lleoliadau cydgynghorol, i leihau goruchafiaeth dulliau cyfranogi rhesymegol, sy'n canolbwyntio ar siarad, nad ydynt yn hygyrch i bawb ([Meithrin Arloesiadau Democrataidd yng Nghymru, Elias, Phillips a Wolowic, 2025](#): 21). Yn fwy cyffredinol, mae'r wybodaeth a ddarperir fel rhan o'r cyfnod dysgu angen asesiad gofalus o ran hygyrchedd. Gwelwyd trawsieithu - yr arfer o ddefnyddio sawl iaith i gyfathrebu - gan un ymarferydd a gyfwelwyd fel ffactor pwysig i ymarferwyr eraill ei ystyried:

'Un o'r problemau y mae trawsieithu yn eu hamlygu yw nad yw mor syml â dyma ddogfen a byddwn nawr yn symleiddio'r iaith. Oherwydd bod y person sy'n ei ddarllen, dyweder fy Mam, merch o'r cwm nad aeth erioed i'r brifysgol ac nad oedd yn gwneud llawer yn addysgol mewn gwirionedd, gallech roi dogfen Llywodraeth Cymru iddi sydd wedi'i hysgrifennu mewn geirfa y mae hi'n ei hadnabod ond oherwydd nad yw'n cysylltu â'i bywyd, nid yw'n gwneud synnwyr o hyd, felly dyna pam nad yw'n ymwneud â chyfieithu pethau i iaith fwy hygyrch yn unig, mae'n rhaid i chi feddwl sut mae pobl yn gweld y byd? Sut maen nhw'n gwneud synnwyr ohono?' (cyfweiliad, Ymarferydd 3)

Yn y bwrdd crwn, cafwyd trafodaeth ynghylch pwysigrwydd cymryd amser i sicrhau bod y cwestiynau a ofynnir yn ymwneud â blaenoriaethau pobl. Roedd hyn yn cynnwys canolbwyntio ar y cysylltiadau rhwng gweithredu ar yr hinsawdd a phrinder, tlodi ac anghydraddoldeb:

'Rwy'n credu na does digon o amser yn cael ei dreulio ar y rhan gyntaf honno... darganfod "Beth yw'r pethau sy'n bwysig i chi o ran eich cymdogaeth, eich gofod?" a chael y sgwrs ar delerau pobl... Yna meddwl, pan rydyn ni'n gosod y cwestiynau fframio ar gyfer cynulliad neu drafodaeth, sut mae hinsawdd yn rhyngwynebu â'r pethau hynny? Oherwydd rydych

chi'n llawer mwy tebygol o gael pobl mewn ystafell os yw'r drafodaeth wedi'i fframio o amgylch pethau maen nhw'n ymwneud â nhw c yn deall eu bod nhw'n flaenoriaethau iddynt, yn hytrach na'r blaenoriaethau sy'n cael eu penderfynu.' (bwrdd crwn, Ymarferydd Ymgysylltiol).

'Mae yna beth mawr ynghylch, "Ydyn ni'n siarad am y fforymau hyn fel fforymau hinsawdd?" oherwydd ein bod ni mewn gwirionedd yn gwthio'r bobl sy'n amheuwyr hinsawdd i fwrdd, ac mae angen yr amheuwyr hinsawdd hynny arnom [yn yr ystafell].' (bwrdd crwn, Ymgyrchydd Cymunedol)

Yn yr un modd, roedd ymatebion arolwg penagored yn tynnu sylw at bwysigrwydd dulliau seiliedig ar le wrth rymuso cymunedau i gynnal gweithgareddau ymgysylltu eu hunain, mewn ymateb i broblemau sy'n peri pryder iddynt. Yn benodol, roedd hyn yn cynnwys 'angen i helpu gwirfoddolwyr lleol i drefnu cynullïadau cymunedol a all fwydo i lywodraeth leol a chenedlaethol, ond hefyd grymuso unigolion i weithredu a chreu'r newid maen nhw ei eisiau iddyn nhw eu hunain a'u cymunedau' (arolwg, Mabwysiadwr Sefydliadol).

5.3. Amrywiaeth fel ehangu'r sail dystiolaeth ar gyfer gwneud penderfyniadau

Roedd y Comisiynwyr a'r Ymarferwyr a gyfwelwyd ar gyfer yr adolygiad hwn yn gadarnhaol ar y cyfan ynghylch dyfodiad arferion mwy cydgyngorol a chyfranogol yng Nghymru, fel ffordd o ddod â syniadau a safbwyntiau newydd yn rhan o wneud penderfyniadau: 'Mae'n dda cael dirprwy ar gyfer yr hyn y mae'r wlad yn ei feddwl, ac mae'n dda casglu sylfaen ehangach o syniadau ac atebion, a phrofi derbynïoldeb yr atebion hynny ar gyfer cymdeithas' (cyfweliad, Ymarferydd 6). Trafodwyd prosesau cydgyngorol mewn amrywiaeth o ffyrdd, yn cynnwys:

- dod â phrofiad byw yn rhan o wneud penderfyniadau, mewn ffordd sy'n cynorthwyo dulliau mwy dynol a pharchus
- cyrraedd y cyhoedd y tu hwnt i siambrau adlais ac osgoi pegynnu
- meithrin dealltwriaeth o bwnc ymhlith y cyhoedd, a all arwain at weithredu unigol neu gymunedol
- datblygu perthnasoedd dibynadwy
- datblygu hyder ar sut i ymgysylltu a chyfleu dewisiadau cymhleth
- darparu mwy o hyblygrwydd a chreadigrwydd wrth ymateb i anghenion a dad-sefydlogi gwybodaeth

Honiad cyffredin yn y llenyddiaeth ar gynullïadau dinasyddion (er ei fod yn cael ei herio gan rai cyfranogwyr yn y bwrdd crwn) yw, mewn rhai achosion, y gall yr argymhellion a gynigir hefyd fod yn fwy uchelgeisiol na pholisïau presennol. O ran

newid yn yr hinsawdd, [mae hyn yn tueddu i fod ar ffurf bod yn fwy parod i osod cyfyngiadau ar ddefnydd a mwy o barodrwydd i reoleiddio'n drymach \(Lage ac eraill, 2023\)](#). Er enghraifft, mae hyn yn cynnwys mynnu mwy o hawliau i fyd natur (Cynulliad Bioamrywiaeth Iwerddon) yn ogystal â chyfyngu ar hediadau domestig (Confensiwn Dinasyddion dros Hinsawdd yn Ffrainc) ([Cynulliadau dinasyddion, Smith, 2024: 65](#)).

Mae'r adran hon wedi archwilio rhai o'r mecanweithiau y mae prosesau cydgynghorol yn ceisio dod â safbwyntiau amrywiol i mewn i wneud penderfyniad, a sut y gallant amrywio'r sylfaen dystiolaeth sydd ar gael i weithwyr proffesiynol polisi. Mae'r adran hon hefyd wedi cyflwyno beirniadaethau sy'n dod i'r amlwg o ddioli fel dull recriwtio ar gyfer dulliau cydgynghorol, a'u goblygiadau ar gyfer honiadau y gellir eu gwneud am gynhwysiant prosesau cydgynghorol. Mae cymryd y cyfyngiadau hyn o ddifrif yn gam defnyddiol tuag at ddeall sut i'w lliniaru trwy nodweddion dylunio, megis digolledu pobl am eu hamser ac ad-dalu costau, gwella hygyrchedd, fframio'r broses ynghylch problemau y mae pobl yn poeni amdanynt ac y gallant uniaethu â nhw, a gwneud y cysylltiadau ag effaith yn glir. Mewn rhai achosion mae nodau amrywiaeth yn groes i nodau cynrychiolaeth. Mae pa un i'w flaenoriaethu yn gyfaddawd y mae dod iddo, mewn ffordd sy'n ddilys i nodau'r ymarfer.

6. Ymgysylltu sy'n ystyrion

Mae'r adran hon yn ystyried set ehangach o ffactorau a all helpu neu rwystro prosesau cydgyngorol, gan gydnabod eu rôl fel atodiad i ddemocratiaeth gynrychioliadol ond nid yn ei lle. Mae'r ffactorau hyn yn cynnwys pwysigrwydd gosod disgwyliadau realistig o ran dylanwad, creu'r amodau cywir ar gyfer llunio argymhellion ymarferol sydd wedi'u teilwra'n dda, sicrhau bod effeithiau'n weladwy, a bod y galluoedd, yr adnoddau a'r diwylliannau angenrheidiol ar waith i wneud y gorau o fanteision posibl trafodaethau cydgyngorol.

6.1. Prosesau ymgynghorol yn erbyn prosesau cydgyngorol â grym

Fel arfer, mae prosesau cydgyngorol wedi'u cynllunio i gyrraedd penderfyniadau clir a chynhyrchu argymhellion gan y cyhoedd ar fater penodol. Weithiau mae'r penderfyniadau hyn yn rhwymol, ond yn amlach na pheidio mae allbynnau prosesau cydgyngorol yn gwasanaethu swyddogaeth ymgynghorol, gyda'r bwriad o lywio 'penderfyniadau yn is i lawr' ([Cynulliadau Bach Cydgyngorol i'r Cyhoedd, Curato ac eraill, 2021](#): 86). Mae bron pob un o'r ffynonellau a adolygwyd yn yr ACD yn y pen draw yn dadlau dros swyddogaeth ymgynghorol dros brosesau mwy grymus fel rhagosodiad, gan gydnabod bod prosesau cydgyngorol yn ategu yn hytrach na disodli ffurfiau cynrychioliadol o ddemocratiaeth (megis etholiadau a refferenda). Er enghraifft, mae'r OECD ([2020](#): 31) yn datgan yn bendant 'mewn democratiaeth gynrychioliadol, nid oes disgwyl i'r awdurdod dderbyn pob argymhelliad', ond mae 'cyfrifoldeb i ymateb ac i egluro rhesymeg dros dderbyn neu wrthod unrhyw gynigion'.

Fodd bynnag, mae cynseiliau ar gyfer paru prosesau cydgyngorol â dulliau cyfranogol eraill, sy'n darparu mandad ar gyfer ffurfiau mwy grymus o gyfranogiad. Mae'r cyfuniad hwn o ddulliau wedi'i wreiddio mewn rhai dulliau cydgyngorol megis adolygiadau menter dinasyddion, sy'n bwydo canfyddiadau o brosesau cydgyngorol ar raddfa fach i bleidleisiau a anfonir at bawb yn y boblogaeth ([Participedia](#); [Cynulliadau Bach Cydgyngorol i'r Cyhoedd, Curato ac eraill, 2021](#): 8-9; [OECD, 2020](#): 55-57). Ac eto mae rhai o'r enghreifftiau mwyaf enwog ac effeithiol o gyfuno prosesau cydgyngorol a chynrychioliadol yn dod o lwerddon -

un o'r gwledydd cyntaf yn y byd i gysylltu cynulliadau dinasyddion â refferenda. Fel y mae'r trefnwyr yn ei nodi, mae'r rhain yn ddwy broses gyflenwol yn yr ystyr y gall 'cynulliadau dinasyddion gyflawni rôl ddisgyrsiol, gan ddod â ffocws dadleuon refferendwm ar ddadleuon sydd wedi cael eu craffu'n gydgyngorol' ([Aiddychmygu democratiaeth, Farrell a Suiter, 2019](#): 32). Mae'r paru hwn o brosesau wedi arwain at newidiadau cyfansoddiadol dwys yn lwerddon, gan gynnwys cyfreithloni priodas o'r un rhyw (Y Confensiwn ar y Cyfansoddiad) yn ogystal â rhyddfrydoli deddfau erthyliad (Cynulliad Dinasyddion) ([ibid](#)).

6.2. Gosod disgwyliadau realistig a gwahodd argymhellion cyfyngedig

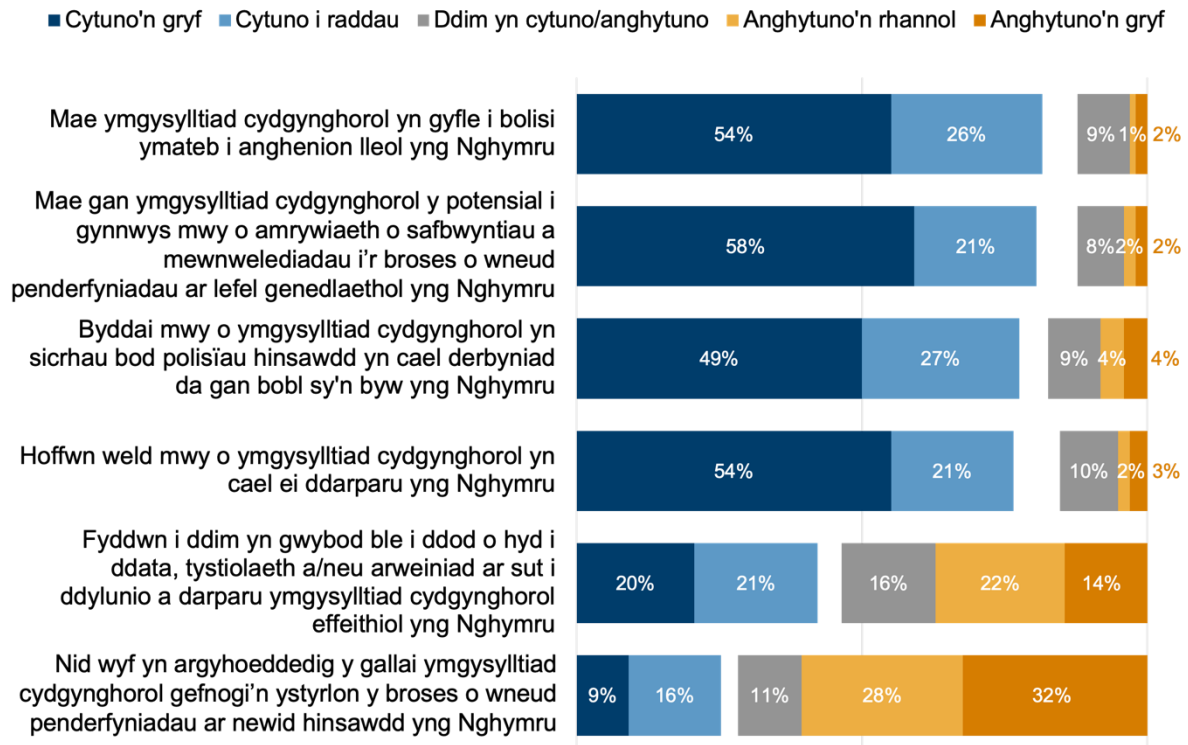
Awgrymodd ymatebion i'r arolwg fod awydd cryf i ddefnyddio dulliau mwy cydgyngorol ymhlith rhanddeiliaid sy'n ymwneud ag ymgysylltu â'r cyhoedd ar weithredu ar yr hinsawdd yng Nghymru. Cytunodd tua thri chwarter (75%) o'r ymatebwyr y byddent yn hoffi gweld mwy o ymgysylltu cydgyngorol yn cael ei gyflwyno yng Nghymru - gyda bron i dri chwarter o'r grŵp hwn yn cytuno'n gryf (54% o'r sampl gyffredinol) (gweler Ffigwr 6.1). Ar ben hynny, dangosodd ymatebion i ddatganiadau eraill yn y gyfres hon fod amrywiaeth o fanteision wedi'u cydnabod, gan gynnwys mwyafrifoedd mawr a gytunodd y gall dulliau cydgyngorol helpu polisi i ymateb i anghenion lleol (80% yn cytuno'n gryf neu'n rhannol), dod â mwy o amrywiaeth o safbwyntiau a mewnwediadau i wneud penderfyniadau ar lefel genedlaethol yng Nghymru (79% yn cytuno), a sicrhau bod polisiau hinsawdd yn llwyddo gyda phobl sy'n byw yng Nghymru (76% yn cytuno).

'Fy mhrofiad o waith cydgyngorol... yw bod ansawdd y trafodaethau gan y cyhoedd pan roddir amser a gwybodaeth iddynt yn hynod o uchel. Mae'r potensial yn enfawr.' (arolwg, Ymarferydd Ymgysylltiol)

Fodd bynnag, roedd lleiafrif nodedig (25%) o'r ymatebwyr yn dal heb eu hargyhoeddi y gallai ymgysylltu cydgyngorol gynorthwyo gwneud penderfyniadau ar newid yn yr hinsawdd yn ystyrlon. Ar ben hynny, roedd hyder mewn gwybod ble i ddod o hyd i ddata, tystiolaeth ac arweiniad ar sut i ddylunio a chyflwyno ymgysylltu cydgyngorol effeithiol yn gymharol gymysg ymhlith y rhai a ymatebodd i'r arolwg (dywedodd 41% na fyddent yn gwybod ble i ddod o hyd i hyn o'i gymharu â 36% a ddywedodd y byddent) – gyda lefelau is o hyder ymhlith Cyfranogwyr (cytunodd 51% na fyddent yn gwybod ble i ddod o hyd i wybodaeth) ac Ymarferwyr Ymgysylltiol (42%) o'i gymharu ag Ymgyrchwyr Cymunedol a Mabwysiadwyr Sefydliadol (34% yr un).

Thema glir a ddaeth i'r amlwg yn y llinynnau ansoddol ac sy'n rhoi cyd-destun i'r canfyddiadau hyn, oedd yr angen i ddangos bod croeso a pharch i gyfranogiad dinasyddion mewn datblygu polisiau, tra hefyd yn onest ac yn realistig ynghylch terfynau ei ddylanwad. Er bod dulliau cydgyngorol yn aml yn cael eu llunio fel rhai sydd â'r potensial i adfer ymddiriedaeth mewn democratiaeth ([Papyr gwyn dinasyddion, Levin ac eraill, 2024](#)), mae risg wirioneddol o amddifadu pellach os yw'r rhai sy'n cymryd rhan yn teimlo bod eu cyfraniadau a'u hymdrechion yn cael eu hanwybyddu, neu eu defnyddio'n ddetholus i wthio agenda a bennwyd ymlaen llaw. Mae un o'r Cynulladau Hinsawdd cynharaf – y Confensiwn Dinasyddion dros Hinsawdd yn Ffrainc (2019-2020) – yn cynnig stori rybudd, lle mae addewid yr Arlywydd i drosglwyddo'r argymhellion 'heb hidlo' i'r Senedd yn gosod disgwyliadau ar lefel nad oedd modd ei gyflawni yn y pen draw ([Cynulladau dinasyddion, Smith, 2024](#): 1-3).

Ffigwr 6.1: Canfyddiadau o'r posibilrwydd ar gyfer ymgysylltu cydgyngorol yng Nghymru

Disgrifiad o Ffigwr 6.1: Siart bar yn dangos lefelau cytundeb a 6 datganiad yn ymwneud â rhwystrau i ymgysylltu cydgyngorol yng Nghymru.

Ffynhonnell: arolwg (n=159): 'Yn gyffredinol, i ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r datganiadau canlynol am y potensial ar gyfer ymgysylltiad cydgyngorol yng Nghymru'. Ni ddangosir 'Ddim yn gwybod'.

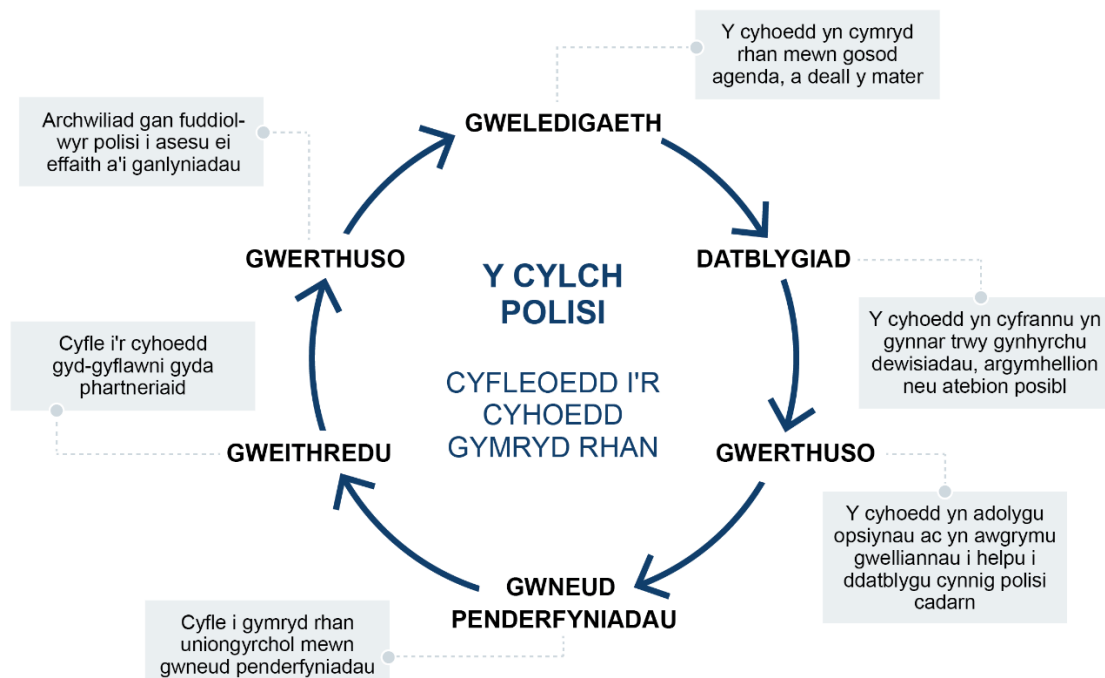
Adlewyrchwyd y pryderon hyn drwy gydol cyfweiliadau â rhanddeiliaid ac ymatebion i'r arolwg. Mae pryderon cyffredin a fynegwyd yn cynnwys y perygl y bydd trafodaethau'n dod i ben yn symbolaidd neu'n cael eu defnyddio fel cyfrwng – gan adlewyrchu amheuaeth bod ymarferion ymgysylltu cydgyngorol, yn hanesyddol, 'dim ond yn cyrraedd yr un cylch bach o randdeiliaid' yn yr un lleoedd (arolwg, Ymarferydd Ymgysylltiol). Yn aml, roedd hyn yn seiliedig ar ganfyddiadau nad oedd profiadau blaenorol y cyhoedd o ymarferion ymgysylltu, yn eu golwg nhw, wedi gwneud gwahaniaeth:

'Mae amheuaeth yn ôl pob tebyg yn rhwystr eithaf mawr i bobl ymgysylltu oherwydd mae cymaint o bobl wedi bod i grwpiau ffocws neu ymarferion ymgysylltu â rhanddeiliaid, ac nid ydyn nhw'n teimlo eu bod nhw, wyddoch chi, wedi gwneud unrhyw wahaniaeth.' (cyfweiliad, Ymarferydd 2)

Mae ystyriaethau pwysig yma i gomisiynwyr, yn enwedig o ran pryd i gynnwys y cyhoedd yn y broses o lunio polisïau. Mae amrywiol ffynonellau a adolygwyd yn yr

ACD yn nodi y gall dulliau cydgynghorol fod yn berthnasol ar unrhyw gam yn y cylch polisi, fel y crynhoir yn Ffigur 6.2 (gweler, er enghraifft, [Papyr gwyn dinasyddion, Levin ac eraill, 2024: 45](#); [Ipsos, 2024: 6](#); [Meithrin Arloesiadau Democratiaidd yng Nghymru, Elias, Phillips a Wolowic, 2025: 10](#) - er hyd yn hyn, mae dulliau cydgynghorol wedi cael eu defnyddio amlaf 'yn uwch i fyny' wrth helpu i osod cyfeiriad strategol yr agenda bolisi a datblygu syniadau, yn hytrach nag mewn camau diweddarach o weithredu a gwerthuso ([Ipsos, 2024: 6](#)). Eto waeth beth fo'r cam y mae cynnwys y cyhoedd yn digwydd, mae canllawiau ar ddulliau cydgynghorol yn gyffredinol yn pwysleisio pwysigrwydd ymgysylltu 'ar yr amser iawn, gyda digon o amser' ([Ipsos, 2024: 13](#)). Yn hollbwysig, mae angen i'r broses gael ei chynnal yn ddigon cynnar fel nad yw'r penderfyniad eisoes wedi'i wneud, ond hefyd fod yn amserol wrth gwrdd â ffenestr polisi benodol. Yn eu canllaw arfer gorau ar Ymgysylltu Cydgynghorol, mae [Ipsos \(2024\)](#) yn cynghori y dylid pennu'r amserlen drwy weithio'n ôl o ddyddiad cau'r polisi neu'r dyddiad cau gwleidyddol, gan ganiatáu amser i gynllunio, cyflawni, lledaenu a gwerthuso. Lle nodir hynny, argymhellwyd o leiaf bedwar i bum mis ar gyfer y cyfnod cynllunio ([Arloesi mewn Democratiaeth, 2020](#); [DemocracyNext, nd](#)), er eu bod yn cydnabod y bydd yr amser sydd ei angen yn dibynnu ar gymhlethdod y nodau.

Ffigur 6.2: Cyfleoedd ar gyfer cyfranogiad y cyhoedd yn y cylch polisi ([Papyr gwyn dinasyddion, Levin ac eraill, 2024](#))

Disgrifiad o Ffigur 6.2: Delweddu'r 6 cham lle gellir cyflwyno cyfranogiad y cyhoedd i'r cylch polisi: gweledigaeth, datblygu, gwerthuso, gwneud penderfyniadau, gweithredu a gwerthuso.

Ffynhonnell: atgynhyrchwyd o Levin ac eraill (2024: 45) gyda chaniatâd yr awduron.

Yn gysylltiedig â hynny, roedd fframio'r ymarfer ymgysylltu ynghylch cwestiwn polisi clir sy'n mynd i'r afael â phenbleth polisi neu gyfaddawd gwirioneddol agored yn egwyddor bwysig arall a nodwyd yn yr ACD wrth osod disgwyliadau realistig o ddylanwad. Unwaith eto, mae canllawiau ar gyfer arfer gorau ([Ipsos, 2024: 12](#)) yn annog comisiynwyr i ddarparu eglurder ynghylch pa benderfyniadau y mae gan y broses y pŵer i'w newid, a pha rai sydd ddim dan ystyriaeth; yn ogystal â'r mathau o allbynnau y mae'r broses yn eu ceisio. Er enghraifft, a yw'r comisiynwyr yn ceisio argymhellion manwl neu egwyddorion eang? A fydd cyfranogwyr yn cynhyrchu eu polisïau eu hunain, neu'n dewis o opsiynau sydd eisoes yn gymharol ddatblygedig?

Awgrym cyffredin arall a nodwyd yn yr ACD oedd gosod llinellau cyfrifoldeb tryloyw ar gyfer pwy sy'n bwrw ymlaen â phenderfyniadau sy'n deillio o ymgysylltu cydgyngorol a sut y bydd y llywodraeth yn ymateb. Yng nghyd-destun cynullïadau hinsawdd, pwysleisiodd Smith ([Cynullïadau dinasyddion, 2024: 95-98](#)) yr angen i baratoi'r gweinyddu, gan gydnabod yr heriau o sicrhau ymrwymiad parhaus i ddilyn i fyny yng nghyd-destun cylchoedd polisi sy'n esblygu a throsiant staff, a chymhlethdod cyffredinol gweinyddiaethau cyhoeddus fel lleoedd y mae argymhellion yn glanio.

Mae'r rhain yn gynseiliau y gall Cymru ddysgu ohonynt, lle gwneir ymrwymïadau sy'n rhwymo'n gyfreithiol ar adegau comisiynu i ymateb i argymhellion. Er enghraifft, roedd [Deddf Newid Hinsawdd \(Targedau Lleihau Allyriadau\) \(Yr Alban\) 2019](#), a sefydlodd Gynullïad Hinsawdd yr Alban (2020-22), yn ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion yr Alban ymateb i'r argymhellion yn gyhoeddus cyn pen chwe mis o dderbyn yr adroddiad ([Llywodraeth yr Alban, Andrews ac eraill, 2022](#)). Yn yr un modd, nododd cylch gorchwyl y Cynullïad Dinasyddion ar Golli Bioamrywiaeth yn Iwerddon y dylid ystyried yr argymhellion gan gyd-bwyllgor o'r ddwy senedd ([Smith, 2024: 98-101](#)). Yn y canllawiau a nodwyd gan yr ACD a thrafodaeth y bwrdd crwn, gwelwyd fod sefydlu llinellau atebolrwydd o'r fath o'r cychwyn yn hanfodol fel arwydd bod ymddiriedaeth yn y cyhoedd i gyfrannu'n feddylgar at wneud penderfyniadau ar faterion cymhleth. Mae gallu dangos sut mae eu syniadau a'u hargymhellion yn cael eu hystyried, hyd yn oed os nad ydynt o reidrwydd yn cael eu symud yn eu blaen (a manylu ar y rhesymau pam), yn hanfodol i gyfreithlondeb y broses.

'P'un a yw awgrymiadau'r cyfranogwyr yn cael eu derbyn a'u gweithredu'n llawn ai peidio, dylai'r corff comisiynu esbonio'r hyn y mae wedi'i wneud, gan fod yr ymgysylltiadau hyn yn gymaint i'w wneud â meithrin ymddiriedaeth a pherthynas newydd â'r cyhoedd ag y maent ynghylch y llunio polisi ei hun.' ([Ipsos, 2024: 15](#))

Mae hefyd yn bwysig bod yn glir hyd yn oed ar adeg comisiynu ynghylch ble mae canlyniadau prosesau cydgyngorol yn glanio, gan feithrin ymwybyddiaeth ymhlith cyfranogwyr o gymhlethdod yr amgylcheddau gwybodaeth a gweithredu, a chyfyngiadau ar yr adnoddau sydd ar gael i'w gweithredu. Gwelwyd methu ag ystyried hyn fel ffactor a all rwystro effaith prosesau cydgyngorol. Er enghraifft, nodweddd Smith (2024)

y duedd hon fel methiant ehangach prosesau cydgyngorol i ymgysylltu o ddifrif â meddwl systemau:

'Mae cynullïadau'n cynhyrchu datganiadau gweledigaeth ac ystod o argymhellion ar gyfer gweithredu sy'n mynd ymhell y tu hwnt i ymrwymïadau presennol y rhan fwyaf o lywodraethau a phleidiau gwleidyddol. Y pryder yw nad yw cynullïadau yn gyffredinol wedi'u fframio na'u strwythuro i gynorthwyo meddwl systemau: hynny yw, i ddadansoddi'n gynhwysfawr ryngweithïadau rhwng meysydd polisi, allanolion gwleidyddiaeth (e.e. effaith cadwyni cyflenwi ar ddaearyddiaethau agored i niwed) neu achosion strwythurol yr argyfwng hinsawdd ac ecolegol a'r mathau o drawsnewidiadau a allai fod eu hangen i ymateb yn effeithiol. Yn hytrach, mae cynullïadau'n tueddu i ganolbwyntio ar argymhellion ar draws nifer o feysydd polisi gwahanol a'u cynhyrchu heb ystyried y ddeinameg ehangach hon o reidrwydd.'
([Cynullïadau dinasyddion, Smith, 2024: 135](#))

Gall meithrin yr ymwybyddiaeth hon gyda chyfranogwyr o'r amgylcheddau gweithredu lle mae'r allbynnau prosesau cydgyngorol yn glanio fod yn hanfodol i'w derbyniad, a gall arwain at argymhellion mwy ymarferol. Mae modelau hybrid, lle mae rhanddeiliaid gwleidyddol yn cymryd rhan ochr yn ochr ag aelodau'r cyhoedd, wedi'u canfod yn anecdotaidd i fod yn fuddiol wrth gynyddu'r tebygolrwydd y bydd camau'n cael eu cymryd mewn ymateb i ganfyddïadau o ymarferion cydgyngorol ([Ailddychmygu democratiaeth, Farrell and Suiter, 2019: 28](#)) - er eu bod yn cydnabod y gallant hefyd newid canlyniadau, yn enwedig ar faterion cyfansoddiadol ([Farrell ac eraill, 2020](#)). Mae cylchoedd gwaith mwy cul ar gyfer trafod hefyd wedi'u cysylltu ag argymhellion mwy ymarferol ([KNOCA, Shaw, Wang a Latter, 2021](#)). Mae Boswell ([2021: 8](#)), hefyd, yn sylwi y gall y broses o lunio argymhellion deimlo'n frysïog, yn enwedig gyda chylchoedd gwaith eang. Gall hyn arwain at argymhellion yn brin o ffocws, gan eu gwneud yn anweithredol mewn rhai achosion ac yn dueddol o gael eu dewis a'u dewis yn ofalus:

'Mae dinasyddion mewn sefyllfa llawer gwell i wneud barn ar y cyd ar sail fframwaith dewis clir, hyd yn oed os yw'r farn honno yn y pen draw yn ailddychmygu'r dewisiadau dan sylw. Efallai mai'r dewis mwyaf democrataidd yn ymarferol fyddai i gyfyngu'r agenda.' ([Boswell, 2021: 9](#)).

6.3. Monitro effaith yn weithredol ac yn weladwy

Mae'r gred nad yw llywodraethau'n gwrando yn rhwystr pwysig i'w oresgyn. Er enghraifft, mae Levin ac eraill ([Papyr gwyn dinasyddion, 2024: 16](#)) yn nodi, er bod bron i ddwy ran o dair o bobl ym Mhrydain yn dweud, mewn egwyddor, y byddent yn derbyn gwahoddiad gan y llywodraeth i gymryd rhan mewn ymarfer cyfranogol, mae pedwar o bob deg (41%) yn dweud y byddent yn cael eu digalonni gan eu cred na fyddai'r llywodraeth yn gwrando – canfyddïad sy'n gyson ag un o resymegau [Jacquet](#)

(ECPR, 2017) ynghylch peidio â chymryd rhan mewn prosesau cydgyngorol. I ryw raddau mae hyn yn cael ei gadarnhau yn arsylwadau Levin ac eraill ([Papyr gwyn dinasyddion, 2024: 22-24](#)) o gyfweiliadau ag uwch lunwyr polisi a gweision sifil y gall fod teimlad ymhlith rhai gwleidyddion a gweision sifil eu bod 'eisoos yn gwybod beth mae'r cyhoedd ei eisiau' – boed hynny drwy ddulliau ymgynghori presennol neu ryngweithio â'u hetholwyr.

Gwelwyd fod prosesau cydgyngorol yn datgloi ystod eang o fuddion. Mae Ffigur 6.3 yn amlinellu fframwaith effaith a ddatblygwyd gan y Rhwydwaith Gwybodaeth ar Gynlluniau Hinsawdd, sy'n fframio effeithiau trafodaeth fel rhyngweithio rhwng tri grŵp o fuddiolwyr ('meysydd effaith') a thri mat o effaith: cyfrannol, gallu a chysyniadol ([KNOCA, Demski, Capstick a Beanland, 2024](#)). Er iddo gael ei ddatblygu ar gyfer cynulladau hinsawdd, mae'r fframwaith KNOCA yn drosglwyddadwy i ddulliau cydgyngorol eraill ac yn darparu iaith ddefnyddiol ar gyfer siarad am effaith. I gynnig rhai enghreifftiau darluniadol, mae prosesau trafod wedi arwain at effeithiau cyfrannol ar actorion gwladwriaethol, er enghraifft, llywio Bil Gweithredu Hinsawdd Iwerddon (2020) (gweler y blwch isod); a defnyddiwyd argymhellion gan [Gynulliad Hinsawdd y DU](#) a'r [Panel Dinasyddion ar gyfer Gweledigaeth Aelwydydd Hygyrch a Fforddiadwy o Sero Net](#) gan y Pwyllgor Newid Hinsawdd i fframio ei Chweched a'i Seithfed Gyllideb Garbon. Arweiniodd yr olaf hefyd at effeithiau gallu, gyda dulliau trafod bellach wedi'u hintegreiddio i waith y Pwyllgor Newid Hinsawdd ([KNOCA, Demski, Capstick a Hessellund Beanland, 2024](#)).

Amlygodd yr ACD hefyd dystiolaeth o effeithiau actorion anwladwriaethol a chymdeithas sifil yn benodol, o ganlyniad i ymgysylltu cydgyngorol sydd wedi digwydd yng Nghymru. Er enghraifft, adroddodd [Cynulliad Dinasyddion Cynulliad Cenedlaethol Cymru](#) am effeithiau ar gyfranogwyr, a amlygwyd mewn mwy o hyder a thuedd i ymwneud fwy â gwneud penderfyniadau. Yn dilyn [Panel Hinsawdd a Thegwch Cymoedd De Cymru](#), adroddodd cyfranogwyr eu bod yn teimlo'n obeithiol y byddai eu hargymhellion yn cael eu clywed gan benderfynwyr ac yn fwy hyderus yn trafod materion hinsawdd, a dywedasant eu bod wedi cael safbwyntiau newydd ar y mater. Gwelwyd hefyd fod y cynulliad yn annog ymddygiadau o blaid yr amgylchedd ymhlith cyfranogwyr, a nododd awydd i wneud newidiadau ymddygiad personol i fyw bywyd carbon is yn syth ar ôl i'r gweithdai ddod i ben.

Yn yr un modd, cydnabu sawl ymarferydd a gyfwelwyd eu bod wedi gweld drostynt eu hunain sut roedd dulliau cydgyngorol yn helpu i liniaru ffurfiau mwy rhwystrol o safbwyntiau pegynol a chreu lle i bobl wrando, dysgu, ac i feddylfryd newid, wrth i berthnasoedd gael eu ffurfio. Fodd bynnag, ym mhob un o'r achosion hyn, dim ond yn ystod y gweithdai neu yn syth ar ôl hynny y gwelwyd y ffurfiau cysyniadol neu gyfrannol ddamcaniaethol. Ni roddodd yr ACD unrhyw wybodaeth yn y parth cyhoeddus a allai ddweud a oedd y canlyniadau hyn o ymgysylltu cydgyngorol yng Nghymru'n para dros y tymor hwy. Ystyriwyd fod llenwi'r bwllch tystiolaeth hwn drwy olrhain effaith dros gyfnod hirach yn flaenoriaeth i gyfranogwyr y bwrdd crwn - gan

amlygu mwy o angen i roi cymaint o sylw i ddyluniad y dilyniant ag i'r broses gydgyngorol ei hun:

Ffigwr 6.3: Fframwaith Effaith Cynulliad ar yr Hinsawdd KNOCA (Demski, Capstick a Hessellund Beanland, 2024: 12-13)

	Math effaith ⇒	Effeithiau gallu	Effeithiau cysyniadol
	Effeithiau cyfrannol Ffyrdd newydd o weithredu ar newid yn yr hinsawdd	Arbenigedd newydd a/neu ailflaenoriaethu adnoddau ar gyfer gweithredu ar newid yn yr hinsawdd	Ffyrdd newydd o ddeall a gweithredu ar newid yn yr hinsawdd
↓ Ardal yr effaith			
Actorion gwladwriaethol Effaith ar benderfyniadau llywodraeth genedlaethol a rhanbarthol. Actorion allweddol: llunwyr polisi, gwleidyddion, seneddwyr, gweision sifil.	Newidiadau i bolisi, strategaeth, deddfwriaeth, cyfreithiau, rheoliadau a chanllawiau swyddogol hinsawdd.	Newidiadau mewn arbenigedd ac adnoddau ar gyfer gweithredu ar newid yn yr hinsawdd, y cynnwys cysylltu trafodaethau ar newid yn yr hinsawdd ac ymgysylltu â'r cyhoedd â llunio polisiau.	Newidiadau i ddealltwriaeth o weithredu ar yr hinsawdd gan actorion gwladwriaethol, yn cynnwys rôl ymgysylltu â'r cyhoedd a safbwyntiau.
Actorion anwladwriaethol a chymdeithas sifil Effaith ar gymdeithas / trafodaeth gyhoeddus. Actorion allweddol: y cyhoedd, y cyfryngau, busnesau, y trydydd sector, cyrff cynghori, aelodau'r cynulliad.	Newidiadau i ymddygiad neu weithredu ar newid yn yr hinsawdd gan y cyhoedd yn ehangach; newidiadau i bolisi, arferion neu sylw yn y cyfryngau; newidiadau i bolisiau ac arferion busnes neu sefydliadol; newidiadau yn ymddygiad aelodau'r cynulliad.	Newidiadau mewn arbenigedd ac adnoddau ar gyfer ymgysylltu â gweithredu ar newid yn yr hinsawdd gan actorion anwladwriaethol, megis mentrau cymdeithas sifil i sefydlu cyfraniad mwy gan y cyhoedd ar weithredu ar newid yn yr hinsawdd.	Newidiadau i ddealltwriaeth o weithredu ar yr hinsawdd ymhlith yr actorion hyn, mwy o gydnabyddiaeth o'r hinsawdd a rôl ymgysylltu / safbwyntiau'r cyhoedd yn eu harferion. Newidiadau mewn dealltwriaeth o weithredu ar yr hinsawdd ymhlith aelodau'r cynulliad, trefnwyr a'r cyhoedd ehangach.
Systemau a strwythurau Effaith ar nodweddion sylfaenol yr arferion (yn cynnwys gwneud penderfyniadau) sy'n newid y targedau neu'r mandadau sy'n llywio gweithredu ar newid yn yr hinsawdd.	Newidiadau i'r mecanwaith sylfaenol y mae cymdeithas yn eu defnyddio i fynd i'r afael â newid yn yr hinsawdd, gan ystyried natur systematig yr argyfwng hinsawdd (e.e. systemau trethu newydd, targedau economaidd, symudiadau yn y cyfrifoldebau).	Newidiadau mewn egwyddorion trefnu neu yn y wybodaeth a'r adnoddau sydd ar gael i fynd i'r afael â natur systematig yr argyfwng hinsawdd.	Newidiadau yn y ddealltwriaeth o'r argyfwng hinsawdd a gweithredu yn erbyn newid yn yr hinsawdd fel mater systematig (e.e. yn gysylltiedig â heriau cymdeithasol eraill). Newidiadau sylfaenol yn y ddealltwriaeth a'r norm a rennir sy'n llywio gweithredu ar newid yn yr hinsawdd.

Disgrifiad o Ffigwr 6.3: Matrics 9 cell, yn cymharu 3 math o effaith (yn rhedeg yn llorweddol) a 3 maes effaith (yn rhedeg yn fertigol).

Ffynhonnell: Fframwaith Gwerthuso Effaith KNOCA, atgynhyrchwyd gyda chaniatâd yr awduron.

Sbotolau ar: Cynulliad Dinasyddion ar Golli Bioamrywiaeth (Iwerddon)

Roedd y [Cynulliad Dinasyddion ar Golli Bioamrywiaeth \(CABL\)](#) yn brosiect arloesol gan Lywodraeth Iwerddon i gasglu argymhellion yn seiliedig ar ddinasyddion ar fioamrywiaeth yn Iwerddon. Roedd y cynulliad yn un o bedair rhaglen o'r fath o dan y '[Rhaglen ar gyfer Llywodraeth, Ein Dyfodol a Rennir](#)' ([Llywodraeth Iwerddon, 2023](#)), a sefydlwyd yn ffurfiol yn 2022. Sefydlodd amserlen gyflawn o gyfarfodydd dros gyfnod o wyth mis i ystyried ystod eang o bynciau colli bioamrywiaeth, eu heffeithiau ac atebion posibl.

Roedd y CABL yn cynnwys 99 aelod o'r cyhoedd, a dderbyniodd wahoddiad ysgrifenedig i ffurfio sampl gynrychioliadol o'r boblogaeth genedlaethol, a chadeirydd annibynnol. Roedd y cyfarfodydd cychwynnol yn cynnwys gweithgareddau addysgol ar golli bioamrywiaeth, e.e. taith maes, fideos cymunedol, a chymharwyr rhyngwladol. Ym mis Tachwedd 2022, pleidleisiwyd ar argymhellion a gyflwynwyd gan y cyhoedd ehangach a rhanddeiliaid eraill gan y cynulliad dinasyddion, gan arwain at gyflwyno [159 o argymhellion \(CABL\)](#) i lunwyr polisi.

Yna trafodwyd yr argymhellion hyn gan Gyd-bwyllgor Amgylchedd a Gweithredu ar yr Hinsawdd Oireachtas, drwy ymgysylltu ymhellach â rhanddeiliaid ac aelodau Cynulliad y Bobl Ifanc ar Golli Bioamrywiaeth (...), gan arwain at adroddiad terfynol ym mis Rhagfyr 2023 yn cynnwys 86 o argymhellion. Ym mis Mehefin 2024, ystyrir bod 84.3% o'r argymhellion hyn ar y gweill, sy'n golygu eu bod wedi'u hymgorffori mewn polisiau a chynlluniau presennol y Llywodraeth. Roedd 9.4% ohonynt yn y broses o gael eu gweithredu ([Llywodraeth Iwerddon, 2023](#))

'I mi, mae bwloch ar goll o hyd ynghylch effaith. Roeddwn i wrth fy modd â'r hyn a ddywedodd rhywun yn gynharach am y broses yn methu cyn iddi hyd yn oed ddechrau. Gwneud y gwaith sylfaenol hwnnw o fewn sefydliadau a hefyd, o safbwynt comisiynu, sut rydych chi'n adnoddau'r dilyniant hwnnw, oherwydd mor aml mae'r gwaith yn dod i ben pan fydd y broses yn gorffen ac mae pawb yn mynd adref ac rydych chi'n cael adroddiad.' (bwrdd crwn, Ymarferydd Ymgysylltiol)

Gan gyfeirio at gynulliadau hinsawdd yn benodol, mae Smith ([Cynulliadau dinasyddion, 2024: 62](#)) yn nodi nad yw ymatebion swyddogol yn gyffredin. Fel arfer, mae'r addewid i ystyried a gweithredu argymhellion a gynhyrchwyd yn un anffurfiol - ac nid yw bob amser yn dod i'r amlwg. Er enghraifft, mae ymrwymadau cyfreithiol i ymateb i argymhellion yn brin, er bod cynseiliau, fel yr amlygwyd yn gynharach yn yr adran hon. Mae hyn yn gofyn am arweinyddiaeth wleidyddol: mae cefnogaeth gan uwch ffigurau gwleidyddol o fewn y llywodraeth yn arwydd bod yr amser a'r ymdrech y mae pobl yn ei roi yn cael ei groesawu, ei werthfawrogi a'i glywed. Roedd siarad yn gyhoeddus am sut mae cynnwys y cyhoedd mewn datblygu polisiau yn gwneud gwahaniaeth, yn bwnc trafod y cyfeiriwyd ato dro ar ôl tro yn y bwrdd crwn:

'Mae'n debyg ei fod yn ymwneud â siarad amdano'n gyhoeddus - mae'n [h.y. ymgysylltu cydgynghorol] yn dod yn rhan o'r drafodaeth wleidyddol, o arweinyddiaeth y blaid i lawr, wrth i benderfyniadau gael eu gwneud, [rydym] yn siarad am sut y bydd pobl yn cael eu cynnwys, felly mae'n dod yn normal yn y naratif... Mae'n ymwneud ag adeiladu perthynas wahanol rhwng y llywodraeth a'i phobl.' (bwrdd crwn, Ymarferydd Ymgysylltiol)

Gall gwerthusiadau o gynulliadau dinasyddion hefyd helpu i rannu a gwreiddio gwersi o brosesau cydgynghorol a chyfranogol blaenorol. Er enghraifft, mae cynulliadau ledled Ewrop wedi canfod y gall dynodiad clir o rolau gweision sifil ac aelodau cynulliad, ynghyd â chreu a darparu adnoddau ar gyfer pwyllgorau monitro a mecanweithiau llywodraethu, helpu i sicrhau bod llunwyr polisi yn clywed y canfyddiadau a gallant ddylanwadu'n ystyrlon ar wneud penderfyniadau ([KNOCA, Brodtmann ac Omann, 2024](#)). Yn benodol, gall cynnwys gweision sifil yng nghynllun a ffocws y comisiwn, a rhanddeiliaid gwleidyddol yn arsylwi'r sesiynau eu hunain, helpu i gynyddu'r siawns o effaith wleidyddol (ibid; [Smith, 2024](#)).

6.4. Paratoi sefydliadau i fanteisio ar fudd ymgysylltu cydgynghorol

Mewn cyfweiliadau, roedd un o'r prif bryderon a fynegwyd ynghylch mabwysiadu arferion cydgynghorol yn deillio o ymdeimlad ehangach y gall y cynnydd mewn diddordeb weithiau adlewyrchu diddordebau bas, gyda disgwyliadau afrealistig o ddulliau cydgynghorol fel ffordd o adfer ymddiriedaeth sy'n gostwng mewn diwylliant gwleidyddol. Roedd hyn yn aml yn gysylltiedig â'r angen i godi ymwybyddiaeth o ddyfnder yr ymrwymiad sydd ei angen i wneud arferion cydgynghorol yn ystyrlon a chymryd o ddifrif yr adnoddau sydd eu hangen o ran y bobl, yr arian a'r amser i weithio'n effeithiol ac yn gynhwysol gyda'r cyhoedd.

'Ers hynny, mae cwpl o gyrff cyhoeddus wedi cysylltu â ni ynghylch cynulliadau dinasyddion ac mae'n ymddangos eu bod o blaid y syniad nes eu bod yn sylweddoli faint o waith sydd ynghlwm a'r gost - oherwydd dyna'r holl bwynt, mae'n rhaid i chi wobrwyo pobl yn deg am eu cyfranogiad. 'Fel arall, rydych chi'n eithrio pobl.' (cyfweiliad, Ymarferydd 2)

Yn gysylltiedig, disgrifiwyd arferion ymgynghori yng Nghymru sawl gwaith gan gomisiynwyr ac ymarferwyr a gyfwelwyd ar gyfer yr adolygiad hwn fel 'prosiectau angerddol' (cyfweiliad, comisiynydd 2) a oedd wedi'u hychwanegu at rolau a chyfrifoldebau presennol, yn hytrach na chael amser ac adnoddau neilltuedig i'w cyflawni. Mae hyn yn unieithu â'r nodweddiad o arferion ymgysylltu yng Nghymru yn Adran 3 fel rhai darniog, wedi'u gyrru gan y rhai sy'n angerddol am gynnwys y cyhoedd mewn gweithredu ar yr hinsawdd:

'Mae'n debyg, o ran heriau, y cyllidebau, mae angen diddordeb yr arweinyddiaeth honno arnoch i'w wneud y ffordd honno. Ac rwy'n gwybod

na fydd gan bobl sy'n ymgysylltu yn y ffordd hon bob amser y lefel honno o gefnogaeth neu ymrwymiad neu ddealltwriaeth arweinyddol o pam ei fod yn bwysig gweithio yn y ffordd honno (cyfweliad, Comisiynydd 1)

'Mae gan bawb ohonom doriadau a chyfyngiadau cyllideb i ddelio â nhw ar hyn o bryd, ond yr hyn rydyn ni'n ei glywed yn allanol yw bod hyn i gyd yn iawn ac yn dda, ond mae'n teimlo fel pan gaiff ei wneud yn dda, mae'n rhaid i ni ei wneud ar ddydd Sul, ar ben ein swydd go iawn.' (cyfweliad, Comisiynydd 1)

Siaradodd llawer o'r rhai a gyfwelwyd ac ymatebwyr yr arolwg am yr angen i wneud achos cadarn dros ymgysylltu cydgyngorol fel buddsoddiad hanfodol i lywio gwneud penderfyniadau. Roedd y pryder hwn yn seiliedig ar gyfiawnhau'r amser a'r costau dan sylw, y 'gellid eu defnyddio i ariannu ymyriadau ymarferol rydyn ni eisoes yn gwybod eu bod yn effeithiol' (arolwg, Mabwysiadwr Sefydliadol). Codwyd yr angen i wynebu amheuaeth ynghylch a oedd ymgysylltu cydgyngorol yn ffordd gywir o wario arian cyhoeddus gan un Comisiynydd a gyfwelwyd:

'Roedd yna hefyd fath o amheuaeth ynghylch, wyddoch chi, ai dyma'r ffordd gywir o wario'r arian rydyn ni'n ei wario, pan allem fod yn gwario'r arian hwnnw ar lawer o gyfleoedd cyflawni uniongyrchol eraill hefyd – a bydda i'n amddiffyn hynny oherwydd dw i'n meddwl, yn y cynllun mawr, nad oedd yn llawer iawn o arian o gwbl.' (cyfweliad, Comisiynydd 2)

Yn ogystal, hyd yn oed lle mae awydd yn bodoli, yn y ddau gyfweliad a'r bwrdd crwn adroddodd pobl fod darpar fabwysiadwr sefydliadol yn aml yn brin o'r hyder i ymgysylltu'n rhagweithiol â dulliau cydgyngorol. Tynnodd y bwrdd crwn sylw hefyd at awydd am fethodolegau sy'n gosod safonau clir ar gyfer yr arfer gorau, gyda hyblygrwydd i addasu i wahanol gyd-destunau, yn ogystal â chanllawiau ar reoli ansawdd, yn enwedig y risgiau o ragfarn ynghylch pwy sy'n cymryd rhan a chynrychiolaeth gywir o ganfyddiadau.

'Yn bersonol, byddwn i'n croesawu rhyw fath o ganllawiau ar yr arfer gorau neu set o safonau y mae'r sefydliadau allanol hyn yn gweithio iddynt, er mwyn sicrhau ein bod ni'n cael yr un pethau wedi eu cymhwyso ar draws y bwrdd tra, ar yr un pryd, yn cael lle i symud oherwydd nid yw un maint o reidrwydd yn addas i bawb.' (bwrdd crwn, Mabwysiadwr Sefydliadol)

Mae modelau presennol i ddysgu oddi wrthynt a chysylltu â nhw sydd eisoes yn gwasanaethu'r dibenion hyn. Mae [Canolfan Gymhwysedd y Comisiwn Ewropeaidd ar Ddemocratiaeth Gyfranogol ac Ymgynghorol](#) yn gweithio i ganoli gwybodaeth ac arbenigedd ynghylch arferion cyfranogol a chydgyngorol o fewn yr UE, hybu cydweithio, arloesi a rhannu gwersi; fel y mae'r [Rhwydwaith Cyfnewid Gwybodaeth ar Gynulladau Hinsawdd](#) (KNOCA). Mae Llywodraeth yr Alban hefyd wedi sefydlu

uned arbenigol o fewn y tîm Llywodraeth Agored gyda chyfrifoldeb am hyrwyddo dulliau cyfranogol ([Llywodraeth yr Alban, 2023](#)), y mae ei chylch gwaith yn cynnwys:

- darparu adnoddau, hyfforddiant, a chymorth ar gyfer dulliau cyfranogol ar draws llywodraeth
- sefydlu fframwaith gaffael ar gyfer cyfranogiad y cyhoedd
- dod â chydlyniant a pharhad i sut mae dulliau cyfranogol yn cael eu defnyddio ar lefel ymarferol a strategol
- hyrwyddo ymchwil i ddatblygu a rhannu gwybodaeth ynghylch yr hyn sy'n gweithio, ac effaith dulliau cyfranogol
- rheoli'r seilwaith ar gyfer cynnal cynulladau dinasyddion

Ystyriwyd bod canolfan sy'n benodol i Gymru, sy'n cysylltu â'r sylfeini cyfansoddiadol a deddfwriaethol, sy'n gorchymyn cynnwys y cyhoedd, yn gyffredinol y werthfawr gan gyfranogwyr y bwrdd crwn. Yn ogystal, mae hefyd yn cyd-fynd yn dda â'r argymhelliad a wnaed gan Elias, Phillips a Wolowic ([Meithrin Arloesiadau Democrataidd yng Nghymru, 2025: 32-33](#)) ynghylch yr angen am gymuned ymarfer sy'n cael ei chymhwyso'n benodol i'r cyd-destun gwleidyddol a chymdeithasol Cymreig. Gwelwyd hefyd fod canolfan sgiliau yn ategu mentrau eraill. Er enghraifft, o fewn Llywodraeth Cymru, mae hyn yn cynnwys y Grŵp Cynghori Democratiaeth Arloesol newydd ac adnoddau Llywodraeth Cymru ar gyfer meithrin sgiliau a dinasyddiaeth; yn ogystal â'r fframweithiau mwy sefydledig ynghylch cynnwys sydd wedi'u hymgorffori yn Neddff Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, a amlinellir yn Adran 3.1. Cynigiwyd yn y bwrdd crwn fod ymgorffori canolfan sgiliau o fewn strwythurau o'r fath yn hanfodol i adeiladu a chynnal momentwm ynghylch ymgysylltu cydgynghorol, yn amodol ar gyllid tymor hwy.

'Rwy'n credu y dylai'r Llywodraeth feddwl am sut i gynorthwyo'r gymuned hon a'r sector hwn [o ymarferwyr ymgysylltu] sy'n bodoli i'w gwneud yn fwy cydweithredol ar draws. Sydd wedyn yn caniatáu inni ehangu a thynnu'r adnoddau hynny ynghyd. Ond mae'n ymwneud ychydig â sut rydym yn meddwl am ymgysylltu democrataidd ac yn mesur ei lwyddiant. Mae'n hawdd iawn mesur llwyddiant pobl sy'n troi allan i bleidleisio... o'i gymharu ag a ydych chi'n creu cyfleoedd rhwng cylchoedd etholiad.'

(bwrdd crwn, Ymarferydd Ymgysylltiol)

6.5. Gweithgareddau cydgysylltiedig, wedi'u cynorthwyo gan strwythurau parhaol

Mynegwyd rhai pryderon mewn cyfweiliadau ynghylch y potensial o ddyblygu gydag ymgysylltu cydgysylltiol - wrth 'aidrefnu'r cadeiriau haul' yn hytrach nag ysgogi newid ystyrlon i bobl sy'n byw yng Nghymru.

'Yn y bôn, o 1973 hyd heddiw, bu ymrwymiad i ryw fath o ymgysylltu, ymgynghori, ymwneud, cyd-gynhyrchu - mae'r technolegau wedi bod yn newid, ond o ran unrhyw fesur ystadegol, nid oes gan bobl ag anabledau dysgu yng Nghymru fywyd cyffredin o hyd. Mae'n fywyd mwy plaserus. Ond nid yw'r amcanion polisi yn dal i gael eu cyflawni a hynny oherwydd, yn fy marn i, nad ydym yn mynd i'r afael â'r angen i bobl fel fi fod yn weision i bobl leol.' (cyfweiliad, Ymarferydd 3)

Yn yr un modd, roedd cymorth i ddulliau cydgyngorol a leisiwyd yn ystod cyfweiliadau yn aml yn cael ei hatal gyda'r gydnabyddiaeth nad ydynt yn siop-un-stop, ond yn offeryn sy'n ategu dulliau eraill - rhan o 'dapestri o ymgysylltu' sy'n atgyfnerthu'i gilydd. I rai, roedd gwerth ychwanegol i ddulliau cydgyngorol yn 'gwneud pethau gyda'r gymuned yn hytrach nag ar eu cyfer' (cyfweiliad Comisiynydd 5). Roedd cydnabyddiaeth bod cryfder mewn cymunedau, gyda gweithgareddau a sgysiaid cyfoethog eisoes yn digwydd, ac na ddylem geisio ailddyfeisio'r olwyn, ond yn hytrach geisio darparu cydlyniant i arferion datgysylltiedig. Fel y dywedodd un cyfranogwr bwrdd crwn, 'mae'n ymwneud fwy â sut rydym yn cynnal ein cyfranogiad mewn cymunedau? Sut ydym ni'n cryfhau'r cysylltiad hwnnw? Oherwydd dyna ble mae'r bwlch.... Yr anhawster yw sut ydym ni'n gwneud y cysylltiadau hynny rhwng grwpiau mwy cenedlaethol a'r grwpiau cymunedol hynny?' (bwrdd crwn, Ymarferydd Ymgysylltiol).

Gwelwyd natur gyfyngedig o ran amser ymarferion cydgyngorol blaenorol hefyd fel cyfyngiad ar arferion cyfredol. Roedd y rhai a gymerodd ran yn yr arolwg yn gyson wrth alw am fwy o ffyrdd i gynnal y momentwm sy'n codi yn y prosesau hyn.

'Y peth trist yw ei fod yn teimlo fel digwyddiad untro. Wyddoch chi, byddi'n braf gallu dilyn ymlaen oherwydd yr hyn a deimlon - fe aethon ni allan ac fe wnaethon ni gyrraedd pobl nad oeddent efallai wedi bod yn cael y sgysiaid hyn, ond man cychwyn bach iawn, iawn oedd hynny. Ac roeddem yn gallu cychwyn rhywbeth gyda nhw, ond sut mae hynny'n parhau? Sut allent gael mynediad at y math hwnnw o ymgysylltu i ddeall sut y gallent ddefnyddio'u llais yn y dyfodol.' (cyfweiliad, Comisiynydd 5)

Roedd cydnabyddiaeth hefyd bod gan Lywodraeth Cymru rôl allweddol wrth gynorthwyo diwylliant ar gyfer ymgysylltu cydgyngorol. Fodd bynnag, roedd y safbwyntiau ar beth ddylai natur y rôl honno fod yn amrywio. Awgrymodd y rhan fwyaf o'r rhai a gyfwelwyd fod angen cysylltiad agosach â phobl a chymunedau, ffyrdd sy'n eu galluogi i ddeall y gwahanol safbwyntiau, lleoedd, asedau ac anghenion ledled Cymru yn well.

'Rwy'n credu bod angen i bobl ddod yn agosach. Mae angen dealltwriaeth gyfoethocach o gymunedau a'r hyn y mae pobl yn ei deimlo ar lawr gwlad. Yna byddant yn cael yr ymddiriedaeth honno a'r tryloywder a'r bod yn agored hwnnw... Mae pobl yn ymddiried mewn pobl. Nid ydynt yn

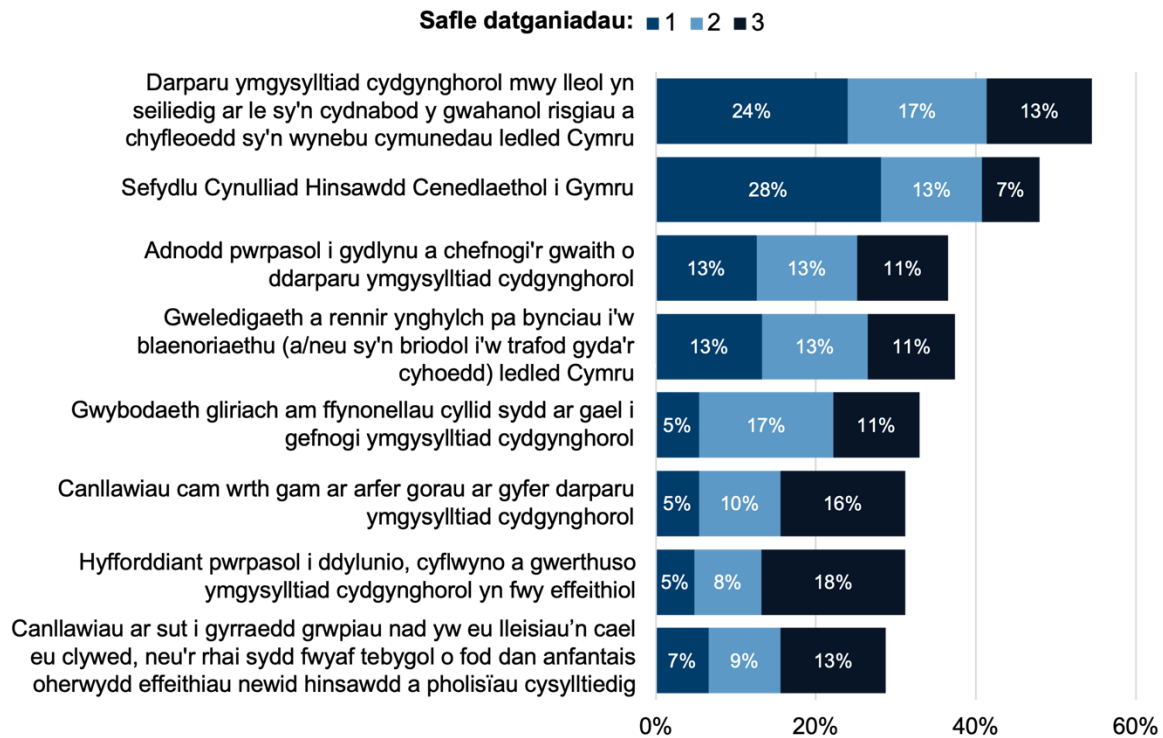
ymdiried mewn cwmnïau a llywodraethau. Mae'n ddrwg gen i. Ond dyna sut mae hi. Mae pobl yn gweld pobl fel pobl.' (cyfweiliad, Ymarferydd 8)

Mae paneli dinasyddion a chynulladau dinasyddion parhaol ill dau yn fodolau o strwythurau mwy cynaliadwy a all helpu i adeiladu perthynas hirdymor, ar ôl ennill tyniant yn dilyn mabwysiadwyr lleol cynnar ym Mrwsel, Dwyrain Gwlad Belg, Madrid, Paris a Toronto ([KNOCA, Abbas a Smith, 2024](#); [Velghe ac eraill, 2025](#)). Mae llawer o'r enghreifftiau hyn yn rhedeg ar gylch blynyddol, lle mae is-set o aelodau'n cael eu disodli bob blwyddyn; ac mewn rhai cynulladau dinasyddion parhaol, mae aelodau hyderus yn gosod yr agenda ar gyfer trafodaethau'r flwyddyn nesaf ac yn monitro gweithredu'r camau gweithredu a awgrymir ([KNOCA, Abbas a Smith, 2024](#)). Croesawyd strwythurau cydgyngorol hirdymor a leolir o fewn Llywodraeth Cymru yn eang yn y bwrdd crwn:

'Mae diffyg trefniadau trafodaethau hirdymor, parhaus ar hyn o bryd. Felly, mae'n braf gweld strwythur sefydlog, neu rywbeth tymor hwy, sy'n mynd â phethau i'r amserlen bolisi a gweithredu honno....Mae hynny'n teimlo'n bwysig.' (bwrdd crwn, Ymarferydd Ymgysylltiol)

Yn fwy cyffredinol, mae arwyddion clir o'r ymatebion i'r arolwg bod croeso i arferion cydgyngorol ar lefel leol a chenedlaethol. Pan ofynnwyd iddynt restru blaenoriaethau i Lywodraeth Cymru o ran ymgysylltu cydgyngorol (gweler Ffigur 6.4), y ddau ddatganiad mwyaf poblogaidd oedd sefydlu cynulliad hinsawdd cenedlaethol a chynnal ymgysylltu mwy lleol, yn seiliedig ar le. Mae mynd i'r afael â darnio hefyd yn cael ei adlewyrchu yn y datganiadau a restrir yn y trydydd a'r pedwerydd safle - cael adnoddau pwrpasol a chynorthwyo ymgysylltu cydgyngorol yng Nghymru, yn ogystal â gweledigaeth a rennir ar gyfer y gwaith hwn wrth symud ymlaen. Ni welwyd yr angen am ganllawiau, gwybodaeth a hyfforddiant fel blaenoriaeth gymharol uchel.

Ffigwr 6.4: Blaenoriaethau ymatebwyr ar gyfer Llywodraeth Cymru mewn perthynas ag ymgysylltu cydgyngorol ar newid yn yr hinsawdd

Disgrifiad o Ffigwr 6.4: Rhestr o 7 datganiad yn seiliedig ar amllder cael eu dewis fel dewis cyntaf, ail neu drydydd.

Ffynhonnell: Arolwg (n=167) 'Rhestrwch beth, yn eich barn chi, y dylai blaenoriaethau Llywodraeth Cymru yn y dyfodol fod o ran ymgysylltiad cydgyngorol ar newid hinsawdd.' Ni ddangosir safleoedd 4-8 a 'Ddim yn gwybod.'

Codwyd sawl awgrym mewn cyfweiliadau ynghylch sut y gall gweithgareddau ar lefel leol fwydo i lunio polisïau cenedlaethol - llawer ohonynt yn canolbwyntio ar ffyrdd o alluogi pobl a chymunedau i gael eu lleisiau wedi'u clywed a gweithredu. Roedd dau linyr allweddol o fewn hyn: harneisio'r asedau perthynol mewn cymunedau, a rhoi'r adnoddau i'r bobl a sefydliadau hynny sydd â'r cysylltiadau a phrofiadau i ymgysylltu â grŵp amrywiol o bobl.

'Yr hyn na does ei angen arnom yw rhagor o stff o'r brig i lawr, mae'n galluogi'r bobl sydd â'r cysylltiadau hyn beth bynnag ac yn rhoi rhagor o adnoddau i seilweithiau a fyddai'n bodoli ac sydd â'r perthnasoedd a'r wybodaeth sut i wneud yr holl stff cynhwysiant hynny'n dda iawn. Felly rwy'n teimlo, eu bod nhw'n alluogwyr, yn hytrach na, mae angen i ni gynnal popeth a'i wneud ein hunain.' (cyfweiliad, Comisiynydd 1)

Mae'r adran hon wedi cyflwyno amrywiaeth o ystyriaethau ynghylch sut i sicrhau bod arferion cydgyngorol yn ychwanegiad ystyrlon at ecosystemau ymgysylltu ehangach

yng Nghymru, wedi'i harwain gan y ddealltwriaeth eu bod yn ategu at y ffurfiau cynrychioladol o ddemocratiaeth yn hytrach na'u disodli. Fodd bynnag, rhoddwyd amod ar y cymorth i ddefnyddio mwy o ddulliau cydgynghorol gyda'r gydnabyddiaeth, er mwyn bod yn effeithiol, bod angen paru mabwysiadu arferion cydgynghorol ad arwyddion clir a dilys bod eu cyfranogiad mewn datblygu polisi yn cael ei groesawu a'i barchu, tra hefyd yn onest ac yn realistig ynghylch terfynau ei ddylanwad. Fel y dwedodd una gyfwelwyd: 'byddwch yn glir ynghlŷn â disgwyliadau, gwobrwywch bobol yn deg am eu cyfranogiad, defnyddiwch y wybodaeth a roddir i chi, neu os nad ydych chi'n mynd i'w ddefnyddio, peidiwch â gofyn amdani' (cyfweliad, Ymarferydd 5).

Mae nifer o ystyriaethau ymarferol a all helpu i gyflawni hyn, megis gosod cylch gwaith clir, creu strwythurau tymor hwy sy'n fwy ymatebol i gylchoedd polisi, meithrin dealltwriaeth gyffredin o'r hyn y gall y broses ddylanwadu arno a'r hyn na all, a bod yn agored ynghlŷn ag unrhyw gyfyngiadau adnoddau ar gyfer gweithredu. Pwysleisiodd y canfyddiadau hefyd bwysigrwydd cynnwys y cyhoedd ar yr amser iawn, gyda digon o amser, a sefydlu o'r cychwyn pwy sy'n bwrw ymlaen â'r canlyniadau a sut y bydd y llywodraeth yn ymateb. Gwelwyd bod camau gweithredu o'r fath yn mynd i'r afael â bwlch clir o ran deall a rhannu dylanwad tymor hwy prosesau cydgynghorol, sydd hyd yma wedi'u cyfyngu i'r cyfnod yn syth ar ôl i weithdai ddod i ben ac wedi canolbwyntio'n bennaf ar yr effeithiau ar gyfranogwyr. Gwelwyd bod monitro a thaflu goleuni ar effaith yn fuddiol wrth gyfiawnhau buddsoddi mewn arferion ymgynghorol, yn ogystal â bod yn ddefnyddiol ar gyfer mynd i'r afael â darnio, wrth ddarparu ffordd gydlynol o fynegi gwerth cynnwys dinasyddion mewn llunio polisiâu.

7. Casgliadau

Comisiynwyd yr adolygiad hwn gan Lywodraeth Cymru i archwilio dulliau newydd, mwy cydgyngorol o gynnwys y cyhoedd mewn gwneud penderfyniadau, i lywio ei dull o ddatblygu polisiâu Sero Net ac addasu i'r hinsawdd. Fel y mae'r adolygiad hwn wedi'i ddangos, gall dulliau ymgysylltu cydgyngorol fod yn offer defnyddiol ar gyfer cyflawni'r ddyletswydd a roddir ar gyrff cyhoeddus yng Nghymru i ystyried a chynnwys pobl o bob oed a chefnidir mewn gwneud penderfyniadau, fel y'i mynegir yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol.

Mae'r adolygiad hwn wedi nodi ystod o fanteision posibl o ymgysylltu cydgyngorol, yn cynnwys:

- dulliau recriwtio sy'n anelu at adlewyrchu cymdeithas ehangach, gan leihau goruchafiaeth safbwyntiau mwy pegynol a sefydledig
- dod â syniadau newydd i lunio polisiâu, i ystyried profiad byw a sut mae cynigion polisi yn debygol o effeithio ar bobl ar lawr gwlad
- galluogi lle i gyfranogwyr ddysgu a myfyrio, a all gael dylanwad tymor hwy ar ymwybyddiaeth o'r hinsawdd ac ymddygiadau sydd o blaid yr amgylchedd
- cynyddu dilysrwydd penderfyniadau a wneir - a gydag o, ymddiriedaeth mewn llywodraethu
- sy'n cysylltu â rhwydwaith byd-eang o ymarferwyr sy'n defnyddio dulliau cydgyngorol gyda materion sy'n ymwneud â'r hinsawdd, gan ddefnyddio ystod eang o ddulliau gyda safonau dylunio ac astudiaethau achos a gydnabyddir yn fyd-eang

Fodd bynnag, nododd yr adolygiad hefyd gyfyngiadau y mae angen eu hystyried yn ofalus wrth gomisiynu digwyddiadau cydgyngorol. Mae'r rhain yn cynnwys:

- gall disgwyliadau ynghylch mabwysiadu argymhellion fethu ag ystyried cymhlethdod amgylcheddau llunio polisiâu, ac mae angen ffiniau clir o'r cychwyn cyntaf
- ni fydd ymgysylltu cydgyngorol yn unig yn datrys ecosystem ddarniog, ond mae angen iddo lanio mewn amgylchedd polisi sy'n barod ac wedi ymrwymo i ystyried ac ymateb i'w ganfyddiadau
- mae cynhwysiant yn cael ei bennu gan bwy sy'n cytuno i gymryd rhan, gyda rhagfarn hunan-ddethol yn dal i fodoli; mae prosesau cydgyngorol yn heriol yn wybyddol a cyn logistaidd, ac nid ydynt r gyfer pawb - er y gellir lliniaru hyn drwy ddewisiadau dylunio

- mae rhaglenni cydgynghorol blaenllaw, fel y rhai a gyflwynwyd yng Nghymru hyd yma, yn ddwys o ran adnoddau, a all fod yn anodd eu cyflawni ar adegau o gyllidebau llai a blaenoriaethau cystadleuol
- yn ôl eu natur, mae dulliau cydgynghorol yn tueddu i gynnwys nifer fach o gyfranogwyr, ond gellir eu paru â dulliau cyfranogol eraill i gyrraedd y cyhoedd ehangach

Mae arferion cydgynghorol yng Nghymru wedi tueddu, hyd yma, i ganolbwyntio ar raglenni blaenllaw, sy'n ddibynnol ar adnoddau megis cynullïadau dinasyddion; fodd bynnag, mae lle i gyflwyno amrywiaeth ehangach o arferion cydgynghorol a chyfranogol sy'n fwy hyblyg, a all bontio profiadau a blaenoriaethau lleol a chenedlaethol. Gallai symud i fodel mwy cynaliadwy o arfer cydgynghorol, yn hytrach na chanolbwyntio ar ddigwyddiadau untro, helpu i fynd i'r afael â rhai o'r materion a godwyd yn yr adolygiad hwn ynghylch arferion cydgynghorol darnïog. Fodd bynnag, er mwyn i fanteision ymgysylltu cydgynghorol gael eu gwireddu, mae angen i'w hallbynnau lanio mewn diwylliant gwleidyddol sy'n croesawu a cyn gwerthfawrogi mewnbwn dinasyddion i lunio polisïau. Mae hyn yn galw am ymrwymiad i wrando ar allbynnau prosesau cydgynghorol, a'u hystyried, fel rhan o ddiwylliant llunio polisïau ehangach sy'n seiliedig ar dystiolaeth, wedi'i gynorthwyo gan yr ewyllys a'r gallu i weithio mewn ffordd sy'n cynnwys ailadrodd a deialog gyda'r cyhoedd ar faterion sy'n effeithio'n uniongyrchol ar eu bywydau.

Mae'r adran ganlynol yn nodi pedwar argymhelliad i'w hystyried gan Lywodraeth Cymru sydd â'r nod o ddod o hyd i rôl ar gyfer ymgysylltu cydgynghorol sy'n ategu'r arferion ymgysylltu cyfoethog sydd eisoes yn bodoli yng Nghymru.

8. Argymhellion

Mae'r argymhellion canlynol yn nodi cyfres o gamau eang eu cwmpas a allai helpu i gynnal a thyfu diwylliant o ymgysylltu cydgyngorol mewn datblygu polisïau ynghylch Net Sero ac addasu i newid yn yr hinsawdd yng Nghymru. Mae hyn yn cwmpasu ystod o rolau i Lywodraeth Cymru, o fyfyrion mewnol ar ddiwylliant sefydliadol a rôl bosibl Llywodraeth Cymru fel comisiynydd arferion cydgyngorol blaenllaw, i hwyluso rhannu sgiliau a chysylltu cymuned ymarfer gyfoethog ac amrywiol. Mae'r argymhellion yn ymateb i themâu a nodir yn y gwerthusiad a chawsant eu hail adrodd a'u hehangu yn seiliedig ar adborth o'r bwrdd crwn.

Mae'r argymhellion a gyflwynir yma yn fras yn unol ag adolygiadau diweddar sy'n ystyried sefydliadoli prosesau cyfranogol yn ehangach (er enghraifft, [Llywodraeth yr Alban, 2022](#); [Papyr gwyn dinasyddion, Levin ac eraill, 2024](#); [Archwilio Cymru, 2020](#); [Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru, 2022](#); [Meithrin Arloesiadau Democrataidd yng Nghymru, Elias, Phillips a Wolowic, 2025](#)). Gwneir yr argymhellion i Lywodraeth Cymru gyfan, yn ysbryd yr angen am ddull cyfannol o lywodraethu ynghylch yr argyfyngau hinsawdd a byd natur. Mae rhai argymhellion eisoes yn adeiladu ar sylfeini aeddfed a rhaglenni gwaith sy'n dod i'r amlwg mewn ymateb i argymhellion y [Comisiwn Annibynnol ar Ddyfodol Cyfansoddiadol Cymru](#) (2024), megis y Grŵp Cyngori Democratiaeth Arloesol; tra byddai angen sefydlu eraill o'r dechrau.

Argymhelliad 1: Meithrin diwylliant gwleidyddol sy'n croesawu ac yn gwerthfawrogi cyfranogiad y cyhoedd mewn gweithredu ar yr hinsawdd yn weladwy, sy'n glir ynglŷn â'i bwrpas ac sy'n atebol am ei effaith

Canfu'r adolygiad gefnogaeth eang i ymgorffori arferion mwy cydgyngorol yn y ffordd y mae Llywodraeth Cymru yn datblygu polisïau ynghylch newid yn yr hinsawdd, fel ffordd o hyrwyddo ei dyletswydd statudol i gynnwys y cyhoedd mewn gwneud penderfyniadau. Roedd hyn yn cynnwys, ond nid yn gyfyngedig i, raglenni blaenllaw fel cynullïadau hinsawdd - er eu bod yn cydnabod eu gwaith fel rhan o dapestri ehangach o arferion ymgysylltu mwy cynaliadwy. Fodd bynnag, er mwyn i'r addewid o ymgysylltu cydgyngorol gael ei wireddu, mae angen i ganlyniadau'r prosesau hyn lanio mewn diwylliant gwleidyddol sy'n trin cyfranogiad dinasyddion fel mewnbyn cyfreithlon a gwerthfawr i lunio polisïau sy'n seiliedig ar dystiolaeth, a gyda chyhoedd sy'n cydnabod cymhlethdod sut mae penderfyniadau'n cael eu gwneud. Nododd yr adolygiad set clir o egwyddorion a all helpu i lywio'r tensiwn hwn, sy'n cynnwys:

- bod yn glir, hyd yn oed ar adegau comisiynu, ynghylch ble mae canlyniadau prosesau cydgyngorol yn glanio
- cael llinellau cyfrifoldeb tryloyw a rhwymol ar gyfer pwy sy'n bwrw ymlaen ag argymhellion a sut y bydd y llywodraeth yn ymateb

- bod yn glir ynghylch swyddogaeth gynghori prosesau cydgyngorol a sut maent yn rhyngweithio â ffurfiau cynrychioliadol o ddemocratiaeth
- meithrin ymwybyddiaeth ymhlith cyfranogwyr a sylwebyddion ehangach o gymhlethdod yr amgylcheddau gwybodaeth a gweithredu y mae argymhellion yn glanio ynddynt, a chyfyngiadau ar yr adnoddau sydd ar gael i'w gweithredu

Gall bod yn onest ac yn dryloyw ynghylch y ffactorau hyn o'r cychwyn, nid yn unig helpu i osod disgwyladau ar lefel realistig, ond gall arwain ar argymhellion sydd wedi'u targedu fwy. Efallai na fydd yr argymhellion hyn bob amser ar gyfer gweithredu uniongyrchol gan y Llywodraeth ond maent yn cynnwys yr hyn y gall Llywodraeth Cymru ei wneud i gefnogi a galluogi cymunedau i gymryd eu camau gweithredu eu hunain a darparu atebion sy'n seiliedig ar le.

Mae yna rôl bwysig i wleidyddion a'r llywodraeth hefyd i godi proffil ac ymwybyddiaeth y cyhoedd yn y modd y mae polisïau hinsawdd yn cael eu cyfleu. Fel y mae ffynonellau a nodwyd drwy'r ACD wedi'i ddangos, mae yna fframweithiau effaith sefydledig a all helpu i gynllunio ar gyfer effeithiau prosesau cydgyngorol a'u mynegi. Fodd bynnag, nodwyd bod monitro effeithiau sy'n deillio o brosesau cydgyngorol yn y tymor hwy yn fwllch yn yr adolygiad hwn. Dylai comisiynwyr ymgysylltu cydgyngorol roi ystyriaeth ddifrifol i sut i fynd i'r afael â'r bwlch hwn, fel llwybr hollbwysig i feithrin ymddiriedaeth a gwelededd ynghylch ffurfiau mwy agored o lywodraethu. Gall gwaith gwerthuso fel hwn fod yn gaeedig cymaint ag y mae'n ymwneud â chanlyniadau polisi. Mae hyder sefydliadol ynghylch pryd, pam, sut a phwy ddylai gynnwys y cyhoedd mewn gwneud penderfyniadau, yn ogystal â chysondeb yn y ffordd y mae prosesau'n rhedeg ac yn cael eu bwydo'n ôl i'r Llywodraeth, yn ffactorau pwysig i werthuso llwyddiant sut mae'r cyhoedd yn dod i gymryd rhan mewn llunio polisïau.

Argymhelliad 2: Cysylltu cymuned ymarfer, sy'n ymgorffori ymgysylltu cydgyngorol o fewn tapestri ehangach o arferion ymgysylltu â'r cyhoedd yng Nghymru

Mae sylwadau ynghylch natur ddarniog y gweithgaredd cydgyngorol sy'n digwydd yng Nghymru a gyflwynir yn yr adroddiad hwn yn awgrymu bod cyfle wedi'i golli i gysylltu a rhoi arferion ymgysylltu sydd eisoes yn bodoli yng Nghymru ar waith - llawer ohonynt ar lefel llawr gwlad mewn cymunedau lleol. Byddai budd pe bai Llywodraeth Cymru yn defnyddio ymarferwyr sy'n gweithio ar lefel gymunedol yn fwy fel pontydd i gymunedau, yn enwedig i ymgysylltu â grwpiau sy'n amharod i ymgysylltu â'r llywodraeth. Mae hyn yn gofyn am adnoddau: roedd sicrhau bod gan grwpiau cymunedol yr adnoddau sydd eu hangen i gynnull, hwyluso gweithredu a rhannu gwersi, bod pobl yn cael eu digolledu am eu hamser, a bod cyfleoedd i ddylanwadu ar wneud penderfyniadau ehangach, ar lefel leol a chenedlaethol, i gyd yn ystyriaethau a nodwyd gan y rhai a gyfwelwyd fel rhan o'r adolygiad.

Yn rhannol, mae hyn yn ymwneud â hwyluso cysylltiadau rhwng pobl, sefydliadau a mentrau. Ond mae cyfle hefyd i ddod â chydlyniant i ecosystem ddarniog o arferion

ymgysylltu â'r cyhoedd wrth ddatblygu fframwaith sy'n dal yr hyn sy'n digwydd, gan bwy a'r cyfraniad y mae'n ei wneud i fynd i'r afael â'r argyfwng hinsawdd. Byddai'r fframwaith hwn nid yn unig yn helpu i fynegi sut mae dulliau cydgyngorol yn ategu mathau eraill o ymgysylltu cyfranogol; ond gallai hefyd gynorthwyo cyfnewid gwybodaeth rhwng arferion sydd fel arall yn ddigyswllt, a helpu i adrodd straeon ysbrydoledig am sut mae cymunedau'n symud i fynd i'r afael â'r argyfwng hinsawdd yng Nghymru. Byddai gosod y fframwaith hwn ochr yn ochr â'r [Matrics Aeddfedrwydd ar gyfer gweithredu Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol](#) hefyd yn cynnig y fantais ychwanegol o'r straeon hyn yn siarad iaith y cyd-destun cyfansoddiadol ehangach.

Argymhelliad 3: Meithrin gallu ynghylch ymgysylltu cydgyngorol yng Nghymru, o fewn y Llywodraeth a thu hwnt

Yn Adran 6, un o'r rhwystrau allweddol a nodwyd ynghylch mabwysiadu arferion cydgyngorol yn ehangach oedd, hyd yn oed lle'r oedd awydd yn bodoli, nad oedd gan bobl yr hyder yn aml i ymgysylltu'n rhagweithiol â dulliau cydgyngorol. Byddai adnodd canolog, megis hwb sgiliau a gwybodaeth sydd ar gael i randdeiliaid â diddordeb yng Nghymru, yn helpu i fynd i'r afael â'r bwch hwn. Gallai hyn gynnwys:

- canllawiau ar yr egwyddorion sy'n llywio dulliau cydgyngorol a chyfranogol a sut maent yn cyd-fynd â fframweithiau cyfansoddiadol ehangach
- canllawiau ar ba ddulliau sy'n gweithio'n dda ym mha gyd-destunau
- ble i ddod o hyd i gymorth
- astudiaethau achos sy'n amlygu dulliau ymgysylltu effeithiol
- mapio'r ecosystem i alluogi cysylltiadau a lleihau dyblygu ymdrech

Disgrifiodd [Papur Gwyn y Dinasyddion](#) (tudalennau 54 i 56) angen cyfatebol o fewn Llywodraeth y DU am hwb arbenigedd canolog wedi'i leoli o fewn y llywodraeth fel un sy'n darparu 'arbenigedd a sgaffaldiau' ar gyfer rhoi egwyddorion cyfranogiad dinasyddion ar waith. Mae modelau eisoes i'w defnyddio a chysylltu â nhw, gan gynnwys [Canolfan Gymhwysedd y Comisiwn Ewropeaidd ar Ddemocratiaeth Gyfranogol ac Ystyriol](#), a thîm [Llywodraeth Agored Llywodraeth yr Alban](#). Eto i gyd mae gwerth hefyd mewn sefydlu adnoddau sy'n benodol i Gymru, gan ystyried seiliau cyfansoddiadol a deddfwriaethol unigryw'r wlad ynghylch cyfranogiad y cyhoedd.

Argymhelliad 4: Buddsoddi mewn dulliau ymarfer cydgyngorol mwy cynaliadwy a pharhaol, ochr yn ochr â rhaglenni blaenllaw

Gall cyfuno prosesau cydgyngorol blaenllaw fel cynullïadau dinasyddion ar adegau o bwys strategol â mecanweithiau tymor hwy ar gyfer cynnwys y cyhoedd mewn llunio polisiau (megis panel dinasyddion neu rowndiau blynyddol o gyllidebu cyfranogol)

helpu i sefydlu diwylliant mwy cynaliadwy a pharhaus o gyfranogiad y cyhoedd. Mae rôl bosibl strwythurau mwy parhaol yn cyd-fynd ag argymhellion y [Comisiwn Annibynnol ar Ddyfodol Cyfansoddiadol Cymru](#) i ehangu'r defnydd o arloesedd democrataidd a gwella ymgysylltiad dinesig mewn bywyd cyhoeddus, rhywbeth y mae Llywodraeth Cymru wedi'i dderbyn ac yn ei archwilio drwy'r [Grŵp Cyngori Democratiaeth Arloesol](#) sydd newydd ddod i'r amlwg.

Mewn sawl ffordd, mae cyrff parhaol hefyd yn gwasanaethu'r hyblygrwydd sydd ei angen i lywio'r broses llunio polisiâu yn well, wrth allu ymateb i'r ffyrdd cymhleth ac aflinol y mae polisiâu'n cael eu llunio. Fel y nodwyd gan Smith ([Cynulliadau dinasyddion, 2024: 121-27](#)), mae gan sefydlu cyrff parhaol y potensial i ddyfnhau natur ddemocrataidd a thrawsnewidiol llywodraethu hinsawdd, gan ganiatáu mwy o ddeinameg wrth ymateb i natur newidiol yr argyfwng yn yr hinsawdd, perthynas agosach rhwng y cyhoedd a gwneuthurwyr penderfyniadau, a thwf mwy cynyddol.

Atodiad A: Dull chwilio ACD

Mae Asesiadau Cyflym o'r Dystiolaeth (ACD) yn fath o adolygiad dystiolaeth y bwriedir ei gyflwyno o fewn amserlen gywasgedig. Maent yn nodi strategaethau chwilio tryloyw a meini prawf cynnwys sy'n anelu at leihau rhagfarn ddethol (o'i gymharu ag adolygiadau naratif) ond maent yn cynnwys llai o chwilio cynhwysfawr ac asesiad manwl nag adolygiadau systematig ([Adran yr Amgylchedd, Bwyd a Materion Gwledig, Collins ac eraill, 2015](#)). Mae ACD yn defnyddio technegau chwilio ac adolygu strwythuredig, systematig, ond maent yn cyfyngu ar rai agweddau ar y broses a ddefnyddir mewn adolygiadau systematig, megis chwilio ac adolygu dwbl ([Asesiad Cyflym o'r Dystiolaeth, Thomas, Newman ac Oliver, 2013](#)).

Yn yr adran hon, rydym yn amlinellu'r dull chwilio a'r meini prawf cynnwys a ddefnyddiwyd yn yr adolygiad hwn, er mwyn cyflawni'r nodau canlynol:

- asesu natur a graddfa'r ymgysylltu cydgyngorol ar newid yn yr hinsawdd sy'n digwydd ledled Cymru
- dal cyd-destunau y mae ymgysylltu cydgyngorol yn cael ei ddefnyddio ynddynt, a'r mathau o gwestiynau a gyfeirir atynt
- dogfennu sut mae ymgysylltu cydgyngorol yn cael ei ddefnyddio i ddod â lleisiau amrywiol a sydd heb gynrychiolaeth ddigonol i mewn i lunio polisïau, a'r mathau o gymunedau sy'n cael eu cyrraedd ar hyn o bryd
- atgyfnerthu dysgu am ymgysylltu cydgyngorol effeithiol ar newid yn yr hinsawdd, gan dynnu ar enghreifftiau dethol o'r tu allan i Gymru a/neu ymarferion ymgysylltu â'r cyhoedd ehangach lle maent yn llenwi bylchau defnyddiol

Profwyd set gychwynnol o dermau chwilio mewn 1 gronfa ddata academiaidd (ProQuest) a 2 gronfa ddata llenyddiaeth lwyd (Google a Participedia), i asesu sensitifrwyd y chwiliad. Yna cawsant eu mireinio, cyn symud ymlaen i chwilio ar draws y cronfeydd data a restrir yn Nhabl A.1.

A.1 Cronfeydd data a chwiliwyd yn yr ACD

Llenyddiaeth lwyd

- Google: Cynhaliwyd rownd gychwynnol o chwiliadau gyda'r nod o nodi llenyddiaeth lwyd yn Google, gan gwmpasu'r holl dermau chwilio a restrir isod. Cyfyngwyd y sgrinio ar 300, oni bai bod dirlawnder wedi'i gyrraedd cyn hynny.
- Cronfeydd data arbenigol ar gyfer ymgysylltu cydgyngorol: Cynhaliwyd chwiliadau wedi'u targedu ar gyfer ymarferion cydgyngorol neu gyfranogol yng Nghymru mewn 3 chronfa ddata arbenigol: y Rhwydwaith Gwybodaeth ar Gynulladau Hinsawdd (KNOCA), Cronfa Ddata Democratiaeth Cydgyngorol OECD, a Participedia. Yn aml mae'r cronfeydd data hyn yn gofyn am ddulliau

chwilio pwrpasol (e.e. defnyddio mapiau neu dermau chwilio ehangach), felly defnyddiwyd hidlo pwrpasol i gynhyrchu canlyniadau perthnasol.

- Chwiliadau wedi'u targedu o wefannau: Cynhaliwyd chwiliadau wedi'u targedu o'r gwefannau canlynol (wedi'u cyfyngu i 10 oherwydd cyfyngiadau amser): Llywodraeth Cymru, Gweithredu ar Newid Hinsawdd, Climate Outreach, Y Pwyllgor Newid Hinsawdd, Cyfoeth Naturiol Cymru, Blaenau Gwent, Cynnal Cymru, GwyrddNi, Canolfan Newid Hinsawdd a Thrawsnewidiadau Cymdeithasol (CAST), a Chanolfan Deialog ym Mhrifysgol Aberystwyth
- Cronfeydd data academiaidd: Cynhaliwyd chwiliadau yng Nghronfa Ddata Gwyddorau Cymdeithasol ProQuest, Web of Science a Google Scholar. Cafodd sgrinio canlyniadau ym mhob cronfa ddata ei gapio i'r 200 o ymweliadau cyntaf, oni bai bod dirlawnder wedi'i gyrraedd cyn hynny.
- Effaith pelen eira: Cafodd ffynonellau nad oeddent wedi'u canfod yn y chwiliadau uchod eu nodi hefyd trwy ddefnyddio effaith pelen eira o ddyfyniadau a dilyn argymhellion yn deillio o'r arolwg a gwaith maes ansoddol.

Y termau chwilio craidd a ddefnyddiwyd yn yr ACD oedd fel a ganlyn, gyda rhywfaint o amrywiad yn dibynnu ar y gronfa ddata:

- 'deliberat*' AND 'Wales' AND 'climate change' OR 'Net Zero'
- 'public engagement' AND 'Wales' AND 'climate change' OR 'Net Zero'
- 'co-design' OR 'co-production' AND 'Wales' AND 'climate change' OR 'Net Zero'
- 'citizen assembl*' OR 'citizen jur*' AND 'Wales' AND 'climate change' OR 'Net Zero'
- 'deliberat*' AND 'Wales' AND 'climate change adaptation'
- 'public engagement' AND 'Wales' AND 'climate change adaptation'
- 'co-design' OR 'co-production' AND 'Wales' AND 'climate change adaptation'
- 'citizen assembl*' OR 'citizen jur*' AND 'Wales' AND 'climate change adaptation'
- 'climate assembl*' AND 'Wales'

Cafodd y canlyniadau eu hidlo i ddechrau am berthnasedd yn seiliedig ar eu teitl a'u dyddiad cyhoeddi, gan greu rhestr hir o 286 o ffynonellau. Yna cafodd y rhestr hir hon o eitemau ei sgrinio yn erbyn y meini prawf cynnwys ac eithrio a nodir yn Nhabl A.2, ynghyd â set o gymharwyr a ystyriwyd ar sail fwy dethol. Galluogodd hyn ni i ddod ag arfer cydgyngorol rhyngwladol ac enghreifftiau ehangach o gyfranogiad y cyhoedd yng Nghymru i'r adolygiad, gan gydbwysu hyn hefyd ag adolygiad cynhwysfawr o ffynonellau sy'n dogfennu ymgysylltiad cydgyngorol ar newid yn yr hinsawdd yng Nghymru. Adolygwyd yr holl ffynonellau a oedd yn bodloni'r meini prawf cynnwys yn fanwl, ynghyd â rhestr ddethol o gymharwyr, a flaenoriaethwyd yn ôl eu cyd-fynd orau â nodau'r adolygiad, gyda phwyslais ar ffynonellau a argymhellwyd gan arbenigwyr yn yr arolwg, cyfweiliadau a'r bwrdd crwn. Ddethol o gymharwyr, a flaenoriaethwyd yn ôl y rhai oedd yn cyd-fynd orau â nodau'r adolygiad, gyda phwyslais ar ffynonellau a argymhellwyd gan arbenigwyr yn yr arolwg, cyfweiliadau a'r bwrdd crwn. At ei gilydd, sgriniwyd 35 o ffynonellau yn fanwl a'u cynnwys yn yr ACD. Adolygwyd 30 o ffynonellau pellach sy'n diffinio ac yn amlinellu modelau ac astudiaethau achos o ddulliau cydgyngorol a chyfranogol.

A.2: Meini prawf cynnwys, cymharu ac eithrio ACD

Math o ffynhonnell

- Cynnwys:
 - Llenyddiaeth academaidd a llwyd, yn cynnwys erthyglau adolygu
 - Ffynonellau gyda digon o fanylion am yr hyn a ddarparwyd, y fethodoleg a'r canfyddiadau
- Cymharydd:
 - Llenyddiaeth academaidd a llwyd, yn cynnwys erthyglau adolygu
 - Ffynonellau gyda digon o fanylion am yr hyn a ddarparwyd, y fethodoleg a'r canfyddiadau
- Eithrio:
 - Papurau damcaniaethol, postiadau blog, gwefannau prosiectau
 - Ffynonellau heb ddigon o wybodaeth am fethodoleg neu fanylion technegol

Math o ymgysylltu

- Cynnwys:
 - Adolygiad ymgysylltu cydgyngorol
- Cymharydd:
 - Ymgysylltiad cyfranogol sy'n anelu at gynnwys y cyhoedd
 - Dulliau sy'n ymgysylltu â grwpiau na chlywir mo'u llais yn aml neu bobl sy'n wynebu anfantais

- Eithrio:
 - Ymgynghoriadau, arolygon, cyfarfodydd neuadd y dref

Pwnc:

- Cynnwys:
 - Newid yn yr hinsawdd ac argyfyngau byd natur
- Cymharydd:
 - Newid yn yr hinsawdd ac argyfyngau byd natur
- Eithrio:
 - Enghreifftiau o sectorau eraill oni bai eu bod wedi'u dosbarthu fel ymgysylltu cydgynghorol

Poblogaeth:

- Cynnwys:
 - Gweithgareddau ymgysylltu wedi'u lleoli yng Nghymru
 - Y cyhoedd
- Cymharydd:
 - Enghreifftiau o wledydd eraill a ddosbarthwyd fel ymgysylltu cydgynghorol
- Eithrio:
 - Enghreifftiau o wledydd eraill oni bai eu bod wedi'u dosbarthu fel ymgysylltu cydgynghorol
 - Grwpiau proffesiynol, e.e. diwydiant adeiladu, ffermwyr

Amserlen:

- Cynnwys:
 - Ffynonellau a gyhoeddwyd dros y bum mlynedd ddiwethaf
 - Cyfnod ymgysylltu dros y saith mlynedd ddiwethaf
- Cymharydd:
 - Ffynonellau a gyhoeddwyd dros y bum mlynedd ddiwethaf
 - Cyfnod ymgysylltu dros y saith mlynedd ddiwethaf y saith mlynedd ddiwethaf

- Eithrio:
 - Ffynonellau a gyhoeddwyd dros bum mlynedd yn ôl
 - Y cyfnod ymgysylltu diweddaraf a gynhaliwyd cyn 2017

laith a hygyrchedd:

- Cynnwys:
 - Ffynonellau a gyhoeddwyd yn Gymraeg a Saesneg
 - Gellir cael gafael ar y testun llawn ar-lein, neu drwy Lyfrgell King's College/Y Llyfrgell Brydeinig
- Cymharydd:
 - Ffynonellau cenir yn Saesneg, gydag uwchdeitlau Cymraeg a Saesneg
 - Gellir cael gafael ar y testun llawn ar-lein, neu drwy Lyfrgell King's College/Y Llyfrgell Brydeinig
- Eithrio:
 - Ffynonellau nad ydynt wedi'u cyhoeddi yn Gymraeg neu Saesneg.
 - Ffynonellau sydd y tu ôl i wal dalu neu nad ydynt yn rhesymol hygyrch

Dadansoddwyd erthyglau a ddewiswyd i'w hadolygu gan ddefnyddio dull Fframwaith, gan alluogi dadansoddiad systematig a chyson o'r cynnwys yn ôl ffynhonnell a thema. Roedd y meini prawf ar gyfer echdynnu yn cynnwys: math o ddull ymgysylltu a dyluniad; y cwestiwn sy'n cael ei drafod; pwrpas yr ymarfer; lleoliad; dyddiadau; comisiynydd/ariannwr; partner cyflawni; y boblogaeth a dargedwyd, a'r strategaeth recriwtio; yr ysgogiad a ddefnyddiwyd; enghreifftiau o effaith; a myfyrdodau ar effeithiolrwydd y dull. Galluogodd hyn ni i nodi rhinweddau allweddol a oedd yn berthnasol ar draws ystod amrywiol o ffynonellau'n anwythol, yn ogystal â bylchau neu feysydd o wendid cyson.

Atodiad B: Canllawiau pynciau cyfweiliad

Cyfweiliadau gyda Chomisiynwyr: Canllaw Pwnc

Nodyn i'r cyfwelydd: Gan ein bod yn cynnal cyfweiliadau lled-strwythuredig, gellir addasu trefn a geiriad y cwestiynau yn y canllaw pwnc hwn i sicrhau bod y cyfweiliad yn llifo'n naturiol, a bod cyfranogwyr yn gallu ehangu ar y pynciau y maent yn fwy cyfarwydd â nhw. Felly, efallai na fydd pob cwestiwn o reidrwydd yn berthnasol i bob cyfranogwr. Mae'r canllaw cyfweiliad yn rhoi chwiliadau dewisol y gellir eu harchwilio i gasglu gwybodaeth ychwanegol.

Cyflwyniad i amcanion y prosiect a'r cyfweiliad:

Diolch i chi am gymryd rhan yn y cyfweiliad hwn. Fel y gwyddoch efallai, mae King's College Llundain a Dotiau wedi cael eu comisiynu gan Lywodraeth Cymru i gynnal adolygiad o ymgysylltu cydgynghorol ar newid yn yr hinsawdd yng Nghymru.

Fel rhan o hyn, rydym wedi gwahodd grŵp amrywiol o bobl sydd wedi bod yn rhan o ymgysylltu cydgynghorol – comisiynwyr ac ymarferwyr – i gymryd rhan mewn cyfweiliad.

Rydym yn deall eich bod chi/eich sefydliad yn comisiynu ymgysylltu cydgynghorol, ac rydym yn awyddus i archwilio pam y gwnaethoch chi ddewis ymgysylltu cydgynghorol yn hytrach na dulliau eraill, eich nodau ar gyfer ymgysylltu cydgynghorol, a'ch asesiad o arferion ymgysylltu cyfredol yng Nghymru.

Hawliau:

- A allwch chi gadarnhau eich bod wedi darllen a deall yr Hysbysiad Preifatrwydd a rannwyd gyda chi cyn y cyfweiliad hwn?
- Fel yr amlinellwyd yn yr Hysbysiad Preifatrwydd, mae cymryd rhan yn y cyfweiliad a'r ymchwil hwn yn wirfoddol, a gallwch newid eich meddwl ar unrhyw adeg.
- Bydd barn a safbwyntiau a rennir yn ystod y cyfweiliad yn cael eu trin yn gyfrinachol a byddant yn cael eu defnyddio at ddibenion y prosiect hwn yn unig. Bydd canfyddiadau ymchwil yn ddiennw; felly, ni fyddwn yn priodoli unrhyw ganfyddiadau na dyfyniadau i chi. Byddwn yn crynhoi eich barn gyda rhai cyfranogwyr ymchwil eraill.
- Hoffem recordio'r cyfweiliad at ddibenion dadansoddi. A ydych chi'n hapus i mi ddechrau recordio'r cyfweiliad?

Cyflwyniad

A allwch chi gyflwyno'ch hun a'ch rôl yn [sefydliad]?

- Disgrifiwch sut mae eich rôl yn cynnwys comisiynu neu oruchwylio gwaith ymgysylltu cydgynghorol, yn enwedig ym maes polisi newid yn yr hinsawdd.
- Pa agweddau penodol ar ymgysylltu cydgynghorol ydych chi'n ymwneud â nhw fwyaf (e.e. cynllunio, gwerthuso)?

Comisiynu mentrau ymgysylltu cydgynghorol

Beth yw'r prif resymau pam mae eich sefydliad yn comisiynu neu'n ymwneud ag ymgysylltu cydgynghorol?

Wrth gomisiynu ymgysylltu cydgynghorol, pam rydych chi'n dewis y dull hwn dros ddulliau eraill?

- Beth yw cryfderau ymgysylltu cydgynghorol fel dull?
- A beth yw ei wendidau?

Sut fyddech chi'n mesur neu'n disgrifio llwyddiant ymgysylltu cydgynghorol?

Pa brosesau ymgysylltu cydgynghorol ydych chi fel arfer yn eu comisiynu neu'n gweithio arnynt? Chwiliwch am:

- ddulliau y tu hwnt i gynulliadau dinasyddion, yn cynnwys uwchgynadleddau dinasyddion, rheithgorau dinasyddion, paneli.
- amserlenni (pa mor aml maen nhw'n comisiynau neu'n ymwneud â'r gwaith hwn?)

Pa gamau sy'n angenrheidiol i gomisiynu gwaith ymgysylltu cydgynghorol?

- Beth yw'r ystyriaethau allweddol rydych chi'n eu cymryd cyn comisiynu'r gwaith? Chwiliwch am ddull, costau, amser, maes polisi, arbenigedd partneriad cyflawni
- Beth yw'r heriau sy'n gysylltiedig â chomisiynu'r math hwn o waith? A'r galluogwyr?

Sut ydych chi'n sicrhau bod grwpiau bregus a grwpiau sydd heb gynrychiolaeth ddigonol yn draddodiadol yn cymryd rhan yn y math hwn o waith?

- Yn fwy cyffredinol, i ba raddau mae'r grwpiau hyn yn cymryd rhan mewn gwaith cydgynghorol?
- Beth yw'r rhwystrau a'r galluogwyr i'w cyfranogiad yn y math hwn o waith?

Allwch chi roi enghraifft o ymgysylltu cydgynghorol llwyddiannus y mae eich sefydliad wedi'i gomisiynu? Chwiliwch am:

- Nodau ac amcanion (e.e. gosod agenda, llunio polisïau, mabwysïadau, gweithredu a gwerthuso polisïau)
- dull
- math o gyfranogwr
- beth weithiodd yn dda / na weithiodd cystal

Myfyrio ar ganfyddiadau ymgysylltu cydgynghorol

Sut mae eich sefydliad yn bwriadu defnyddio canfyddiadau gwaith ymgysylltu cydgynghorol?

- Rhowch enghraifft o sut rydych wedi defnyddio canfyddiadau neu'r hyn a ddysgwyd o brosiect ymgysylltu cydgynghorol.
- A yw'r unrhyw un o'r canfyddiadau hyn wedi'u cyhoeddi?

Beth yw'r heriau a galluogwyr allweddol rydych chi'n eu hwynebu wrth geisio ymgorffori'r argymhellion o brosesau ymgysylltu cydgynghorol?

Beth yw'r newid mwyaf arwyddocaol rydych wedi'i brofi - ar lefel unigol a sefydliadol - o gomisiynu ymgysylltu cydgynghorol?

Pe baech chi'n rhoi cyngor i rywun sy'n newydd i gomisiynu ymgysylltu cydgynghorol, beth fyddai'r cyngor hwnnw?

Tirwedd ehangach

Sut fydddech chi'n disgrifio tirwedd bresennol arferion ymgysylltu cydgynghorol yng Nghymru? Chwiliwch am:

- ddulliau a ddefnyddir fel arfer
- arfer ymgysylltu ymgynghrorol ym maes polisi newid yn yr hinsawdd/amgylcheddol

Yn eich barn chi, pa mor bwysig yw defnyddio dulliau ymgysylltu cydgynghorol wrth fynd i'r afael â newid yn yr hinsawdd?

- Pwy sy'n arwain ar yr arferion ymgysylltu cydgynghorol hyn? A oes yna unrhyw randdeiliaid eraill ddylai fod yn arwain yn y maes hwn?

Pa mor effeithiol ydych chi'n credu yw'r arferion presennol o ymgysylltu cydgynghorol ar newid yn yr hinsawdd? Chwiliwch yn benodol yng Nghymru.

- I ba raddau mae comisiynwyr a rhanddeiliaid eraill yn rhannu canfyddiadau a dulliau arfer gorau gyda rhanddeiliaid eraill?

- Allwch chi rannu unrhyw enghreifftiau o arfer orau, naill ai o Gymru neu'r tu allan?

Yn eich barn chi, pa mor dda y mae canlyniadau ymarferion ymgysylltu cydgynghorol wedi'u hintegreiddio i lunio polisïau a /neu arfer? Chwiliwch am heriau a galluogwyr.

Yn eich barn chi, pa rôl ddylai Llywodraeth Cymru ei chwarae wrth sicrhau ymgysylltu cydgynghorol ar newid yn yr hinsawdd?

- Pa dulliau ddylai'r Llywodraeth eu defnyddio?
- Pa agweddau penodol o newid yn yr hinsawdd (e.e. lliniaru, addasu) y dylid eu hystyried mewn arferion ymgysylltu cydgynghorol?
- Yn eich barn chi, a yw Llywodraeth Cymru'n sicrhau digon o ymgysylltu cydgynghorol yn y maes hwn?
- I ba raddau ydych chi'n credu y gall Llywodraeth Cymru adeiladau ar fentrau presennol, megis Wythnos Hinsawdd Cymru a'r Gronfa Sgyrsiau am yr Hinsawdd

Diolch am eich amser.

Nodyn atgoffa am yr arolwg, y gellir ei ddsbarthu i aelodau eraill o'u tîm.

Cyfweliadau gydag Ymarferwyr: Canllaw Pwnc

Nodyn i'r cyfwelydd: Gan ein bod yn cynnal cyfweliadau lled-strwythuredig, gellir addasu trefn a geiriad y cwestiynau yn y canllaw pwnc hwn i sicrhau bod y cyfweliad yn llifo'n naturiol, a bod cyfranogwyr yn gallu ehangu ar y pynciau y maent yn fwy cyfarwydd â nhw. Felly, efallai na fydd pob cwestiwn o reidrwydd yn berthnasol i bob cyfranogwr. Mae'r canllaw cyfweliad yn rhoi chwiliadau dewisol y gellir eu harchwilio i gasglu gwybodaeth ychwanegol.

Cyflwyniad i amcanion y prosiect a'r cyfweliad:

Diolch i chi am gymryd rhan yn y cyfweliad hwn. Fel y gwyddoch efallai, mae King's College Llundain a Dotiau wedi cael eu comisiynu gan Lywodraeth Cymru i gynnal adolygiad o ymgysylltu cydgynghorol ar newid yn yr hinsawdd yng Nghymru.

Fel rhan o hyn, rydym wedi gwahodd grŵp amrywiol o bobl sydd wedi bod yn rhan o ymgysylltu cydgynghorol – comisiynwyr ac ymarferwyr – i gymryd rhan mewn cyfweliad.

Rydym yn deall eich bod chi/eich sefydliad yn cynnal ymgysylltiad cydgynghorol, ac rydym yn awyddus i ystyried eich profiadau wrth gynnal ymgysylltiad cydgynghorol,

eich nodau ar gyfer ymgysylltiad cydgynghorol, a'ch asesiad o arferion ymgysylltu cyfredol yng Nghymru.

Hawliau:

- A allwch chi gadarnhau eich bod wedi darllen a deall yr Hysbysiad Preifatrwydd a rannwyd gyda chi cyn y cyfweiliad hwn?
- Fel yr amlinellwyd yn yr Hysbysiad Preifatrwydd, mae cymryd rhan yn y cyfweiliad a'r ymchwil hwn yn wirfoddol, a gallwch newid eich meddwl ar unrhyw adeg.
- Bydd barn a safbwyntiau a rennir yn ystod y cyfweiliad yn cael eu trin yn gyfrinachol a byddant yn cael eu defnyddio at ddibenion y prosiect hwn yn unig. Bydd canfyddiadau ymchwil yn ddiennw; felly, ni fyddwn yn priodoli unrhyw ganfyddiadau na dyfyniadau i chi. Byddwn yn crynhoi eich barn gyda rhai cyfranogwyr ymchwil eraill.
- Hoffem recordio'r cyfweiliad at ddibenion dadansoddi. A ydych chi'n hapus i mi ddechrau recordio'r cyfweiliad?

Cyflwyniad

A allwch chi gyflwyno'ch hun a'ch rôl yn [sefyd;iad]?

- Disgrifiwch sut mae eich rôl yn cynnwys cynnal ymgysylltiad cynghorol, yn enwedig ym maes polisi newid yn yr hinsawdd.
- Pa agweddau penodol ar ymgysylltu cydgynghorol ydych chi'n ymwneud â nhw fwyaf (e.e. cynllunio, gwerthuso)?

Cyflwyno mentrau ymgysylltiad cydgynghorol

Pa brosesau ymgysylltu cydgynghorol ydych chi wedi gweithio arnynt? Chwiliwch am:

- ddulliau y tu hwnt i gynulliadau dinasyddiaeth, yn cynnwys uwchgynadledau dinasyddion, gweithdai cydgynghorol, rheithgorau dinasyddion, paneli
- amserlenni (pa mor aml maen nhw'n ymwneud â'r gwaith hwn)

Pwy sy'n tueddu i gomisiynu ac ariannu'r prosiectau hyn?

- A yw'r tueddiadau hyn wedi newid dros amser? Os felly, sut?
- I ba raddau ydych chi'n credu bod y cyllid a neilltuwyd i gyflwyno'r prosiectau hyn yn ddigonol?

Allwch chi ddisgrifio'r camau allweddol y mae angen i chi eu cymryd er mwyn cyflwyno prosiect ymgysylltu cydgynghorol? Sut mae'r rhain yn wahanol ar draws dulliau?

Sut fydddech chi'n mesur neu'n disgrifio llwyddiant ymgysylltu cydgynghorol?

Beth yw'r heriau allweddol sy'n gysylltiedig â chyflwyno prosiectau ymgysylltu cydgynghorol? A pha ffactorau sy'n galluogi sy'n tueddu i gynorthwyo'r gwaith o gyflawni yn llwyddiannus?

Sut ydych chi'n sicrhau bod grwpiau bregus a grwpiau sydd heb gynrychiolaeth ddigonol yn draddodiadol yn cymryd rhan yn y math hwn o waith?

- Yn fwy cyffredinol, i ba raddau mae'r grwpiau hyn yn cymryd rhan mewn gwaith cydgynghorol?
- Beth yw'r rhwystrau a'r galluogwyr i'w cyfranogiad yn y math hwn o waith?

Allech chi roi enghraifft o ymgysylltiad cydgynghorol llwyddiannus y mae eich sefydliad wedi'i gyflawni? Chwiliwch am:

- Nodau ac amcanion (e.e. gosod agenda, llunio polisiau, mabwysiadau, gweithredu a gwerthuso polisiau)
- dull
- math o gyfranogwr
- beth weithiodd yn dda / na weithiodd cystal

Myfyrio ar ganfyddiadau ymgysylltu cydgynghorol

Sut mae eich sefydliad yn bwriadu defnyddio canfyddiadau gwaith ymgysylltu cydgynghorol?

- A yw'r unrhyw un o'r canfyddiadau hyn wedi'u cyhoeddi?

[Os nad yw wedi'i gynnwys uchod] Sut mae canlyniadau ymgysylltiad cydgynghorol yn cael eu rhoi ar waith? Rhowch enghraifft.

[Gofynnwch os yw'n berthnasol] Beth yw'r heriau a galluogwyr allweddol rydych chi'n eu hwynebu wrth geisio ymgorffori'r argymhellion o brosesau ymgysylltu cydgynghorol?

Beth yw'r newid mwyaf arwyddocaol rydych wedi'i brofi - ar lefel unigol a sefydliadol - o gomisiynu ymgysylltu cydgynghorol?

Pe baech chi'n rhoi cyngor i rywun sy'n newydd i gynnal ymgysylltiad cydgynghorol, beth fyddai'r cyngor hwnnw?

Tirwedd ehangach

Sut fydddech chi'n disgrifio tirwedd bresennol arferion ymgysylltu cydgynghorol yng Nghymru? Chwiliwch am:

- ddulliau a ddefnyddir fel arfer
- arfer ymgysylltu ymgynghorol ym maes polisi newid yn yr hinsawdd/amgylcheddol

Sut mae'r tirlun hwn wedi esblygu dros amser yng Nghymru? Chwiliwch am:

- a yw hyn wedi cael ei wneud erioed, ynteu a yw'n duedd newydd
- a wnaeth derbyniad mwy prif lif o risgiau sy'n gysylltiedig â hinsawdd gyflymu'r duedd hon

Yn eich barn chi, pa mor bwysig yw defnyddio dulliau ymgysylltu cydgynghorol wrth fynd i'r afael â newid yn yr hinsawdd?

- Beth am gyfathrebu cyhoeddus? A ellir cyfuno'r ddau ddull?
- Pwy sy'n arwain ar yr arferion ymgysylltu cydgynghorol hyn? A oes yna unrhyw randdeiliaid eraill ddylai fod yn arwain yn y maes hwn?

Pa mor effeithiol ydych chi'n credu yw'r arferion presennol o ymgysylltu cydgynghorol ar newid yn yr hinsawdd? Chwiliwch yn benodol yng Nghymru.

- I ba raddau mae comisiynwyr a rhanddeiliaid eraill yn rhannu canfyddiadau a dulliau arfer gorau gyda rhanddeiliaid eraill?
- Allwch chi rannu unrhyw enghreifftiau o arfer orau, naill ai o Gymru neu'r tu allan?
- A oes yna rywbeth penodol am y cyd-destun yng Nghymru sy'n golygu bod pethau'n cael eu gwneud yn wahanol?

Yn eich barn chi, pa mor dda y mae canlyniadau ymarferion ymgysylltu cydgynghorol wedi'u hintegreiddio i lunio polisiâu a /neu arfer? Chwiliwch am heriau a galluogwyr.

Yn eich barn chi, pa rôl ddylai Llywodraeth Cymru ei chwarae wrth sicrhau ymgysylltu cydgynghorol ar newid yn yr hinsawdd?

- Pa ddulliau ddylai'r Llywodraeth eu defnyddio?
- Pa agweddau penodol o newid yn yr hinsawdd (e.e. lliniaru, addasu) y dylid eu hystyried mewn arferion ymgysylltu cydgynghorol?

- Yn eich barn chi, a yw Llywodraeth Cymru'n sicrhau digon o ymgysylltu cydgynghorol yn y maes hwn? Rhowch enghreifftiau o ddulliau (e.e. ymgynghoriadau) mae Llywodraeth Cymru eisoes yn eu defnyddio.
- Y tu hwnt i ddulliau ymchwil ffurfiol ymgysylltu cydgynghorol, pa mor bwysig ydych chi'n credu yw gweithgaredd ymgysylltu ehangach? Er enghraifft, drwy weithgareddau megis Wythnos Hinsawdd Cymru a'r Gronfa Sgyrsiau am yr Hinsawdd? [Os yw'n bwysig] Sut hoffech chi weld y rhain yn cael eu datblygu?

Diolch am eich amser.

Nodyn atgoffa am yr arolwg, y gellir ei ddsbarthu i aelodau eraill o'u tîm.

Atodiad C: Arolwg

Nod yr arolwg oedd asesu tirwedd gweithgaredd ymgysylltu â'r cyhoedd sy'n digwydd ledled Cymru ar newid yn yr hinsawdd, a sut y gall dulliau cydgyngorol ategu arferion presennol.

Cytunwyd ar yr angen i faint sampl fod yn isafswm o 150 wrth gomisiynu. Cyflawnwyd y targed hwn wrth ddefnyddio cronfa ddata Llywodraeth Cymru o gysylltiadau sy'n ymwneud â Gweithredu ar Newid Hinsawdd yn ogystal â rhannu'r arolwg gyda mynychwyr Wythnos Hinsawdd Cymru (11 i 15 Tachwedd 2024) a rhanddeiliaid a nodwyd drwy'r ACD a chyfweliadau. Crëwyd ffrâm samplu, yn cynnwys unigolion o'r sefydliadau anllywodraethol, sefydliadau dan arweiniad y gymuned, busnesau, asiantaethau ymchwil, prifysgolion, ysgolion, sefydliadau creadigol a diwylliannol, darparwyr gofal iechyd, grwpiau ymgyrchwyr a sefydliadau ffermio. Roedd y ffrâm samplu terfynol yn cynnwys 537 o randdeiliaid perthnasol. Anfonodd King's College Llundain a Llywodraeth Cymru wahoddiadau drwy e-bost i gymryd rhan yn yr arolwg. Mae Tablau C.1 a C.2 yn dangos y sefydliadau a'r sectorau y daeth yr ymatebwyr ohonynt.

Tabl C.1: Math o sefydliad ymatebwyr yr arolwg (wedi'i hidlo ar C5 [Nodyn 1])

Math o sefydliad	Nifer o ymatebwyr	% ymatebwyr y gofynnwyd Cw5
Corff a/neu rwydwaith sector cyhoeddus	23	21%
Grŵp a/neu rwydwaith amgylcheddol	20	18%
Awdurdodau lleol (gan gynnwys CLILC)	19	17%
Diwydiant a busnes	12	11%
Hunangyflogedig	6	6%
Llywodraeth Genedlaethol	4	4%
Grŵp a / neu rwydwaith ar y cyrion	2	2%
Aelod o'r cyhoedd	1	1%
Ymarferwyr academiaidd a gwyddoniaeth ymddygiadol	0	0%
Melin drafod (sefydliad ymchwil sy'n eiriol dros newid polisi)	0	0%
Mudiad a/neu rwydwaith gwirfoddol	0	0%
Arall (nodwch os gwelwch yn dda)	21	19%

Ffynhonnell: Arolwg (n=109), 'Pa fath o sefydliad ydych chi'n gweithio iddo'n bennaf? Os oes gennych fwy nag un swydd, dewiswch yr un sy'n fwyaf perthnasol i ymgysylltu â'r cyhoedd / newid hinsawdd.'

[Nodyn 1] Gofynnir i bobl sy'n ymwneud yn bersonol â mentrau i fynd i'r afael â newid yn yr hinsawdd yng Nghymru drwy eu swydd, drwy Gweithredu ar Newid Hinsawdd neu drwy gydweithio â sefydliadau yng Nghymru sy'n gweithio ar y mater hwn yn unig.

Tabl C.2: Sectorau a gynrychiolir yn yr arolwg (wedi'i hidlo ar C5 [Nodyn 1])

Sector		
Cadwraeth a'r amgylchedd	16	14%
Addysg ac ymchwil	12	11%
Llywodraeth Leol	11	10%
Ynni	10	9%
Amaethyddiaeth	7	6%
Elusen	7	6%
Iechyd	7	6%
Celf, diwylliant a'r cyfryngau	6	5%
Cymdeithas sifil	3	3%
Cyfathrebiadau	2	2%
Adeiladaeth	2	2%
Cyllid	2	2%
Cludiant	2	2%
Twristiaeth	1	1%
Dŵr	1	1%
Llywodraeth Ganolog	1	1%
Gwasanaethau ymgynghorol gwyddonol a thechnegol	1	1%
Mân-werthu	0	0%
Diogelwch	0	0%
Arall (nodwch os gwelwch yn dda)	15	13%
Mae'n well gen i beidio â dweud	2	2%
Amherthnasol	3	3%

Ffynhonnell: Arolwg (n=111), 'Pa sector sy'n disgrifio prif ffocws gweithredu hinsawdd eich sefydliad orau?'

[Nodyn 1] Gofynnir i bobl sy'n ymwneud yn bersonol â mentrau i fynd i'r afael â newid hinsawdd yng Nghymru drwy eu swydd, drwy Gweithredu ar Newid yn yr

Hinsawdd neu drwy gydweithio â sefydliadau yng Nghymru sy'n gweithio ar y mater hwn yn unig.

Derbyniwyd cyfanswm o 327 o ymatebion i'r arolwg. Cafodd 160 o ymatebion anghyflawn neu anghymwys eu dileu o'r set ddata, gan adael 167 o ymatebion i'w cadw ar gyfer dadansoddiad llawn. Ni ellir cyfrifo cyfradd ymateb manwl gwir oherwydd bod yr arolwg wedi'i gylchredeg drwy sawl rhestr bostio lle na does modd adnabod rhifau cyswllt. Mae'r holiadur llawn ar gael yn Nhabl C.3 isod. Roedd modd cwblhau'r arolwg yn Gymraeg a Saesneg. Mae'r fersiwn Saesneg ar gael yn y fersiwn Saesneg o'r adroddiad atodol.

Holiadur arolwg [Nodyn 1]

Cw1 Iaith Caeëdig, cod sengl Gofynnwch bob un Croeso i'r arolwg ar Ymgysylltu â'r Cyhoedd ar Newid yn yr Hinsawdd yng Nghymru, dewiswch isod a hoffech chi fwrw ymlaen yn Gymraeg neu yn Saesneg.

1. Cymraeg/Welsh
2. English/Saesneg

Ymgysylltu â'r Cyhoedd ar Newid Hinsawdd yng Nghymru

Mae'r arolwg hwn yn cael ei gynnal gan Goleg King's Llundain ar ran Llywodraeth Cymru. Ynndo, ein nod yw pwysu a mesur yr ymgysylltiad cyhoeddus sy'n digwydd ar newid hinsawdd ledled Cymru, a'r potensial ar gyfer dulliau cydgynghorol fel modd o gynnwys y cyhoedd yn y broses gwneud penderfyniadau.

Gofynnir cwestiynau i chi am:

- Y mathau o ymarferion ymgysylltu rydych wedi bod yn ymwneud â nhw, ac ym mha swyddogaeth
- Eich meddyliau am y prif rwystrau a'r blaenoriaethau ar gyfer y dyfodol o ran ymgysylltu â'r cyhoedd wrth ddatblygu polisiau newid hinsawdd
- Lle rydych chi'n meddwl bod enghreifftiau o arfer gorau yn bodoli
- Sut rydych chi'n teimlo y gallai Llywodraeth Cymru gefnogi'n benodol ymgysylltiad cydgynghorol ar newid hinsawdd

Rydym eisiau clywed eich barn bersonol chi, nid barn eich sefydliad. Ni fydd yr arolwg yn cymryd mwy nag 20 munud i'w gwblhau.

Mae eich cyfranogiad yn wirfoddol. Gallwch dynnu'n ôl ar unrhyw adeg drwy fynd allan o'r arolwg (bydd yr holl ymatebion anghyflawn yn cael eu diystyru). Unwaith y byddwch yn cyflwyno eich ymateb, ni fydd yn bosibl tynnu'n ôl o'r astudiaeth wedyn, gan na fyddwn yn gallu gwahaniaethu rhwng eich ymatebion chi ac ymatebion pobl eraill.

Bydd eich data yn cael ei gadw'n gwbl gyfrinachol a bydd yn cael ei ddefnyddio at ddibenion ymchwil yn unig. Bydd set ddata gwbl ddiennw yn cael ei rhyddhau i Lywodraeth Cymru.

Gellir lawrlwytho fersiwn estynedig o'r datganiad uchod a'r hysbysiad preifatrwydd yma: [ychwanegu url]. Darllenwch y dogfennau hyn cyn cwblhau'r arolwg os gwelwch yn dda. Am fwy o wybodaeth am y prosiect, gallwch gysylltu â'r tîm ymchwil yn delib@kcl.ac.uk.

Drwy glacio 'nesaf', rydych yn cadarnhau eich bod wedi darllen a deall y wybodaeth a ddarparwyd a'ch bod yn cytuno i gymryd rhan..

Q3 Sgrinio cymhwysedd Caeëdig, cod sengl Gofynnwch bob un Ydych chi'n byw neu'n gweithio yng Nghymru?

1. Ydw, rwy'n byw ac yn gweithio yng Nghymru
2. Ydw, rwy'n byw yng Nghymru ond ddim yn gweithio yng Nghymru
3. Ydw, rwy'n gweithio yng Nghymru ond ddim yn byw yng Nghymru
4. Na, dydw i ddim yn byw nac yn gweithio yng Nghymru

Gwrthodwch os yw'r cod yn 4: Diolch ichi am eich diddordeb yn y rôl hon. Diolch am eich diddordeb yn yr arolwg hwn. Yn anffodus, nid ydych yn bodloni'r meini prawf cymhwystra i gymryd rhan.

Cw4 Proffil ymgysylltu â'r cyhoedd Caeëdig, aml-god Gofynnwch bob un Mae ymgysylltiad cyhoeddus yn cyfeirio at y broses o gynnwys unigolion, cymunedau a rhanddeiliaid mewn penderfyniadau sy'n effeithio arnynt. Mae'n ceisio datblygu deialog, cydweithrediad a dealltwriaeth i sicrhau bod safbwyntiau amrywiol yn cael eu clywed, bod ymddiriedaeth yn cael ei hadeiladu, a bod penderfyniadau'n adlewyrchu anghenion y gymdeithas. Gellir ymgysylltu â'r cyhoedd mewn sawl ffordd, gan gynnwys ymgynghoriadau, fforymau, arolygon, gweithdai, a thrafodaethau ar-lein.

Sut fyddech chi'n disgrifio natur eich cyfranogiad mewn ymgysylltiad cyhoeddus ar newid hinsawdd yng Nghymru hyd yma? Ticiwch y cyfan sy'n berthnasol

Newidiwch 1-6 ar hap, piniwch 7-8 i'r gwaelod

1. Dylunio a darparu ymgysylltiad cyhoeddus
2. Ariannu a/neu gomisiynu ymgysylltiad cyhoeddus

3. Cymryd rhan fel cyfranogwr
4. Defnyddio canfyddiadau ymarferion ymgysylltiad cyhoeddus i lywio fy ngwaith
5. Darparu mewnbwn arbenigol fel cyflwynydd a/neu arsylwr
6. Gwerthuso'r modd y caiff ymgysylltiad cyhoeddus ei gyflwyno
7. Rwy'n arsylwr â diddordeb mewn ymgysylltiad cyhoeddus ar newid hinsawdd ond nid oes gennyf lawer o ymwneud ymarferol.
8. Dim un o'r rhain

Gwrthodwch os yw'r cod yn 8: Diolch ichi am eich diddordeb yn y rôl hon. Diolch am eich diddordeb yn yr arolwg hwn. Yn anffodus, nid ydych yn bodloni'r meini prawf cymhwysra i gymryd rhan.

Cw5 Cyd-destun

cyfranogiad Caeëdig, aml-god Gofynnwch bob un Ym mha rai o'r ffyrdd canlynol ydych chi'n ymwneud yn bersonol â mentrau i fynd i'r afael â newid hinsawdd yng Nghymru, os o gwbl? Ticiwch bopeth sy'n berthnasol.

Newidiwch y drefn ar hap, piniwch i'r gwaelod

1. Rhan o'm gwaith
2. Trwy Gweithredu ar Hinsawdd Cymru
3. Cydweithio â sefydliadau yng Nghymru sy'n gweithio ar y mater hwn
4. Trwy grwpiau gweithredu cymunedol
5. Rhannu gwybodaeth ar-lein
6. Actifiaeth (protestiadau, deisebau, ac ati)
7. Rhoi arian i achosion sy'n gysylltiedig â'r hinsawdd
8. Arall (nodwch yn ysgrifenedig os gwelwch yn dda)
9. Dim un o'r uchod

10. Ddim yn gwybod

Cw6 Graddfa cyfranogiad Caeëdig, cod sengl Gofynnwch bob un A allech chi ddweud yn fras faint o ymarferion ymgysylltu â'r cyhoedd rydych chi wedi bod yn rhan ohonynt yng Nghymru sy'n canolbwyntio ar newid hinsawdd a/neu bynciau cysylltiedig (e.e. ynni gwyrdd, bwyd sy'n cael ei fwyta a datrysiadau trafndiaeth, natur)?

1. 0
2. 1
3. 2-3
4. 4-5
5. 6-10

6. 11-20

7. 21-50

8. 51+

9. Ddim yn gwybod

Cw7 Canolbwyntio ar is-grwpiau Caeëdig, aml-god Gofynnwch os yw wedi'i godio ar 2-8 yn Cw6

A oes unrhyw un o'r ymarferion ymgysylltu ar newid hinsawdd yr ydych wedi bod yn ymwneud â nhw yng Nghymru wedi canolbwyntio'n benodol ar gyrraedd y grwpiau canlynol? Ticiwch y cyfan sy'n berthnasol

Newidiwch y drefn ar hap, piniwch 14 i'r gwaelod

1. Pobl sydd â diddordeb blaenorol cyfyngedig mewn newid hinsawdd neu bynciau cysylltiedig
2. Pobl ag anabledd (iechyd corfforol a meddyliol)
3. Pobl ifanc (dan 25 oed)
4. Pobl hŷn (dros 65 oed)
5. Aelwydydd incwm isel
6. Lleiafrifoedd ethnig neu hiliol
7. Trawstoriad cynrychioliadol o bobl yng Nghymru
8. Pobl sy'n byw neu'n gweithio yn yr ardaloedd sydd fwyaf mewn perygl oherwydd newid hinsawdd
9. Pobl sy'n byw mewn lleoliadau anghysbell a/neu wledig
10. Pobl LHDTCI +
11. Cymry Cymraeg
12. Pobl sydd â mynediad cyfyngedig neu ddim mynediad at adnoddau digidol
13. Pobl â sefyllfaoedd byw ansicr (e.e. tenantiaeth tymor byr, digartref)

14. Dim un o'r uchod (CYFYNGEDIG)

Q8 Effeithiolrwydd yn cyrraedd is-grwpiau Caeëdig, cod sengl Gofynnwch os yw wedi'i godio ar 1-2 yn Cw4 Pa mor effeithiol, os o gwbl, oedd yr ymarferion ymgysylltu â'r cyhoedd yr oeddech yn ymwneud â hwy yn bersonol yng Nghymru ar gyfer cyrraedd y grwpiau hyn?

Gan ddefnyddio datganiadau a ddewiswyd yn Cw7

1. Effeithiol iawn
2. Eithaf effeithiol

3. Ddim yn effeithiol iawn
4. Ddim yn effeithiol o gwbl
5. Ddim yn gwybod

Cw9 Beth sy'n digwydd gyda chyrraedd ig-grwpiau Agored Gofynnwch os yw 1-13 wedi'i godio yn 1 yn Cw7

Os hoffech rannu unrhyw wybodaeth bellach am achosion neu ddulliau penodol sydd naill ai wedi gweithio'n dda neu wedi methu â thycio gydag unrhyw un o'r grwpiau hyn yng Nghymru neu y tu hwnt, gwnewch hynny yn y blwch isod.

Ysgrifennwch

Cw10 Beth sy'n ysgogi comisiynu Caeëdig, cod sengl Gofynnwch bob un Yn seiliedig ar eich profiadau, pa mor bwysig, os o gwbl, fydddech chi'n dweud yw'r ffactorau canlynol o ran gyrru'r broses o gomisiynu ymarferion ymgysylltu â'r cyhoedd ar newid hinsawdd yng Nghymru neu du hwnt?

Trefnwch ar hap

- A. Helpu'r rhai sy'n gwneud penderfyniadau i ddod i farn ystyriol ar bynciau cymhleth, ansicr a chystadleuol
- B. Sicrhau bod polisiâu'r llywodraeth yn deg ac yn hyrwyddo pontio teg
- C. Cymryd i ystyriaeth farn grŵp amrywiol o bobl
- D. Bodloni'r gofyniad cyfreithiol sydd ar gyrrff yn y sector cyhoeddus i gynnwys y cyhoedd wrth wneud penderfyniadau
- E. Adeiladu gwybodaeth a dealltwriaeth y cyhoedd am newid hinsawdd
- F. Annog y cyhoedd i weithredu ar newid hinsawdd
- G. Darparu fforwm i'r cyhoedd gwyno
- H. Asesu lefel y gefnogaeth gyhoeddus ar gyfer penderfyniad a fydd yn cael ei wneud beth bynnag
- I. Nodi atebion a syniadau arloesol ar sut i fynd i'r afael â newid hinsawdd

1. Pwysig iawn
2. Eithaf pwysig
3. Ddim yn bwysig iawn
4. Ddim yn bwysig o gwbl

5. Ddim yn gwybod

Cw11 Sef'au sy'n sicrhau ymgysylltu â'r cyhoedd effeithiol yng Nghymru Agored Gofynnwch bob un Gan feddwl am sefydliadau sy'n gweithio ar newid hinsawdd yng Nghymru, pa rai, yn eich barn chi, sy'n ymgysylltu yn y modd mwyaf effeithiol â'r cyhoedd? Nodwch hyd at bum sefydliad yn y meysydd isod.

5 x blwch testun byr

Ddim yn gwybod

Cw12 Sef'au sy'n sicrhau ymgysylltu â'r cyhoedd effeithiol gyda grwpiau na chlywir mo'u llais yn aml / y rhai yr effeithir arnynt fwyaf Agored Gofynnwch bob un

Nawr, hoffem i chi feddwl yn benodol am sefydliadau sy'n ceisio ymgysylltu â grwpiau nad yw eu lleisiau'n cael eu clywed gymaint ar faterion sy'n ymwneud â newid hinsawdd, neu'r rhai sydd fwyaf tebygol o fod dan anfantais oherwydd effeithiau newid hinsawdd a pholisïau cysylltiedig. Nodwch hyd at bum sefydliad yn y meysydd isod sydd, yn eich barn chi, yn arwain gwaith yn y maes hwn yng Nghymru a/neu y tu hwnt.

5 x blwch testun byr

Ddim yn gwybod

Cw13 Rheswm dros ddewis sef'au Agored Gofynnwch od nad yw Cw11-12 yn wag Mewn ychydig eiriau, dywedwch wrthym pam eich bod wedi enwi'r sefydliadau hyn. Beth sydd am y gwaith y maen nhw'n ei wneud sy'n peri i chi ei ystyried yn enghraifft effeithiol o ymgysylltu â'r cyhoedd? Os oes gennych unrhyw brosiectau penodol mewn golwg, byddem yn ddiolchgar pe gallech eu nodi yma.

Ysgrifennwch

Cw14 Barn am yr hyn y dylai LIC ei wneud i gynorthwyo ymgysylltu â'r cyhoedd Caeëdig, cod sengl Gofynnwch bob un I ba raddau fydddech chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r datganiadau canlynol ynghylch sut y dylai Llywodraeth Cymru gefnogi gweithgareddau yn y dyfodol?

Trefnwch ar hap

- A. Dylai Llywodraeth Cymru wneud mwy i ymgysylltu'n uniongyrchol â'r cyhoedd wrth wneud penderfyniadau ynghylch newid hinsawdd
- B. Dylai Llywodraeth Cymru ddarparu mwy o gyllid i sicrhau ymgysylltiad cyhoeddus ar newid hinsawdd
- C. Dylai Llywodraeth Cymru fod yn fwy ymatebol i'r argymhellion neu'r canfyddiadau sy'n deillio o ymarferion ymgysylltu â'r cyhoedd ar newid hinsawdd
- D. Mae angen strategaeth gliriach ar Lywodraeth Cymru ar gyfer ymgysylltu â'r cyhoedd wrth wneud penderfyniadau hinsawdd

1. Cytuno'n gryf
2. Cytuno i raddau
3. Ddim yn cytuno nac yn anghytuno
4. Anghytuno'n rhannol

5. Anghytuno'n gryf

6. Ddim yn gwybod

Cw15 Cyfranogid personol mewn ymgysylltu cydgynghorol Caeëdig, cod sengl
Gofynnwch bob un Bydd yr adran nesaf yn canolbwyntio'n benodol ar
ymgysylltiad cydgynghorol.

Yn gyffredinol, mae ymgysylltiad cydgynghorol yn ymwneud â dod â grŵp amrywiol o bobl ynghyd sy'n cynrychioli poblogaeth ehangach, i lywio'r broses o wneud penderfyniadau ar fater penodol. Ar draws nifer o oriau neu ddiwrnodau, mae'r grŵp yn pwysu a mesur ffynonellau credadwy o dystiolaeth, syniadau a phrofiadau. Maent yn cyfnewid syniadau – gan barchu barn ac agweddau pobl eraill – ac yn ystyried y mater o sawl safbwynt, a hynny fel arfer mewn grwpiau bach wedi'u hwyluso. Mae'r grŵp yn gweithio i ddod i farn ystyriol a chyfunol ar sut i fynd i'r afael â'r mater orau, gan gofio am gyfaddawdau posibl. Mae ffurfiau cyffredin o ymgysylltiad cydgynghorol yn cynnwys Cynulliadau Dinasyddion a Rheithgor Dinasyddion.

A ydych chi wedi ymwneud yn bersonol ag unrhyw fath o ymgysylltiad cydgynghorol yng Nghymru? Os felly, ym mha rinwedd?

1. Ydw:

- a. Dylunio a chyflwyno
- b. Ariannu a/neu gomisiynu
- c. Cymryd rhan fel cyfranogwr
- d. Defnyddio'r canfyddiadau
- e. Darparu mewnbwn arbenigol
- f. Gwerthuso'r broses

2. Nac Ydw

- a. Rwyf wedi dod ar draws enghreifftiau o ymgysylltiad cydgynghorol, ond nid wyf wedi bod yn ymwneud yn bersonol
- b. Doeddwn i erioed wedi clywed am ymgysylltiad cydgynghorol cyn hyn

3. Ddim yn gwybod

Cw16 Graddfa cyfranogiad mewn ymgysylltu cydgynghorol Caeëdig, cod sengl
Gofynnwch os yw wedi'i godio ar 1 yn Cw15 Faint o ymarferion
ymgysylltiad cydgynghorol ydych chi yn bersonol wedi bod yn rhan ohonynt yng
Nghymru?

1. 1
2. 2-3
3. 4-5
4. 6-9

5. 10+

6. Ddim yn gwybod

Cw17 Canolbwyntio ar newid yn yr hinsawdd wrth ymgynghori Caeëdig, cod sengl Gofynnwch os yw wedi'i godio ar 1-5 yn Cw16 A pha gyfran o'r ymarferion ymgysylltiad cydgyngorol hyn sydd wedi canolbwyntio ar newid hinsawdd yng Nghymru?

1. Y cyfan ohonynt
2. Y mwyafrif ohonynt
3. Rhai
4. Dim ond un
5. Dim

6. Ddim yn gwybod

Cw17b Agored Gofynnwch os yw wedi'i godio ar 1-5 yn Cw16 A allech chi ddweud wrthym am natur unrhyw ymarferion ymgynghoriad cydgyngorol ar newid hinsawdd rydych chi wedi bod yn rhan ohonynt yng Nghymru.

Cw18 Barn

yn ymwneud â'r hyn sy'n bwysig wrth gomisiynu ymgysylltu cydgyngorol Caeëdig, cod sengl Gofynnwch bob un Yn seiliedig ar eich profiadau, pa mor bwysig, os o gwbl, fydddech chi'n dweud yw'r ffactorau canlynol wrth yrru'r broses o gomisiynu ymarferion ymgysylltiad cydgyngorol ar newid hinsawdd yng Nghymru?

Trefnwch ar hap

- A. Helpu'r rhai sy'n gwneud penderfyniadau i ddod i farn ystyriol ar bynciau cymhleth, ansicr a chystadleuol
- B. Sicrhau bod polisiau'r llywodraeth yn deg ac yn hyrwyddo pontio teg
- C. Cymryd i ystyriaeth farn grŵp amrywiol o bobl
- D. Bodloni'r gofyniad cyfreithiol sydd ar gyrrff yn y sector cyhoeddus i gynnwys y cyhoedd wrth wneud penderfyniadau
- E. Adeiladu gwybodaeth a dealltwriaeth y cyhoedd am newid hinsawdd
- F. Annog y cyhoedd i weithredu ar newid hinsawdd
- G. Darparu fforwm i'r cyhoedd gwyno
- H. Asesu lefel y gefnogaeth gyhoeddus ar gyfer penderfyniad a fydd yn cael ei wneud beth bynnag
- I. Nodi atebion a syniadau arloesol ar sut i fynd i'r afael â newid hinsawdd

9. Pwysig iawn

10. Eithaf pwysig

11. Ddim yn bwysig iawn

12. Ddim yn bwysig o gwbl

13. Ddim yn gwybod

Cw19 Credoau ynghylch rhwystrau i ymgysylltu cydgyngorol Caeëdig, cod sengl Gofynnwch bob un I ba raddau fyddech chi'n cytuno neu'n anghytuno bod y ffactorau canlynol yn cyflwyno rhwystrau i'r defnydd o ymgysylltiad cydgyngorol ar newid hinsawdd yng Nghymru?

Trefnwch ar hap

- A. Mae angen gormod o amser i'w dylunio a'u cyflwyno
- B. Mae'r gost o'u rhedeg yn rhy uchel
- C. Ni all cyfranogwyr gytuno ar y ffordd orau o weithredu
- D. Nid yw argymhellion yn ddigon cadarn i lywio penderfyniadau
- E. Mae un llais yn aml yn dominyddu sgysiau
- F. Nid oes unrhyw enghreifftiau clir o ymgysylltiad cydgyngorol sydd wedi'i gyflwyno'n dda
- G. Nid yw rhai grwpiau'n cael eu cynrychioli'n dda
- H. Gall cymhlethdod y pwnc arwain at argymhellion na ellir eu gweithredu

- 1. Cytuno'n gryf
- 2. Cytuno i raddau
- 3. Ddim yn cytuno nac yn anghytuno
- 4. Anghytuno'n rhannol
- 5. Anghytuno'n gryf

6. Ddim yn gwybod

Cw20 Sef'au mwyaf blaenllaw mewn ymgysylltu cydgyngorol Agored Gofynnwch os yw wedi'i godio yn unrhyw beth ar wahân i 2B a 3 yn Cw15 Gan feddwl am sefydliadau sy'n gweithio ar newid hinsawdd, pa rai, yn eich barn chi, yw'r rhai mwyaf amlwg o ran cyflawni neu eirioli dros ymgysylltiad cydgyngorol ar newid hinsawdd yng Nghymru? Nodwch hyd at bum sefydliad yn y meysydd isod.

5 x blwch testun byr

Ddim yn gwybod

C21 Barn ar y posibiladau o ymgysylltu cydgyngorol yng Nghymru Caeëdig, cod sengl Gofynnwch bob un Yn gyffredinol, i ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r datganiadau canlynol am y potensial ar gyfer ymgysylltiad cydgyngorol yng Nghymru?

Trefnwch ar hap

- A. Hoffwn weld mwy o ymgysylltiad cydgynghorol yn cael ei ddarparu yng Nghymru
- B. Fyddwn i ddim yn gwybod ble i ddod o hyd i ddata, tystiolaeth a/neu arweiniad ar sut i ddylunio a darparu ymgysylltiad cydgynghorol effeithiol yng Nghymru
- C. Byddai mwy o ymgysylltiad cydgynghorol yn sicrhau bod polisïau hinsawdd yn cael derbyniad da gan bobl sy'n byw yng Nghymru
- D. Mae gan ymgysylltiad cydgynghorol y potensial i gynnwys mwy o amrywiaeth o safbwyntiau a mewnwleidiadau i'r broses o wneud penderfyniadau ar lefel genedlaethol yng Nghymru
- E. Nid wyf yn argyhoeddedig y gallai ymgysylltiad cydgynghorol gefnogi'n ystyrlon y broses o wneud penderfyniadau ar newid hinsawdd yng Nghymru
- F. Mae ymgysylltiad cydgynghorol yn gyfle i bolisi ymateb i anghenion lleol yng Nghymru

- 1. Cytuno'n gryf
- 2. Cytuno i raddau
- 3. Ddim yn cytuno nac yn anghytuno
- 4. Anghytuno'n rhannol
- 5. Anghytuno'n gryf
- 6. Ddim yn gwybod

7. Amherthnasol

Cw 22 Barn ar flaenoriaethau'r dyfodol i Lywodraeth Cymru ynghylch ymgysylltu cydgynghorol Caeëdig, cod sengl Gofynnwch bob un Rhestrwch beth, yn eich barn chi, y dylai blaenoriaethau Llywodraeth Cymru yn y dyfodol fod o ran ymgysylltiad cydgynghorol ar newid hinsawdd. Rhowch y datganiadau canlynol yn eu trefn o 1 i 8, lle mae 1 = pwysicaf ac 8 = lleiaf pwysig. I'w rhestru, cliciwch a llusgwch yr opsiynau.

- A. Hyfforddiant pwrpasol i ddylunio, cyflwyno a gwerthuso ymgysylltiad cydgynghorol yn fwy effeithiol
- B. Gwybodaeth gliriach am ffynonellau cyllid sydd ar gael i gefnogi ymgysylltiad cydgynghorol
- C. Canllawiau cam wrth gam ar arfer gorau ar gyfer darparu ymgysylltiad cydgynghorol
- D. Canllawiau ar sut i gyrraedd grwpiau nad yw eu lleisiau'n cael eu clywed, neu'r rhai sydd fwyaf tebygol o fod dan anfantais oherwydd effeithiau newid hinsawdd a pholisïau cysylltiedig.
- E. Gweledigaeth a rennir ynghylch pa bynciau i'w blaenoriaethu (a/neu sy'n briodol i'w trafod gyda'r cyhoedd) ledled Cymru

- F. Adnodd pwrpasol i gydlynu a chefnogi'r gwaith o ddarparu ymgysylltiad cydgyngorol
- G. Darparu ymgysylltiad cydgyngorol mwy lleol yn seiliedig ar le sy'n cydnabod y gwahanol risgiau a chyfleoedd sy'n wynebu cymunedau ledled Cymru
- H. Sefydlu Cynulliad Hinsawdd Cenedlaethol i Gymru

Rhowch y datganiadau canlynol yn eu trefn o 1 i 8, lle mae 1 = pwysicaf ac 8 = lleiaf pwysig

Monitro gwybodaeth

Cw23 Canolbwyntio ar weithredu ar yr hinsawdd (1/2) Caeëdig, cod sengl
Gofynnwch os yw wedi'i godio ar 1-3 yn Cw5 Pa fathau o weithredu(au) newid hinsawdd y mae eich gwaith chi'n canolbwyntio arnynt?

1. Addasu yn unig (gwnaed ymdrechion i addasu a/neu ragweld effeithiau hinsawdd i gyfyngu ar risgiau a/neu fanteisio ar gyfleoedd newydd)
 2. Mwy o addasu na lliniaru
 3. Addasu a lliniaru yn gyfartal
 4. Mwy o liniaru nag addasu
 5. Lliniaru yn unig (ymdrechion i leihau allyriadau nwyon tŷ gwydr i arafu, lleihau a chyfyngu ar newid hinsawdd yn y dyfodol)
 6. Ddim yn gwybod
7. Amherthnasol

Cw24 Canolbwyntio ar weithredu ar yr hinsawdd (2/2) Agored
Gofynnwch os yw wedi'i godio ar 1-3 yn Cw5 Mewn ychydig eiriau, a allwch chi ddweud wrthym am y cam(au) gweithredu newid hinsawdd y mae eich gwaith yn canolbwyntio arnynt (e.e. 'ynni cartref gwyrdd, y bwyd sy'n cael ei fwyta, datrysiadau trafndiaeth').

Ysgrifennwch

Mae'n well gen i beidio â dweud
Amherthnasol

Cw25 Math o sef Caeëdig, cod sengl Gofynnwch os yw wedi'i godio ar 1-3 yn Cw5 Ar gyfer pa fath o sefydliad ydych chi'n gweithio'n bennaf? Os oes gennych fwy nag un swydd, dewiswch yr un sydd fwyaf perthnasol i ymgysylltiad cyhoeddus / newid hinsawdd.

Newidiwch ar hap, piniwch 12-13 i'r gwaelod

1. Llywodraeth Genedlaethol
2. Awdurdodau lleol (gan gynnwys CLILC)
3. Corff a/neu rwydwaith sector cyhoeddus
4. Grŵp a/neu rwydwaith amgylcheddol
5. Melin drafod (sefydliad ymchwil sy'n eiriol dros newid polisi)

6. Ymarferwyr academiaidd a gwyddoniaeth ymddygiadol
 7. Diwydiant a busnes
 8. Grŵp a / neu rwydwaith ar y cyrion
 9. Mudiad a/neu rwydwaith gwirfoddol
 10. Hunangyflogedig
 11. Aelod o'r cyhoedd
 12. Arall (nodwch os gwelwch yn dda)
13. Mae'n well gen i beidio â dweud

Cw26 Sector Caeëdig, cod sengl Gofynnwch os yw wedi'i godio ar 1-3 yn
 Cw5 Pa sector sy'n disgrifio orau prif ffocws eich sefydliad chi ar weithredu
 hinsawdd:

1. Amaethyddiaeth
 2. Celf, diwylliant a'r cyfryngau
 3. Llywodraeth Ganolog
 4. Elusen
 5. Cyfathrebiadau
 6. Cadwraeth a'r amgylchedd
 7. Adeiladaeth
 8. Cymdeithas sifil
 9. Addysg ac ymchwil
 10. Ynni
 11. Cyllid
 12. Iechyd
 13. Llywodraeth Leol
 14. Mân-werthu
 15. Gwasanaethau ymgynghorol gwyddonol a thechnegol
 16. Diogelwch
 17. Twristiaeth
 18. Cludiant
 19. Dŵr
 20. Arall (nodwch os gwelwch yn dda)
 21. Mae'n well gen i beidio â dweud
22. Amherthnasol

Cw27 Enw sef Agored Gofynnwch os yw wedi'i godio ar 1-3 yn Cw5
 Dywedwch wrthym enw'r sefydliad (au) rydych chi'n gweithio iddyn nhw?
 Mae'r wybodaeth hon ar gyfer monitro yn unig. Bydd eich ymateb yn cael ei gadw'n
 gyfrinachol, ac ni fydd cyswllt rhyngddo a'ch ymatebion i'r arolwg ac ni fydd chwaith
 yn cael ei ddefnyddio wrth adrodd.

Ysgrifennwch

Hunangyflogedig

Mae'n well gen i beidio â dweud

Cw 28 Unrhyw wybodaeth arall i'w rhannu Agored, dewisol Gofynnwch bob un A oes gennych unrhyw sylwadau pellach ynglŷn â darparu ymgysylltiad cyhoeddus ar newid yn yr hinsawdd yr hoffech eu rhannu â ni? (Dewisol)

Ysgrifennwch

Cw29 Ail-gysylltu Caeëdig, cod sengl Gofynnwch bob un A fyddai gennych ddi-ddordeb mewn cysylltu â chi i gymryd rhan mewn cyfweiliad dilynol, gan archwilio eich profiadau o ymgysylltu â'r cyhoedd ar newid r hinsawdd yn fanylach?

1. Byddai (Dolen allan i system ar wahân i roi cyfeiriad e-bost)
2. Na fyddai

Ffynhonnell: Arolwg KCL Qualtrics

[Nodyn 1] Roedd pob maes ymateb yn orfodol, oni nodir yn wahanol.

Rhestr lawn o sefydliadau a enwyd gan ymatebwyr yr arolwg fel y rhai sy'n sicrhau'r ymgysylltu â'r cyhoedd mwyaf effeithiol ar newid yn yr hinsawdd yng Nghymru (wedi'i ddelweddu yn Ffigwr 4.1, C11)

Enw'r sefydliad grybwyllir	Nifer o weithiau a
Llywodraeth Cymru	32
Climate Cymru	27
Cyfoeth Naturiol Cymru	20
Extinction Rebellion	19
Cyfeillion y Ddaear	19
Ymddiriedolaethau Natur	12
Awdurdod Lleol	10
Greenpeace	9
Canolfan y Dechnoleg Amgen	8
GwyrddNi	8
Cadw Cymru'n Daclus	8
Maint Cymru	7
Ymddiriedolaeth Genedlaethol	6
RSPB	6
Cynnal Cymru	6
Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru	6
Green Squirrel	4
Fforwm Arfordir Penfro	4
Iechyd Cyhoeddus Cymru	4

Cyngor Abertawe	4
World Wide Fund for Nature (WWF) Cymru	4
Benthyg Cymru	3
Cwm Arian	3
Gwarchodfa Biosffer Dyfi Cymru	3
EGIN	3
Grŵp Resilience Sir Benfro	3
Just Stop Oil	3
M-SParc	3
Nature Friendly Farming Network	3
Social Farms and Gardens	3
Prosiect Carbon Literacy	3
Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru	3
Y Ty Gwrydd	3
4theRegion	2
Bwyd Dros Ben Aber	2
Sefydliadau Academaidd	2
Bannau Brycheiniog	2
Climate Outreach	2
Coed Cadw	2
Datblygiadau Egni Gwledig (DEG)	2
Drosi Bikes	2
Llyfrgell y Gelli Gandryll	2
Humanity Project	2
Y Gymdeithas Cadwraeth Forol	2
Menter Môn	2
Un Llais Cymru	2
People Planet Pint	2
Adnewyddu CBC Sir Ddinbych	2
Y Blaid Werdd	2
Grŵp Her 2035 Sero Net Cymru	2
WRAP	2
Admiral	1
Afallen	1
Uchelgais Gogledd Cymru	1
Amgueddfa Cymru	1
Atkins at Newgale	1
BBC	1
Prifysgol Bangor	1
Ysgol Bassaleg	1
Building Resilience Against Climate Emergency (BRACE)	1
Bute Energy	1

Elusen Cefn Gwlad Cymru YDCW	1
Cae Tân Community Supported Agriculture	1
Prifddinas-Ranbarth Caerdydd	1
Cyngor Sir Caerdydd	1
Prifysgol Metropolitan Caerdydd	1
Prifysgol Caerdydd	1
Elusennau	1
Chris Packham	1
Cymorth Cristnogol	1
Christian Climate Action	1
Rhaglen Cymunedau Arloesi Economi Cylchol (CEIC)	1
Darparwyr ynni glân	1
Gweithredu ar yr Hinsawdd Sir Gaerfyrddin	1
Y Pwyllgor Newid Hinsawdd	1
Climate Fresk	1
Cynulliadau hinsawdd	1
Cyng Sian Cox, Llangors	1
Grwp Cynulliadau Cymunedol Cymru	1
Ynni Cymunedol Cymru	1
Cynghorau Gwirfoddol Sirol	1
CYD Cymru	1
David Attenborough	1
Eco Church	1
Eco Dewi	1
Cymdeithas Cerbydau Trydan Cymru	1
Ymddiriedolaeth Arbed Ynni	1
Undeb Amaethwyr Cymru	1
Cyswllt Ffermio	1
Ffynnon Resilience	1
Synnwyr Bwyd Cymru	1
Comisiwn Bwyd, Ffermio a Chefn Gwlad	1
Groundwork	1
Grŵp Llandrillo Menai	1
Guardian	1
Ymddiriedolaeth Natur Gwent	1
Cymdeithasau Tai	1
IEMA	1
Involve	1
Pontio Teg	1
Green Valleys Llangatwg	1
Mach Maethlon	1
Hybu Cig Cymru	1

Cyngor Cymuned y Mwmbwls	1	
Fy siop coffi lleol	1	
Undeb Cenedlaethol Amaethwyr Cymru a Lloegr	1	
Fforwm Llifogydd Cenedlaethol	1	
Tirweddau Cenedlaethol / AHNE	1	
Parciau Cenedlaethol	1	
Dim	1	
Cymdeithas Affrica Gogledd Cymru	1	
Omidaze Productions – Y Siop Siarad a'r Blwch Democratiaeth	1	1
Caerdydd un Blaned	1	
Oxfam Cymru	1	
Paramaethu Cymru	1	
Pasture for Life	1	
Ailgylchu Powys	1	
Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus	1	
RE-think	1	
Caffi Trwsio Cymru	1	
Tirfeddianwyr cyfrifol	1	
Awdurdod Lleol Rhondda Cynon Tâf	1	
Ymddiriedolaeth Afonydd Cymru	1	
Comisiwn Brenhinol Henebion Cymru	1	
Save the Wye	1	
Caerfyrddin Sero	1	
Panel Ymgynghori Is-Sahara	1	
Cynnal Cymru	1	
Sustrans	1	
The Climate Coalition	1	
Comisiwn Seilwaith Cenedlaethol Cymru	1	
Cynulliad y Bobl	1	
Tir Canol	1	
Cyngres yr Undebau Llafur Cymru	1	
Pontio Bro Gwaun	1	
Rwydwaith Pontio	1	
Hwb Cymunedol Twyn	1	
Llywodraeth y DU	1	
UNISON Cymru	1	
CBAC	1	
Cyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru (CGGC)	1	
Cwmnïau Dŵr	1	
Canolfan Materion Rhyngwladol Cymru	1	
Cymdeithas Chwaraeon Cymru	1	
Dŵr Cymru	1	

Grwpiau Natur	1
Sefydliad y Merched	1
Prifysgol Wreccsam	1
Ynni Cymru	1
Ynni Ogwen	1
Ynni Teg	1

Ffynhonnell: arolwg (n=167), 5 x meysydd agored. 'Gan feddwl am sefydliadau sy'n gweithio ar newid yn yr hinsawdd yng Nghymru, pa rai, yn eich barn chi, sy'n sicrhau'r ymgysylltu â'r cyhoedd mwyaf effeithiol? Enwch hyd at bum sefydliad yn y meysydd isod.'

Rhestr lawn o sefydliadau a enwyd gan ymatebwyr yr arolwg fel rhai sy'n sicrhau ymgysylltu effeithiol ar newid yn yr hinsawdd yng Nghymru gyda grwpiau na chlywir mo'u llais yn aml ar faterion sy'n ymwneud â newid yn yr hinsawdd, neu'r rhai sydd fwyaf tebygol o fod dan anfantais oherwydd effeithiau newid yn yr hinsawdd a pholisïau cysylltiedig (Cw12)

Enw'r sefydliad grybyllir	Nifer o weithiau a
Neb/dim	13
Lleiafrifoedd Ethnig Climate Cymru (CCEM)	11
Extinction Rebellion	7
Llywodraeth Cymru	6
Cyfeillion y Ddaear	5
Awel Aman Tawe	3
Benthyg Cymru	3
Egin	3
Humanity Project	3
Awdurdodau Lleol	3
Cymdeithas Affrica Gogledd Cymru	3
Adnewyddu CBC Sir Ddinbych	3
y Ganolfan Entrepreneuriaeth Affricanaidd.	3
Women Connect First	3
Cynulliad Hinsawdd Blaenau Gwent / Fforwm Teithio	2
Cynulliadau Dinasyddion / Cynulliadau Hinsawdd	2
Ynni Cymunedol Cymru	2
Tîm Cymorth Ieuenctid Ethnig	2
Ffermwyr - LIC, WT, NFFN, cymdeithas y pridd, etc	2
Banciau bwyd	2
Synnwyr Bwyd Cymru	2
GwyrddNi	2
Cymdeithasau Tai	2

Just Stop Oil	2
Eglwysi Lleol	2
GIG	2
Fforwm Arfordir Penfro	2
Caffi Trwsio Llanelli	2
Ynni Hafren Gwy	2
Panel Ymgynghori Is-Sahara	2
Cymru Gynaliadwy	2
Cwmnïau Teledu / S4C	2
Elusennau / sefydliadau gwirfoddoli	2
4theRegion	1
Action for Conservation	1
Afallen – Cynlluniau Gweithredu Ynni Lleol	1
Banau Brychyniog	1
BBC	1
Comisiwn Bevan	1
Bwyd Dros Ben Aber	1
Prosiect Carbon Literacy	1
Fforwm Caerdydd sy'n Dda i Bobl Hyn	1
Grangetown Caerdydd Gwyrddach	1
Cymorth Cristnogol Cymru	1
Cwmnïau ynni glân	1
Hinsawdd a Chymuned	1
Cyng Sian Cox, Llangors	1
Coed Lleol	1
Cool Earth	1
CGS	1
Cynefin	1
DECSY	1
DEG	1
Drosi Bikes	1
CYD Cymru	1
Eco Dewi	1
Eco Islam (IFEES)	1
Ynni lleol	1
Cynghrair Cymunedol FAN	1
Undeb Amaethwyr Cymru	1
Food Cardiff	1
Food Share	1
Bwyd y Fro	1
Comisiwn Bwyd, Ffermio a Chefn Gwlad	1
GISDA	1

Pafiliwn Grangetown	1	
Y Blaid Werdd	1	
Green Soul	1	
Green Squirrel	1	
Greening Maindee	1	
Greenpeace	1	
Sefydliadau'r Digartref	1	
Hwb Cymru Affrica	1	
IEMA	1	
Innovate Trust	1	
Pontio Teg	1	
KIDCARE4U	1	
M-sparc Gaerwen	1	
Maindee Unlimited	1	
Parc Gwyddoniaeth Menai	1	
Fforwm Llifogydd Cenedlaethol	1	
Ymddiriedolaeth Genedlaethol	1	
Bwyd Dros Ben y Drenewydd/ Bwyd Dros Ben Aber	1	
NFU	1	
Ynni Ogwen	1	
Omidaze Productions – Y Siop Siarad a'r Blwch Democratiaeth	1	1
Un Llais Cymru	1	
Paramaethu Cymru	1	
Cymdeithas Gwasanaethau Gwirfoddol Sir Benfro	1	
Cyngor Sir Penfro	1	
Permaculture Association Britain	1	
Tir Pontypridd	1	
Gweithredu ar Newid Hinsawdd ym Mhowys (PACE) PACE	1	
Pride ym Mhîl	1	
Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus	1	
Radio Cymru	1	
RCS Cymru	1	
Re:Make	1	
Ysgolion	1	
Maint Cymru	1	
Theatr Byd Bach	1	
BBaCh	1	
Ffermydd a Gerddi Cymdeithasol	1	
Sortition Foundation	1	
Surfers Against Sewage	1	
Cynnal Cymru	1	
Sustrans	1	

Grŵp Llofnodwyr Siarter Hinsawdd Abertawe	1	
Cronfa Gweithredu ar yr Hinsawdd Cronfa Gymunedol y Loteri Genedlaethol		1
The Privilege Café	1	
Tir Canol	1	
Pontio Bro Gwaun	1	
Cymdeithas Tai Trivallis	1	
Trust The People	1	
Hwb Cymunedol Twyn	1	
Coalisiwn Hinsawdd Ieuenctid y DU	1	
UNISON	1	
Fforwm 50+ Y Fro	1	
Cyngor Ieuenctid y Fro	1	
Cyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru (CGGC)	1	
TUC Cymru	1	
Cwmnïau Dŵr	1	
Ymddiriedolaethau Natur	1	
WRAP Cymru	1	
Cyfnewidfa Ddillad Wrecsam	1	
Sefydliadau Cymunedol Mwslimiaid Ifanc	1	
Grwpiau Ieuenctid	1	

Ffynhonnell: arolwg (n=167), 5 x meysydd agored. 'Nawr, hoffem i chi feddwl yn benodol am sefydliadau sy'n anelu at ymgysylltu â grwpiau na chlywir mo'u llais yn aml ar faterion sy'n ymwneud â newid yn yr hinsawdd, neu'r rhai sydd fwyaf tebygol o fod dan anfantais oherwydd effeithiau newid yn yr hinsawdd a pholisïau cysylltiedig. Enwch hyd at bum sefydliad yn y meysydd isod sydd, yn eich barn chi, yn arwain gwaith yn y maes hwn yng Nghymru a/neu tu hwnt.'

Rhestr lawn o sefydliadau a enwyd gan ymatebwyr yr arolwg fel rhai blaenllaw wrth sicrhau neu eiriol dros ymgysylltu cydgynghorol ar newid yn yr hinsawdd yng Nghymru (Cw20, wedi'i ddelweddu yn Ffigwr 4.2)

Enw'r sefydliad grybwyllir	Nifer o weithiau a
Extinction Rebellion	23
Climate Cymru / Lleiafrifoedd Ethnig Climate Cymru	15
Llywodraeth Cymru	11
Cyfeillion y Ddaear	6
Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru	5
Maint Cymru	5
Cynnal Cymru	5
Canolfan y Dechnoleg Amgen	4
Datblygiadau Egni Gwledig (DEG)	4
GwyrddNi	4
Cyfoeth Naturiol Cymru	4
The Humanity Project	4
Greenpeace	3
Awdurdodau Lleol	3
Co-production Cymru	2
EGIN	2
Synnwyr Bwyd Cymru	2
Un Llais Cymru	2
Fforwm Arfordir Penfro	2
Adnewyddu CBC Sir Ddinbych	2
Ymddiriedolaethau Natur	2
WWF Cymru	2
4theRegion	1
Bwyd Dros Ben Aber	1
Age Cymru	1
Arup	1
Atkins	1
Bannau Brycheiniog	1
CBS Blaenau Gwent	1
Carbon Zero Renewables	1
Prifysgol Caerdydd	1
Sefydliad Siartredig Adeiladu Cymru	1
Newid yn yr Hinsawdd Cymru	1
COIN	1
Ynni Cymunedol Cymru	1
Grwpiau cymunedol	1
Cymdeithas Ymddiriedolaethau Datblygu Cymru	1

Drosi Bikes	1
Cymdeithas Diwygio Etholiadol	1
Elusennau amgylcheddol	1
erewf	1
Comisiwn Bwyd, Ffermio a Chefn Gwlad	1
Grŵp Resilience	1
Llyfrgell y Gelli Gandryll	1
Humanity Project	1
Involve	1
Ipsos	1
Partneriaethau Byd Natur Lleol ar draws Cymru	1
M-sparc Gaerwen	1
Maindee Unlimited	1
Cyngor Cymuned y Mwmbwls	1
Ymddiriedolaeth Genedlaethol	1
Nesta	1
Omidaze Productions – Y Siop Siarad a'r Blwch Democratiaeth	1
Oxfam Cymru	1
Permaculture Association	1
Cyngor Sir Powys	1
Iechyd Cyhoeddus Cymru	1
RE-think	1
Cyngor Sir Rhondda Cynon Tâf	1
RSPB	1
Ysgol Cadwyn Gyflenwi Gynaliadwy	1
Cynllun Ffermio Cynaliadwy	1
Cymru Gynaliadwy	1
Sustrans	1
Y Blaid Werdd	1
Elusen Cefn Gwlad Cymru (YDCW)	1
Tir Canol	1
Transition together	1
Trust The People	1
Hwb Cymunedol Twyn	1
Cyswllt Natur a Chefn Gwlad Cymru	1
Cynghrair Economi Llesiant Cymru	1
WRAP Cymru	1
Ynni Cymru	1

Ffynhonnell: arolwg (n=167), 5 x meysydd agored. 'Gan feddwl am sefydliadau sy'n gweithio ar newid yn yr hinsawdd yng Nghymru, pa rai, yn eich barn chi, sy'n sicrhau'r ymgysylltu â'r cyhoedd mwyaf effeithiol? Enwch hyd at bum sefydliad yn y meysydd isod.'

Atodiad D: Bwrdd Crwn

Proffil o gyfranogwyr bwrdd crwn

Daearyddiaeth gyfranogwyr	Nifer o
Cymru	20
Y DU	10
Prif rôl mewn ymgysylltiad	
Dylunio a sicrhau ymgysylltu â'r cyhoedd	11
Defnyddio canfyddiadau o arferion ymgysylltu cyhoeddus i lywio gwaith	11
Ariannu a/neu gomisiynu ymgysylltiad cyhoeddus	3
Darparu mewnbwn arbenigol fel cyflwynydd a/neu arsylwr	1
Arall	4
Proffil	
Ymarferydd Ymgysylltiol	13
Mabwysiadwr Sefydliadol	11
Ymgyrchydd Cymunedol	6
Maes arbenigol	
Arbenigwr ymgysylltu (newid yn yr hinsawdd)	11
Arbenigwyr newid yn yr hinsawdd (swydd barhaol)	8
Ymarferwyr cydgynghorol	6
Arbenigwyr pwnc o sectorau cyffelyb	3
Arbenigwyr cadwraeth a threftadaeth	2
Math o sefydliad	
Academaidd	6
Elusen / Nid er elw	6
Rhwydweithiau / sefydliad aelodaeth / grŵp gweithredu	5
Y Llywodraeth	4
Asiantaeth ymchwil	4
Corff hyd braich	3
Melin drafod	2

Canllawiau trafod bwrdd crwn

Croeso a chyflwyniad

Sesiwn lawn

- Croeso a diolch am ymuno
- Nodau'r adolygiad
- Trosolwg o'r dull
- Hanfodion sut bydd y sesiwn yn cael ei chynnal:
 - Rheolau sylfaenol
 - Atgoffa o'r recordio
- Agenda

Cyflwyno'r prif ganfyddiadau

Sesiwn lawn

Cyflwyniad:

- Diffinio ymgysylltu cydgynghorol a dulliau cydgynghorol
- Ymddangosiad arferion cydgynghorol yng Nghymru
- Canolbwyntio ar samplau cynrychioliadol a phobl ifanc mewn ymgysylltu presennol
- Rhaniadau gweithgareddau ymgysylltu
- Croesawir arfer mwy cydgynghorol, ond fel rhan o dapestri ehangach o arferion ymgysylltu.

Trafodaeth lawn:

- Unrhyw gwestiynau / myfyrdodau / sylwadau?
- Sut mae'r hyn rydyn ni wedi'i gyflwyno yn cymharu â'r hyn rydych chi'n ei weld ar lawr gwlad?
- A oedd yna unrhyw ganfyddiadau oedd yn sefyll allan i chi neu a wnaeth eich synnu? Pam eich bod chi'n dweud hynny?
- Sut ydych chi'n teimlo ynghylch cyfeiriad ymgysylltu â'r cyhoedd ar ddatrysiadau hinsawdd yng Nghymru?

Trafodaeth ar bwyntiau lle ceir anghytuno

Grwpiau Trafod

Cyflwyno tri mater craidd, wedi'u fframio fel 'pwyntiau lle ceir anghytuno':

- Ymgysylltu sy'n cyrraedd y tu hwnt i'r cylch arferol
- Ymgysylltu sy'n gwella'r sail dystiolaeth ar gyfer atebion hinsawdd
- Ymgysylltu sy'n ystyrlon

Mewn grwpiau trafod:

- Cyflwyniadau
- Myfyrdodau ar y sylfeini yr ydym yn adeiladu arnynt o ran ymgysylltu â'r cyhoedd mewn datrysiadau hinsawdd

Dros yr 20 munud nesaf byddwn yn trafod rhai o'r pwyntiau a godwyd yn y cyflwyniad (gweler isod). Ar gyfer pob pwnc, gofynnwch i gyfranogwyr ystyried:

- Enghreifftiau sydd wedi llywio'r pwyntiau hyn lle ceir anghytuno
- Goblygiadau os na eir i'r afael yn iawn â'r pwynt hwn lle ceir anghytuno
- A oes unrhyw densiynau yr ydym wedi'u methu o ran y pwyntiau lle ceir anghytuno

1. Ymgysylltu sy'n cyrraedd y tu hwnt i'r cylch arferol

- Cydbwyso carfan gynrychioliadol â chynrychiolaeth ystyrlon o leisiau a phrofiadau byw amrywiol, a'r rhai yr effeithir arnynt fwyaf gan newid yn yr hinsawdd.
- Dylunio ar gyfer cynhwysiant wrth ddarparu'r hyn sydd ei angen ar bobl i gymryd rhan - e.e. iaith hygyrch, talu am amser, cymorth gofal plant, ac ati.
- Sut i gynnal a manteisio ar y momentwm y tu ôl i waith dan arweiniad y gymuned, fel rhan o symudiad tuag at arferion mwy cydgyngorol.

2. Ymgysylltu sy'n gwella'r sail dystiolaeth ar gyfer atebion hinsawdd

- Sut mae argymhellion beiddgar ac uchelgeisiol o brosesau cydgyngorol yn llwyddo
- Graddfa'r grymuso a roddir i bobl yr effeithir arnynt gan bolisiâu wrth ddatblygu polisiâu
- Adeiladu diwylliant sy'n gwerthfawrogi profiad byw fel ffurf yr un mor ddilys o dystiolaeth ochr yn ochr ag eraill

3. Ymgysylltu sy'n ystyrlon

- Sicrhau bod cynnwys dinasyddion mewn datblygu polisiâu yn ddylanwadol ac yn effeithiol, wedi'i seilio ar atebolrwydd am fwrw ymlaen ag argymhellion.
- Mae rôl newydd i ddinasyddion yn weladwy ac yn cael ei dathlu.
- Sut mae diwylliant o ymgysylltu cydgyngorol yn dod yn rhan annatod o'r broses, ac nid yn brosiect o ddiddordeb nac yn ddigwyddiad untro.

Sesiwn rannu

Adborth yn ôl i'r sesiwn lawn:

- Pob grŵp i adrodd yn ôl ar un enghraifft y gwnaethon nhw ganolbwyntio arni fwyaf

Egwyl

Adeiladu argymhelliad

Ewch drwy syniadau cychwynnol ar gyfer argymhellion

Cyflwyniad i'r dasg yn y sesiwn lawn, yn cynnwys crynhoi'r pedwar maes argymhellion.

Grwpiau Trafod

Ar gyfer y sesiwn olaf hon, byddwn yn edrych ar ddatblygu argymhellion gyda'n gilydd. Hoffem i chi ystyried:

- Ai'r argymhellion rydyn ni wedi'u cyflwyno yw'r rhai cywir?
- A oes angen diwygio unrhyw rai?
- A oes angen ychwanegu unrhyw rai?
- Unrhyw beth sydd ar goll sydd y tu hwnt i gyloch gwaith y pedwar clwstwr hyn o argymhellion?

Rydym wedi llenwi'r Bwrdd Gwyn ymlaen llaw gyda'r argymhellion cychwynnol o'r sleidiau (mewn llwyd). Bydd [Cofnodwr] yn cymryd nodiadau wrth i ni drafod, ond os hoffech ychwanegu eich awgrymiadau eich hun wrth i ni siarad, mae croeso i chi wneud hynny.

1. Rôl llywodraeth Cymru wrth gynnwys y cyhoedd mewn polisi newid yn yr hinsawdd

- Angen am arwyddion clir gan arweinwyr gwleidyddol bod croeso i gyfranogiad y cyhoedd, a'i fod yn cael ei werthfawrogi a'i glywed
- Darparu fframwaith cydlynol a galluogol a all adeiladu momentwm ynghylch arferion sydd eisoes yn dod i'r amlwg yng Nghymru
- Darparu adnoddau a chynorthwyo mentrau sy'n seiliedig ar leoedd i ffynnu a meithrin cysylltiadau mwy cynaliadwy â phŵer.

2. Dulliau sy'n adeiladu ar ddulliau presennol sydd eisoes yn cael eu defnyddio yng Nghymru ac yn ychwanegu gwerth atynt

- Nid yw dulliau cydgyngorol ar gyfer pob mater: dim ond cyd-destun y mater sy'n cael ei drafod all benderfynu ar eu haddasrwydd.
- Byddai prosesau cydgyngorol blaenllaw fel cynullïadau hinsawdd yn cael eu croesawu at ddibenion penodol, yn enwedig gosod cyfeiriad strategol polisi cenedlaethol, ond dylid eu cyflwyno'n annibynnol.
- Sefydlu strwythurau parhaol o fewn y Llywodraeth, fel panel dinasyddion sefydlog, fel adnodd mwy hyblyg ar gyfer cynnwys y cyhoedd mewn datblygu polisïau.

3. Canllawiau ac adnoddau sydd eu hangen i annog arfer gorau a rhannu gwybodaeth ynghylch ymgysylltu ar lefel y gymuned

- Mynd i'r afael â bylchau drwy sefydlu rhwydwaith neu fforwm i rannu syniadau, gwersi ac argymhellion.
- Angen canolfan sgiliau i rannu arfer gorau a rhoi canllawiau i bobl sy'n awyddus i gynnwys neu gydweithio â'r cyhoedd.
- Eglurder diffiniol gan Lywodraeth Cymru ynghylch beth mae dulliau cydgyngorol a chyfranogol yn eu cynnwys a beth allant gyflawni.

4. Sut y bydd llwyddiant yn cael ei fesur

- Alinio dangosyddion â fframweithiau presennol ar gyfer monitro effeithiau prosesau ymgynghori.

- Gwneud y ffyrdd y mae syniadau neu argymhellion sy'n deillio o'r cyhoedd yn cael eu hystyried yn weladwy ac yn dryloyw.
 - Monitro hyder sefydliadol ynghylch pryd i gynnwys y cyhoedd mewn gwneud penderfyniadau ar newid yn yr hinsawdd a pham, fel dirprwy ar gyfer newid diwylliant

Sesiwn rannu

Adrodd yn ôl

Cau

- Diolch i'r cyfranogwr,
- Camau nesaf